

**T.C.**  
**FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ**  
**SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**  
**TARİH ANABİLİM DALI**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ**  
**YENİKAPI MEVLEVÎHÂNESİ**

**(Konya Mevlânâ Müzesi Arşivi 165 Nolu Zarf Işığında)**

**ÖMER TEKİN**

**120121010**

**TEZ DANIŞMANI**

**Yrd. Doç. Dr. FATMA TURHAN**

**İSTANBUL 2014**

T.C.  
FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ  
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ  
TARİH ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

YENİKAPI MEVLEVÎHÂNESİ  
(Konya Mevlânâ Müzesi Arşivi 165 Nolu Zarf Işığında)

ÖMER TEKİN

120121010

Enstitü Anabilim Dalı : Tarih

Bu tez 11/12/ 2014 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği /~~Oyçokluğu~~ ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Abdülkadir ÖZCAN

Prof. Dr. Tahsin ÖZCAN

Yrd. Doç. Dr. Fatma TURHAN

Jüri Başkanı


Jüri Üyesi

Jüri Üyesi

## BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlâk kurallarına uyulduğu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığı, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

**Ömer TEKİN**



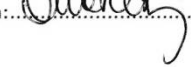
T.C  
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU  
ULUSAL TEZ MERKEZİ

TEZ VERİ GİRİŞİ VE YAYIMLAMA İZİN FORMU

Referans No	10061030
Yazar Adı / Soyadı	ÖMER TEKİN
Uyruğu / T.C.Kimlik No	TÜRKİYE / 20842871620
Telefon	5066743769
E-Posta	omertekin451@hotmail.com
Tezin Dili	Türkçe
Tezin Özgün Adı	Yenikapı Mevlevîhânesi(Konya Mevlana Müzesi Arşivi 165 Nolu Zarf Işığında)
Tezin Tercümesi	Yenikapı Mawlawihouse (In The Lifghts Of 165th Envelope In Konya Mevlana Museum Archive)
Konu	Tarih = History
Üniversite	Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi
Enstitü / Hastane	Sosyal Bilimler Enstitüsü
Bölüm	Tarih Bölümü
Anabilim Dalı	Tarih Anabilim Dalı
Bilim Dalı	
Tez Türü	Yüksek Lisans
Yılı	2014
Sayfa	225
Tez Danışmanları	YRD. DOÇ. DR. FATMA TURHAN 15881400580
Dizin Terimleri	
Önerilen Dizin Terimleri	
Kısıtlama	36 ay süre ile kısıtlı

Tezimin, Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanında arşivlenmesine izin veriyorum. Ancak internet üzerinden tam metin açık erişime sunulmasının 01.02.2018 tarihine kadar ertelenmesini talep ediyorum. Bu tarihten sonra tezimin, bilimsel araştırma hizmetine sunulması amacı ile Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi tarafından internet üzerinden tam metin erişime açılmasına izin veriyorum. NOT: Erteleme süresi formun imzalandığı tarihten itibaren en fazla 3 (üç) yıldır.

01.02.2015

İmza:.....  


## ÖZ

İstanbul'da Galata Mevlevîhânesi'nden sonra kurulan ikinci Mevlevî dergâhı olan Yenikapı Mevlevîhânesi XVI. yüzyılın sonunda 1598 senesinde Yeniçeri Kâtibi Malkoç Mehmed Efendi tarafından günümüzde Zeytinburnu Belediyesi sınırları içerisinde kalan Topkapı yolu üzerinde Mevlânâkapı olarak bilinen mahalde yaptırılmıştır.

Konya Mevlânâ Müzesi Arşivi'nde bulunan Hazine-i Evrak Defteri'ne kayıtlı olan 165 nolu zarf içerisinde İstanbul Yenikapı Mevlevîhânesi'ne ait vakıf kayıtları, 1187/1773-74 ile 1275/1858-59 yılları arasında meydana gelen muamelat ile ilgili çeşitli belgeler elde edilmiştir. Bu zarf ışığında Mevlevîhâne mutfaklarına gelir olarak tahsîs edilmiş arazilerin ferağ ve intikâlât kayıtları, Mevlevîhâne'ye ait çeşitli konularda ilmühaberler, Mevlevîhâne kütüphanesi ve burada bulunan kitaplar, Yenikapı Mevlevîhânesi mutfak eşyaları örneğiyle Mevlevîlerde mutfak kültürü ve Yenikapı Mevlevîhâne'sinin üç aylık bütçesi gibi konular ele alınmaya çalışılmıştır.

Çalışmamız sonucunda elde edilen bilgilerin Mevlevî kültürünün anlaşılmasına katkı sağlayacağına inanıyoruz.

## ABSTRACT

Yenikapı Mawlawi House, the second mawlawi house founded after Galata Mawlawi house in İstanbul, was built in the area Mevlanakapı (*Rumi Gate*), stands today within the Zeytinburnu Municipality, at the end of sixteenth century, 1598, Malkoc Mehmed Efendi The Janissary Clerk.

Some records belong to Foundation of İstanbul Yenikapı Mawlawi House and some documents about the incidents occurred in between the years of 1187 – 1275 (*according to muslim calendar, 1773 – 1859 in Gregorian calendar*), was found in the envelope numbered 165 registered to Ottoman Archiive, which now stands in the Record office of Konya Mevlana (*Rumi*) Museum. In the light of this envelope, conveyance and assignation records of the lands committed as donation for the Mawlawi House kitchens, some certifications of the Mawlawi house, Mawlawi House library and the books existing here, Mawlawian cuisine with the sample of Yenikapı Mawlawi House kitchenware and some other subjects like quarterly budget of Yenikapı Mawlawi House are tried to be discussed.

We have a confidence that the knowledge aciheved as a result of our work will contribute to the understanding of Mawlawian culture.

## ÖNSÖZ

Selçuklular zamanında Anadolu’da doğan ve buradan özellikle Osmanlı coğrafyasında yayılma fırsatı bulan Mevlevî Tarikatı üstlenmiş olduğu misyon itibariyle Türk-İslam kültürüne önemli katkılarda bulunmuştur. Tarikatlar içerisinde adab ve erkân kuralları itibariyle katı anlayışa sahip olan; ancak aynı zamanda temsil ettiği hoşgörü anlayışıyla tasavvuf kültürünün içerisinde önemli bir yeri olan Mevlevilik gerek sema’ gerek musiki ve gerekse insana bakış açısıyla birçok çalışmaya konu olmuştur.

Yalnız Müslümanlığa ait bir müessese olmayan vakıf teşkilatı, Osmanlı Devleti’ndeki uygulamalarıyla kendi serüveni içerisinde en müstesna konumuna ulaşmıştır. Öyle ki bir Osmanlı insanı vakıf bir evde dünyaya gelip vakıf bir beşikte büyüüp vakıf bir okulda okulda okuyup yine vakıf bir kurumda çalışıp ölürken de vakıf bir mezara defnedilebilirdi. Hayr için adeta yarışan insanların olduğu Osmanlı coğrafyasında Mevlevîlik gibi hayra gark olmuş bir kurumun da vakıflaşması kaçınılmazdı. Özellikle XVII. yüzyıldan itibaren Mevlevîlik artık bir vakıf müessesesiydi.

Çalışmaya başlarken “Yetiştirmiş olduğu abide şahsiyetler ile Türk-İslam kültürüne önemli katkı sunan Mevlevîhâneler nasıl kurumlardı?” sorusu ile çıkılan yolda Osmanlı Devleti’nin başkentinde kurulan önemli bir Mevlevî âsitânesi olan Yenikapı Mevlevîhânesi konu olarak seçilmiştir. Bu melevîhâneye ait Konya Mevlânâ Müzesi Arşivi’nde bulunan belgeler içerisinde Yenikapı Mevlevîhânesi’ne ait vesikaların olduğu bir zarf elde edilmiştir. Hazine-i Evrak Defteri’ne 165 numara ile kayıtlı bu zarf içerisinde bulunan belgeler titizlikle transkribe edilmiş, bu vesikâlar ışığında bir vakıf kurumu olan Mevlevîhâneye ait meseleler ele alınmıştır.

Çalışmamız bir giriş ve üç ana bölümden oluşmuştur. Giriş bölümü Mevlevîlik, Mevlevîliğin İstanbul’a gelişi, İstanbul Mevlevîhâneleri, Mevlevîliğin ana kaynakları hakkında genel bilgiler ihtiva etmektedir. Birinci Bölüm’de Yenikapı Mevlevîhânesi’nin konumu, bânisi, mimarisi, geçirmiş olduğu yangınlar ele alınmış, bunların yanında kuruluşundan 1925 yılında Tekkeler ve Zâviyeler Kanunu ile kapanışına kadar olan süreçte Yenikapı Mevlevîhânesi’nde postnişinlik yapmış

kişilerin hal tercümeleeri ele alınmıştır. İkinci Bölüm’de elimizde bulunan vesikalar ışığında Yenikapı Mevlevîhânesi’ne ait muhtelif konular incelenmiş, Üçüncü Bölüm’de ise Mevlevîhâne’nin kütüphânesi ve burada bulunan kitaplar ele alınmaya çalışılmıştır.

Çalışma sırasında yorucu mesaiye rağmen her konuda desteğini gördüğüm eşime, en büyük eğlencesi çalışma masamı karıştırmak olan kızım Elif Ece’ye, Konya Mevlânâ Müzesi Arşivi personeline ve İsam Kütüphanesi’nin kıymetli çalışanlarına, tavsiye ve önerileriyle her zaman desteğini gördüğüm hocam Yrd. Doç. Dr. Nurdan ŞAFAK’a, çalışma sürecinde karşılaştığım müşkülleri çözmemde önemli yardımlarını gördüğüm hocam Prof. Dr. Tahsin ÖZCAN’a, değerli hocalarım Prof. Dr. Abdülkadir ÖZCAN’a ve Prof. Dr. Fahameddin BAŞAR’a, çalışmamın başından beri sıkı takibi ve değerli katkılarıyla beni yönlendirip tezin ortaya çıkmasını sağlayan; yaptığımız görüşmelerde bana şevk ve heyecan veren danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Fatma SEL TURHAN’a teşekkürü bir borç bilirim.

Ömer TEKİN

İstanbul 2014



## İÇİNDEKİLER

ÖZ (ABSTRACT).....	i
ÖNSÖZ.....	İİİ
İÇİNDEKİLER.....	V
TABLULARIN LİSTESİ.....	Vİİİ
KISALTMALAR.....	İX
GİRİŞ.....	1
1. Mevlevîlik.....	1
2. Mevlevîhâneler.....	5
3. Mevlevîliğin İstanbul'a Gelişi ve İstanbul Mevlevîhâneleri .....	7
3.1 Galata Mevlevîhânesi.....	7
3.2 Yenikapı Mevlevîhânesi.....	8
3.3 Beşiktaş ve Bahariye Mevlevîhâneleri.....	9
3.4 Kasımpaşa Mevlevîhânesi.....	9
3.5 Üsküdar Mevlevîhânesi.....	10
4. Mevlevîlik Tarihi ve Yenikapı Mevlevîhânesi'nin Önemli Kaynakları .....	10
5.Konya Mevlânâ Müzesi Merkez Arşivi.....	13
<b>1. BÖLÜM</b>	
<b>Yenikapı Mevlevîhânesi</b>	
<b>1.1 Konumu.....</b>	<b>16</b>
<b>1.2 Bânisi.....</b>	<b>17</b>
<b>1.3 Yenikapı Mevlevîhânesi'ne Yapılan Başlıca Yardımlar.....</b>	<b>18</b>
<b>1.4 Mimarisi.....</b>	<b>19</b>
1.4.1 Semahâne ve Türbe.....	21
1.4.2 Harem.....	24

1.4.3 Mescid.....	25
1.4.4 Hazîre.....	26
1.4.5 Cümle Kapısı .....	27
1.4.6 Muvakkithâne .....	28
<b>1.5 Yangınlar.....</b>	<b>28</b>
<b>1.6 Postnişinler</b>	
1.6.1. Kemâl Ahmed Dede.....	29
1.6.2. Doğani Ahmed Dede.....	31
1.6.3. Sabûhi Ahmed Dede.....	33
1.6.4. Câmî Ahmed Dede.....	34
1.6.5. Kaari Ahmed Dede.....	34
1.6.6. Nâci Ahmed Dede.....	35
1.6.7. Pendâri Ahmed Dede.....	36
1.6.8. Nesib Yusuf Dede.....	37
1.6.9. Peçevîzâde Ârifi Ahmed Dede.....	38
1.6.10. Mesnevîhân Mehmed Dede.....	39
1.6.11. Sâfi Mûsâ Dede.....	37
1.6.12. Küçek Mehmed Dede.....	41
1.6.13. Kütahyevî Seyyid Ebubekir Dede.....	41
1.6.14. Ali Nutkî Dede.....	42
1.6.15. Abdûlbâki Nâsır Dede.....	43
1.6.16. Seyyid Recep Hüseyin Hüsnü Dede.....	44
1.6.17. Abdurrahim Kûnhî Dede.....	45
1.6.18. Osman Selâhaddin Dede.....	46
1.6.19. Mehmed Celâleddin Dede.....	50

1.6.20. Abdülbâki Baykara Dede.....	51
<b>2. BÖLÜM</b>	
<b>Yenikapı Mevlevîhânesi'ne Ait Muhtelif Meseleler</b>	
<b>2.1. Mevlevîlerde Mutfak Kültürü ve Bazı Araç-Gereçler.....</b>	<b>53</b>
2.1. Mevlevî Mutfağında Görevliler.....	54
2.1.2. Mevlevîlerde Sofra Adabı.....	55
2.1.3. Yenikapı Mevlevîhânesi'de Kullanılan Bazı Araç ve Gereçler.....	57
<b>2.2. Geliri Yenikapı Mevlevîhânesi Taâmiyelerine Tahsîs Olunan Bazı Araziler.....</b>	<b>60</b>
2.2.1. Geliri Yenikapı Mevlevîhânesi Taâmiyelerine Tahsîs Olunan Arazilerin Ferağ ve İntikalât Kayıtları.....	63
<b>2.3. Yenikapı Mevlevîhânesi Vakfı'na Ait İlmhaberler.....</b>	<b>64</b>
<b>2.4. Yenikapı Mevlevîhânesi'nin 15. Şeyhi Abdlbakî Nasır Dede'ye Ait İhbârname.....</b>	<b>66</b>
<b>2.5. Yenikapı Mevlevîhânesi'nin üç Aylık Bütçesi.....</b>	<b>66</b>
<b>3.BÖLÜM</b>	
<b>Bir Âsitâne-i Mevlevî Kütüphanesi</b>	
<b>3.1. Yenikapı Mevlevîhânesi Kütüphanesi.....</b>	<b>69</b>
<b>3.2. Yenikapı Mevlevîhânesi Kütüphanesinde Bulunan Kitaplar.....</b>	<b>73</b>
<b>SONUÇ.....</b>	<b>98</b>
<b>KAYNAKÇA.....</b>	<b>101</b>
<b>EK 1. BELGELERİN TRANSKRİPSİYONU.....</b>	<b>111</b>
<b>EK 2. RESİMLER.....</b>	<b>222</b>

## TABLULARIN LİSTESİ

Tablo 1: 1259/843-44 Tarihinde Yenikapı Mevlevîhânesi’de Bulunan Kab- Kacaklar.....	58
Tablo 2: Yenikapı Mevlevîhânesi’nin Kanûn-ı Evvel-Şubat h.1229/m.1814 Tarihli Bütçesi.....	67
Tablo 3:1259/1843-1844 Tarihinde Yenikapı Mevlevîhânesinde Bulunan Kitaplar.....	93

## KISALTMALAR

KMMA	:Konya Mevlânâ Müzesi Arşivi
BOA	:Başbakanlık Osmanlı Arşivi
DİA	:Diyanet İslam Ansiklöpediti
TDEA	:Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklöpediti
TTK	:Türk Tarih Kurumu
İSAM	:İslam Araştırmaları Merkezi
a.g.e.	:Adı geçen eser
a.g.m.	:Adı geçen makale
a.g.t.	:Adı geçen tez
a.y.	:Aynı yer
a.e.	:Aynı eser
a.m.	:Aynı makale
aş.	:Aşağıda
bkz.	:Bakınız
ed.	:Editör
s.	:Sayfa
vr.	:Varak
vs.	:Ve saire
ö.	:Ölüm tarihi
haz.	:Hazırlayan
der.	:Derleyen
C.	:Cilt
SÜ.	:Selçuk Üniversitesi
DPÜ.	:Dumlupınar Üniversitesi

İÜİFM :İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Mecmuası

YKY :Yapı Kredi Yayınları

# GİRİŞ

## 1.MEVLEVÎLİK

Mevlevîlik, XIII. asır sonlarında Konya’da Mevlânâ Celâleddin Rûmî (ö.1207-1273) adına, oğlu Sultan Veled (ö.1226-1312) tarafından kurulan tarikatın adıdır. Bu tarikat “*Efendimiz*” anlamına gelen “*Mevlânâ*” adıyla bilinen Belhli Celâleddin Muhammed’e nispet edilmiş; onun musiki, sema’ ve şiir gibi üç vasıtaya isnat ettiği tarikat anlayışı, vefatından sonra Konya’da gelişip Anadolu Beylikler dönemi ve altı asırlık Osmanlı İmparatorluğu boyunca Türk toplumunu derinden etkileyen tarikatlardan birisi olmuştur.<sup>1</sup>

Mevlânâ’nın vefatının ardından onu sevenler dostu olan Hüsameddin Çelebi’nin (ö.683/1284) etrafında toplandılar. Ancak Hüsameddin Çelebi, Mevlânâ’yı sevenleri bir arada tutmuş, bir tarikat ihdas etmemiştir. Ondan sonra Mevlânâ’nın oğlu Sultan Veled posta oturmuş ve teşkilatlanma için uğraş vermiştir. Sultan Veled Mevlânâ türbesinin yapılmasını sağlamış, bu suretle Mevlânâ’yı sevenler için tekke anlamında bir merkez kurulmuştur.<sup>2</sup> Osmanlı Beyliği ortaya çıktığı günlerde Sultan Veled Mevlevîlik tarikatının oluşumu için çaba sarfediyordu. Sultan Veled’den sonra erkek torunları vasıtasıyla devam eden aile üyelerinin Konya’daki tekkede şeyhlik makamına oturmaları sonucunda Mevlevîlikte bir “*Çelebî Makamı*” meydana gelmiştir. Bu makamı temsil eden çelebîler ya şeyh olurlar ya da şeyh olacıklara icazetnâme verirlerdi.<sup>3</sup> Ancak Mevlevîliğin Konya dışında yayılması teşkilatlanmasında büyük pay Sultan Veled’in oğlu Ulu Arif Çelebi’ye (ö.719/1319) aittir. Sultan Veled’in yanında yetişenler bu düşüncüyü Amasya, Kırşehir ve Erzincan gibi şehirlere ulaştırmış, Ulu Arif Çelebi zamanında bu halka genişletilmiş, Sivas, Tokat, Bayburt, Erzurum, Tebriz, Kastamonu, Denizli, Kütahya, Birgi gibi farklı beyliklerin elinde olan şehirlere ulaştırmıştır.<sup>4</sup> Mevlevîliğin yayılması için gayret

<sup>1</sup> Sezai Küçük, “Genel Hatlarıyla Mevlevîlik”, **Mevlevî Dünyasından Bahariye Mevlevîhânesi**, Ed. M. Baha Tanman, İstanbul, İstev Yayınları, 2013, s.9.

<sup>2</sup> a.e., s.10.

<sup>3</sup> Osman Türer, “Osmanlı Anadolu’sunda Tarikatların Genel Dağılımı”, **Osmanlı Toplumunda Tasavvuf ve Sufiler**, II.Baskı, haz., Ahmet Yaşar Ocak, Ankara, TTK Yayınları, 2014, s. 273.

<sup>4</sup> Mustafa Kara, “Doğumunun 800. Yılında Mevlânâ ve Mevlevîlik”, **Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Cilt:15, Sayı:1, 2006, s.2.

gösteren Ulu Arif Çelebi ömrünün büyük bir kısmını tarikatı yaymak amacıyla seyahatle geçirmiş, gittiği bazı yerlerde Mevlevîhâneler açmıştır. Sultan Veled ve Ulu Arif Çelebi zamanında, hatta onlardan sonraki dönemlerde bile muhtelif yerlerde kurulan Mevlevî tekkeleri, beyler, paşalar, sultanlar değil bizzat Mevlevî halifeleri kurmaktaydı.<sup>5</sup> Sultan Veled'in oğlu Ulu Arif Çelebi'yi Mevlevîliğin asıl kurucu olarak görmek gerekir. Daha babasının sağlığında Anadolu'ya yapmış olduğu yolculuklar Mevlevî düşüncesinin yayılmasını sağlamıştı.<sup>6</sup> Ulu Arif Çelebi zamanında Mevlevîlik büyük oranda teşkilatlanmasını sağlamış, daha sonraki dönemlerde posta oturan Pîr Adil Çelebi (ö.864-865/1460) tarafından tarikatın usûl ve erkânı değişmemek üzere yerleştirilmiştir.<sup>7</sup> Sultan Veled ve Ulu Arif Çelebi zamanında hatta bunlardan sonraki ilk dönemlerde çeşitli yerlerde kurulan Mevlevî tekkeleri, beyler, paşalar, sultanlar değil, bizzat Mevlevî halifeleri kurmuştur. Tekke'nin kurulmasının ardından vakıflar sağlanıyordu.<sup>8</sup> Bu dönemlerde halkla daha çok iç içe olunması sebebiyle Mevlevîlik köylere kadar yayılmıştı. XVI. yüzyıldan sonra tekkeler beyler ve vezirler tarafından yaptırılır olmuştur. Mesala Peçoy Mevlevîhânesi, 1075/1665'te Gazi Hasan Paşa tarafında, Kayseri Mevlevîhânesi, 1085/1675'te Bayram Paşa tarafından kurulmuştur.<sup>9</sup> Bu şekilde vakıflaşan Mevlevîlik yüksek zümreye mal olmuş ve böylelikle birçok imtiyaz kazanmıştı. Vakıfları çoğalmış, dergâh müstemilatı büyümüş, harap olanlar tamir görmekteydi.<sup>10</sup> Abdülbâki Gölpınarlı bu zenginleşmenin Mevlevîliğe zarar verdiğini, halktan kopardığını, dağılmaya başladığını vurgulamıştır.<sup>11</sup> Mevlevîlik, seçkinlere hitap eden bir tarikat olarak XV. yüzyıldan başlayarak kendisini birçok Osmanlı kentinde kabul ettirmiştir.<sup>12</sup> Edebiyat, mûsiki, hat, şiir gibi önemli sanatların icra edildiği birer

<sup>5</sup> Abdülbâki Gölpınarlı, **Mevlânâ'dan sonra Mevlevîlik**, II. Baskı, İstanbul, İnkılap Yayınları ve Aka Yayınları, 2006, s. 228.

<sup>6</sup> Ekrem Işın, "Anadolu'da Mevlevîliğin Üç Dönemi (Genel Bir Değerlendirme)", **Bursa'da Düünden Bugüne Tasavvuf Kültürü-2**, yay. haz., Nahit Kayabaşı, Bursa, Kültür ve Sanat Vakfı Yayınları, 2003, s. 154.

<sup>7</sup> Küçük, **a.g.m.**, s.10; Muzaffer Erdoğan, "Mevlevî Kuruluşları Arasında İstanbul Mevlevîhâneleri", **İÜEF Güney-Doğu ve Avrupa Araştırmaları Dergisi**, Sayı:4-5, İstanbul 1975, s. 18.

<sup>8</sup> Gölpınarlı, **a.g.e.**, s.228.

<sup>9</sup> Gölpınarlı, **a.g.e.**, s.230.

<sup>10</sup> Gölpınarlı, **a.g.e.**, s.239.

<sup>11</sup> Gölpınarlı, **a.g.e.**, s.240.

<sup>12</sup> Halil İnalçık, **Osmanlı İmparatorluğu: Klasik Çağ (1300-1600)**, çev. Ruşen Sezer, İstanbul, YKY, 2003, s. 208.



merkez durumuna gelen Mevlevî dergâhlarına bu yüzden birçok devlet ricâli yakın ilgi duymuştur.<sup>13</sup>

Osmanlı padişahları Mevlevîliğe yakın ilgi duymuşlardır. Mevlevîliğin büyümesinde Osmanlı padişahlarının önemli yeri vardır. Osmanlı sultanları içerisinde Mevlevîliğe ilk desteği Sultan II. Murad vermiştir. Edirne’de büyük bir Mevlevî tekkesi açmıştır.<sup>14</sup> Sultan II. Murad’dan sonra birçok Osmanlı padişahı Mevlevîlere yardım etmişlerdi. Sultan II. Bayezid Mevlânâ türbesindeki sandukaları yenilemiş ve üzerlerine örtülmek üzere değerli kumaşlar göndermiştir.<sup>15</sup> Yavuz Sultan Selim, Konya’daki Mevlânâ dergâhı için vakıflar tahsis etmiş ve türbeye su getirerek şadırvan inşa ettirmiştir.<sup>16</sup> Kânûnî Sultan Süleyman’da Mevlânâ türbesi içindeki semâhâne ve mescidi yaptırmıştı. Mevlânâ ve oğlu için bir mermer sanduka yaptıran Kânûnî, Mevlânâ’nın sandukasını ise babasının üzerine naklettirmiştir.<sup>17</sup> Kânûnî’nin torunu Sultan III. Murad Konya’daki Mevlevîhâneyi genişleterek derviş hücrelerini yaptırmıştır.<sup>18</sup> Sultan IV. Mehmed dönemin Kadızadeliler denilen hareket Mevlevîlerin bir takım sıkıntılı süreçler yaşamasına sebep olmuştur. Bu dönemde 1077/1666’da yasaklanan Mevlevî âyinleri ancak 18 yıl sonra 1096/1684-85 senesine tekrar başlayabilmiştir.<sup>19</sup> Sultan III. Selim dönemi ise Mevlevîler için adeta bir bahar dönemi olmuştur. Bu dönemde Mevlevîhâneler tamir edilmiş, vakıfları artırılmıştır. Kendisi de Mevlevî olan III. Selim’in teveccühünü kazanmak isteyen birçok devlet görevlisi de Mevlevî tekkelerine yardımlarda bulunmuşlardır.<sup>20</sup> Dönemin önemli şairi ve aynı zamanda bir Mevlevî olan Şeyh Galib’in Sultan III. Selim’in arkadaşlığını kazanmıştır. Yine Yenikapı Mevlevîhânesi’nde çilesini çekmekte olan dönemin en büyük bestekârı Hamâmi-zâde İsmail Dede Efendi’ de Sultan III.

---

<sup>13</sup> Tüerer, **a.g.m.**, s.275.

<sup>14</sup> İnalçık, **a.g.e.**, s.208.

<sup>15</sup> Murat Akgündüz, “Mevlevîlik ve Osmanlı Padişahları”, Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, **Uluslararası Mevlânâ ve Mevlevîlik Sempozyumu Bildirileri -II**, ed., Prof. Dr. Abdurrahman Elmalı-Prof. Dr. Ali Bakkal, Şanlıurfa, 2007, s.347.

<sup>16</sup> Gölpınarlı, **a.g.e.**, s. 150.

<sup>17</sup> Gölpınarlı, **a.g.e.**, s. 151.

<sup>18</sup> Gölpınarlı, **a.g.e.**, s. 152.

<sup>19</sup> Hasan Özönder, “Yangınlarla Kaybettiğimiz Yenikapı Mevlevîhânesi”, IX. Mevlânâ Kongresi, 15-16 Aralık 1997, **Tebliğler**, Konya, 1997, s. 158-159.

<sup>20</sup> Akgündüz, **a.g.m.**, s. 349.

Selim'in ilgi gösterdiği bir başka Mevlevî dervişidir.<sup>21</sup> Sultan III. Selim'den sonra tahta geçen ve III. Selim'in yeğeni olan Sultan II. Mahmud'da döneminde Mevlevîlere yardım eden padişahlardandır.<sup>22</sup> Sultan II. Mahmud amcası III. Selim'in fikirlerinden etkilenmiştir. III. Selim'in hal'inden öldürülmesine kadar geçen bir yılı aşkın sürede musikî dersi bahanesiyle sık sık onunla görüşen Şehzade Mahmud ondan bir çok tecrübeler edinmiş, fikirler almıştır.<sup>23</sup> Sultân II. Mahmud döneminde kaldırılan Yeniçeri Ocağından sonra ordunun Bektaşilik ile bağının kesilmesi için yeni kurulan ordu Mevlevîlik ile irtibatlandırıldı. Ancak bu irtibatın bağlantıları sağlam olmadığından neticeside iyi olmadı.<sup>24</sup> Sultan II. Mahmud'dan sonra tahta çıkan Sultan Abdülmecid'de Mevlevîlere gereken desteği vermiştir. Bu dönemde Fatih'te bulunan Molla Murad Dergâhı'nda Dârü'l-Mesnevî okulu açılmıştır.<sup>25</sup> Sultan Abdülaziz'de Mevlevîlere gereken ilgi ve alakayı göstermiştir. Dönemde tarikatları kontrol altında tutmak için kurulan Meclis-i Meşâyih reisliğine Yenikapı Mevlevîhânesi şeyhi Osman Salahaddin Dede getirilmiştir.<sup>26</sup> Sultan II. Abdülhamid'de tahta çıkmasında etkili olduğu için Osman Salahaddin Dede Efendi'ye ayda 1000 guruş tahsis etmişti.<sup>27</sup> Ancak daha sonra kendisine muhalif olan Mithat Paşa'nın Osman Salahaddin Dede'ye bağlı olması nedeniyle II. Abdülhamid'in Mevlevîliğe bakış açısı da değişmiştir.<sup>28</sup> II. Abdülhamid'den sonra tahta çıkan V. Mehmed Reşad'da Mevlevîlere destek çıkmış padişahlardandır. Tahta çıkışından önce yanan Yenikapı Mevlevîhânesi'ni tamir ettirmiştir.<sup>29</sup>

Mevlevîliğin Türk kültür hayatında büyük bir yeri vardır. Özellikle kendisini Fars edbiyat ve kültürüyle yetiştirmiş aydınlar arasında kabul ettirmiştir. Bundan dolayı da Mevlevîlik, Farsça'dan esinlenmiş olan klâsik Osmanlı edebiyatının ortaya

---

<sup>21</sup> Gölpınarlı, **a.g.e.**, s. 231; Akgündüz, **a.g.m.**, s. 349.

<sup>22</sup> Akgündüz, **a.g.m.**, s. 349.

<sup>23</sup> Abdülkadir Özcan, "II. Mahmud ve Reformları Hakkında Bazı Gözlemler", **Tarih İncelemeleri Dergisi**, Sayı:10, İzmir, 1995, s. 13.

<sup>24</sup> Mustafa Kara, "Osmanlılar Dönemi'nde Yaygın Olan Tarikatlar", **Osmanlı Medeniyeti (Siyaset, İktisat, Sanat)** haz., Coşkun Çakır, İstanbul, Klasik Yayınları, 2005, s.242.

<sup>25</sup> Akgündüz, **a.g.m.**, s. 350.

<sup>26</sup> Özönder, **a.g.m.**, s.165.

<sup>27</sup> Akgündüz, **a.g.m.**, s.350.

<sup>28</sup> **a.y.**

<sup>29</sup> Özönder, **a.g.m.**, s.178.

çıkışında önemli bir etkidir. Mevlevîlik Osmanlıların büyük şehirlerinde, özellikle başkent İstanbul'da saray çevrelerinde büyük ilgi görmüştür.<sup>30</sup>

## 2. MEVLEVÎHÂNELER

Mevlevî zâviye, dergâh ve âsitânelerin genel ismi olan, Mevlevîye tarikatına mahsus Mevlevîhâne diye isimlenen bu dergâhlar Konya'da başlayarak daha çok Osmanlı topraklarında mekân tutmuştur. Mevlevîhâneler asırlar boyunca Anadolu, Balkanlar, Ortadoğu'da hızla yayılmışlardır. Genellikle külliye biçiminde planlanan mevlevîhâneler geniş bir bahçe arazisi içerisinde kurulur ve semahâne, türbe, çilehâne, hücreler, selamlık, harem dairesi, mutfak, kiler, meşkhâne gibi birimlerden oluşurdu.<sup>31</sup>

Mevlevîhâneler âsitâne ve zâviye olmak üzere iki kısma ayrılmıştır. Âsitâne denilen mevlevîhâneler tam teşekküllü yapıları ve sayıları 15 civarındaydı. Bunların başında “Âsitâne-i ‘Aliyye” denilen Konya'da bulunan Mevlânâ Dergâhı gelir. Burası adeta bir idare merkezidir. Bütün Mevlevî tarikatının postnişini olan Çelebilerin medfun yeridir. Zâviye adı verilen küçük çaptaki Mevlevî dergâhlarının sayısı ise çok daha fazladır.<sup>32</sup> Konya'daki Âsitâne-i ‘Aliyye'den sonra Osmanlı Devletindeki âsitâneler şunlardı: Galata Mevlevîhânesi, Yenikapı Mevlevîhânesi, Beşiktaş Mevlevîhânesi, Bahariye Mevlevîhânesi, Kasımpaşa Mevlevîhânesi, Bursa Mevlevîhânesi, Eskişehir Mevlevîhânesi, Gelibolu Mevlevîhânesi, Halep Mevlevîhânesi, Kastamonu Mevlevîhânesi, Karahisar Mevlevîhânesi, Kütahya Mevlevîhânesi, Manisa Mevlevîhânesi, Mısır Mevlevîhânesi, Yenişehir (Rumeli) Mevlevîhânesi.<sup>33</sup>

Âsitânelerde “*matbah terbiyesi*” denilen bir usûl takip edilmiştir. Mevlevîliğe intisab eden kimde burada 1001 gün sürecek olan “*çile*” olarak adlandırılan süreci tamamlar ve eğer başarılı olursa dedeler tarafından dervişliğe yükseltilirdi. Bu açıdan

---

<sup>30</sup> İncalcık, **a.g.e.**, s.209.

<sup>31</sup> Küçük, **a.g.m.**, s.11.

<sup>32</sup> Aydın Seçkin, “Türkiye'deki Önemli Mevlevîhâneler ve Mevlevîhânelerin Yaşatılmasında Vakıflar Genel Müdürlüğünün Rolü”, Selçuk Üniversitesi Mevlana Araştırma Merkezi Yayınları, **Bildiriler** :2, Konya, 2010, s.2.

<sup>33</sup> Gölpınarlı, **a.g.e.**, s.307.

mutfak adeta “*ham kimselerin*” piştiği bir mekândı. Bu çileyi çekmeye başlayan salıklere “*Can*” ismi verilirdi. Çilesini tamamlamayanın Mevlevîliğe devam etme imkânı yoktur. Bu açıdan âsitâneler Mevlevîlik için önemlidir.<sup>34</sup> İçerisinde çile çıkartılan âsitânelerden başka bir de zâviyeler vardır. Buralar âsitânelerden küçük olduğu için şeyhlik makamı da derece itibariyle daha küçüktür. Zâviyelerde hizmet etmek çile sayılmamış, çilenin çekileceği yegane yer âsitâneler olmuştur. Zâviyeler içlerinde çile çıkarılmayan fakat semâ meşk eden, ney üfleyen kudüm çalan, âyin okuyan Mevlevî dervîşlerinin bulunduğu, ayrıca seyyah dervîşlerin konakladığı mekânlar olmuşlardır.<sup>35</sup> Osmanlı Devletindeki zâviyeler şunlardı: Adana, Akçahisar, Akçaşehir, Akşehir, Amasya, Ankara, Antakya, Antalya, Antep, Aydın, Bağdat, Beyşehir, Belgrad, Belgratçık, Bilecik, Burdur, Bosnasaray, Bozkır, Çorum, Denizli, Demirci, Diyarbakır, Edirne, Eğirdir, Ermenak, Erzincan, Filibe, Girit, Halep, Hama, Humus, Isparta, İlbasan, İzmir, İzmit, Kângırı, Karaman, Kayseri, Kerkük, Kıbrıs, Kırşehir, Kilis, Kudüs, Kütahya, Lazkiye, Maraş, Marmaris, Medine, Mekke, Midilli, Muğla, Musul, Niğde, Niş, Peçoy, Sakız, Samsun, Sandıklı, Selânik, Siroz, Sivas, Şam, Şam Trablusu, Şehrizer, Tavşanlı, Tebriz, Tekirdağ, Tire, Tozman, Ulukışla, Urfa, Üsküp, Vodine, Yenişehir, Yozgat.<sup>36</sup>

Mevlevîhâneler evrensel dostluğu, kardeşliği, ahlakı, güzel huyu halka aşılacak için büyük gayret gösterilen mekânlardı. Yüzyıllar boyunca musiki ile bilimi bir arada kaynaştıran mevlevîhânelerin Türk kültürüne etkisi büyük olmuştur. Mevlevîhânelerin çevresinde toplanan kişilerin Türk kültürüne etkisi büyük olmuştur. Mevlevîhânelerin çevresinde toplanan pek çok kişi güzel sanatların pek çok dalında öğrenim görmüş ve özellikle mûsiki, edebiyat, sanat alanlarında önemli eserler vermişlerdir.<sup>37</sup>

---

<sup>34</sup> Küçük, **a.g.m.**, s.11; Erdoğan, **a.g.m.**, s.23.

<sup>35</sup> Erdoğan, **a.g.m.**, s.23.

<sup>36</sup> Gölpınarlı, **a.g.e.**, s.307.

<sup>37</sup> Seçkin, **a.g.m.**, s.2.

### 3. MEVLEVÎLİĞİN İSTANBUL'A GELİŞİ VE İSTANBUL MEVLEVÎHÂNELERİ

Mevlevîlik, Osmanlı Devleti'nin başkenti olan İstanbul'da ilk dergâhını Fatih Sultan Mehmed (m.1451-1481) zamanında açılmıştır. *Kalenderhâne* adıyla Mevlevîlere tahsis edilen *Hristos Akataleptos* kilisesi İstanbul'un ilk mevlevîhânesi kabul edilebilir. Daha sonra ilk özgün Mevlevî tesisi olan Galata Mevlevîhânesi'nin açılmasıyla buranın Mevlevîlerce terk edildiği anlaşılmaktadır.<sup>38</sup>

#### 3.1. Galata Mevlevîhânesi

Galata Mevlevîhânesi İstanbul'un en eski Mevlevîhânesi'dir. Sultan II. Bayezid devrinde Beylerbeyi İskender Paşa tarafından 897/1491 tarihinde inşa ettirilmiştir. Bir külliye olarak inşa ettirilen Mevlevîhâne semâhâne, derviş hücreleri, şeyh dairesi ve hünkâr mahfeli, bacılar kısmı, kütüphane, sebil, muvakkithâne, mutfak, türbeler ve hazireden oluşmaktadır. 1016-1017/1608 senesinde onarım gören Galata Mevlevîhânesi Sultan III. Mustafa döneminde 1179-1180/1766 senesinde yanmış, akabinde yeniden yaptırılmıştır. Dergâhın son dönem şeyhlerinden Kudretullah Dede zamanında Halet Efendi tarafından 1234-1235/1819 tarihinde türbe, kütüphane ve sebil inşa edilmiştir. Halet Efendi kendi yaptırdığı kütüphaneye birçok kitap vakfetmiştir. Tekkelerin kapatılmasının ardından bu kitaplar Süleymaniye Kütüphanesine devredilmiştir.<sup>39</sup> Bina daha sonra Sultan III. Selim zamanında onarım görmüş ancak Sultan II. Mahmud zamanında 1250/1835 tarihinde adeta yeniden yapılmıştır. Sultan Abdülmecid zamanında 1276/1859 senesinde semâhâneyi, selamlığı ve dedegân hücrelerini kapsayacak şekilde tamir yapılmış, 1287/1871'de türbe kısmı ilave edilmiş, Mevlevîhâne 1343/1925 yılında tekkeler ve zâviyelerin kapatılmasına kadar kullanılmıştır. Bu tarihten sonra 1967-1972 tarihleri arasında onarım görmüş olan Mevlevîhâne 1975 tarihinde Kültür ve Turizm Bakanlığınca

<sup>38</sup> Baha Tanman, "İstanbul Mevlevîhâneleri", **Osmanlı Araştırmaları**, Sayı:XIV, İstanbul, 1994, s.178.

<sup>39</sup> Erdoğan, **a.g.m.**, s.29; Nesligül Ünal, **Yenikapı Mevlevihanesi'nin Tarihsel Gelişimi ve Harem Konağı'nın Restitüsyon Projesi**, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2007, s. 13.

Divan Edebiyatı Müzesi olarak hizmete açılmıştır.<sup>40</sup> Galata Mevlevîhânesi'nin haziresinde Humbaracı Ahmed Paşa, İbrahim Müteferrika, İsmail Ankaravî, Şeyh Galib Dede'nin mezarları bulunmaktadır.<sup>41</sup>

### 3.2. Yenikapı Mevlevîhânesi

İstanbul'da kurulmuş olan Mevlevîhânelerin ikinci olan Yenikapı Mevlevîhânesi 7 Şubat 1598 tarihinde Yeniçeri Kâtibi Malkoç Mehmed Efendi (ö. 1056/1646) tarafından Mevlânâkapı olarak bilinen mahalde yaptırılmıştır.<sup>42</sup> Malkoç Mehmed Efendi'nin babası olan İskender Bey'in III. Mehmed devri devlet ricâlinden olduğu söylenir.<sup>43</sup> Bu Mevlevîhâne tarikat mensupları tarafından eskiden beri bir âsitâne olarak anılır. Yenikapı Mevlevîhânesi, selamlığı, haremi, türbesi, semâhânesi, muvakkithânesi, hünkâr mahfili, matbah-ı şerîfi, sarnıçları, hâmuşânı (özel mezarlık) ve müştemilât bölümleri ile büyük bir külliye'dir.<sup>44</sup> İlk yapıldığı günden itibaren çeşitli sebeplerden dolayı pek çok değişikliğe uğramıştır.<sup>45</sup>

Mevlevî tarikatının önemli merkezlerinden olan Yenikapı Mevlevîhânesi dergâhın son şeyhi olan Abdülbâki Baykara Dede döneminde, Balkan ve Çanakkale Savaşları sebebiyle iki defa Harbiye Nezâreti emrine verilmiştir. Tekkelerin kapatılmasıyla semâhânesi ve türbesi mühürlenmiş, şeyh dairesi Cumhuriyet döneminde uzun süre öğrenci yurdu olarak kullanılmıştır. 1906 yılında kütüphâne odasının altındaki ahırda çıkan yangınla alevlerle tanışan Mevlevîhâne bu tarihten sonra 1960, 1962, 1997 de olmak çeşitli tarihlerde yanmıştır.<sup>46</sup> Son olarak Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından restorasyonu tamamlanan Mevlevîhânenin tüm yapıları yenilenmiştir. Bugün Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi'nin kullanımına verilmiştir. Çalışmamızın birinci bölümünde Yenikapı Mevlevîhânesi ile detaylı bilgi verildiğinden burada şimdilik bu kadar bilgi ile yetinilmiştir.

---

<sup>40</sup> Seçkin, **a.g.m.**, s.9-10.

<sup>41</sup> Erdoğan, **a.g.m.**, s.29.

<sup>42</sup> Bkz., **aş.**, s.16.

<sup>43</sup> Erdoğan, **a.g.m.**, s.30.

<sup>44</sup> Seçkin, **a.g.m.**, s.12.

<sup>45</sup> Bkz., **aş.**, s.18-19.

<sup>46</sup> Bkz., **aş.**, s.28.

### 3.3. Beşiktaş ve Bahâriye Mevlevîhâneleri

İstanbul'da Galata ve Yenikapı Mevlevîhânesi'nden sonra kurulan üçüncü Mevlevî Dergâhı Beşiktaş Mevlevîhânesi'dir. İstanbul'da devlet ricâli tarafından kurulan son Mevlevîhânedir. Bundan sonra İstanbul'da kurulan diğer Mevlevîhâneler Mevlevî Dedeleri tarafından kurulmuştur.<sup>47</sup>

Beşiktaş Mevlevîhânesi'nin kurucusu Ohrili Hüseyin Paşa'(ö. 1031/1622) dir.<sup>48</sup> İnşaatını takip eden yıllarda mutfak ve diğer bazı müstemilat yoktu.<sup>49</sup> Beşiktaş'ta Çırağan Sarayı'nın yerinde kurulmuş, iki buçuk asır zengin bir tekke hayatı yaşadıkdan sonra Sultan Abdülaziz tarafından yeri Çırağan Sarayı içerisine dahil edilmiş, daha sonra 1284/1868'de Maçka'da yapılan Mevlevîhâneye nakledilmiş, daha sonra buranın yerinin de Maçka Kışlası'na dahil edilmesi üzerine Mevlevîhâne Eyüp'te Haliç yakınlarındaki Bahâriye'ye taşınmıştır.<sup>50</sup> 1293/1877-1343/1925 tarihleri arasında burada faaliyete devam etmiş olan Bahariye Mevlevîhânesi bu nedenledir ki Beşiktaş Mevlevîhânesi'nin devamı sayılır.

### 3.4. Kasımpaşa Mevlevîhânesi

İstanbul'da Galata ve Yenikapı Mevlevîhânelerinden sonra kurulan üçüncü Mevlevîhâne, Kasımpaşa Mevlevîhânesidir. Kurucusu Galata Mevlevîhânesinde şeyhlik yapmış, Abdi Dede olarak bilinen Şeyh Abdullah Dede Efendi'dir. Ankaravî olarak bilinen Mesnevî şârîhi İsmail Dede Efendi'nin Galata Mevlevîhânesi'ne getirilmesi üzerine Abdi Dede buradan ayrılmış ve 1040/1631 senesinde Kasımpaşa'da kendi bostanı içerisinde bu zâviye'yi kurmuştur.<sup>51</sup> Kasımpaşa Mevlevîhânesi diğer Mevlevî tekkeleri gibi üç katlıdır. Semâhâne, selamlık, dedegân hücreleri, harem, hünkâr dairesi, mutfaktan oluşmuş bir konak görünümündedir. Sultan III. Ahmed'den itibaren çeşitli dönemlerde onarımlar görmüştür.<sup>52</sup> 1144/1731-1732 tarihlerinde ebniyesi Hasan Paşa isminde bir şahıs tarafından tamir görmüştür.

<sup>47</sup> Sezai Küçük, "Mevlevîliğin Son Yüzyılı", İstanbul, Vefa Yayınları, 2007, s. 136.

<sup>48</sup> Ayvansarayî Hüseyin Efendi, *Hadîkatü'l-Cevâmi*, İstanbul, Matbaa-i Âmire, 1281, II, 104.

<sup>49</sup> Erdoğan, *a.g.m.*, s.35.

<sup>50</sup> *a.y.*

<sup>51</sup> Erdoğan, *a.m.*, s.33.

<sup>52</sup> *a.y.*

Bu tarihten sonra Sultan III. Selim devrinde 1211/1796-1797 tarihinde bir onarım daha görmüştür. Mevlevîhâne asıl tamiratını ise 1249/1834 tarihinde II. Mahmud tarafından yenilenelerek görmüştür.<sup>53</sup> 1979 tarihinde çıkan yangınla yapının büyük bölümü yanmış, günümüzde iki taş merdiven ve bir Mevlevî mezarı dışında Mevlevîhâneyi anımsatacak bir iz kalmamıştır.<sup>54</sup>

### 3.5. Üsküdar Mevlevîhânesi

Üsküdar Mevlevîhânesi, Üsküdar İmrahor'da 1208/1794 tarihinde Galata Mevlevîhânesi şeyhi Yeğen Ali Paşa'nın oğlu Numan Bey kendi evini semahâneye dönüştürerek kurmuştur.<sup>55</sup> İstanbul'dan Anadolu'ya giden dervîşlerin konakladıkları zâviye olarak tesis edilmiştir. Sultan II. Mahmud mevlîhâneyi yeni baştan yaparcasına 1249/1834-35 tarihlerinde onarmış, Sultan Abdülmecid ise eksiklerini tamamlamıştır. Mevlevîhâne selamlık, harem, matbah, dervîş hücreleri ve türbeden oluşmuştur.<sup>56</sup>

## 4. MEVLEVÎLİK TARİHİ VE YENİKAPI MEVLEVÎHÂNESİ İLE İLGİLİ ÖNEMLİ KAYNAKLAR

*Risâle-i Sipehsâlâr be Menâkıb-ı Hüdâvendigâr* isimli eser Mevlânâ ve etrafındakileri konu alan önemli bir eserdir. Ferîdûn b. Ahmed-i Sipehsâlâr (ö.1312 ?), bu eseri dostlarının isteği üzerine yazmaya başlamış ancak bitiremeden vefat etmiştir.<sup>57</sup> Eser kendisinden sonra Eflâki tarafından yazılan *Menâkıbu'l-Ârifin*'e kaynaklık etmiştir. Sultânü'l Ulemâ Bahaüddin Veled, Mevlânâ, Burhaneddin Muhakkık Tirmizî, Şems-i Tebrizî, Selâhaddin Zerkübî, Hüsameddin Çelebi, Sultan Veled, Ulu Ârif Çelebi, ve Âbid Çelebi'nin menkıbelerini içermesi açısından öneme sahiptir. Sa'îd-i Nefisî'nin neşretmesiyle, *Zindegî-nâme-i Mevlânâ Celâleddin-i Mevlevî* isminde Tahran'da 1325/1947 senesinde yayınlanan eseri Tahsin Yazıcı *Mevlânâ ve Etrafındakiler* ismiyle Türkçe'ye çevirmiştir.

---

<sup>53</sup> Erdoğan, a.m., s.34.

<sup>54</sup> Ünal, a.g.t., s.18.

<sup>55</sup> Erdoğan, a.g.m., s.38; Seçkin, a.g.m., s.14; Tanman, a.g.m., s.178.

<sup>56</sup> Seçkin, a.g.m., s.15.

<sup>57</sup> Küçük, *Mevlevîliğin Son Yüzyılı*, s.15.



Mevlevîlik için ana kaynaklardan biri de Ahmed Eflâkî'nin (ö.761/1359) *Menâkıbu'l-Ârifin* (Ankara, 1976) isimli eseridir. Bu eser Mevlânâ Celaleddîn-i Rûmî ve Mevlevî tarikatı hakkında en fazla bilgi veren eserdir. Bir giriş ile on bölümden oluşan bu eserde ilk dokuz bölüm sırasıyla Mevlânâ'nın babası Sultânü'l-Ulemâ Bahaeddin Veled'in, Seyyid Burhâneddin Muhakkık-ı Tirmizî'nin, Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî'nin, Şemsi Tebrîzî'nin, Selâhaddin-i Zerkûb'un, Hüsâmeddin Çelebi'nin, Sultan Veled'in, Arif Çelebî'nin, Şemseddin Emir Abîd'in hal tercümelerine ayrılmış, onucu bölümde ise Mevlânâ ve etrafındakilerin çocukları ile tarikat secerelerine ayrılmıştır. Eser aynı zamanda Anadolu'nun bu dönemdeki tarihi içinde önemli bir kaynak niteliğindedir.<sup>58</sup>

Mevlevî tarihi için başvuru kaynaklarından bir diğeri de Sâkip Mustafa Dede'nin (ö.1147/1735) *Sefîne-i Nefîse-i Mevlevîyân* (Kahire,1283/1866) adlı eseridir. Üç kısımdan oluşan bu eser birinci kısımda, *Menâkıbu'l-Ârifin*'in bittiği tarihten kendi zamanına kadar Konya Mevlânâ Dergâhı'nda şeyh olanların hal tercümeleri konu alınmıştır. İkinci kısımda değişik tekkelerde şeyhlik yapanlara, üçüncü kısımda ise Mevlevîler arasında tanınmış dervişlere ayrılmıştır.<sup>59</sup> Çalışmamızın birinci bölümünde bu eserden faydalanılmıştır.

Esrar Muhammed Dede'nin (ö.1211/1797) *Tezkîre-i Şu'ârâ* isimli eseri Mevlevî tarihi için başvuru kaynaklardan bir diğeri. Bu eser Galata Mevlevîhânesi şeyhi ve Esrar Dede'nin mürşidi olan, 1214/1799 senesinde vefat eden Şair Galib Es'ad Dede'nin topladığı ve seçtiği Mevlevî şairlerine aid şiirlerin ve şairlerin hal tercümelerinin konu alındığı bu eser'in kaynağı *Sefîne-i Nefîse-i Mevlevîyân*'dır.<sup>60</sup> Bu eser daha sonra Ali Enver isimli birisi tarafında kısaltılarak *Semâhâne-i Edeb* (İst., 1309/1891) olarak basılmıştır. Çalışmamızda bu eserden de yararlanılmıştır.

Hüseyin Ayvansarayî'nin *Hadikatü'l-Cevâmi* (İst., 1281/1864) isimli eseri İstanbul camileri ve camileri yaptıranların hal tercümelerini konu almıştır. 1200/1786 yılında vefat eden Ayvansarayî'nin bu eserine daha sonra Ali Sâtı (ö.1842) tarafında

---

<sup>58</sup> Gölpınarlı a.g.e., s.29-30.

<sup>59</sup> Gölpınarlı a.g.e., s. 31.

<sup>60</sup> a.y.

ilave yapılmıştır. Bu eserde İstanbul'daki Mevlevîhânelerle şeyhleri hakkında da bilgiler bulunduğundan Mevlevî tarihi için de önemli bir yeri vardır.

Konuyla ilgili bir başka önemli kaynak olan *Defter-i Dervîşân*, Yenikapı Mevlevîhânesi başta olmak üzere dönemin tarihi, tasavvufi, siyasî olaylarına dair çeşitli kayıtları ihtiva eden iki ciltlik bir çeşit gündüktür. Dergâha gelen müridlerin intisab tarihleri ve burada muhtelif mertebeleri kazanma tarihleri, İstanbul'daki diğer Mevlevîhânelerle ilgili önemli olayların ve bazı şeyhlerin vefat tarihlerinin kaydedildiği eserin ilk cildi Ali Nutkî Dede tarafından yazılmaya başlanmış ve vefatının ardından da sırasıyla şeyhlik makamına gelenler bu kayıtları tutmaya devam etmişlerdir. Eserin ilk cildinin tek yazma nüshası Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa Bölümü 1194 numaradadır. İkinci cildin yazma nüshası ise bu ailenin neslinden gelen Bâkî Baykara'nın kendi arşivinde bulunmaktadır. Bu cildin fotokopi nüshası TDV İslam Araştırmaları Merkezi Kütüphanesinde 18112 numara ile kayıtlıdır. Bayram Ali Kaya ve Sezai Küçük'ün günümüz Türkçesine çevirdiği bu eser Zeytinburnu Belediyesi Kültür Yayınları tarafından 2011 yılında basılarak yayınlanmıştır. Çalışmamızın değişik bölümlerinde bu eserden faydalanılmıştır.

İhralci diye bilinen, Mevlevîliğe bağlı olan Mehmed Ziyâ'nın kaleme almış olduğu Yenikapı Mevlevîhânesi isimli eser Mevlevîhâne ile ilgili müstakil olarak yazılmış önemli bir eserdir. Bu eser Mevlevîhânenin yapılışından itibaren ele alındığı bu eser Mevlevîhâne şeyhlerinin hal tercümeleriyle ilgili de önemli bir kaynak niteliğindedir. Eser aynı zamanda dönemin tarihi, sosyal, kültürel hakkında da önemli bilgiler içermektedir. Çalışmamızın en önemli başvuru kaynaklarından olan bu eser *Merâkiz-i Mühimme-i Mevlevîyyeden Yenikapı Mevlevîhânesi* ismi adı altında Dârü'l Hilâfetü'l-Âliyye baskısıyla 1329/1911 yılında yayın hayatına kazandırılmıştır. Eser daha sonra Yavuz Senemoğlu tarafından sadeleştirilerek Tercüman 1001 Temel Eser serisinin 86. kitabı olarak yayınlanmıştır. Bazı tercüme hatalarının olduğu bu yayından sonra Murat A. Karavellioğlu tarafından yeniden titizlikle günümüz Türkçesine kazandırılan bu eser 2005 yılında Ataç Yayınları tarafından yayınlanmıştır.

Mevlevî araştırmacılarının başvurması gereken bir diğer kaynak ta Sahih Ahmed Dede (ö. 1228/1813) nin *Mecmûatü't-Tevârihü'l-Mevlevîyye* isimli eseridir.

Bu eser genel bir Mevlevîlik tarihi olmakla beraber Yenikapı Mevlevîhânesi şeyhlerinin hal tercümelerini de konu almıştır.

## 5. KONYA MEVLÂNÂ MÜZESİ MERKEZ ARŞİVİ

1925 yılından sonra Türkiyedeki tüm Mevlevîhânelerin kapanmasının ardından Atatürk'ün de emri ile Konya Mevlânâ Müzesi Arşivi'nin içerisindeki eşyalar ile müze olmasına karar verildi. Bir yıl sonra da Mevlânâ Müzesi ve Dergâhı (Konya Âsâr-ı Âtika-Eski Eserler Müzesi) adıyla ziyarete açılmıştır. Mehmet Önder'in 1954 yılında müzeye müdür olarak atanmasıyla bu tarihten itibaren *Konya Eski Eserler Müzesi* adı *Mevlânâ Müzesi* olarak değişmiştir.<sup>61</sup> Mehmet Önder burada kadınlar mahfilinde bir sandık bulduğunu ve içerisindeki tomar halindeki kağıtları incelediğinde Konya ve dışındaki Mevîhâneler ait yazışmalar; vakfiyeler, beratlar, temliknâmeler, icâzetnâmeler, mektuplar, şeyh atamaları, inşâ' ve onarım masrafları ve gelir gider kayıtları gibi arşiv niteliğindeki pek çok belgeye rastladığını, bunları tasnif edip 109 torba olarak 1497 belgenin dahi muhtevasını bir envarterde gösterdiğini böylelikle müze arşivinin kurulmasına öncelik etmiştir.<sup>62</sup> Ancak yine aynı müze arşivinde bulunan bir belgeden<sup>63</sup> 329/1911 sonlarına doğru Konya'daki Mevlevî Âsitânesi'nden diğer şehirlerdeki mevlevîhânelere birer emirnâme yollanmış, geliri başka ellere geçtiğinden bir kısım mevlevîhânelerin isimlerinin bile kaybolduğu belirtilerek mevcut kayıtlara dayanılarak her şeyhin kendi kendi dergâhına ait bilgileri merkeze göndermesi istenmiştir. Emirnâmeyi alan Sivas, Samsun, Aydın, Kütahya, Antep, Urfa, Antalya, Halep, Şanlı ve Girit'te Hanya Mevlevîhâneleri şeyhleri de vardır.<sup>64</sup> Bu belge bize gösteriyor ki müze arşivinin ilk oluşumu bu şekildedir. Daha sonra Abdülbâki Gölpınarlı *Konya'da Mevlânâ Dergâhının Arşivi* başlıklı yayınladığı makalesinde zarflar halinde tüm arşivi inceleyen Gölpınarlı arşivdeki belgeleri şu şekilde açıklamıştır:

<sup>61</sup> Mehmet Önder, "Konya'da Mevlânâ Müzesi Arşivi ve Mevlevîhâneler", **Osmanlı Araştırmaları**, Sayı:XIV, İstanbul, 1994, s.138.

<sup>62</sup> Önder, **a.g.m.**, s.139.

<sup>63</sup> **KMMA**, Dosya No, 50/27.

<sup>64</sup> Nejat Göyünç, "Osmanlı Dönemi Süflük Tarihinin Arşiv Kaynakları", **Osmanlı Toplumunda Tasavvuf ve Süfler**, II.Baskı, haz., Ahmet Yaşar Ocak, Ankara, TTK Yayınları, 2014, s.5.

“Bugün elimizde 108 zarflık bir arşiv var; aşağı yukarı yedi asırlık dergâhın arşivi bu yüz sekiz zarfın içindeki belgelerden ibaret. Yalnız şu da muhakkak ki vesîkanın önemsizi olmaz. Bugün önemsiz gibi görünen bir vesika yüz yıl sonra bugünün bir noktasını aydınlatabilir.”

Bu düşünceyle hareket eden Gölpınarlı tüm zarfların muhtevasını başlıklar halinde araştırmacıların hizmetine sunarak önemli bir görevi yerine getirmiştir.<sup>65</sup>

Abdülbaki Gölpınarlı'nın yazısının ardından arşive yeni belgeler bağışlanmıştır. İstanbul Yenikapı Mevlevîhânesi'nin son şeyhi Abdülbaki Baykara'nın oğlu Rusuhi Baykara kendisinde bulunan Yenikapı Mevlevîhânesi'ne ait 764 belgeyi Konya Mevlana Müzesi Arşivi'ne bağışlamıştır. Daha sonra Faik Akçınar adlı bir Konyalı'dan 81 belge, Mevlânâ soyundan gelen Rifat Nazıroğlu Çelebi'den 101 belge satın alınarak müze arşivi genişletilmiştir. 1991 sonlarında müze arşivi 2777 belgeye ulaşmıştır.<sup>66</sup>

Nejat Göyünç'ün zarflarla ilgili incelemelerinden derlediği konu başlıkları şöyledir:

- a) Mevelevî Dergâhı, Konya'daki diğer Selçuklu, Karamanoğulları, Osmalı yapılarına ait vakfiyeler
- b) Muhtelif konularla ilgili fermanlar, beratlar, çeşitli adlî mercîlerce verilmiş i'lamlar
- c) Vakıf eserlerle ilgili ta'yin beratları
- d) Mevlânâ Türbesi, medrese ve cami'deki görevliler listesi
- e) Osmanlı İmparatorluğu'nun Rumeli, Anadolu ve Arap ülkeleri kesimlerinde bulunan Mevlevîhânelere ait kayıtlar, belgeler
- f) Bazı Mevlevîhânelerin yıllık masraflarını gösterir masrar defterleri
- g) Bir kısım Mevlevîhânelerin tarihçelerini gösterir kayıtlar
- h) Bazı Mevlevîhânelerin tamir ve inşa'sına ait planlar

<sup>65</sup> Abdülbaki Gölpınarlı, “Konya'da Mevlânâ Dergâhı'nın Arşivi”, **İÜİFM**, Sayı: XVIII/19, s.156-178.

<sup>66</sup> Önder, **a.g.m.**, s.141.

ı) Mevlevîler arasındaki bazı iç ihtilaflara ait belgeler vs.<sup>67</sup>

Müze arşivindeki belgelerin Mevlevîlik için önemli bir yeri olduğu muhakkaktır. Arşivde bulunan diğer zarfların da çalışılması ise Mevlevîlik ile ilgili bilinmeyen meseleler gün yüzüne çıkacaktır. Konya’da bulunan Mevlânâ Müzesi Arşivi’ne Yenikapı Mevlevîhânesi ile ilgili belgeler bulmak için giderken İstanbul’da bulunan Başbakanlık Osmanlı Arşivi gibi sistemli bir yere gideceğimi hayal ederek gittim. Konya Mevlânâ Dergâhı’nda bulunan görevlilerin yardımı ile burada Hazine-i Evrak Defteri adı altında bir defter bulunduğunu ve tüm vesikaların bu defterde kayıtlı olduğunu öğrendim. Bu defterde sadece vesikaların içerisinde bulunduğu zarflar hakkında kısa bilgiler mevcuttu. Vesikaların hülasa bilgilerinin mevcut olmadığı bu defterde içerisinde Yenikapı Mevlevîhânesi ile ilgili vesikaların olduğu ve üzerinde “İstanbul Yenikapı Mevlevîhânesi’ne aid vakıf kayıtları, 1187-1275 yılları arasında cerayan eden muamelat, Osman Salahaddin Dede Efendi Mührü, Rusuhi Baykara hediyeleri” yazan 165 nolu zarfı buldum. Zarfın içerisinde geliri Yenikapı Mevlevîhânesi’ne vakfedilen çeşitli arazilerin ferağ ve intikalat kayıtlarının yanı sıra yine aynı Mevlevîhâne ile ilgili çeşitli konularda vesikalar elde edilmiştir.

---

<sup>67</sup> Nejat Göyünç, “Mevlânâ Müzesi Arşivi”, **Selçuk Üniversitesi II. Mevlânâ Kongresi Tebliğleri**, Konya, s.101-109.

## I. BÖLÜM

### Yenikapı Mevlevîhânesi

#### 1.1. KONUMU

İstanbul'da kurulmuş olan Mevlevî dergâhları arasında, kuruluş tarihi yönüyle Galata Mevlevîhânesinden sonra ikinci sırayı alan Yenikapı Mevlevîhânesi 7 Şubat 1598<sup>1</sup> tarihinde Yeniçeri Kâtibi Malkoç Mehmed Efendi (ö. 1056/1646) tarafından Mevlânâkapı olarak bilinen mahalde yaptırılmıştır.<sup>2</sup> Diğer Mevlevî dergâhları gibi şehrin dışında kurulmuştur. Bugün Mevlânâkapı olarak bilinen sur kapısı dışında Merkez Efendi Tekkesi civarındaki geniş arazi üzerinde inşa edilmiştir.<sup>3</sup> Evliya Çelebi bu Mevlevîhâne'den şu şekilde bahsetmiştir:

“Bu Mevlevîhâne öyle bir âsitân-ı ‘azimedir ki, yetmiş kadar fukârâ-yı Mevlevî hücreleri, semâhanesi, ‘imareti, etrafında çimenleri vardır. Ve düruh ‘azîmler ile ârâste olmuş ve “*Âsâri*” nâmında bir ressam mânend behzâd bu âsitânenin rûy-i duvarına kalın hat ile “*Ve hüve'l-‘azîzil-hâkim*” âyetini yazmıştır ki güya mucizedir. Ve yine vech-i duvara bir şîr garında tasvîr etmiş ki güyâ sahil-i Şattûlarab'da seyd-i şikâr gezer bir esedir. Her gelen şair esede münasib ebyât yazmışlardır ki hadd-i

<sup>1</sup> Yenikapı Mevlevîhânesi'nin kuruluş tarihi daha önceki çalışmalarda dergâhın açılışına düşülen “bâb-ı rıza” terkininin ebced hesabıyla karşılığı olan hicri 1006 tarihi ay belirtilmediği için 1597 şeklinde kabul edilmişti. Bkz., Ekrem Işın, “Yenikapı Mevlevîhânesi”, **Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi**, İstanbul 1994, C.VII, s.476-491; Küçük, **Mevlevîliğin Son Yüzyılı**, s.101; Baha Tanman, “Yenikapı Mevlevîhânesi”, **DİA**, (Türkiye Diyânet Vakfı İslâm Ansiklopedisi), C.XLIII, 2013, s.463; Reşat Ekrem Koçu, “Yenikapı Mevlevîhânesi”, **Mûsiki Mecmuası**, Sayı:170, Nisan 1962, s.59. Hüseyin Vassaf, 1006 senesi Receb-i Şerîf'in gurreleri olan Pazartesi gününün 9 Şubat 1598'e müsâdif olduğunu belirtmiştir. Bkz., Hüseyin Vassaf, **Sefine-i Evliya**, haz., Mehmet Akkuş-Ali Yılmaz, İstanbul, Kitapevi Yayınları, 2006, s.229. Ekrem Işın, Selânikî Mustafâ Efendi tarihinde “evâsıt-ı şehri Şa'bân” olarak kesin tarih kullanıldığını bu tarihte 1598 tarihine denk geldiğini ayrıca Mehmed Ziyâ'nın açılış tarihi olarak 1006 senesi Cumartesi gününü verdiğini bununda 7 Şaban 1598 tarihine tekabül ettiğini belirtir. Ayrıntılı bilgi için bkz., Ekrem Işın, “Yenikapı Mevlevîhânesi'nin İki Vakfiyesi”, **İstanbul Araştırmaları**, Sayı: 3, İstanbul 1997, s.91; Mehmed Ziyâ, **Merâkiz-i Mühimme-i Mevlevîyyeden Yenikapı Mevlevîhânesi**, İstanbul 1329, s.38; a.e., **Yenikapı Mevlevîhânesi**, haz., Murat A. Karavelioğlu, İstanbul, Ataç Yayınları, 2005, s. 48.

<sup>2</sup> Mustafa Naima Efendi, **Târih-i Nâimâ**, haz., Mehmed İpşirli, Ankara, TTK Yayınları, 2007, I, 187; Ayvansarayî, **a.g.e.**, I, 228; Hüseyin Vassaf, **a.g.e.**, s.229; Abdülbaki Nasır Dede, **Defter-i Dervîşân**, haz., Bayram Ali Kaya- Sezai Küçük, İstanbul, Zeytinburnu Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul 2011, s.17; Mehmed Ziyâ, **a.g.e.** s. 39; Muzaffer Erdoğan, “Mevlevî Kuruluşları Arasında İstanbul Mevlevîhâneleri”, **İ.Ü.E.F. Güney-Doğu ve Avrupa Araştırmaları Dergisi**, Sayı:4-5, (İstanbul 1975-1976), s.29-32; Tanman, **a.g.m.**, s. 463-468.

<sup>3</sup> Işın, “Yenikapı Mevlevîhânesi”, s. 491.

pâyâni yok. Mevlevîhânenin bu kasabada yetmiş seksen kadar dükkânları vardır. Ve suyu çokdur.”<sup>4</sup>

## 1.2. BÂNİSİ

Dergâhın kurucusu olan Yeniçeri kâtibi Malkoç Mehmed Efendi'nin 1017/1608'in Muharrem ayı başında tescil ettirdiği vakfiyesinde adı Mehmed Efendi ibn İskender olarak geçer.<sup>5</sup> Malkoç Mehmed Efendi'nin doğum tarihi 960/1553 ile 970/1562-1563 tarihleri arasında olduğu tahmin edilmektedir.<sup>6</sup> Mehmed Efendi zamanın ileri gelen Osmanlı devlet ricâlindedir. Yeniçerilerin içinde bulunmasından dolayı kendisine Kâtip Yazıcı, Yeniçeri Efendisi, ömrünün sonlarına doğru Koca Yazıcı, Koca Bektâşi lâkabları takılmıştır.<sup>7</sup> İlk memurluğu olan yeniçeri kâtipliğine 21 Rebiü'l-âhir 993/ 22 Nisan 1585 tarihinde atanmıştır. Bir süre sonra bu görevinden ayrılmış, 999/1590 senesinde bu göreve tekrar getirilmiştir.<sup>8</sup>

Dergâhın inşâsıyla ilgili olarak kaynaklarda farklı rivayetler yer almaktadır. Bunlardan birincisi Malkoç Mehmed Efendi hacca gitmeden önce İstanbul'da iken Kemal Ahmed Dede'ye intisab etmiş, Hac yolculuğu sırasında Konya'ya uğramış, burada Mevlânâ'nın kabrini ziyaret etmiş, bu ziyaret esnasında İstanbul'a sağ salim dönerse Mevlevîlik için yeni bir dergâh yaptıracağını adanmış, bunun gerçekleşmesi üzerine inşaat başlamıştır.<sup>9</sup> Diğer rivayette ise azledilmiş bir Yeniçeri kâtibi olan Malkoç Mehmed Efendi Mevlevîhâne arazisi üzerinde ağaç kovuğunda altı-yedi sene yaşamış olan Kemâl Ahmed Dede isminde bir dervişin değişik hallerini görür ve ona bağlanır. Bir süre sonra ondan tekrar görevine dönmek için yarım ister. Eğer görevine dönerse bir Mevlevîhâne yaptıracağını söyler. Bunun üzerine Kemâl Ahmed Dede kağıda bir şeyler yazarak Malkoç Mehmed Efendi'ye verir. Ancak bu isteğine ulaştığı güne kadar bu kağıdı açmamasını ister. Malkoç Mehmed Efendi bu

<sup>4</sup> Evliya Çelebi, **Seyahâtname**, İstanbul, İkdâm Matbaası, 1314, I, s.392.

<sup>5</sup> Işın, “Yenikapı Mevlevîhânesi'nin İki Vakfiyesi”, s. 91.

<sup>6</sup> Erdoğan, **a.g.m.**, s.30.

<sup>7</sup> Mehmed Ziyâ eserinde “Malkoç” lakabının Türkçe bir kelime olmadığını öne sürerek kendisinin İstanbul'lu olmayabileceğini bildirir. Ayrıntılı bilgi için bkz., Mehmed Ziyâ, **a.g.e.**, s. 46.

<sup>8</sup> Mehmed Ziyâ, **a.g.e.**, s. 46.

<sup>9</sup> “Bânisi Yeniçeri “Kalemi” Başhalifesi Malkoç Mehmed Efendi'dir ki, hac-ı şerife giderken Konya'ya vusûlünde, vatanımıza selâmetle avdet müyesser olursa Mevlevîyye'ye İstanbul'da bir zâviye bina edeyim, deyü nezretmekle, avdetinde nezrini yerine getirüb iş bu mescisi bina eylemiştir.” bkz., Ayvansarayî, **a.g.e.**, I, s. 228; Hüseyin Vassaf, **a.g.e.**, s.229; Özönder, **a.g.m.**, s. 145.

dileğe uyar. Günü gelip azledildiği görevine döndüğünde açıp kağıdı okur ve aynı günün gün, ay, yıl olarak yazılı olduğunu görür. Bunun üzerine dileğini yerine getirmek için inşaatı başlatır.<sup>10</sup> Kısa sürede inşa edilen dergâh Sultan III. Mehmed zamanında 7 Şubat 1598 günü Sadrazam Sofu Mehmed Paşa ile Yeniçeri Ağası Tırmakçı Hasan Ağa'nın da iştirakleriyle dergâhın ilk postnişini olan Kemal Ahmet Dede'nin Mesnevî okuması ve va'âz-u nasîhatta bulunmasıyla açılmıştır.<sup>11</sup> Mehmed Efendi kendisine ait bir çok emlakini, bağ ve bahçesini ve bostanlarını da 1012/1603 yılında hazırlattığı vakfiyelerle buraya bağışlamıştır.<sup>12</sup> Malkoç Mehmed Efendi 1056/1646 yılı rebi'ü'l-âhirinde nefes darlığı hastalığından vefat etmiştir.<sup>13</sup> Ayvasarayî kabrinin şadırvan kurbûnda olduğunu belirtir.<sup>14</sup>

### 1.3. YENİKAPI MEVLEVÎHÂNESİ'NE YAPILAN BAŞLICA YARDIMLAR

Yenikapı Mevlevîhânesi'nin tarihine bakıldığında padişahlardan, devlet ricâlinden ve zengin bir çok kimsenin mevlîhânenin vakıflarını genişlettiği ve yardımlarını bu dergâhtan esirgemedikleri görülür. Sultan IV. Murad Dergâhın ikinci postnişini Doğani Ahmed Dede'ye teveccühlerinden dolayı dergâha çeşitli yardımlar da bulunmuştur. Yenikapı Mevlevîhânesi'ne IV. Murad' dan başka, gerek nakit olarak gerekse vakıflar tahsîsi yoluyla veya dergâhın bazı kısımlarını tamir suretiyle yardım eden birçok padişah ve devlet ricâli olmuş, onları eşleri ile kızları ve hatta halktan zengin kimseler takip etmiştir. Sadrazam Hekimzâde Ali Paşa 1144/1732 yılında semahâneyi genişleterek tamir ettirmesi, Sadrazam Nâili Abdullah Paşa 1168/1755 yılında dedegân hücrelerini yeniden yaptırması, yine Sadrazam Safranbolulu İzzet Mehmed Paşa'nın bazı Mevlî büyüklerinin türbelerini onarması, Şeyhülislam Mekki Efendi'nin 1199/1785 yılında şadırvanı yenilemesi ve

---

<sup>10</sup> Mehmed Ziyâ, **a.g.e.**, s. 81.

<sup>11</sup> Mehmed Ziyâ, **a.g.e.**, s. 81; Ayvansarayî, **a.g.e.**, I, 228.

<sup>12</sup> Özönder, **a.g.m.**, s. 151.

<sup>13</sup> Mehmed Ziyâ "Kâtip Mehmed Efendi'nin medfeni hakkında tetkikat" başlığı altında, Merhum'un muhtemel gömülü olduğu yerler hakkında görüş belirterek Yenikapı Mevlevîhânesi Semâhânesine bitişik hücrelerin önünde bulunan ve zamanla "Mumu Sönmez Dede"nin kabri olarak bilinmeye başlayan kabrin Malkoç Mehmed Efendi'ye ait olduğunu kanaatini belirtmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz., Mehmed Ziyâ, **a.g.e.**, s. 39.

<sup>14</sup> Ayvansarayî, **a.g.e.**, I, 228.



III. Selim'in annesi Mihrişah Valide Sultan, Yenikapı Mevlevîhânesi'nin tamiri, genişletilmesi veya çeşitli ihtiyaçlarının giderilmesi için yardımda bulunmuş isimlerden bazılarıdır.<sup>15</sup>

XIX. yüzyılda dergâha yapılan yardımlar sadedinde Sultan II. Mahmud erzak bağışında bulunmuş, Sultan Abdülmecid dergâhı yeniden tamir ettirmiş ve pirinç, yağ, fodla vesair levâzım yardımında bulunmuştur. II. Mahmud 1232/1817'de dergâhı adeta yeniden tamir ettirmiştir.<sup>16</sup> Maliye Nazırı Abdurrahman Nafiz Paşa dergâha kütüphane ve sebil yaptırdıktan sonra, Maliye Nezareti'ne işletilip artırılması ve dergâh giderlerine harcanması için yüklüce para bırakmış, devlet Kethüdası Halet Efendi dergâha çeşitli bağışlarda bulunmuş, Konya Valisi Mustafa Hıfzi Dede Paşa bir miktar para vakfetmiş, Mehmed Arif Paşa'nın hanımı yanan mutfığı yenilemiş, Sultan Mahmud'un kızı Adile Sultan ve eşi Kaptan-ı Derya Mehmed Ali Paşa Mevlevihane'deki sarnıcı yaptırmış, Sadrazam Yusuf Kamil Paşa Kalender Çeşmesi'nden Mevlevihane'ye kadar olan yolu kaldırım döşetmiş, Keçecizade Fuad Paşa'nın eşi Behiye Hanım dergâha 1000 lira bağışlamış, Sadrazam Midhat Paşa'nın kızı Memduha Hanım da Mevlevihane'nin harem dairesine bitişik olan bostanın yarısını satın alıp dergâha bağışlamıştır. Sultan Abdülaziz dönemi Mısır Valisi İsmail Paşa 836.432 guruş para harcayarak harem ve şeyh dairelerinin tamamını yeniden tamir ettirmiştir. Sultan V. Mehmed Reşad'ın mescidle dedegân hücrelerini içeren selâmlık kanadını yeniden yaptırmayı yapılan bir diğer yardımdır.<sup>17</sup>

#### 1.4. MİMARİSİ

Yenikapı Mevlevîhânesi sur dışında geniş arazilerin içerisinde kurulmuştur. İstanbul'un kara surlarını dışarıdan çevreleyen, büyük kısmı mezarlıklarla çevrili bölümde yer alır. Kuzeyinde ve doğusunda mevlevî vakfına ait çok geniş sınırları bulunan bir bağ bulunuyordu.<sup>18</sup> Diğer Mevlevî tekkeleri gibi şehrin dışına kurulan zaman içerisinde büyüyerek Mevlevîliğin İstanbul'daki en büyük merkezi haline

---

<sup>15</sup> Tanman, **a.g.m.**, s. 463.

<sup>16</sup> Erdoğan, **a.g.m.**, s. 31.

<sup>17</sup> Yapılan yardımlar hakkında ayrıntılı bilgi için bkz., Mehmed Ziyâ, **a.g.e.**, s. 65-80; Tanman, **a.g.m.**, s. 463.

<sup>18</sup> Ünal, **a.g.t.**, s. 25.

gelen dergâh, bütün unsurlarını bir arada bulunduran külliye niteliğine bürünen bir Mevlevihane olması sebebiyle Mevlevîlerce “*âsitâne*” olarak kabul edilmiştir.<sup>19</sup>

Dergâhın etrafı taş duvarlarla çevrilidir. Kuzey-Doğu köşesinde gösterişli hünkâr kapısı mevcuttur. Mevlevîhânenin ilk yapıları semâhane, mescid, on sekiz adet derviş hücrelidir.<sup>20</sup> İsm-i Celâl, meydan odası, eski matbah diye tabir olunan yerler Katip Mehmed Efendi binasıdır.<sup>21</sup> Pahlanmış bir çizgide bulunan bu kapının üst sövesindeki kilit taşının da yer aldığı noktada sepet örgülü bir kemerde kitabesi bulunmaktadır. Dergâhın ikinci kere 1253/1873 yılında inşa ettirildiğini bildiren A. Sadık Ziver Paşa (1793/1862) manzum kitabe şöyledir:

Kutb-u cihân-bân-ı zaman Sultan Mahmud’un felek  
Devrânını dehre nola kılssa medar-ı iftihâr  
Molla u Şemse ideli ol mühr-i şevket ihtirâm  
Çehr üzre olmuş mah ile mihri tâbdâr  
Savt-ı kudüm-i şevketi verdikçe dehre velvele  
Budur şevk içre semâ’ itse nola ehl-i diyâr  
Hep nimet-han vasfıdır ol kutb-ı devrânın cihân  
Etsin duâsın ehl-i dil âmin her leyl ü Nehar  
Yapmıştı yirmi bir sene akdem dergâhı o şeyh  
Şimdi yine tecdidine sarf itdi nakd-i bîşumar  
Âlem bu bâlâ şevk ile giydi külâh-ı mefharet  
Uşşâkın ihya edeli cân u dilin ol tacdâr  
Sultan Veled devrinde tâ..... âhenk oluna  
Ol şahın ahd-i şevketi nusretle olsun nev-bahâr  
Ziver-i Güher-veş çıktı bir tarih güne hemân

<sup>19</sup> Küçük, **Mevlevîliğin Son Yüzyılı**, s. 101.

<sup>20</sup> Koçu, **a.g.m.**, s.59; Tanman, **a.g.m.**, s. 463.

<sup>21</sup> Mehmed Ziyâ, **a.g.e** s. 50.

Kıldı iki kere bina bu han-kâhı şehriyâr

1253/1838<sup>22</sup>

### 1.4.1. Semâhâne ve Türbe

Semahâne mevlevîhânenin ilk yapılan binalarındandır. Muhtemelen ilk yapıldığında da ahşap olan ve zamanla harap olan semâhane, onikinci postnişin Şeyh Seyyid Ebubekir Dede Efendi zamanında, Sadrazam Hekimoğlu Ali Paşa'nın ilk sadaretinde 1144/1731-32'de eski haline uygun olarak, biraz da genişletilerek yeniden inşa edilmiştir.<sup>23</sup>

O zamana kadar “*Doğani Dede Türbesi*” olarak anılan gayet dar, basık tavanlı, uzun ve içinde ancak dokuz adet kabrin bulunduğu türbe, Seyh Ali Nutkî Efendi'nin babası, mevlevîhânenin aşçı dedesi Sahih Ahmed Dede'nin gayretleri ile Sadrazam İzzet Mehmed Paşa'nın masrafları karşılması ile 1188/1774 yılında genişletilerek tamir edilmiştir. Genişletme arka bahçeden bir miktar yerin ilave edilmesiyle olmuş, türbe böylece bugünkü sınırlarına kavuşmuştur.<sup>24</sup>

Seyyid Abdülhakî Dede Efendi mecmuasında türbenin genişlemesi ve tamiratından önce türbede medfûn olanları şu şekilde anlatmıştır: Ebu Bekir Çelebi, Kemal Ahmed Dede, Doğani Ahmed Dede, Naci Ahmed Dede veya Arîfi Ahmed Dede, Safi Musa Dede, Küçük Mehmed Dede, Seyid Ebubekir Dede, Abdülahad Çelebizade Veled Çelebi'dir. Türbenin 1187/1774 tarihinde büyütülmesiyle dahil olanlar; Sabûhi Ahmed Dede, Kaâri Ahmed Dede, Kazancı Ahmed Dede, Seyid Necip Yusuf Dede ve Alaaddin Çelebi'dir.<sup>25</sup>

Semahâne, türbe ile çevresindeki müştemilat zamanla harap olduğundan, Sultan II. Mahmud tarafından yenilenmiştir. Zamanın şehremini Hayrullah Efendi 30 Haziran 1816/4 Saban 1231 de dergâha gelip gerekli keşfi yaptırmış, 15 Temmuzda eski semahânenin yıkımına başlanıp 18 Temmuzda temel atma töreni yapılmıştır. Şeyh Seyyid Abdülhaki Dede Efendi'nin başkanlığında tamamlanan temel atma

<sup>22</sup> Özönder, **a.g.m.**, s.147.

<sup>23</sup> Mehmed Ziyâ, **a.g.e.** s. 53.

<sup>24</sup> **a.e.** s. 53-54.

<sup>25</sup> Mehmed Ziyâ, **a.g.e.** s. 54.

töreninde, Tevkii Halet Efendi ile Şehremini Hayrullah Efendi semahâne köşesine yakın bir yerden çıkarılan ilk taşı temele yerleştirmişlerdir.<sup>26</sup>

Semahâne'nin tamir ve tezyinat işleri 5 Rebiyülevvel 1232 /1816 tarihinde bitmiştir.<sup>27</sup> Sultan II.Mahmud tarafından, semahâne 1252/1837-1838'de ikinci defa yenilenmiştir. Semahâne ve türbenin 1962'de yanmadan önceki son şekillerini; ana hatları ile plan semalarını 1816-1817/1832 yılında aldıkları, iç taksimatın, mimari detayların ve süslemenin ise 1837/1252'de şekillendiği kabul edilebilir. Semahanenin hünkâr girişinin ve belki de hünkâr mahfilinin bu ikinci tamirat sırasında yapıldığı düşünülebilir. Semahânenin kapısı üzerinde binanın alnında ahşap çerçevesi ve üst kısmı üçgen rozet bezemeli semahâne kitabesinde bu tamirattan bahsedilmektedir.<sup>28</sup> 1323/1906 yılı yangınından sonra 1911 yılında Mevlevîhânenin bazı kesimleri yeniden inşa edilmiştir. Semahâne bu son tamirat sırasında ya da hemen ertesinde müdahale görmüş olmalıdır.

Mevlevîliğin önemli bir simgesi olan “*Semâ*”nın yapıldığı “*Semâ-hâne*”, Yenikapı Mevlevîhânesi'nin asli unsurlarındandır.<sup>29</sup> İlk halinden bugün hiçbir eser kalmayan ancak bazı eski belgelerden öğrendiğimiz yapı 21x27 m boyutlarında dörtgen bir alanı kaplar. Doğusunda türbe vardır. Batısında da “*Şerbet-hâne*” ile bitmiştir.<sup>30</sup> Zemini ahşapla kaplı olan *Semâ* mahalli 14 m. Çapında geniş bir daire ile belirlenmiştir. Kibleyi sembolize eden mihrabının batısında “*Mesnevîhân Kürsüsü*”; doğusunda da “*Na'âthân Kürsüsü*” yer almıştır. Semâhanede 1232/1817 yılında ta'lik hatlı bu tarih kitabesinin üstünde, Hidiv İsmail Paşa'nın 1865 yılında gerçekleşen yenileme çalışmalarına dair bir alınlık yerleştirilmiştir. İnşasını gösteren kitabe Keçeci-zâde İzzet Molla'ya ait olup, şöyledir:

“Yâ Hazret-i Mevlânâ

Olmuşdu bundan vîrân akdem bu âsitâne

Tecdîdi oldu mülhem kalb-i şeh-i cihâne

---

<sup>26</sup> a.e. s. 54.

<sup>27</sup> Koçu, a.g.m., s.59.

<sup>28</sup> Ünal, a.g.t., s.27.

<sup>29</sup> Özönder, a.g.m.,s.151.

<sup>30</sup> a.m.,s.151.

Dergâh-ı mürşid-i Rûm olsun mu lâne-i bûm  
Etmışti çarh-ı meş'ûm murgâna âşiyâne  
Mollaya hürmet etti tevsi'a himmet etti  
Hakkâ ki kerâmet etti ol hüsrev-i yegâne  
Mahmud Hân-ı agâh ya'ni halîfetullah  
Devrinde bunca dergâh feth oldu âşıkâne  
Tevsi'-i mülk-i devlet etmektir onda hikmet  
Zîrâ hümâ-yı himmet ahdine oldu lâne  
Aldı semâzenler meydânını erenler  
Pervânedir görenler döndükçe yana yana  
Hurşid kaldı bî-tâb yandı yanında mehtâb  
Kandîl-i bâb-u mihrâb fer verdi ferkâdâna  
Şems onda Mevlevîdir tennûre pertevîdir  
Bir sırrı ma'nevîdir kim çıkmış âşumâne  
Bahre dönüp bir meydân mevc urdu mağz-ı Kur'ân  
Daldı niheng-i irfân deryâ-yı bî-kerâne  
Mutrip çalıp nevâyı yâd eyle kutb-ı nâyı  
Peyveste kıl duâyı âmin-i kudsîyâne  
Döndükçe çarh-ı gerdân dönsün onunla devrân  
Mazhar olup o hâkân eltâf-ı Müste'âna  
Envâr-ı Şems-i Tebrîz târihim etti lebrîz  
Devr-i Semâya döndü bâb-ı semâhâne  
1832/1817"<sup>31</sup>

Semâ alanının çevresinde mahfiller görülür. “Mutribân”<sup>a32</sup>, “Züvvar”<sup>a33</sup> ait yerler zarif maksurelerle belirlenmiştir.<sup>34</sup> “Niyaz Penceresi” doğudadır. “Hünkâr

<sup>31</sup> Mehmed Ziyâ, a.g.e. s. 60-61.

*Mahfilî*”nin varlığı var olduğu zamanlardaki fotoğrafların önemli görülen kısmıdır. Bu Pây-ı Taht olan İstanbul’daki mevlevîhânelerde görülmeyen bir husus olup bir de Mevlevîliğin Âsitanesi durumunda bulunan Konya Mevlânâ Dergâhı’nda bulunan bir protokol mekânıdır. İstanbul’daki diğer Mevlevîhânelerde olmaması Yenikapı Mevlevîhânesi’nin diğer Mevlevî dergâhlarından farklı olduğunu göstermesi açısından önemlidir.

### 1.4.2. Harem

Malkoç Mehmed Efendi, 1031/1622 tarihinde Yenikapı Mevlevîhânesi’nin ikinci Postnişini Doğanı Ahmed Dede’nin şeyhliği zamanında, bugün selamlık binasının bulunduğu yerde şeyhlerin ikameti için bir köşk yaptırmıştır. Dergâhta saklı olan Seyyid Nasır Abdalbâki Dede Efendi’nin kendi mecmuasında bu kasrın Malkoç Mehmed Efendi’nin himmeti ile yapıldığı yazılıdır.<sup>35</sup> Bu köşk mevlevîhâne’nin ilk harem konağı olarak kabul edilebilir.<sup>36</sup> Bugün ise bu köşkten hiçbir iz yoktur. Şeyh Abdalbaki Efendi’nin mecmuasında yer alan 1031/1622 tarihli beyitte köşkten şu şekilde bahsedilmiştir:

Sahib-i cûd u kerem Malkoç Efendi kim odur  
Mazhar-ı lutf-ı Hudâvend-i kadîm-i lem yezel  
Hânkâh-ı Mevlevîde yaptı bir kasr-ı latîf  
Zümre-i ehl-i safâya câygâh olsa mahal  
Bezl-i makdûr eyleyip himmetle ma‘mur eyledi  
Bârekallah âferin ancak olur hüsn-i amel  
Böyle bir cay-ı safâbahs müferrih var mıdır  
Kim eder seyr ü temasa eyleyen def-i kesel  
Oldu bir sahib-dile mesken bu kasr-ı dil-güsa

<sup>32</sup> Çalgı çalan, çalgıcı. Bkz., Ferit Devellioğlu, **Osmanlıca-Türkçe Ansiklöpeditik Lügât**, İstanbul, Aydın Kitapevi, 2012, s. 810.

<sup>33</sup> Ziyaretçiler, görmeye, hatır sormaya gelenler. Bkz., Devellioğlu, **a.g.e.**, s.1393.

<sup>34</sup> Özönder, **a.g.m.**, s.152.

<sup>35</sup> Mehmed Ziyâ, **a.g.e.**, s.51.

<sup>36</sup> Ünal, **a.g.t.**, s.93.

İlm ü irfânıyla oldu simdi âlemde mesel  
Seyh-i kâmil mürsid-i kudsî-tabîat kim eder  
Nutk-ı pâki müsîlât-ı nükte-i ma'nâyı hal  
Gördü ol âlî makamın Mevlevî itmâmını  
Dedi tarihin mualla kasr-ı cennet bî-bedel  
(1032/1622)<sup>37</sup>

Sultan Abdulaziz devrinde (m.1861-1876) Mısır valisi İsmail Paşa (m.1830-1895) tarafından 1279/1863'te yapılan tamirat çalışmalarında harem konağının inşasına yeniden başlanılmış ve 1280/1864 yılında tamamlanmıştır. 1323/1906 yılında çıkan yangında büyük hasar gören Mevlevîhâne dönemin postnişini Celaleddin Dede kendi konağı olan harem konağını dervişlere tahsis etmiştir. 1328/1911 yılında yapılan tamir çalışmalarından harem konağı da nasibini almıştır.

Harem konağı iki kat olarak inşa edilmiştir. 40x22 m. ebadında bir mekândır. Zemin katta Şeyh Efendi'ye tahsis edilmiş olan harem girişi vardır. Buradan bir merdivenle üst kata çıkılmaktadır. Haremin kuzey cephesinde hanım ziyaretçilerin rahatlıkla içeri girmesini sağlayan bir kapı vardır. Binanın ilk hali ana hatlarıyla servis mekânları, hamam, su deposu, fırın, harem, mutfak ile oluşuyordu.<sup>38</sup>

### 1.4.3. Mescid

Şeyh dairesi dedegan hücreleri, ve matbahih bulunduğu ana kısmın içinde yer alan mescid, şadırvanlı avlunun güneydoğu köşesinde bulunur. Mescid dergâhın ilk yapılan yapılarından. 1281/1865 yılında Hidiv İsmail Paşa'nın tamir ettirdiği kitabeden anlaşılmıştır.<sup>39</sup> Kitabede:

Harebe meşreb olmuşdı bu âlî mevlevîhâne  
Hüda tamirin ilham etti bir bânî-i Zîşâne  
Mısır vâli-i vâlâ-şânı İsmail Paşa kim

<sup>37</sup> Ünal, a.g.t., s.93.

<sup>38</sup> Özönder, a.g.m., s.153.

<sup>39</sup> a.m., s.154.

Mücerred ruh-ı Mevlânâ'yı şâd itti muhibbâne  
Müceddet tekye-i Bâb-ı Cedîd'i yaptı eyvallah  
Muvaffak oldı celb-i kalbi dervîşâne merdâne  
Yeni bir resme koydu dest-i mi'mâr mürüvvetle  
Teravet virdi Nîl-i lutfu döndürdü gülistane  
Olur bu âstânedede baş kesen elbette ser-efrâz  
Döner her zerre bunda şemş-i dirâhşâne  
Nevâ-yı nây mutrıbdan bir çerh isrima' etmiş  
Safasından sema' eyler girüb meydân-ı devrâne<sup>40</sup>  
Bu tarihten sonra 1323/1906 yılında yanan mescid 1328/1911 yılında diğerk selamlık  
birimleriyle birlikte yeniden yapılmıştır.<sup>41</sup>

#### 1.4.4. Hazîre

Yenikapı Mevlevîhânesi'nin hazîresi iki kısımdan oluşur. Bunlardan ufak olanı hünkâr girişi, kütüphane ve muvakkithâne arasında, büyük olanı da Mevlevî Tekkesi sokağının batısındadır. Büyük hazîre ise ihata duvarının dışında doğudaki Mevlevî Tekkesi Sokağı'nın batı kenarındadır. Burada Mevlevî muhiblerinden pek çok kimse medfündür. Moloz taş örgülü duvarlarla örgülü olan bu kısmın parmaklıklı pencereleri vardır. Bu pencelerden ikisinin üzerinde Sadrazam Nâilî Abdullah Paşa'nın oğullarından Feyzullah Şakir Bey ile Ebubekir Bey'e ait 1170/1757, 1202/1788 tarihli kabir taşları yerleştirilmiştir. Dergâhta yetişmiş ve dergâha intisab etmiş bir çok muhip, mensup, müntesip bağlı buldukları şeyhin yakınına defnedilmek istemiştir. Dergâh'ın hazîresi adeta bir “*Hamûşan*”<sup>42</sup> vaziyetindedir.

<sup>40</sup> a.m., s.155.

<sup>41</sup> Ünal, a.g.t., s.33.

<sup>42</sup> Mevlevî kültüründe vefat edenler için “ölü” yerine “susmuş, konuşmayan insan” manasında “Hâmûş” ifadesi kullanılırdı. Bkz., **KMMA**, Dosya No, 165/03-16.



### 1.4.5. Cümle Kapısı (Bahçe Kapısı)

Abdurrahman Nâfiz Paşa'nın türbesinin parmaklıklarının sonunda batıda muvakkithâne ve şimdi olmayan sebil yer alır.<sup>43</sup> Bu ikisinin arasında kalan “*Cümle Kapısı*” yer alır. Zengin görünümlü kemerin üst tarafında Keçeci-zâde İzzet Molla'ya ait şu menzume yer alır:

Kıldı bu tekkeyi manend-i cinân han Mahmud  
Kevseri eyledi bâbında revân-ı hanı Mahmud  
Eyleyüb hankâh-ı Bâb-ı Cedîd-i tecdîd  
İtti irfanını dünyâyâ beyan hân Mahmud  
Edüb izhâr-ı kerâmet ne gönüller yaptı  
Nice esrârı nihânı kıldı ayân han Mahmud  
Baylar simdi bu dergâha gedâdır Ya Hû  
Fukaraya olalı kehf-İ emân han Mahmud  
Dem çeker nâmına gülbân-k keşân-ı eflâk  
Hücerât içre dedikçe dedegân han Mahmud  
Buldu hüsn-i değeri Devlet-i Osmaniye  
Viridi ân saltanata an-be- ân han Mahmud  
Himmetin aldı yine Hazreti Mevlânâ'nın  
Ola eltâf-ı Hüdâya nekrân han Mahmud  
Feyz alıp Şems-i Hakikat'ten o bedr-i tâbân  
Rûzu seb bin sene itsün lem'an han-ı Mahmud  
Şeref-i nâm-ı Hümâyûnla şöhret buldı  
Hâmame olsa nola verdi zebânı han-ı Mahmud  
Mevlevîhâneye izzet dedi pîrim tarih

---

<sup>43</sup> Özönder, a.g.m., s.149.

Yaptı bu dergahı sultân-ı Cihân han-ı Mahmud

1232/1817<sup>44</sup>

#### 1.4.6. Muvâkkithâne<sup>45</sup>

Cümle kapısının doğusunda kalan yapı muvakkithânedir. Muvakkithânenin girişi güneye bakar. Cümle kapısı tarafında karşılıklı birer pencereden başka caddeye nazır birer pencere daha vardır. Pencerenin üzerinde bânini adı ve inşa yılını veren kitabe devrin en büyük hattatlarından Kazasker Seyyid Mustafa Efendi'ye aittir. Abdurrahman Nâfız Paşa'ya ait olan kitabede:

Dergâh-ı Mevlânâda aşk ile muvakkit-hâneyi

Ben bende-i Hazret nümân kıldı hulûs ile binâ

Leyl-ü nehâr devvâr olub gerdûn-i semâ' ittikçe tâ

Bâ hürmet-i Mollâ bu hizmet ola makbûl-ı Hüdâ

Tarih-i Mu'cemle hûd bânisi Nâfız söyledi

Vakti bilen cân eyleye hem-vâre hayr ile duâ

Hâk-i Pây-i evliyâ Seyyid İzzet Mustafa

1265/1850<sup>46</sup>

### 1.5. YANGINLAR

Yenikapı Mevlevîhânesi tarihinde ilk kez 1324/1906 tarihinde yangınlarla tanışmış ve daha sonra pek çok kez yanmıştır. 21 Kasım 1906 Çarşamba akşam gün karardıktan sonra tarihinde selâmlıktaki kütüphane odasının altında çalı çırpının kaza sonucu yanmasıyla başlayan yangında mescidi, dede hücrelerini, selamlık oda ve salonlarını yok etmiştir. Bu yangında birbirinden değerli yazmaların da bulunduğu kütüphane de yok olmaktan kurtulamamıştır.<sup>47</sup> 1960 yılında çıkan yangında ise

<sup>44</sup> Ünal, **a.g.t.**, s.56.

<sup>45</sup> Muvakkit namaz vakitlerinin belirlenmesinde kullanılan çeşitli saatleri düzenleyen, bunların ayarlarına ve tamirlerine bakan kişi olup muvakkithâne de onların faaliyet gösterdiği yerdir. Bkz., Salim Aydüz, "Muvakkithane", **DİA**, 2006, C.XXXI, s.413-415.

<sup>46</sup> Özönder, **a.g.m.**, s.151.

<sup>47</sup> Koçu, **a.g.m.**, s.59.

Selâmlık dairesi ve çevresi yanmıştır. Bu yangından sadece iki yıl sonra 1962 yılında çıkan yangında Mevlevîhânenin bütün ahşap bölümleri yanmıştır. Son olarak 6 Mayıs 1997 tarihinde gece başlayan yangında matbah, dede odaları, derviş hücreleri zarar görmüştür. Canlar odası kullanılamaz hale gelmiştir.<sup>48</sup>

## 1.6. POSTNİŞİNLER

### 1.6.1. Kemâl Ahmed Dede (ö. 1010/1602)

Mevlevîhânenin ilk postnişini Malkoç Mehmed Efendi'nin de intisab ettiği Kemâl Ahmed Dede'dir.<sup>49</sup>(ö. 1010/1602) Akşehir'de doğmuştur.<sup>50</sup> Şeyh İzzeddin Dede'nin oğludur.<sup>51</sup> Daha dünyaya gelmeden önce babası tarafından kendisine Kemâleddin ismi verilmiştir.<sup>52</sup> Babası öldüğünde on dört yaşında olan Kemal Ahmed Dede Konya'ya gitmeden önce yirmi yaşında iken Akşehir'de Şâhidi İbrahim Efendi'ye hizmet etmiş, Şâhidi vefat ettiğinde Akşehir'de ders hocası olmuş, 964/1556-1557'de otuz bir yaşında iken Konya'ya gitmiştir.<sup>53</sup> Konya'da Hüsrev Çelebi'ye bağlanıp hizmetinde bulunmuştur.<sup>54</sup> Hüsrev Çelebi'nin vefatı üzerine oğlu Ferruh Mehmed Çelebi'ye hizmet etmeye devam etmiştir. Konya'da iken Konevî Derviş Mahmud Dede, Derviş Abdülkerim Dede Derviş Abdullatif Dede'den Mesnevî-i Şerîf okumuş ve kırk yaşında iken 974/1566'da icâzet almıştır. Ferruh Mehmed Çelebi'nin azledilmesi üzerinde Konya'dan ayrılmış ve 1000/1591 tarihinde altmış altı yaşında iken İstanbul'a gelmiştir.<sup>55</sup> İstanbul'da bugünkü Yenikapı Mevlevîhânesi'nin bulunduğu yerde Malkoç Mehmed Efendi'ye ait bahçelerin içerisinde bulunan bir ağacın kovuğunda altı-yedi yıl yaşamıştır.<sup>56</sup> Kemâl Ahmed Dede ile Malkoç Mehmed Efendi'nin tanışma hikâyesi ilginçtir. Bu süre

<sup>48</sup> Özönder, **a.g.m.**, s.173.

<sup>49</sup> Mehmed Ziyâ, **a.g.e.**, s.71; Hüseyin Vassaf, **a.g.e.**, s.230.

<sup>50</sup> Esrar Dede, **Tezkire-i Şuarâyı Mevlevîyye**, Süleymaniye Ktp., Hâlet Efendi Mülhakı, nr. 109, vr. 99a; **a.e.**, haz., İlhan Genç, Ankara, 2000, s. 441-442; Hüseyin Vassaf, **a.g.e.**, s.230; Koçu, **a.g.m.**, s.59.

<sup>51</sup> "Kemal Ahmed Dede", **TDEA**, İstanbul, Dergâh Yayınları, 1990, C.V, 270.

<sup>52</sup> Mehmed Ziyâ, **a.g.e.**, s.71; Esrar Dede, **a.g.e.**, vr.98b.

<sup>53</sup> Sahîh Ahmed Dede, **a.g.e.**, s. 268.

<sup>54</sup> Esrar Dede, **a.g.e.**, vr.99a; Sahîh Ahmed Dede, **a.g.e.**, s.271.

<sup>55</sup> Sahîh Ahmed Dede, **a.g.e.**, s.278.

<sup>56</sup> Sâkib Dede, **Sefîne-i Nefise-i Mevelevîyyan (Sefîne-i Mevelevîyyan)**, İSAM Ktp., nr.13767, II, 64; Hüseyin Vassaf, **a.g.e.**, s.230; Mehmed Ziyâ, **a.g.e.**, s.71; Koçu, **a.g.m.**, s.59.

içerisinde arazi sahibi ve aynı zamanda yeniçeri ocağındaki görevinden azledilmiş olan Malkoç Mehmed Efendi ile tanışmıştı. Malkoç Mehmed Efendi Kemal Ahmet Dede'nin göstermiş olduğu kerametlerden etkilenmiş ve kendisinden yardım talebinde bulunmuş, Kemal Ahmed Dede bir kağıt parçası yazarak dileğinin gerçekleştiği gün bu kağıdı okumasını ve öncesinde kağıdı kesinlikle okumamasını tembihlemiştir. Malkoç Mehmed Efendi'nin arzusu azledildiği görevine tekrar dönmektir. Eğer bu dileği gerçekleşirse İstanbul'da bir Mevlevî Dergâhı inşa edeceğini nezretmişti. Günü gelip Malkoç Mehmed Efendi tekrar azledildiği Yeniçeri kâtipliğine dönünce kağıdı açıp okumuş, tayin zamanının yıl, ay ve günüyle yazılı olduğunu görmüş ve çok şaşırılmış ve bunun üzerine şeyhine olan muhabbeti daha da artmıştır. Mevlevî Dergâhı inşaatına karar vermiştir. Malkoç Mehmed Efendi'nin isteği üzerine Yenikapı Mevlevîhânesi'nin ilk şeyhi olan Kemal Ahmed Dede dört yıl postnişinlik yaptıktan sonra 1010/1601-1602 yılında vefat etmiştir.<sup>57</sup> Sahîh Ahmed Dede, Kemal Ahmed Dede'nin vefat ettiğinde doksan bir yaşında olduğunu nakleder.<sup>58</sup> Yenikapı Mevlevîhânesi bitişiğindeki Hâmûşân mezarlığı olarak adlandırılan kabristana defnedilmiştir.

Kemal Ahmed Dede çınar ağacının kovuğunda yaşarken dergâh yapılacak olan araziye bazı oyunbazlar gelip çoluk, çocuk bazı eğlenceler düzenlediği rivayet edilir. Bu duruma üzülen Kemal Ahmed Dede “*burası Mevlevîlere cilve olacak*” diyerek oyuncuları kovmuştur.<sup>59</sup>

Kemal Ahmed Dede'nin çocuğu olmadığı için kendisinden sonra dergâha varis bırakamayacağına üzülen dervişlere “*her ne kadar bizim evlâd-u ahfânımız mevkûd ve ağaç gibi fenâ pezir olmuş ise de beis yoktur, lakîn yediye kadar Ahmed nöbeti savacaktır.*” sözleri gerçekleşmiş, Yenikapı Mevlevîhânesi'ne kendisinden sonra gelen altı şeyhin ismi de Ahmed olmuştur.

<sup>57</sup> Mehmed Ziyâ, **a.g.e.**, s.86; Ayvansarayî, **a.g.e.**, I, 228; Esrar Dede, **a.g.e.**, vr.99a.

<sup>58</sup> Sahîh Ahmed Dede, **a.g.e.**, s.290-291.

<sup>59</sup> Mehmed Ziyâ, **a.g.e.**, s.88; Hüseyin Vassaf, **a.g.e.**, s.230.

Mehmed Ziyâ Kemal Ahmed Dede'nin ölümü ile ilgili olarak bir gün Mesnevî okuduğu esnada aniden sema' etmeye başladığını, o geceyi zikir ve ibadet ile geçirdiğini, sabah olunca da abdestini tazeleyip ruhunu teslim ettiğini anlatır.<sup>60</sup>

Kaynâklarda âşıkâne sâlikâne şiirleri ve ârifâne eserleri ile meşhur olduğu kaydedilen Kemal Ahmed Dede, Farsça Mîrhand Tarihini tercüme etmiş, Mehmed İbn Hasan Eş-Şafii'nin Arapça ve tabakalara ayrılan *Menâkıbü'l-Ahbâb* ve *Merâtibü'l Elbâb* adlı eserini *Tuhfetü'l- Muştâkîn alâ-menâkibi's-Sahâbeti ve't-Tâbi'in* adıyla tercüme etmiştir. En önemli eseri Eflâki'nin Farsça eseri *Menâkıbü'l-Ârifin* adlı eserinin Türkçe tercümesi *Tercüme-i Menâkıb-ı Mevlânâ* adlı eseridir.<sup>61</sup> Bu eser Mevlânâ kültürü içerisinde Kemal Ahmed Dede'nin ayrı bir yeri olmasını sağlamıştır.

### 1.6.2. Doğâni Ahmed Dede (ö. 1040/1630)

Konya'nın sayılı zenginlerinden iken<sup>62</sup> Mevlevîliğe bağlanarak çile çıkaran Doğani Ahmed Dede Yenikapı Mevlevîhânesi'nin ikinci şeyhidir.<sup>63</sup> Fakirlere cömertce yardım etmesi ve bilhassa borçlulara yardım etmesi ile meşhurdur.<sup>64</sup> Nev'izâde Atâi Doğani Ahmed Dede'nin doğum yerini Sofya etrafında bulunan Bergofça kasabası olduğunu nakleder.<sup>65</sup> Bir nevi kuş türü olan Doğancılıkla uğraştığı için kendisine “*Doğancı*” denmiştir.<sup>66</sup> Mehmed Ziyâ 1010/1601, Mehmed Süreyya ise 1011/1602'de Yenikapı Mevlevîhânesi'ne şeyh olduğunu nakleder.<sup>67</sup> Doğani Ahmed Dede otuz sene şeyhlik vazifesi yapmış ve 1040/1630-1631 senesinde vefat etmiştir.<sup>68</sup> Ayvansarayi Doğâni Ahmed Dede'nin şeyh olmasından sekiz sene sonra Konya'da postnişin olan Seyyid Ebûbekir Çelebi emr-i hümâyûn ile bu zaviyeye

<sup>60</sup> a.e., s.86.

<sup>61</sup> Kaya, a.g.e., s.35.

<sup>62</sup> Işın, “Yenikapı Mevlevîhânesi”, s.477; Koçu, a.g.m., s.59.

<sup>63</sup> Sahîh Ahmed Dede, a.g.e., s. 291; Hüseyin Vassaf, a.g.e., s.232.

<sup>64</sup> Koçu, a.g.m., s.59.

<sup>65</sup> Nev'izâde Atâi, *Şakâik-i Nûmaniye ve Zeyilleri, Hadâiku'l-Hakâik Fî Tekmileti's-Şakâik*, haz., Abdülkadir Özcan, İstanbul, Çağrı Yayınları, 1989, II, 764; Mehmed Süreyya, *Sicil-i Osmani*, 1327/1909, İstanbul, Matbaa-i Âmire, 1308'in Tıpkı Basımı, II, 189.

<sup>66</sup> Mehmed Süreyya, a.g.e., II, 189.

<sup>67</sup> Mehmed Ziyâ, a.g.e., s.94; Mehmed Süreyya, a.g.e., II, 189.

<sup>68</sup> Esrar Dede, a.g.e., vr.71a; Ayvansarayî, a.g.e., I, 228; Nev'izâde Atâi, a.g.e., II, 764; Mehmed Süreyya, a.g.e., II, 189.

ziyaret gelip burada vefat ettiğini ve yine buraya defnedildiğini belirtir.<sup>69</sup> Mehmed Ziyâ ise Yenikapı Dergâhı'nda devam eden otuz yıllık meşihatten sonra burada vefat ettiğini ve burada Kemal Ahmed Dede'nin sağ tarafına defnedildiğini anlatır.<sup>70</sup> Sahih Ahmed Dede'ye göre Doğani Dede'nin yirmi dört yıl şeyhlik yaptıktan sonra vefat etmiş ve Kemal Ahmed Dede'nin yanına defnedilmiştir.<sup>71</sup>

Onun döneminde dergâhın vakfiyesi 1016/1608 yılında Rumeli Kazaskeri Esad Efendi tarafından Malkoç Mehmed Efendi adına düzenlenmiş ve Mevlevîhânenin başlıca gelir kaynakları arasındaki vakıf mülkleri kayda geçirilmiştir. Bu dönemde önemli başka bir olay da 1031/1622 de Mevlevîhâne sınırları içine kâgir bir köşk yapılmış olmasıdır. Şeyhlerin ikametine ayrıldığı düşünülen bu binadan günümüze iz kalmamıştır.

Doğani Ahmed Dede dini konularda son derece hassas, şeriat sınırları ile tarikat erkân ve âdâbını gözetmede titiz davranması ile tanınırdı.<sup>72</sup> Evliya Çelebi Seyahatnâme'de kendi çocukluk dönemini anlattığı kısımda, dünyaya geldiğinde bir çok şeyhe götürüldüğünü, kulağına ezanlar okunup, dualar edildiğini, Doğani Ahmed Dede'ye götürüldüğünde Dede'nin kendisini kucağına alarak havaya attığını ve “*Bu oğlan bu cihânda bizim uçurmamız olsun.*” dediğini anlatmıştır.<sup>73</sup> Doğani Ahmed Dede'nin şeyhlik dönemi Sultan IV. Murad'ın saltanat yıllarına denk gelir. Sultan IV. Murad Doğani Ahmed Dede'ye sürekli saygı göstermiş, sık sık saraya davet etmiştir.<sup>74</sup>

Doğani Ahmed Dede Sultan IV. Murad döneminin siyasi çalkantılı hayatına şahitlik etmiştir. Dönemde gittikçe güçlenen Tasavvuf hareketlerine karşı medrese kökenli Kadızadelilerin olumsuz propagandalarında rağmen Doğani Ahmed Dede dergâh ile sarayın ilişkilerini güçlü tutmayı başarmıştır.<sup>75</sup>

---

<sup>69</sup> Ayvansarayî, **a.g.e.**, I, 228.

<sup>70</sup> Mehmed Ziyâ, **a.g.e.**, s.94.

<sup>71</sup> Sahih Ahmed Dede, **a.g.e.**, s.304.

<sup>72</sup> Kaya, **a.g.e.**, s.39.

<sup>73</sup> Evliya Çelebi, **a.g.e.**, I, s.360.

<sup>74</sup> Kaya, **a.g.e.**, s.39.

<sup>75</sup> Özönder, **a.g.m.**, s.158.

### 1.6.3. Sâbûhi Ahmed Dede (ö. 1057/1647)

Yenikapı Mevlevîhânesi'nin üçüncü şeyhidir.<sup>76</sup> Doğani Dede'den sonra postnişin olan Sâbûhi Ahmed Dede şiirlerinde kullandığı “*Sâbûhi*” mahlasıyla şöhret bulmuştur.<sup>77</sup> Mehmed Ziyâ ve Hüseyin Vassaf İstanbullu olduğunu belirtmiş,<sup>78</sup> Şeyhî Mehmed Efendi ise Tokatlı olduğunu nakletmiştir.<sup>79</sup> Mehmed Süreyya ve Bursalı Mehmed Tahir ise babasının Tokatlı olduğunu kendisinin ise İstanbul'da dünyaya geldiğini belirtmiştir.<sup>80</sup> “*Sâbûhi Şeyh Ahmed Dede, Hayâtı, Edebi Kişiliği, Eserleri ve Türkçe Divânının Tenkitli Neşri*” adlı doktora tezini hazırlayan Mehmed Sarı Onun 992/1584 senesi civarında doğmuş olabileceğini çeşitli hesaplamalarla tahmin etmekte ve doğum yerinin de Tokat olduğunu belirtmektedir.<sup>81</sup>

Sâbûhi Ahmed Dede gençliğinde Eyüp Sultan Camii civarında Kasım Baba isminde bir Bektaşî Şeyhine intisab ederek, Bektaşî icâzeti almıştır.<sup>82</sup> Kasım Baba'nın vefatı üzerine seyahate çıkmış, Konya'ya gitmiş,<sup>83</sup> burada Ebûbekir Çelebiye bağlılık göstererek Mevlevîliğe girmiştir.<sup>84</sup> Mevlevîliğin mertebelerini başarı ile tamamlayarak “*Şeyh*”lik makamına ulaşmış bu görevle Şam'a gönderilerek Şam Mevlevîhânesi şeyhliğine getirilmiştir.<sup>85</sup>

Geçmişinde Bektaşî İcâzeti olması ve Melâmi sırdaşı olması nedeniyle Bektaşî-Melâmi-Mevlevî karışımı bir kişiliğe sahip olan Sabuhi Ahmed Dede<sup>86</sup> Şam Mevlevîhânesi'nde “*İhtiyârat-ı Sâbûhi*” adlı eserini yazmıştır.<sup>87</sup> Doğani Ahmed Dede'nin vefatı üzerine İstanbulluların daveti üzerine Çelebi Efendi tarafından

<sup>76</sup> Sahîh Ahmed Dede, **a.g.e.**, s.304.

<sup>77</sup> Ayvansarayî, **a.g.e.**, I, s.228.

<sup>78</sup> Mehmed Ziyâ, **a.g.e.**, s.95; Hüseyin Vassaf, **a.g.e.**, s.232.

<sup>79</sup> Şeyhî Mehmed Efendi, **Vekâyiü'l-Fudalâ**, haz., Abdülkadir Özcan, İstanbul, Çağrı Yayınları, 1989, III, 147.

<sup>80</sup> Mehmed Süreyya, **a.g.e.**, I, 214; Bursalı Mehmed Tâhir, **Osmanlı Müellifleri**, İstanbul, Matbaa-i Âmire, II, 282.

<sup>81</sup> Mehmed Sarı, **Sâbûhi Ahmed Dede, Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri ve Türkçe Divânı'nın Tenkitli Metni**, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1992, s. 46-47.

<sup>82</sup> Mehmed Süreyya, **a.g.e.**, I, 214; Mehmed Ziyâ, **a.g.e.**, s.95; Hüseyin Vassaf, **a.g.e.**, s.232.

<sup>83</sup> Mehmed Süreyya, **a.g.e.**, I, 214

<sup>84</sup> Esrar Dede, **a.g.e.**, vr.60b.

<sup>85</sup> Esrar Dede, **a.g.e.**, vr.60b; Mehmed Süreyya, **a.g.e.**, I, 214.

<sup>86</sup> Işın, “Yenikapı Mevlevîhânesi”, s.477; Özönder, **a.g.m.**, s.158.

<sup>87</sup> Sahîh Ahmed Dede, **a.g.e.**, s.293; Şeyhî Mehmed Efendi, **a.g.e.**, III. 147; Mehmed Ziyâ, **a.g.e.**, s.95.

Yenikapı Mevlevîhânesi şeyhliğine getirilmiştir.<sup>88</sup> *Divân, Sâkinâme, İhtiyârat-ı Sâbûhi* adlı eserleri bulunan Sâbûhi Ahmed Dede dokuz<sup>89</sup> sene şeyhlik görevinde bulunduğu dergâhta vefat etmiş<sup>90</sup> ve buraya defnedilmiştir. Mehmed Süreyya ölüm tarihini 1054/1644 olarak nakletmiştir.<sup>91</sup> Kabri dış türbededir.<sup>92</sup>

#### 1.6.4. Câmi Ahmed Dede (ö. 1077/1666-1667)

Sâbûhi Ahmed Dede'nin vefatı üzerine Câmi Ahmed Dede Yenikapı Mevlevîhânesi'nin dördüncü postnişini olmuştur.<sup>93</sup> Sâbûhi Ahmed Dede'nin yetiştirdiği talebelere dendir. 1058/1648-1649 tarihinde şeyh olmuş ve yirmi dört yıl bu makamda dergâha hizmet etmiştir.<sup>94</sup> Bu görevini sürdürdüğü esnada 1077/1666 tarihinde hacca gitmiş, Medine' de vefat etmiştir.<sup>95</sup> Kabride Medine'dedir.<sup>96</sup> Onun zamanında Mevlevîliğe “*Melâmi*” etkisinin sirayet ettiği görülür. Bu etki tarikat ve tasavvufa muhalefet eden Kadı-zâdeliler için bir fırsat olarak görülmüş, Sadrazam Fâzıl Ahmet Paşa'nın himayesinde Saray'a girmeye muvaffak olan Vâni Mehmed Efendi'nin teşvikleriyle tekkeler basılarak birçok derviş katledilmiş ve hatta Mevlevîlerin semâ yapmaları, diğer tarikatların de mûsikî eşliğinde âyin icra etmeleri yasaklanmıştır. Bu üzücü olayların yanında Câmi Ahmed Dede döneminde Türk Mûsikîsinin önemli ismi Buhûrizâde Mustafa İtrî gibi bir dahi yetişmiştir. İtrî bu dergâhtan aldığı feyz ile mûsikî dünyasına önemli eserler bırakmıştır.<sup>97</sup>

#### 1.6.5. Kaarî Ahmed Dede (ö. 1090/1679)

Câmi Ahmed Dede'den sonra Yenikapı Mevlevîhânesi postnişinliğine Kaarî Ahmed Dede geçmiştir.<sup>98</sup> Ayvansarayî, Şeyhi Mehmed Efendi ve Mehmed

<sup>88</sup> Mehmed Ziyâ, **a.g.e.**, s.98; Esrar Dede, **a.g.e.**, vr.61a.

<sup>89</sup> Hüseyin Vassaf meşihat süresini on sekiz yıl olarak verir. Bkz., Hüseyin Vassaf, **a.g.e.**, s.232.

<sup>90</sup> Sahîh Ahmed Dede, **a.g.e.**, s.308.

<sup>91</sup> Mehmed Süreyya, **a.g.e.**, I, 214.

<sup>92</sup> Ayvansarayî, **a.g.e.**, I, 228.

<sup>93</sup> Mehmed Süreyya, **a.g.e.**, I, 214.

<sup>94</sup> Ayvansarayî, **a.g.e.**, I, 229; Şeyhî Mehmed Efendi, **a.g.e.**, III, 564; Mehmed Ziyâ, **a.g.e.**, s.104; Hüseyin Vassaf, **a.g.e.**, s.233.

<sup>95</sup> Mehmed Ziyâ, **a.g.e.**, s.107-108; Koçu, **a.g.m.**, s.59.

<sup>96</sup> Ayvansarayî, **a.g.e.**, I, 229.

<sup>97</sup> Özönder, **a.g.m.**, s.159.

<sup>98</sup> Mehmed Süreyya, **a.g.e.**, II, 189.



Süreyya'ya göre Rumeli'de "Ergiri" kasabasındandır.<sup>99</sup> Sahih Ahmed Dede, Mehmed Ziyâ ve Hüseyin Vassaf'a göre Kastamonulu bir halveti şeyhinin oğludur.<sup>100</sup> Halvetî menşeli olan Dede, Sabûhi Ahmed Dede ve Câmî Ahmed Dede gibi şeyhlerin himmetleriyle yetişmiş şeyhlere dendir.<sup>101</sup> İlim tahsilinin ardından ailesinin de etkisiyle tasavvuf yoluna yönelmiş, mürşit arayışına girmiş ve Câmî Ahmed Dede'ye intisab etmiştir.<sup>102</sup> Kaarî Ahmed Dede'nin devlet ricâline yakın olması nedeniyle bu dönem Mevlevîliğin üzerindeki baskıların hafifletildiği bir dönemdir. Bu konuda en önemli yardımı Amcazâde Hüseyin Paşa'dan almıştır.<sup>103</sup>

Kaarî Ahmed Dede bilgili, *Mesnevî*'nin anlattıklarını özümsemiş, inzivaya meyilli bir şeyh olup, otuz seneden fazla sadece Cuma namazı ve Eyüp Sultan ziyareti dışında Mevlevîhânenin dışarı çıkmadığı zamanını daha çok ilim tahsil etmekle geçirdiği bilinmektedir. Sultan IV. Murad'ın zaman zaman dergâha geldiği<sup>104</sup>, Sultan IV. Mehmed'in de saraya davet etmesine karşın onun davetlerini nazik bir şekilde geri çevirip, göndermiş olduğu değerli hediyeleri de dervişler ve fukâraya dağıttığı bize ulaşan bilgiler arasındadır.<sup>105</sup>

On üç yıl şeyhlik makamında bulunan Kaarî Ahmed Dede 1090/1679 tarihinde vefat etmiştir.<sup>106</sup> Kabri Mevlevîhâne'de türbededir.<sup>107</sup> Reşat Ekrem Koçu Kaari Ahmed Dede'yi "elini paraya sürmemiş bir adam olarak" tanıtmıştır.<sup>108</sup>

### 1.6.6. Nâci Ahmed Dede (ö.1124/1712)

Mehmed Ziyâ, Nâci Ahmed Dede'nin 1042/1632-1633 yılında dünyaya geldiğini belirtmiştir. Bursalıdır.<sup>109</sup> Şeyhî Mehmed Efendi ise Karamanlı olduğunu

<sup>99</sup> Ayvansarayî, **a.g.e.**, I, 229; Şeyhî Mehmed Efendi, **a.g.e.**, III, 574; Mehmed Süreyya, **a.g.e.**, I, 222.

<sup>100</sup> Mehmed Ziyâ, **a.g.e.**, s.108; Sahih Ahmed Dede, **a.g.e.**, s.308.

<sup>101</sup> Şeyhî Mehmed Efendi, **a.g.e.**, III, 574; Mehmed Ziyâ, **a.g.e.**, s.108; Ayvansarayî, **a.g.e.**, I, 229; Mehmed Süreyya, **a.g.e.**, I, 222.

<sup>102</sup> Mehmed Ziyâ, **a.g.e.**, s.108.

<sup>103</sup> Işın, "Yenikapı Mevlevîhânesi", s.477.

<sup>104</sup> Hüseyin Vassaf, **a.g.e.**, s.234.

<sup>105</sup> Mehmed Ziyâ, **a.g.e.**, s.110.

<sup>106</sup> Ayvansarayî, **a.g.e.**, I, 229; Sahih Ahmed Dede, **a.g.e.**, s.316; Hüseyin Vassaf, **a.g.e.**, s.234.

<sup>107</sup> Sahih Ahmed Dede, **a.g.e.**, s.316.

<sup>108</sup> Koçu, **a.g.m.**, s.59.

<sup>109</sup> Esrar Dede, **a.g.e.**, vr.110b; Sahih Ahmed Dede, **a.g.e.**, s.310; Mehmed Süreyya, **a.g.e.**, IV, 531; Mehmed Ziyâ, **a.g.e.**, s.113.

nakletmiştir.<sup>110</sup> Bursa Mevlevîhânesi'nde kalmış ve burada gerekli dini ilimleri öğrenmiştir. Bursa Mevlevîhanesi şeyhliğinde bulunan Zihni Salih Efendi'den feyiz almıştır. Mesnevî okumaları yapmış, Farsça öğrenmeye gayret etmiş, tarîkat adâb ve erkânını en iyi şekilde öğrenmeye gayret göstermiştir.<sup>111</sup>

İstanbul'a gelerek Hasan Dede'nin vefatı üzerinde Beşiktaş Mevlevîhânesi'nde, ardından 'Arzî Dede'nin vefatında Galata Mevlevîhânesi şeyhliğine atanmış<sup>112</sup> ve kırk sekiz yaşında, 1090/1679 tarihinde Yenikapı Mevlevîhânesi şeyhliğine getirilmiştir.<sup>113</sup> Bu şekilde İstanbul'un üç önemli Mevlevîhânesi'nde şeyhlik yapan ilk kişidir. Ayvansarayî ve Esrar Dede ve Şeyhi Mehmed Efendi'ye göre göre otuz üç yıl şeyhlik vazifesi yapmış, 1123/1711-1712 senesinde vefat etmiştir.<sup>114</sup> Sahih Ahmed Dede'ye göre 1124/1712-1713 tarihinde yüz yirmi altı yaşında vefat etmiş ve türbeye defnolunmuştur.<sup>115</sup> Nâci Ahmed Dede'nin en büyük hizmetlerinden biri Kadı-zâde baskılarının daha da hafifletilmesi ve Mevlevîlere konan "Sema" yasağının 1091/1684 tarihinde kaldırılması olmuştur. Hatta Dede Fatih Camii'nde Mevnevî-i Şerîf okumaya muvaffak olmuştur. Bu göstermiştir ki baskı dönemi tamamen son bulmuştur.<sup>116</sup> Nâci Ahmed Dede yaşının çok ilerlemesi üzerine ömrünün sonunda inzivaya çekilmiş<sup>117</sup> yerine vekâleten Pendârî Ahmed Dede'yi geçirmiştir.<sup>118</sup>

### 1.6.7. Pindârî Ahmed Dede (ö.1120/1709)

Temiz ve pak elbiseler giymesiyle ünlü olmasından dolayı "Pindari" lakabıyla anılan Pindari Ahmed Dede Bolvadin Mevlevîhânesi'nin şeyhlerinden Veliyüddin Efendi'nin oğludur. Bolvadinlidir.<sup>119</sup> İlim ve irfan öğrenmek için Bursa'ya gitmiş burada Bursa Mevlevîhânesi şeyhi Mehmed Arif Dede'ye intisab ederek Mevlevîliğe

<sup>110</sup> Şeyhi Mehmed Efendi, **a.g.e.**, IV, 682.

<sup>111</sup> Mehmed Ziyâ, **a.g.e.**, s.113-118.

<sup>112</sup> Esrar Dede, **a.g.e.**, vr.110b.

<sup>113</sup> Mehmed Ziyâ, **a.g.e.**, s.116.

<sup>114</sup> Ayvansarayî, **a.g.e.**, I, 229; Esrar Dede, **a.g.e.**, vr.111a; Şeyhi Mehmed Efendi, **a.g.e.**, IV, 682.

<sup>115</sup> Sahih Ahmed Dede, **a.g.e.**, s.324.

<sup>116</sup> Özönder, **a.g.m.**, s.159.

<sup>117</sup> Koçu, **a.g.m.**, s.59.

<sup>118</sup> Ayvansarayî, **a.g.e.**, I, 229; Mehmed Ziyâ, **a.g.e.**, s.118; Koçu, **a.g.m.**, s.59.

<sup>119</sup> Hüseyin Vassaf, **a.g.e.**, s.234.

girmiştir. Burada çilesini tamamlamış ve Galata Mevlevîhânesi'ne gelerek burada Aşçıbaşı olmuştur.<sup>120</sup> Galata Mevlevîhânesi'nden ayrılarak Seyyid Mehmed Efendi'den istifade etmiş, sonra tekrar İstanbul'a gelerek Yenikapı Mevlevîhânesi'nde hücreye girmiştir. Dergâhın o dönemdeki şeyhi olan Nâci Ahmed Dede hücrenişin olan Pindâri'yi 1092/1681-1682 yılında Mesnevî okuyucusu ilan etmiştir.<sup>121</sup> Yenikapı Mevlevîhânesi'nin ilk yedi şeyhinin Ahmed olması sebebiyle “*yedi Ahmed'in sonuncusu*” olarak nitelendirilen Pindâri Ahmed Dede on bir yıl şeyhlik vazifesinden sonra 1120/1709 tarihinde vefat etmiş, Mevlevîhânedeki türbede defnedilmiştir.<sup>122</sup>

Yenikapı Mevlevîhânesi'nin kuruluşundan itibaren şeyhlik makamına geçen bu ilk yedi şeyhe isimlerinden hareketle “*Ehâmide-i Seb'a*” yani “*Yedi Ahmed*” denilmiştir. Şeyhi Mehmed Efendi bu duruma eserinde yer vermiş ve bir iki defa başka isimlerde olan şeyhlerin de Yenikapı'ya tayin edilmiş olduğunu fakat bir sebep ile birkaç gün içerisinde yerlerine Ahmed isimli şeyhlerin atandığını nakletmiştir.<sup>123</sup> Mehmed Ziyâ, Pindâri Ahmed Dede'nin gerek tecrübesi, gerekse ahlâk ve fazileti ile meşihat makamına layık isminin Ahmed olması ve ünlü Ahmedlerin yedincisi olmak arzu ve gayretinin onun başka dergâhlarda şeyhlik görevinin kabulüne engel olduğunu, Nâci Ahmed Dede'nin de kendisine vekâleten onu şeyh atadığını belirtir.<sup>124</sup>

### 1.6.8. Nesib Yusuf Dede (ö.1126/1714)

Nesib Yusuf Dede Konya'da dünyaya gelmiştir.<sup>125</sup> Sâdat-ı Kîramdan Şeyh Ömer Efendi'nin oğlu olup çocukluk ve ilk gençlik yıllarında Mevlevî şeyhlerinden ilim tahsil etmiştir. 1099/1688'da IV. Mehmed'in tahtan indirilmesiyle son bulan Yeniçeri isyanında kendisinden ders almış olan Siyavuş Paşa'nın<sup>126</sup> katline çok

<sup>120</sup> Mehmed Ziyâ, **a.g.e.**, s.118.

<sup>121</sup> Sahîh Ahmed Dede, **a.g.e.**, s.317.

<sup>122</sup> Sahîh Ahmed Dede, **a.g.e.**, s.323.

<sup>123</sup> Şeyhî Mehmed Efendi, **a.g.e.**, IV, 574.

<sup>124</sup> Mehmed Ziyâ, **a.g.e.**, s.120.

<sup>125</sup> Esrar Dede, **a.g.e.**, vr.111a; Mehmed Ziyâ, **a.g.e.**, s.123; Hüseyin Vassaf, **a.g.e.**, s.234; Koçu, **a.g.m.**, s.59.

<sup>126</sup> Hüseyin Vassaf, **a.g.e.**, s.234.

üzülmüş ve Mısır'a gitmiştir.<sup>127</sup> Astronomi ve tıp eğitimi alan Nesib Yusuf Dede, Mısır Mevlevîhânesi şeyhlerinden Siyâhî Mustafa Dede'nin elinde yetişmiştir.<sup>128</sup> Yakın arkadaşı olan Münecim Ahmed Dede ile birlikte Hac için Mısır'dan ayrılarak Mekke'ye gitmiş, Oradan Medine'ye, daha sonra Şam'a geçmiştir. Sırasıyla Ankara, Şam ve Mısır Mevlevîhânelerinde şeyhlik yapmıştır.<sup>129</sup> Sadrettin Çelebi tarafından Konya Mevlânâ Âsitânesinin başta gelen makamlarından olan “*Tarikatçı Dedelik*” mevkiine getirilmiş, daha sonra Yenikapı Mevlevîhânesi'nde üç yıl sürecek olan şeyhlik makamını ifa etmiştir.<sup>130</sup> Esrar Dede ve Mehmed Süreyya 1123/1711 senesinde Yenikapı Mevlevîhânesi'ne şeyh olarak atandığını kaydetmiştir.<sup>131</sup> Muharrem 1126/1714 tarihinde vefat etmiş ve türbede defnedilmiştir.<sup>132</sup>

Nesib Yusuf Dede'nin *Divan*'ından başka Hz. Ali'nin sözlerini tercüme ve şerh eden *Rişte-i Cevâhir* adlı bir eseri daha vardır. Talik yazı ustası olan Nesib Yusuf Dede aynı zamanda iyi bir şiir yazardır.<sup>133</sup>

### 1.6.9. Ârifî Ahmed Dede, Peçevîzâde (ö.1137/1724)

Rumeli'de Beç adıyla bilinen kasabada dünyaya gelmiştir.<sup>134</sup> Rumelili ünlü Halvetî-Uşşâki şeyhlerinden Peçevî Uşşâki Mustafa Efendi'nin oğludur.<sup>135</sup> Babasından ilk ilmi derslerini almış, Balkanların ünlü şeyhi olan Emir Halil Ağa'dan feyz almıştır.<sup>136</sup> Melâmi- Hamzavî düşüncesine sahip bulunan Halil Ağa'nın sohbetlerine devam ederken Mevlevîliği tanımış ve Mevlevîliğe intisab etmiştir.<sup>137</sup> Daha sonra Peçevi Mevlevîhânesi şeyhliğine getirilmiş, Yusuf Nesib Dede'nin vefatının ardından 1126/1714'da Yenikapı Mevlevîhânesi'nin dokuzuncu şeyhi

<sup>127</sup> “Nesib Seyyid Yusuf Dede”, **TDEA**, İstanbul, 1990, C.VII, 18.

<sup>128</sup> Mehmed Ziyâ, **a.g.e.**, s.123.

<sup>129</sup> Mehmed Ziyâ, **a.g.e.**, s.124; Işın, “Yenikapı Mevlevîhânesi”, s.477; Özönder, **a.g.m.**, s.163.

<sup>130</sup> Sahîh Ahmed Dede, **a.g.e.**, s.324; Mehmed Süreyya, **a.g.e.**, IV, 660.

<sup>131</sup> Esrar Dede, **a.g.e.**, vr.111a; Mehmed Süreyya, **a.g.e.**, IV, 660.

<sup>132</sup> Esrar Dede, **a.g.e.**, vr.111b; Mehmed Süreyya, **a.g.e.**, IV, 660; Ayvansarayî Nesib Yusuf Dede'nin ölüm tarihini 1137/1724-1725 olarak verir. Bkz., Ayvansarayî, **a.g.e.**, I, s. 229.

<sup>133</sup> “Nesib Seyyid Yusuf Dede”, **TDEA**, İstanbul, 1990, C.VII, 18.

<sup>134</sup> Şeyhî Mehmed Efendi, **a.g.e.**, IV, 682; Hüseyin Vassaf, **a.g.e.**, s.234.

<sup>135</sup> Mehmed Ziyâ, **a.g.e.**, s.132.

<sup>136</sup> Esrar Dede, **a.g.e.**, v.79a.

<sup>137</sup> Özönder, **a.g.m.**, s.160.

olmuştur.<sup>138</sup> Döneminde Sabûhî Ahmed Dede zamanında kökleşen Melâmîliği âdetâ yeniden ihya etmiştir. Lâle Devri'ne denk gelen şeyhlik döneminde Mevlevîliğin Kadı-zâdeliler hareketi ile sönmeye başlayan ışığı adeta yeniden yanmaya başlamıştır. Sadrazam Nevşehir'li Damat İbrahim Paşa'nın himayesinde başlayan hürriyet ve yenilik hareketleri ile sanat, edebiyat, mûsikî ortamları rahat faaliyet alanı bulmuştur. Bu hoşgörü ortamından Mevlevîlerinde nasibini almasında Peçevî Ârifi Ahmed Dede'nin payı büyüktür.<sup>139</sup> Ârifi Ahmed Dede döneminde başta Sadrazam Nevşehirli Damat İbrahim Paşa ve onun yakın dostu olan Şair Nedim gibi Melâmîler<sup>140</sup> Kadızâdelilerin oluşturduğu medrese baskısının ardından şiir, musiki gibi estetik değerlerin zenginleşerek büyümesine zemin hazırlamışlardır. Mevlevîhânenin on bir yıl sürdürmüş olduğu şeyhlik vazifesini ifa ederken 1137/1724 senesinde vefât etmiş<sup>141</sup> ve Mevlevîhâne türbesinde toprağa verilmiştir.<sup>142</sup>

#### 1.6.10. Mesnevîhân Mehmed Dede (Konevî) (ö. 1148/1735)

Peçevi Ahmed Dede'nin vefatı üzerine Mesnevîhân Mehmed Dede Yenikapı Mevlevîhânesi'nin yeni şeyhi olmuştur.<sup>143</sup> Konyalıdır.<sup>144</sup> Çocukluk döneminden başlayarak ilim tahsiline gayret göstermiş; özellikle edebi ilimler, Farsça ile Arapça konusunda önemli bir konuma gelmiştir. Mevlânâ Âsitânesi postnişinlerinden Çelebi Şeyh Abdulhalim Efendi'den ders almış, Mevlânâ türbesinde otuz üç yıl mesnevîhânlık hizmetinde bulunmuştur.<sup>145</sup> Lâle Devri'nin getirmiş olduğu güzelliklerin Patrona Halil İsyanları ile tersine döndüğü ve yeniden baskı dolu günlerin yaşandığı bu dönemde Mehmed Dede daha çok mevlevîhânenin tamir işleriyle uğraşmıştır. Dönemin sadrazamı olan Hekim-zâde Ali Paşa'nın destekleri ve himayeleri tamir işlerinin görülmesinde büyük öneme sahiptir.<sup>146</sup> On bir yıl

<sup>138</sup> Sahîh Ahmed Dede, **a.g.e.**, s.325; Mehmed Süreyya, **a.g.e.**, I, 243; Hüseyin Vassaf, **a.g.e.**, s.236.

<sup>139</sup> Özönder, **a.g.m.**, s.160.

<sup>140</sup> Kaya, **a.g.e.**, s.84.; Mehmed Süreyya, **a.g.e.**, I, 243.

<sup>141</sup> Şeyhî Mehmed Efendi, **a.g.e.**, IV. 682; Mehmed Süreyya, **a.g.e.**, I, 243.

<sup>142</sup> Mehmed Ziyâ, **a.g.e.**, s.135; Sahîh Ahmed Dede, **a.g.e.**, s.326; Hüseyin Vassaf, **a.g.e.**, s.236.

<sup>143</sup> Ayvansarayî, **a.g.e.**, I, s. 230; Mehmed Süreyya, **a.g.e.**, II, 189; Sahîh Ahmed Dede, **a.g.e.**, s.327.

<sup>144</sup> Sahîh Ahmed Dede, **a.g.e.**, s.327; Hüseyin Vassaf, **a.g.e.**, s.234.

<sup>145</sup> Fındıklılı İsmet Efendi, **Tekmiletü's-Şakaik fi Hakki Ehli'l-Hakaik**, haz., Abdülkadir Özcan, İstanbul, Çağrı Yayınları, 1989, V, 421.

<sup>146</sup> Özönder, **a.g.m.**, s.161.

meşihatlık makamında bulunan Mesnevîhân Mehmed Dede Efendi<sup>147</sup> 1148/1735 tarihinde vefat etmiş,<sup>148</sup> Mevlevîhâne türbesinde toprağa verilmiştir.<sup>149</sup>

Reşat Ekrem Koçu bu dönemde Mevlevîhâne'nin bir sanat akademisi haline geldiğini belirtir.<sup>150</sup>

### 1.6.11. Sâfi Mûsâ Dede (ö. 1157/1774)

Trablüşşam Dergâhı Şeyhi Atinalı<sup>151</sup> Celâl Ali Dede'nin<sup>152</sup> oğlu olan Sâfi Mûsâ Dede 1092/1680 tarihinde Trablüşşam'da doğmuştur.<sup>153</sup> Arapça, Farsça ve Edebiyat ilimlerini babasından öğrenmiştir.<sup>154</sup> 1114/1702 yılında babasının ölümü üzerine âilesiyle beraber Şam'dan ayrılmış, Mısır'a gitmiş eğitimine de burada devam etmiştir.<sup>155</sup> Abdülgâni Nablûsi'den hadis ve tefsir dersi almıştır.<sup>156</sup> Sürekli ilmini geliştiren ve seçkin bir konuma gelen Mûsâ Dede 1120/1708-1709 yılında Halep Mevlevîhânesi şeyhliğine atanmış; burada on altı seneye yakın tebliğ vazifesinde bulunmuştur.<sup>157</sup>

Sâfi Mûsâ Dede 1136/1723-1724 senesinde Kasımpaşa Mevlevîhânesi'ne dergâhın yedinci postnişini olarak görev almıştır.<sup>158</sup> Burada Hac vazifesini yerine getirmiş ve akabinde İstanbul'a dönmüş Mesnevîhân Mehmed Dede'nin vefatı üzerine 1127/1715 tarihinde<sup>159</sup> elli altı yaşında<sup>160</sup> Yenikapı Mevlevîhânesi postnişinliğine getirilmiştir.<sup>161</sup> Sâfi Mûsâ Dede'nin Yenikapı Mevlevîhânesi'ne şeyh

<sup>147</sup> Hüseyin Vassaf, **a.g.e.**, s.234.

<sup>148</sup> Sahîh Ahmed Dede, **a.g.e.**, s.32; Ayvansarayi ölüm tarihini 1145 olarak, meşihat süresini ise sekiz yıl olarak nakleder. Bkz., Ayvansarayî, **a.g.e.**, I, s. 230.

<sup>149</sup> Mehmed Ziyâ, **a.g.e.**, s.135; Hüseyin Vassaf, **a.g.e.**, s.234.

<sup>150</sup> Koçu, **a.g.m.**, s.59.

<sup>151</sup> Bursalı Mehmed Tahir, **a.g.e.**, I, 103.

<sup>152</sup> Hüseyin Vassaf, **a.g.e.**, s.234.

<sup>153</sup> Esrar Dede, **a.g.e.**, vr.64a; Sahîh Ahmed Dede, **a.g.e.**, s.316; Hüseyin Vassaf, **a.g.e.**, s.234; Mehmed Sürayya doğum tarihini 1190 olarak nakleder. Bkz., Mehmed Süreyya, **a.g.e.**, IV, 524; Bursalı Mehmed Tahir, **a.g.e.**, I, 103.

<sup>154</sup> Mehmed Ziyâ, **a.g.e.**, s.137-138.

<sup>155</sup> Esrar Dede, **a.g.e.**, vr.64b.

<sup>156</sup> Mehmed Süreyya, **a.g.e.**, IV, 524.

<sup>157</sup> Esrar Dede, **a.g.e.**, vr.64b; Mehmed Ziyâ, **a.g.e.**, s.138; Ali Enver, **Semâhâne-i Edeb**, İstanbul, Âlem Matbaası, 1309, s.128; Mehmed Süreyya, **a.g.e.**, IV, 524.

<sup>158</sup> Esrar Dede, **a.g.e.**, v.64b; Ali Enver, **a.g.e.**, s.128.

<sup>159</sup> Mehmed Süreyya, **a.g.e.**, IV, 524.

<sup>160</sup> Sahîh Ahmed Dede, **a.g.e.**, s.329.

<sup>161</sup> Ayvansarayî, **a.g.e.**, I, s. 230; Esrar Dede, **a.g.e.**, vr.64b; Sahîh Ahmed Dede, **a.g.e.**, s.329.

olarak atanmasıyla İstanbul mevlevîhânelerinin yönetiminde artık bu aile söz sahibi olacaktır. Galata, Kasımpaşa ve Yenikapı Mevlevîhânelerinde Mûsâ Dede ailesine mensup şeyh efendiler görev yapmıştır.<sup>162</sup>

Sâhîh Ahmed Dede Sâfi Mûsâ Dede'nin dokuz yıl şeyhlik makamında kaldığını belirtir. Mehmed Ziyâ ve Hüseyin Vassaf bu süreyi on üç yıl olarak verir.<sup>163</sup>

1157/1743-1744 tarihinde<sup>164</sup> altmış beş yaşında iken vefat etmiş, türbe ön sırada ve soldan öne doğru çıkmış ikinci sanduka altında defnedilmiştir.<sup>165</sup> Ferâiz ilmine dair *Ercûze-i Cedîde* adlı eseri vardır.<sup>166</sup>

### 1.6.12. Kûçek Mehmed Dede (ö.1159/1746)

Hayatı hakkında çok az bilgi bulunan Kûçek Ahmed Dede'nin Babası Şam'lı, annesi Kırımlıdır. Kırım'da dünya'ya gelmiştir.<sup>167</sup> Sâfi Mûsâ Dede'nin vefat etmesi üzerine yerine Çelebi Hâcî Mehmed Ârifi Râbi' tarafından Yenikapı Mevlevîhânesinesi'ne onikinci postnişin olarak atanmıştır.<sup>168</sup> 1159/1746 senesinde vefat etmiş, türbede Sâfi Mûsâ Dede'nin yanına defnedilmiştir. Bazı rivayetlerde Konyalı olduğu, Mevlânâ Dergâhında türbedârlık hizmetinde bulunduğu anlatılır.<sup>169</sup> Yenikapı Mevlevîhânesinde on sekiz ay görev yapmıştır.<sup>170</sup>

### 1.6.13. Kütahyavî Seyyid Ebubekir Efendi (ö.1189/1775)

Kütahya'ya da doğan Seyyid Ebubekir Dede'nin babası Halvetî Seyyid Ahmed Efendi, annesi ise Seyyid Cafer Battal Gazi soyundan Seyyid Hüseyin Âmmî'nin kızı

<sup>162</sup> Işın, "Yenikapı Mevlevîhânesi", s.477.

<sup>163</sup> Sâhîh Ahmed Dede, **a.g.e.**, s.329; Mehmed Ziyâ, s.141; Hüseyin Vassaf, **a.g.e.**, s.234.

<sup>164</sup> Mehmed Süreyya, **a.g.e.**, IV, 524; Bursalı Mehmed Tahir, **a.g.e.**, I, 103.

<sup>165</sup> Mehmed Ziyâ, **a.g.e.**, s.141; Sâhîh Ahmed Dede, **a.g.e.**, s.332.

<sup>166</sup> "Nesib Seyyid Yusuf Dede", **TDEA**, İstanbul, 1990, C.VII, 413.

<sup>167</sup> Sâhîh Ahmed Dede, **a.g.e.**, s.332.

<sup>168</sup> **a.y.**

<sup>169</sup> Mehmed Ziyâ, **a.g.e.**, s.141-142.

<sup>170</sup> Sâhîh Ahmed Dede, **a.g.e.**, s.333; Hüseyin Vassaf, **a.g.e.**, s.237.

Şerife Emine Hatun'dur. Ayvansarayîye göre Şerîfdir.<sup>171</sup> Ebubekir Dede genç yaşta “*Sefine*” yazarı Mustafa Sakıp Dede vasıtasıyla Mevlevîliğe intisab etmiştir.<sup>172</sup>

Konya Mevlânâ Dergâhı şeyhi el-Hac Ebubekir İbn Ârif Çelebi tarafından 1159/1746 yılında Küçük Mehmed Dede yerine Yenikapı Mevlevîhânesi'ne şeyh olarak atanmıştır.<sup>173</sup> Ebubekir Dede'nin şeyh olmasıyla kendisinden sonra Yenikapı Mevlevîhânesi'ne şeyh olanların hepsinin aynı soydan geldiği bir dönem başlamış oluyordu.<sup>174</sup> Bu dönem Mevlevî tarihi açısından da önemli bir dönem olmuştur. İstanbul'daki Mevlevî kültürüne Melâmî düşüncesinin aşılmasını sağlayan şeyhlerin köken olarak Halvetî olmaları dikkat çekicidir.<sup>175</sup> Bu dönemde Halveti kökenli Melâmî meşrepli kişilere söz hakkı tanınmıştır.<sup>176</sup>

Ebubekir Dede otuz sene süren şeyhlik döneminden sonra 1189/1775 tarihinde yetmiş iki yaşında<sup>177</sup> vefat etmiştir.<sup>178</sup> Kabri Ebubekir Dede'nin sol tarafında ve bitişiğindedir.<sup>179</sup> *Merâtıb-ı İnsâniye* ve *Menâkıb-ı Kudsiye* isimlerinde eserleri vardır.<sup>180</sup>

#### 1.6.14. Ali Nutkî Dede (ö.1219/1804)

Ali Nutkî Dede Efendi 5 Muharrem 1176/ 27 Temmuz 1762 tarihinde İstanbul'da dünyaya gelmiştir.<sup>181</sup> Babası dergâhın kendisinden önceki şeyhi olan Kütâhyavî Ebubekir Dede'dir.<sup>182</sup> Doğumundan sonra amcasının oğlu Sâhih Ahmed Dede'nin himâyesine verilmiş, onun yanında sekiz yaşında Kur'ân okumaya başlamış, on dört yaşında ilm-i hal ve akîde-i İslâmiyye dersleri almaya devam etmiş, genç yaşına rağmen dini ilimlerde kendini iyi bir şekilde yetiştirmiştir.<sup>183</sup> Ali Nutkî

<sup>171</sup> Ayvansarayî, **a.g.e.**, I, s. 230.

<sup>172</sup> Mehmed Ziyâ, **a.g.e.**, s.142-143.

<sup>173</sup> Mehmed Süreyya, **a.g.e.**, I, 181.

<sup>174</sup> Özönder, **a.g.m.**, s.162.

<sup>175</sup> Işın, “Yenikapı Mevlevîhânesi”, s.478.

<sup>176</sup> Özönder, **a.g.m.**, s.162.

<sup>177</sup> Sâhih Ahmed Dede, **a.g.e.**, s.337.

<sup>178</sup> Sâhih Ahmed Dede, **a.g.e.**, s.337; Mehmed Süreyya, **a.g.e.**, I, 181.

<sup>179</sup> Mehmed Ziyâ, **a.g.e.**, s.143.

<sup>180</sup> Mehmed Süreyya, **a.g.e.**, I, 181.

<sup>181</sup> **a.e.**, s.144.

<sup>182</sup> Esrar Dede, **a.g.e.**, vr.112b.

<sup>183</sup> Mehmed Ziyâ, **a.g.e.**, s.144.



Dede, babasının vefatı üzerine 1189/1775 senesinde<sup>184</sup> on dört yaşında iken el-Hac Ebûbekir Çelebi tarafından Yenikapı Mevlevîhânesi'ne şeyh olarak atanmıştır.<sup>185</sup> Yaşının küçük olması nedeniyle dergâhın idaresi belli bir süre için Sâhîh Ahmed Dede tarafından yürütülmüştür.<sup>186</sup>

III. Selim'in Mevlevî şeyhlerinden olan Ali Nutkî Dede otuz sene şeyhlik makamında bulunduktan sonra 1219/1804 tarihinde kırk üç yaşında iken dergâhındaki odasında vefat etmiştir.<sup>187</sup> Ali Nutkî Dede dönemin içinde bulunduğu sanat ortamında yaşamıştır. Sultân III. Selim'in saltanat yıllarına denk gelen bu dönem Yenikapı Mevlevîhânesi'nin tabiri caiz ise tekrar güneş gördüğü dönem olmuştur. Ali Nutkî Dede siyasi ortamın getirmiş olduğu rahatlıkla şiir, musikî, hat gibi sanat dallarında güzel eserler vermiştir. Mevlevîlik için önemli bir kaynak olan “*Defter-i Dervîşân*” bu zamanda yazılmış, Mevlevî sanatının güçlü eserlerinden olan *Şevk-i Tarab* makamında bestelenen *Âyîn-i Şerîf* bu dönemde bestelenmiştir.<sup>188</sup> Ali Nutkî Dede zamanında Mevlevîhâne başka önemli isimler de yetiştirmiştir. Şeyh Galip, Hammâmî-zâde İsmail Dede, Neyzenbaşı Nâsır Dede, Vak‘anüvis Pertev Efendi ile Halet Efendi gibi isimler bu dönemde yetişmiştir.<sup>189</sup> Dönemin şeyhülislâmı Mekkî Efendi Mevlevîhâneye şadırvan yaptırmıştır.<sup>190</sup>

### 1.6.15. Abdalbâki Nâsır Dede (ö. 1236/1281)

Yenikapı Mevlevîhânesi şeyhlerinden olan Kütâhyavî Seyyid Ebubekir Dede'nin ortanca oğlu,<sup>191</sup> Ali Nutkî Dede'nin kardeşi,<sup>192</sup> Abdurrahman Künhî Dede'nin ağabeyi olan Abdalbâki Nâsır Dede 1179/1765 tarihinde Yenikapı Dergâhı civarındaki babasının evinde dünyaya gelmiştir.<sup>193</sup> Babasından aldığı ilk derslerle

<sup>184</sup> Esrar Dede, **a.g.e.**, vr.112b.

<sup>185</sup> Mehmed Ziyâ, **a.g.e.**, s.144; Sahîh Ahmed Dede, **a.g.e.**, s.338; Ayvansarayî, **a.g.e.**, I, 230; Esrar Dede ve Mehmed Süreyya bu tarihi 1190 olarak nakleder. Bkz., Mehmed Süreyya, **a.g.e.**, III, 553; Hüseyin Vassaf, **a.g.e.**, s.237.

<sup>186</sup> Ayvansarayî, **a.g.e.**, I, 230; Esrar Dede, **a.g.e.**, vr.112b; Mehmed Ziyâ, **a.g.e.**, s.144.

<sup>187</sup> Mehmed Ziyâ, **a.g.e.**, s.146; Mehmed Süreyya, **a.g.e.**, III, 553.

<sup>188</sup> “Nesib Seyyid Yusuf Dede”, **TDEA**, İstanbul, 1990, C.VII, 89.

<sup>189</sup> “Nesib Seyyid Yusuf Dede”, **TDEA**, İstanbul, 1990, C.VII, 89; Özönder, **a.g.m.**, s.162-163.

<sup>190</sup> Özönder, **a.g.m.**, s.162-163.

<sup>191</sup> Bursalı Mehmed Tahir, **a.g.e.**, I, 130.

<sup>192</sup> Esrar Dede, **a.g.e.**, vr.113a.

<sup>193</sup> Mehmed Ziyâ, **a.g.e.**, s.148.

eğitimine başlayan Nâsır Dede tasavvuf, edebiyat, mûsiki dersleri almıştır. Babasının vefatından bir yıl sonra ağabeyi Ali Nutkî Dede Efendi'nin şeyhliği zamanında sema' meşketmiş ve daha sonra genç yaşta dergâhın neyzenbaşlığı görevlerine getirilmiştir.<sup>194</sup> Farsça'dan tercüme ettiği Ahmed Eflâkî'nin *Menâkıbü'l-Ârifin* isimli eseri Farsçayı ne kadar ileri seviyede öğrendiğini gösterir. *Tercüme-i Menâkıbü'l-Ârifin, Defter-i Dervîşân II, şerh-i Ta'rib-i şahidî, Divân-ı Eş'ar, Tahrîriyet'l-Mûsiki, Tetkîk  Tahkîk* adlı eserleri Mevlevî kültüründeki saygınlığını artırmıştır.<sup>195</sup>

Ağabeyi Ali Nutkî Dede'nin vefatı zerine 16 Cemâziye'l-evvel 1219/23 Ağustos 1804 senesinde el-Hac Mehmed elebi tarafından Yenikapı Mevlevîhânesine şeyh olarak atanmıştır.<sup>196</sup>

Abdülbâki Nâsır Dede'nin Mevlevî şeyhleri arasında özel bir yeri vardır. Meşihati sırasında Yenikapı Mevlevîhânesi adeta bir mûsiki meclisi olmuştur. Dede Efendi'ye ders vermiş, II. Mahmud'un huzurunda icra olan küme fasıllarına katılmıştır. Güzel bir sese sahip olduğunu Mehmed Ziyâ'dan öğrendiğimiz Abdülbâki Nâsır Dede iki Mevlevî âyini bestelemiş,<sup>197</sup> bir nota sistemi ile *Dil-âvîz, Dil-dâr, Gl-ruh, Hisar-Kürdî ve Rh-efzâ, Nâz, Niyâz* adlarıyla yedi adet mürekkep makam ve "*şîrîn*" adında yirmi iki vuruşlu bir büyük usul icad etmiştir.<sup>198</sup> Abdülbâki Nâsır Dede Yenikapı Mevlevîhânesi'nde on yedi yıla yakın şeyhlik makamında bulunmuş, elli altı yaşında 1236/1821 senesinde vefat etmiştir.<sup>199</sup> Dergâh hazîresine Ali Nutkî Dede'nin yanına defnedilmiştir.<sup>200</sup>

### 1.6.16. Seyyid Recep Hüseyin Hüsnü Dede (. 1245/1830)

Abdülbâki Nâsır Dede'nin kardeşi olan<sup>201</sup> Seyyid Recep Hüseyin Hüsnü Dede 1225/1810 yılında doğmuştur.<sup>202</sup> Babası Abdülbâki Nâsır Dede'nin vefatı üzerine

<sup>194</sup> Kaya, **a.g.e.**, s.133.

<sup>195</sup> Bursalı Mehmed Tahir, **a.g.e.**, I, 130; Kaya, **a.g.e.**, s.133.

<sup>196</sup> znder, **a.g.m.**, s.162.

<sup>197</sup> Esrar Dede, **a.g.e.**, vr.113a.

<sup>198</sup> Bursalı Mehmed Tahir, **a.g.e.**, I, 130; Nuri zcan, "Abdülbâki Nâsır Dede", **DİA**, 1998, C. I, 199.

<sup>199</sup> Abdülbâki Nâsır Dede vd., "**Defter-i Dervîşân -II**", İSAM Ktp., nr.18112, vr.28a; Ayvansarayî, **a.g.e.**, I, s.230; Bursalı Mehmed Tahir lm tarihini 1226/1811 olarak nakleder. Bkz., Bursalı Mehmed Tahir, **a.g.e.**, I, 130.

<sup>200</sup> Ayvansarayî, **a.g.e.**, I, s. 230.

<sup>201</sup> Hüseyin Vassaf, **a.g.e.**, s.239.

Mehmed Said Hemdem Çelebi tarafından 7 Cemâziyelâhir 1236/12 Mart 1821 tarihinde Yenikapı Mevlevîhânesi Şeyhliğine Recep Hüseyin Hüsnü Dede tayin edilmiştir.<sup>203</sup> On altı yaşında dergâhın on altıncı şeyhi olan, üstün ahlak yapısı, faziletli ve doğruluğu ile tanınmış olan Recep Hüseyin Dede dokuz yıl süren şeyhlik döneminde kılı kırk yaran şeriat ve tarikat kurallarına olan bağlılığı ile ünlenmiştir.<sup>204</sup> Recep Hüseyin Hüsnü Dede yakalandığı verem hastalığı sonucunda yirmi beş yaşında iken 1245/1830 tarihinde vefat etmiştir.<sup>205</sup>

### 1.6.17. Abdurrahim Kühî Dede (ö. 1247/1831-1832)

Abdurrahim Kühî Dede 20 Receb 1183/17 Kasım 1769 tarihinde dünyaya gelmiştir.<sup>206</sup> Babası Kütahyavî Ebûbekir Dede Efendi'dir. Babasını küçük yaşta kaybettiğinden dolayı ağabeyi Ali Nutkî Dede'nin himâyesinde mûsiki, edebiyat, tasavvuf dersleri almış ve kendisini yetiştirme fırsatı bulmuştur. Kısa süre sonra dergâhın kudümzenbaşılığına getirilmiştir.<sup>207</sup> Mevlevîhânenin kurallarına uygun olarak çile mertebelerini aşmış, özellikle edebiyat ve ledün ilminde kendisini yetiştirmiştir. Sesinin çok güzel olması dolayısıyla dikkat çekmiş, hatta III. Selim kendisini saraya davet etmiştir.<sup>208</sup> Recep Hüseyin Hüsnü Dede'nin yerine 1245/1830 tarihinde Mevlevîhâneye postnişin olmuştur.<sup>209</sup> Yaklaşık iki yıl bu makamda kalan Abdurrahim Kühî Dede 1247/1831-1832 yılında vefat etmiş<sup>210</sup> ve Mevlevîhânenin türbesinde Sâfi Mûsâ Dede'nin kabrinin bitişiğine defnedilmiştir.<sup>211</sup>

Ünlü mûsıkîşinaslardan olan Abdurrahim Kühî Dede'nin Hicaz ve Nühüft makamlarında bestelediği *Âyîn-î Şerîf*'i meşhurdur. Ali Enver bu eserden "*Hicâz*

---

<sup>202</sup> Mehmed Ziyâ, **a.g.e.**, s.153.

<sup>203</sup> Ayvansarayî, **a.g.e.**, I, s. 230.

<sup>204</sup> Hüseyin Vassaf, **a.g.e.**, s.239.

<sup>205</sup> **a.e.**, s.154.

<sup>206</sup> Sahîh Ahmed Dede, **a.g.e.**, s.336.

<sup>207</sup> Nuri Özcan, "Abdurrahim Kühî Dede", **DİA**, C. I, 1998, 199.

<sup>208</sup> Mehmed Ziyâ, **a.g.e.**, s.108.

<sup>209</sup> Ayvansarayî, **a.g.e.**, I, 230.

<sup>210</sup> Mehmed Süreyya, **a.g.e.**, III, 334.

<sup>211</sup> Mehmed Ziyâ, **a.g.e.**, s.109.

*Âyîn-i* makamına kâim olmak üzere mükemmel bir *âyîn-i ran'a* bestelemiştir.”<sup>212</sup> şeklinde bahsetmektedir.

### 1.6.18. Osman Selâhaddin Dede (ö. 1304/1887)

Yenikapı Mevlevîhânesi'nin önde gelen şeyhlerinden olan “*Ebu'l-kemâleyn*”<sup>213</sup> diye ünlenmiş Osman Selâhaddin Dede 1235/1820 senesinde Yenikapı Mevlevîhânesinin bitişindeki evlerinde dünyaya gelmiştir.<sup>214</sup> Babası dergâhın postnişinlerinden Seyyid Abdülbâki Nâsır Dede'dir.<sup>215</sup> Osman Selâhaddin Dede daha henüz birkaç aylıkken babası tarafından başına arakiye tekbirlenmiştir.<sup>216</sup> Babasının vefatının ardından ise şeyhlik makamına önce ağabeyi Receb Hüsnü Dede, daha sonra da amcası Abdurrahim Künhî Dede geçmiştir.<sup>217</sup> Osman Selâhaddin Dede Kadrî Dede'nin terbiyesi altında yetişmiş daha sonra Mahmud Ağa isminde Sıbyan Mektebi'ne devam etmiştir.<sup>218</sup>

Abdurrahim Künhî Dede'nin 1244/1828 senesinde vefatı üzerine Osman Selâhaddin Dede Konya'da bulunan Hemdem Çelebi tarafından on bir yaşında iken Yenikapı Mevlevîhânesi şeyhliğine getirilmiştir.<sup>219</sup> Yaşının küçük olması nedeniyle dergâhın yönetimi dergâhın sertabbahı da olan Mehmed Sâdık Dede'ye verilmiştir. Kadrî Dede ve Mehmed Sadık Dede'nin terbiyeleri altında yetişen Osman Selâhaddin Dede eğitime önemli hocalardan dersler alarak devam etmiştir. Kürt Hâfız Abdurrahman Efendi'den ulûm-ı âliye dersi, Hoca Mahmud Efendi'den Mantık, Kaldırımîzâde Şehri Ahmed Efendi'den ilm-i hakâyık, Tunuslu Mustafa Efendi'den ve Hoca Hüsameddin Efendi hadis, tefsir, Mesnevî dersleri almıştır.<sup>220</sup>

Osman Selâhaddin Dede 1275/1858 yılından sonra aralarında yüksek dereceli kişilerin de bulunduğu birçok kimseye İbn-i Arabî'nin *Fusûsu'l-Hikem*'ini okutmuş,

<sup>212</sup> Ali Enver, **a.g.e.**, s. 209.

<sup>213</sup> Hüseyin Vassaf, **a.g.e.**, s.240.

<sup>214</sup> **Defter-i Dervîşân -II'**, 28a; Hasîrîzâde Elif Efendi, **Tenşîtü'l-Muhibbin bi Menâkıb-ı Hâce Hüsameddin**, İstanbul, Matbaa-i Bahriye, 1342/1923, s. 43.

<sup>215</sup> Bursalı Mehmed Tahir, **a.g.e.**, I, 133.

<sup>216</sup> **Defter-i Dervîşân -II.**, vr., 28a.

<sup>217</sup> Mehmed Ziyâ, **a.g.e.** s. 162; Ayvansarayî, **a.g.e.**, I, 230.

<sup>218</sup> Mehmed Ziyâ, **a.g.e.** s. 162.

<sup>219</sup> Mehmed Ziyâ, **a.g.e.** s. 162; Ayvansarayî, **a.g.e.**, I, 230; Hüseyin Vassaf, **a.g.e.**, s.240.

<sup>220</sup> Mehmed Ziyâ, **a.g.e.** s. 163,164.

zamanın önemli kişilerinin de bulunduğu ortamda icâzet vermiştir.<sup>221</sup> Hoca Hüsâmeddin Efendi'den Eyüp Hâtuniye Dergâhında Mesnevî dersleri almıştır. Aynı tekkede Hoca Hüsâmeddin Efendi'den Mesnevîhânlık icâzeti de almıştır.<sup>222</sup> Hoca Hüsâmeddin Efendi'nin vefatı üzerine Osman Selâhaddin Dede Yenikapı Mevlevîhânesi'nde kendisi *Mesnevî* dersleri vermeye başlamış, bu sebeple de kendisine Mesnevîhân Osman Selâhaddin Dede denilmiştir.<sup>223</sup>

Osman Selâhaddin Dede Efendi döneminde Yenikapı Mevlevîhânesi dönemin ileri gelen devlet adamlarının âlimlerin uğrak mekânı haline gelmiştir. Osman Selâhaddin Dede'ye intisab edenler arasında Keçecizâde Fuat Paşa ve Ali Paşa, Mısırlı Kâmil Paşa, Mehmed Ali Paşa, Sadrazam Mithat Paşa, Şeyhulislam Sadeddin ve Refik Efendiler gibi devlet ricâli de bulunmaktadır.<sup>224</sup>

Osman Salahaddin Dede'nin bir başka önemli özelliği'de tarikatleri kontrol altında tutmak maksadı ile kurulmuş olan Meclis-i Meşâyih'in ilk reisi olmasıdır. 1285/1868-1296-1878 seneleri arasında on yıl bu görevi yürütmüştür.<sup>225</sup>

Mehmed Ziyâ Osman Selâhaddin Dede'yi siyasi olayların içerisine çeken kişinin Sadrazam Midhat Paşa olduğunu belirterek, Midhat Paşa'nın kızı Memduha Hanım'dan duyduğuna göre Paşa, zaman zaman konağında başında Mevlevî sikkesi ile oturduğunu nakletmiştir. Midhat Paşa'nın Yenikapı Mevlevîhânesi'nin yakınında bulunan Arapzâde Çiftliği'ni satın alması da Osman Selâhaddin Dede'ye olan muhabbeti sayesinde olmalıdır.<sup>226</sup>

Osman Selâhaddin Dede'nin önemli bir özelliği de XIX. yüzyılda Osmanlı tahtına geçen üç padişahın dönemlerine yetişmesidir. II. Mahmud'un Osman Selâhaddin Dede döneminde dergâha ayrı ilgi duyması, Sultan Abdülmecid'in de

---

<sup>221</sup> a.e., s. 168.

<sup>222</sup> Elif Efendi, a.g.e., s.39-41.

<sup>223</sup> a.e., s.18.

<sup>224</sup> Ekrem Işın, "İstanbul'un Mistik Tarihinde Mevlevîhâneler", *İstanbul Dergisi*, Sayı: 4, İstanbul, 1993, s.130; Mehmed Ziyâ, a.g.e., s.180; Kaya, a.g.e., s.195; Küçük., *Mevlevîliğin Son Yüzyılı*, s.124.

<sup>225</sup> Mehmed Süreyya, a.g.e., III, s.451.

<sup>226</sup> Mehmed Ziyâ, a.g.e., s.181.

tahta geçtikten sonra dergâhı sık sık ziyaret etmesi dikkat çekicidir. Şehsade Abdülhamid ve Reşad Efendilerinde dergâha geldikleri bilinmektedir.<sup>227</sup>

Osman Selâhaddin Dede'nin Sultan II. Abdülhamid'le dergâha geliş gidişleri sırasında kurmuş oldukları diyalog sayesinde, Sultan II. Abdülhamid tahta çıkarken destek talebinde bulunmuş ve olumlu cevap alınmıştır. Hatta devrin etkili siyâsi ismi Midhat Paşa ile Abdülhamid'in görüşmelerine Osman Selâhaddin Dede vesile olmuş, bu vesileyle Midhat Paşa Sultan Abdülhâmid'e destek sözü vermiştir.<sup>228</sup>

Osman Selâhaddin Dede Sultan V. Murad'ın tahttan indirilip yerine Abdülhamid'in getirildiği gün Topkapı Sarayı'nda bulunan beyat merasimine davet edilmiştir. Sultan Abdülhamid'in tahta geçmesi için yazılan fetva gecikince telaşa düşen Şeyhülislam Hayrullah Efendi'ye "*ıçtimâ-i ümmet fetvâ değımlidir?*" diyerek orada bulunan kişilerin Abdülhamid'e biat etmesini sağlamıştır. Sultan Abdülhamid Osman Selâhaddin Dede'nin bu sözlerinden etkilenmiş eğilerek elini öpmek istemiş ve saygısını göstermiştir. Sultan II. Abdülhamid tahta geçtikten sonra Osman Selâhaddin Dede'ye saygısını göstermiş, zaman zaman görüşlerine başvurmuş, sarayda *Mesnevî* okumasını istemiş, kendisine ayda 1000 guruş maaş bağlatmıştır.<sup>229</sup>

Ancak zamanla Sultan Abdülhamid ile Osman Selâhaddin Dede'nin arası, Sultan Abdülhamid'in Kanûn-ı Esâsi taraftarları ile ters düşmesi yüzünden açılmıştır. Özellikle Mithat Paşa'nın Sultan Abdülmecid'in hal'inde etkisi bulunduğu suçlamasıyla karşı karşıya kalması saray nezdinde gözden düşmesine vesile olmuş, Osman Selâhaddin Dede'nin de Midhat Paşa ile samimiyeti bilindiği için Osman Selâhaddin Dede de Sultan Abdülhamid'in gözünden düşmüştür. Bu nedenle sarayda verdiği *Mesnevî* derslerine Sultan Abdülhamid'in hastalığı bahane edilerek son verilmiş, kendisine verilen 1000 guruş maaş kesilmiştir. Yaşanan olaylardan fazlasıyla etkilenen Osman Selâhaddin Dede bu olaydan sonra dergâhta inzivaya

---

<sup>227</sup> a.e., s. 182.

<sup>228</sup> Mehmed Ziyâ, a.g.e., s.184-185; "Osman Selâhaddin Dede", TDEA, İstanbul, 1990, C.VII, s.145; Küçük, *Mevlevîliğin Son Yüzyılı*, s.125; Kaya, a.g.e., s.196.

<sup>229</sup> Mehmed Ziyâ, a.g.e., s.186; "Osman Selâhaddin Dede", TDEA, İstanbul, 1990, C.VII, s.145; Küçük, *Mevlevîliğin Son Yüzyılı*, s.125; Kaya, a.g.e., s.196.

çekilmiş, harem dairesinden çıkmamış, vefatına dek ömrünü ilim tahsil ederek ve hastalığı ile uğraşarak geçirmiştir.<sup>230</sup>

Osman Selâhaddin Dede karaciğer iltihâbı hastalığına yakalanmış, daha sonra zatürre nöbetlerine sık sık yakalanmış, vefatından az bir süre önce damadı olan Hüseyin Fahreddin Dede'nin yanına gitmiş, orada hastalığı daha da ilerlemiş, "humma-yı hâbîse" diye adlandırılan hastalığı sebebiyle altmış sekiz yaşında 18 Cemâziye'l-evvel 1304/11 Şubat 1887 tarihinde Cuma gecesi Bahâriye Mevlevîhânesi'nde vefat etmiştir.<sup>231</sup>

Osman Selâhaddin Dede'nin cenazesinin yıkanması ve kefenlenmesi işlerini kendi halifelerinden olan ve Eskişehir Mevlevîhânesi şeyhlerinden olan Hasan Efendi, muhaddis Mustafa Şemsî Efendi, Bedeviye tarikatı şeyhlerinden Şeyh Âşir Efendi, Halvetiye halifelerinden Hâfız Şükrü Efendi ve oğlu Mehmed Kemâleddin Dede tarafından yapılmış, cenaze namazı cuma günü ikindi namazından sonra Eyüp Camî-i Şerîfnde kılınmış, na'âşı büyük bir kalabalık eşliğinde elli yedi yıl postnişinliğini yaptığı Yanıkapı Mevlevîhânesi hazîresine daha önce hazırlanmış olduğu kabrine defnedilmiştir.<sup>232</sup>

Osman Selâhaddin Dede'nin tasavvuf erbabına saldırılarıyla bilinen Hoca İshak Efendi'ye cevaben yazdığı *Risâle-i Vahdet-i Vücûd* adlı eseri, Hristiyanlığın nasıl batıl bir din haline geldiğini anlatan Arapça kaleme alınmış, *el-Lisânü'l-Muhammediyye Fîmâ Dalle Bihi'l-Îseviyye* adlı eseri, Sultan Reşad adına yazdığı, padişahlara gerekli ahlâki ve siyâsi vasıflar ile yüksek hasletlerden bahseden *Ahlâk-ı Mülûk* adlı eseri ve Mesnevî-i Şerîf'e yazmış olduğu *Mesnevî Hâşiyesi* adı altında

---

<sup>230</sup> Mehmed Ziyâ, **a.g.e.**, s.189; "Osman Selâhaddin Dede", **TDEA**, İstanbul, 1990, C.VII, s.145; Küçük, **Mevlevîliğin Son Yüzyılı**, s.126; Kaya, **a.g.e.**, s.196.

<sup>231</sup> **Defter-i Dervîşân-II**, vr. 80b; Mustafa Erdoğan, "Yenikapı Mevlevîhânesi'yle İlgili Kaynaklara Bir İlâve: Kemâleddin Efendi'nin *Terâcim-i Ahvâl'i*" **Türk Kültürü ve Hacı Bektâş Veli Araştırma Dergisi**, Sayı:47, Güz 2008, s.168; Elif Efendi, **a.g.e.**, s.42; Kaya, **a.g.e.**, s.197; Hüseyin Vassaf, **a.g.e.**, s.240.

<sup>232</sup> Erdoğan, **a.g.m.**, s.168; Elif Efendi, **a.g.e.**, s.42; Küçük, **Mevlevîliğin Son Yüzyılı.**, s.130-131; Kaya, **a.g.e.**, s.197.

eserleri vardır. Bu eserler de diğeleri gibi 1323/1906 yılında çıkan yangınla yanmıştır.<sup>233</sup>

### 1.6.19. Mehmed Celâleddin Dede (ö.1326/1908)

Mehmed Celâleddin Dede 1265/1849 senesinde Yenikapı Mevlevîhânesi'nde harem dairesinde dünyaya gelmiştir.<sup>234</sup> Babası kendisinden önceki şeyhi olan Osman Salahaddin Dede olan Mehmed Celâleddin Dede yedi yaşında eğitim hayatına başlamıştır. Babasından *Mesnevî-i Şerîf* dersi almış, Eskişehir Mevlevîhânesi postnişini Hasan Hüsnü Dede'den "*Mesnevîhânlık*" icazeti almıştır.<sup>235</sup> 1286/1869 senesinde yirmi iki yaşında iken Konya Mevlânâ Dergâhı Postnişini Safvet Çelebi'nin izniyle babası Osman Salahaddin Dede'ye vekâleten dergâhta mukabeleye ve İsm-i Celâl-e başlamıştır. Babasının vefatı üzerine 1304/1887 senesinde Yenikapı Mevlevîhânesi'ne postnişin olmuştur.<sup>236</sup> Vefatına kadar da bu görevini sürdürmüştür. 1301-1302/1884-1885 yılları arasında Meclis-i Meşâyih reisliği de yapan Mehmed Celâleddin Dede 1320/1903 senesinde yakalandığı hastalık nedeniyle zayıf düşmüş 1321/1903 senesinde Abdolvâhid Çelebi tarafından verilen izinle dergâh şeyhliğine oğlu Abdülbâki Baykara atanmıştır. Dergâhta 1324/1906 tarihinde çıkan yangında kütüphanede bulunan kitaplarında yanması ile Mehmed Celâleddin Dede'nin üzüntüsü ile hastalığı iyice ilerlemiş, 29 Rebiü'l-âhir 1326/1908 Cumartesi günü vefat etmiştir.<sup>237</sup>

Devrin mûsikî-sinaşlarından olan Mehmed Celâleddin Dede Nâyî Osman Dede'ye ait "*Hicâz Âyîn-i Şerîfi*" Dugâh makamında yeniden bestelemiştir. Bu onun mûsiki de gelmiş olduğu noktayı anlatması açısından önemlidir.<sup>238</sup>

---

<sup>233</sup> Kaya, a.g.e., s.200.

<sup>234</sup> Hüseyin Vassaf, a.g.e., s.242.

<sup>235</sup> Özönder, a.g.m., s.165.

<sup>236</sup> Hüseyin Vassaf, a.g.e., s.242.

<sup>237</sup> Mehmed Ziyâ, a.g.e., s.248; Koçu, a.g.m., s.170.

<sup>238</sup> Kaya, a.g.e., s.200.



## 1.6.20. Abdülbâki Baykara Dede (ö. 1935)

Yenikapı Mevlevihânesi'nin son şeyhi, asıl adı Mehmed Abdülbâki olan<sup>239</sup> Abdülbâki Baykara Dede 15 Ramazan 1300/20 Temmuz 1883 tarihinde, Çarşamba gecesi saat üç sıralarında Yenikapı Mevlevihânesinin harem dairesinde doğmuştur.<sup>240</sup> Mehmed Celâleddin Dede'nin oğlu olan Abdülbâki Dede Efendi ilk eğitimini babasından almış,<sup>241</sup> daha sonra Mevlevihâne civarında bulunan kurrahanede Mûsa Efendi'den Kur'an-ı Kerîm ve tecvit okumuştur.<sup>242</sup> Altı yaşına kadar burada okumuş daha sonra Davut Paşa Rüştiye Mektebi'ne giderek burada tahsil görmüş daha sonra buradan ayrılmıştır.<sup>243</sup> Babasından Mesnevî dersi almış, 1318/1900-1901 de babasının Mesnevî okuyucusu olmuştur.<sup>244</sup> Çocukluğunda iyi bir eğitim alan Abdülbâki Dede, Demircili Ahmed Fuad Efendi'den sarf, nahiv ve mantık dersleri almış, bu zatın taşraya tayini çıkması üzerine Beyazıt Umumi Kütüphânesi'nin Hafız-ı Kütübü İsmail Efendi'den meâni, kelâm, akait, *Şifa-i Şerîf* ve *Buhârî-i Şerîf* okumuştur. Daha sonra Sütlüce Hasîrîzâde Sâdî Dergâhı şeyhi Elif Efendi'den 1304/1906 senesinde Mesnevî icâzeti almıştır.<sup>245</sup>

Mehmed Celâleddin Dede rahatsızlığı nedeniyle âyinleri icra edemeyecek duruma gelmesi üzerine bizzat kendisi tarafından Konya'da bulunan Abdülvâhid Çelebi'ye müraccat etmiş ve alınan izinle Abdülbâki Dede 1320/1903 senesinden itibaren babasına vekâleten İsm-i Celâl ve mukâbele icrâsına başlamıştır.<sup>246</sup>

Abdülbâki Dede, babasının vefatının ardından Yenikapı Mevlevihânesi'ne asaleten atanmıştır. Ancak bu süreçte bir gecikme olmuştur. Mehmed Ziyâ Abdülhâlîm Çelebi'nin Abdülbakî Dede'nin şeyhliği konusunda meşrûtiyetin ilanı nedeniyle tereddütte kaldığını bu nedenle meşihatın yetmiş iki gün geç verildiğini kaydeder.<sup>247</sup> Yenikapı Mevlevihânesi'nde yaklaşık on yedi yıl süren postnişinlik

<sup>239</sup> **Defter-i Dervîşân-II**, vr. 70b.

<sup>240</sup> Mehmed Ziyâ, **a.g.e.**, s.264; Hüseyin Vassaf, **a.g.e.**, s.242.

<sup>241</sup> Hüseyin Vassaf, **a.g.e.**, V, 213.

<sup>242</sup> Mehmed Ziyâ, **a.g.e.**, s.265; Hüseyin Vassaf, **a.g.e.**, s.242.

<sup>243</sup> Mehmed Ziyâ, **a.g.e.**, s.265.

<sup>244</sup> **a.y.**

<sup>245</sup> Mehmed Ziyâ, **a.g.e.**, s.265; Hüseyin Vassaf, **a.g.e.**, s.242.

<sup>246</sup> Mehmed Ziyâ, **a.g.e.**, s.266; Hüseyin Vassaf, **a.g.e.**, s.242.

<sup>247</sup> Mehmed Ziyâ, **a.g.e.**, s.266.

görevi 30 Kasım 1925 yılında kabul edilen tekke ve zaviyelerin kapatılmasını ön gören kanun ile resmen sona eren Abdülbâki Dede'ye bu tarihten sonra dergâhın sadece harem kısmında kalabilmesine müsaade edilmiştir.<sup>248</sup> Hayatını bundan sonraki bölümünde geçimini temin etmek için çeşitli memurluklarla geçiren Abdülbâki Dede soyadı kanunu ile Baykara soyadını almış, 28 Şubat 1935 senesinde vefat etmiştir. Kabri Mevlevîhâne avlusundadır.<sup>249</sup>

---

<sup>248</sup> Kaya, **a.g.e.**, s.269.

<sup>249</sup> **a.y.**

## II. BÖLÜM

### Yenikapı Mevlevîhânesi'ne Ait Muhtelif Meseleler

#### 2.1. MEVLEVÎLERDE MUTFAK KÜLTÜRÜ VE BAZI ARAÇ GEREÇLER

Tasavvuf anlayışında insanın manevi bir eğitime muhtaç olduğu fikri vardır ve bu fikre binâen tasavvuf manevi eğitim çerçevesinde rehberliğini gerçekleştirebileceği mekân ve insanlara sahiptir.<sup>1</sup> Özellikle Mevlevîler bu konuya özel bir önem vermişlerdir. Tarikatlar arasında Bektâşilik de dahil adâb ve erkâna en fazla özen gösteren Mevlevîliktir.<sup>2</sup> Tasavvuf erkânında sofrâ ve sofrâ adabı, terbiyesi özel bir önem taşır “*Tekke açmak, sofrâ açmak demektir.*” diye bir söz vardır. Hem Mevlânâ'nın öğretisinde hem de Mevlevî adab ve erkânının oluştuğu dönem olan Mevlânâ'nın oğlu Sultan Veled döneminde mutfak önemli bir yer olmuştur. Mevlevî kültüründe mutfak, manevi eğitimin verildiği, insanın çiglik ve hamlığının atıldığı mekândır.<sup>3</sup>

Mevlevîler Allah'ın vermiş olduğu nimetleri kendilerine pişirerek sunan aşçılara saygıyla yaklaşmışlardır. Mutfak, kuralların uygulanmaya başlandığı ilk yerdir, eğitimin başladığı ilk mekândır. Bu nedenle Mevlevîliğe intisab etmek isteyenlerin, ailesinden izin aldıktan sonra üç gün mutfak çalışmalarını izlemesi gerekir.<sup>4</sup> Bunun için mutfak girişinin sol tarafında yüksek bir yer tahsis edilmiştir. Kişi kalmaya karar verirse Aşçı Dede'nin yardımcısı olan Kazancı Dede'nin huzuruna götürülür ve kişi kalmak istediği yönündeki kararını açıklar, Kazancı Dede onaylarsa kişi geldiği kıyafetle on sekiz gün mutfağın çeşitli görevlerini yapardı. Bu süreden sonra Kazancı Dede Aşçı Dede'den kıyafet temin ederdi. Derviş adayı üstündeki kıyafetleri çıkararak mutfak tennesi diye bilinen bu kıyafet giyerdi. Buna da dervişliğe başlama manasına gelen “*soyunmak*” denirdi. Soyunan kişi “*nev niyaz*”, “*mutfak*

<sup>1</sup> Safi Arpaguş, **Manevilik'te Manevi Eğitim**, İstanbul, Vefa Yayınları, 2009, s. 124.

<sup>2</sup> Gölpinarlı, **a.g.e.**, s. 358.

<sup>3</sup> Arpaguş, **a.g.e.**, s.124.

<sup>4</sup> Hamid Zübeyir, “Mevlevîlikte Mutfak Terbiyesi”, **Türk Yurdu** (1., 2. Seri Türkçeleştirilmiş Baskı), Türk Ocakları, İstanbul, Tutibay Yayınevi, 2001, s. 137.

*canı*” adıyla Kazancı Dede’nin gözetiminde bin bir gün sürecek çileye başlardı.<sup>5</sup> Eğer çilesini tamamlarsa “*Dede*” olarak başka görevlere atanırdı. Bu süre zarfında Derviş adayına çetin görevler verilir, aynı iş olmamış diye defalarca tekrar yaptırılır, verilen görevleri yapıp yapmadığı sınanır, sabretmek öğretilirdi. Eğer can bu sınamalara dayanamayacağına kendisi karar verirse “*çile kırar*”,<sup>6</sup> dergâhı terk ederdi. Çileyi kıran hattâ bin bir günün bininci günü dahi kırsa yeniden ikrâr verir, nadim olup degâha başvurursa çileye yeniden başlar, yaptığı tüm hizmetler yanıp giderdi. Canın bu işleri yapamayacağına Dedeler karar verirse, ayakkabıların burnu kapıya doğru çevrilir ve gitmesi gerektiği anlatılmış olurdu. Eğer canın kusur işlediği için gitmesine karar verilirse dergâhın arka kapısından yolcu edilirdi.<sup>7</sup>

### 2.1.1. Mevlevî Mutfağında Görevliler

Mevlânâ’nın ölümünden sonra teşkilatlanan Mevlevî tarikatı, mutfak çalışma düzenleri ve yemek adabıyla ilgili çeşitli kurallar oluşturmuştur. Hemen hemen her tekkede bulunan aşçıbaşılık, şeyhden hemen sonra gelen önemli görevlerden biridir.<sup>8</sup> Mutfakta bulunanların ayrı görevleri bulunmaktaydı. Mutfakta bulunan Kazancı Dede post sahibi olup, gündüzleri mutfakta bulunur, Aşçı Dede’nin yardımcılığı görevini yürütürdü.<sup>9</sup> Halife Dede diye bilinen kişinin görevi yeni gelen canlara yol göstermektir.<sup>10</sup> Taşra meydancısı olan ve dışarı meydancısı olarak da bilinen kişinin görevi hücrelerde bulunan dervişlere Tarikatçı Dede’den gelen emirleri iletmektir. Çamaşırcı mutfakta canların ve dervişlerin çamaşırlarını yıkardı. Şerbetçi olarak bilinen kişi bir can hücreye çıkacağı zaman ona şerbet yapar, dedeler mutfağa geldiklerinde de onlara şerbet ikram ederdi. Âbrizci olarak bilinen kişi helâ, şadırvan ve muslukların temizliği ile ilgilenirdi. Dolapçı kaplara bakar, bulaşıkçı bulaşıkları yıkar, pazarcı pazara gider, içeri meydancısı cuma günleri dedeler mutfağa geldiklerinde kahve yapar ve dağıtır, yatakçı canların yatağını yapar, içeri kandilcisi mutfağın kandiline bakar, tahmişçi dedelerin kahvelerini döver, taşra kandilcisi

<sup>5</sup> Nevin Halıcı, **Mevlevî Mutfağı**, İstanbul, Metro Kültür Yayınları, 2007, s.32.

<sup>6</sup> Gölpınarlı, **a.g.e.**, s.363.

<sup>7</sup> **a.y.**

<sup>8</sup> Ömer Tuğrul İnançer, “Osmanlı Tarihinde Süfilik Âyin ve Erkânları”, **Osmanlı Toplumunda Tasavvuf ve Sufiler**, II.Baskı, haz., Ahmet Yaşar Ocak, Ankara, TTK Yayınları, 2014, s.179.

<sup>9</sup> Arpaguş, **a.g.e.**, s.134.

<sup>10</sup> **a.e.**, s.136.

dışarıda bulunan kandilleri yakardı. Süpürgeci avluyu, etrafı süpürür, çırağcı mutfağın şamdanlarını yakardı. Ayakçı olarak bilinen kişiden herkes hizmet buyurabilirdi ve bu yeni gelen candır. Mutfaktaki canlar on sekizden az olursa birden fazla işi bir can da yapabilirdi.<sup>11</sup>

### 2.1.2. Mevlevîlerde Sofra Adabı

Mevlevî Dergâhı'nda yemek yer sofrasında yenirdi. Sofra; ferrâş, meydancı, saki gibi dergâh görevlilerince kurulurdu.<sup>12</sup> Yemek vakti gelince üç ayaklı bir iskemle üzerine sofraya koyulur, çevresine postlar konurdu. Kaşıklar yüzleri aşağı, sapları sağa gelecek şekilde sıralanırdı.<sup>13</sup> Bu erkân diğer tarikatlarda yoktur.<sup>14</sup> Su vermekle görevli canlar su testisi ve bardakları hazırlardı. Yemeğin piştiği anlaşılınca Kazancı Dede kapağı açar, kazan yere indirilir ve şu gülbang okunurdu;

“Vakt-i Şerîf hoyrola, hayırla feth ola, şerler defola

Tabbı şirin ola dem-i Hazret-i Mevlânâ hu diyelim hu”<sup>15</sup>

Tüm hazırlıklar bitince canlardan biri yüksek sesle “*Huuu, Somata salaaaa*” diye bağırarak çağrıda bulunurdu. Yemek davetini duyan canlar baş keserek<sup>16</sup> mutfağa gelirlerdi. Şeyh gelmeden yemeğe başlanmazdı. Şeyhin yüksek sesle besmele çekmesiyle başlanan yemek, süratlice yenerek bitirilirdi.<sup>17</sup> Yemek tek kapdan yenirdi. Yemeğe tuzla başlanır tuzla bitirilirdi. Yemek sırasında su istenecek olunursa su ikram etmekle görevli cana işaret edilirdi. Can bardağa suyu doldurur ve öperek su isteyen cana ikram eder, bardağı alan can da bardağı öperek suyu içerdi. Bu arada su içen candan fazla lokma yememek için diğer canlar sofradan el çekerlerdi.<sup>18</sup> Su içen kişi suyu içtikten sonra sofrada bulunanlar en kitleden

<sup>11</sup> Zübeyir, **a.g.m.**, s.135; Arpaguş, **a.g.e.**, s.133-153.

<sup>12</sup> İnançer, **a.g.m.**, s.179.

<sup>13</sup> **a.y.**

<sup>14</sup> Gölpinarlı, **a.g.e.**, s.381.

<sup>15</sup> Zübeyir, **a.g.m.**, s.136.

<sup>16</sup> Ahiler, Mevlevîler ve Bektâşîlerde, sağ ayağın baş parmağını, sol ayağının baş parmağı üstüne koymak, eller düz ve parmaklar açık olarak sağ kol, sol kolun üstüne gelecek şekilde, elleri omuzbaşlarına çaprazvarı götürmek, sonra da belini bükmek şartıyla başını öne doğru göğse eğmek, böylece sonra da belini bükmek, bkz., Ethem Cebecioğlu, **Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü**, İstanbul, Anka Yayınları, 2004.

<sup>17</sup> İnançer, **a.g.m.**, s.179.

<sup>18</sup> İnançer, **a.g.m.**, s.180.

başlamak üzere “*Aşk olsun*” derlerdi. Şeyhin su, çay, kahve içtiği bardak veya fincan el ile kapatılır, öpülerek kaldırılırdı. Yemekten sonra kaşıklar siniye ters olarak bırakılırdı.<sup>19</sup> Yemeğin sonunda ise şu gülbang çekilirdi;

“Mâ sûfyân-ı râhîm

Mâ table-i bâr şâhîm

Pâyende dâr ya Rab

În kâse râ vü bân ra.”<sup>20</sup>

Gülbangtan sonra “*Salli ve sellim ala eşref-i nur-i cemi-il-enbiyai ve’l-murselin ve’l-hamdu lillahi Rabbi’l-alemin-el-Fatiha*” duası okunarak yemek bitirilirdi.<sup>21</sup> Fatiha okunduktan sonra Şeyh şu gülbangı çekerdi;

“El-hamdü lillâh eş-şükrü lillah

Hak berekâtın vere

Erenlerin hân-ı keremleri müzdad

Ve Sahibü’l-hayrat güzeşteğânın ruh-ı şerîfleri şadu hândan

Bâkileri selâmette ola

Demler Sefalar ziyade ola

Dem-i Hazret-i Mevlânâ hu diyelim hu.”<sup>22</sup>

Gülbang çekilirken eller, parmaklar içeriye doğru bükük ve sofrayı tutar vaziyette sofranın etrafına konurdu. Gülbangden sonra pilâv yenirdi. Daha sonra herkes sofradan kalkıp yerine otururdu. Sofra boşalınca canlar sahanları toplardı ve görevlilere teslim ederdi. Mutfak canları iki leğen, ibrik getirirdi. Biri dergâh şeyhine, diğeri dedelere mahsustur. Yenikapı Mevlevîhânesi bakır kap kacakları arasında bulunan üç adet kafesli leğen ibriğin işlevlerinden biri de bu olmalıdır.<sup>23</sup> Sonra kahve ikram edilirdi. Kahveden sonra herkes hücrelerine çekilirdi. Sabah

---

<sup>19</sup> a.y.

<sup>20</sup> Zübeyir, a.g.m., s.136.

<sup>21</sup> Halıcı, a.g.e., s.38.

<sup>22</sup> Zübeyir, a.g.m., s.136.

<sup>23</sup> **Konya Mevlânâ Müzesi Arşivi**, Dosya No, 165/03-03 (Kısaltma: KMMA).

kahvaltısı genelde saat üçte taşra meydancısının “*hu salâ*” diye bağırmasıyla toplanılarak yapılırdı. Bu sabah lokma zamanı demektir. Dervişler toplanırlar ve kıdem sırasına göre mutfağa girerlerdi. Sabah yemeği çorba, sebze, pilâv ve gelen hediye yemeklerden oluşurdu. Akşam yemeğinde ise çorba, et, pilâv bulunurdu. Mevlevî dergâhlarında öğle yemeği çıkmazdı. İsteyen dervişler kendi hücrelerinde kahvaltı yaparlardı.<sup>24</sup> Mevlevîler yemeğe lokma derlerdi. Ancak lokma denen özel bir pilâv çeşidi de vardı. Bu pilâv nohutlu soğanlı, havuçlu, kestaneli, yağlı et ile pişmiş Özbek pilâvıydı. Özbek pilâvı Mevlevîlerin Kurban Bayramı’na mahsus taze kurban etinden yapılmış ve gelen gidene ikram edilen kavurma lokmasıydı.<sup>25</sup>

### 2.1.3.Yenikapı Mevlevîhânesi’de Kullanılan Bazı Araç ve Gereçler

1259/1843-1844 senesinde Aşçıbaşı olan Dervîş Ali Efendi’ye<sup>26</sup> teslim olunan metâlar bir Mevlevî dergâhında kullanılan eşyaları göz önüne sermiştir.<sup>27</sup> Yenikapı Mevlevîhânesi’nin kap kakak listesine bakarak bu dergâhta çıkan yemekler ve yemek yeme adâbı hakkında bilgi sahibi olunabilir.<sup>28</sup> Mevlevî dergâhlarında yer sofrasında ortak sahandan yemek yendiği bilinmektedir.<sup>29</sup> Ortak sahandan yemek yemeyi kolaylaştıran ayaklı sahanın bu vesileyle kullanılmış olduğunu söyleyebiliriz. Mevlevîhânedeki bulunan 9 adet bakır ayaklı sahan buna iyi bir örnektir. Aynı Mevlevîhânedeki 8 adet dede sahanı adı altında sahan bulunması dedelere farklı yemek kapları ayrıldığına göstermesi açısından önemlidir.<sup>30</sup>

Mevlevî dergâhlarında Kurban Bayramı dışında cuma ve bazen de pazar geceleri özel bir merasimle pişirilen, pirinç, et, soğan, nohut, kişniş ve fıstıktan oluşan Özbek Pilâvı için özel bir kazan bulundurulurdu. Diğer günlerde kullanılmayan gümüş gibi parlak olan bu kazan kendine mahsus beze sarılı olarak

<sup>24</sup> Zübeyir, **a.g.m.**, s.136.

<sup>25</sup> Gölpınarlı, **a.g.e.**, s.363.

<sup>26</sup> Defter-i Dervîşân’da 28 Şaban 1236/1821 senesinde mukabeleye girenler arasında Aşçıbaşı Sadık Dedeade Seyyid Dervîş Ali Efendi’nin olduğu dair kayıt vardır.Bkz., **Defter-i Dervîşân –I.**, vr., 34b.

<sup>27</sup> **KMMA**, Dosya No, 165/03-03.

<sup>28</sup> **KMMA**, Dosya No, 165/03-03.

<sup>29</sup> Halıcı, **a.g.e.**, s.37.

<sup>30</sup> **KMMA**, Dosya No, 165/03-03.

özel bir dolapta saklanırdı.<sup>31</sup> Yenikapı Mevlevîhânesi'nde bulunan 1 adet bakır kazanın işlevi de bu olmalıdır. Pilâvın Mevlevîlerde önemli bir yeri olduğunu gösteren diğer bir kanıt ise yine Yenikapı Mevlevîhânesi'nin kap kacak listesinde 2 adet pilâv sahanının bulunmasıdır.<sup>32</sup>

Mevlevîler için kahve önemli bir içecektir. Sabah namazından sonra meydanda toplandığında ve akşam yemeğinden sonra, cuma günleri kahve içilirdi.<sup>33</sup> Yenikapı Mevlevîhânesi'nde bulunan 1259/1843 tarihinde 1 adet büyük kahve ibriği, 3 adet küçük kahve ibriği, 2 adet kahve setinin olması kahvenin Mevlevîler için önemli bir içecek olduğunu bir kez daha tescillendirmiştir.<sup>34</sup> Aynı şekilde Mevlevîhânedeki bulunan 2 adet hoşaf sahanı Mevlevîlerin hoşafa ayrı sahan ismi verecek kadar önem verdiklerini gösterir. Mevlevî dergâhlarında kebâb yapıldığını gösteren bir kanıt olarak da Yenikapı Mevlevîhânesi'nde bulunan 4 adet kebâb şişidir.

### **Tablo 1: 1259/843-44 Tarihinde Yenikapı Mevlevîhânesi'nde Bulunan Kap-Kacaklar**

	<b>Eşyanın İsmi</b>	<b>Adedi</b>
1.	Kazan	1
2.	Dede Sahanı	8
3.	Leşkeri Sahanı	3
4.	Pilav Sahanı	2
5.	Leşkeri	5
6.	Ayaklı Sahan	9
7.	Hoşaf Sahanı	2
8.	Çorba Tası	4
9.	Vasat Sini	2

<sup>31</sup> Necdet Tosun, "Tasavvuf Kültüründe Tekke Yemekleri", **Tasavvuf İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi**, Yıl:5, Sayı:12, Ankara, 2004, s.128.

<sup>32</sup> **KMMA**, Dosya No, 165/03-03.

<sup>33</sup> Zübeyir, **a.g.m.**, s.136.

<sup>34</sup> **KMMA**, Dosya No, 165/03-03.



10.	Abdest Leğeni	1
11.	Kafesli Leğen İbrik	3
12.	Sagır ve Kebır Ocak Gůđüm	2
13.	Kebır Ta'amiye	1
14.	Sagır Leğen	1
15.	Sergi	1
16.	Sagır Yumak	1
17.	Kebır Şamdan	2
18.	Sagır Top Şamdan	3
19.	Kebır Kahve İbriği	1
20.	Vasat ve Sagır Kahve İbrik	3
21.	Kahve Sethi	2
22.	Sagır El İbriği	1
23.	Zencir Kefce	1
24.	Kantâr	1
25.	Sâtır	1
26.	Balta	2
27.	Kebâb Şişi	4
28.	Sagır Sac Ocak	2
29.	Kum Saat	3
30.	Çalar Saat	2

## 2.2. GELİRİ YENİKAPI MEVLEVÎHÂNESİ MUTFAKLARINA TAHSÎS OLUNAN BAZI ARAZİLER

Osmanlı devletinde topraklar üç kısma ayrılırdı. Toprak ya mirî yani devlete ait, ya mülk yani şahıslara ait, ya da vakıftır. Mülk arazi, sahibinin mülkü kazanma yollarından veya padişah tarafından şahıslara devlete hizmetlerine karşılık mülk olarak verilen yerleri kapsamaktadır. Bu çeşit arazide tam mülkiyet esasları geçerli olup sahipleri istedikleri gibi toprakları üzerinde tasarruf hakkına sahip bulunuyorlardı. Bu tasarruflar genelde şekle bağlı değildir. Sadece ileride çıkması muhtemel anlaşmazlıkları önlemek için uygulamada bu tasarruflar şeriyeye sicillerine kaydedilmekteydi.<sup>35</sup>

Mirî arazi ise, mülkiyeti yani rakabesi devlete, tasarruf hakkı şahıslara ait olan arazilerdir. Toprağın gelirlerine göre has, zeamet ve tımar olmak üzere üçe ayrılmıştır. Bu arazinin tasarrufuna sahip olan kimse temlik veya devretmek dışında tam tasarruf hakkına sahiptir. Mülk sahibi toprağı kendisi ekebilir, başkasına kiraya verebilir ve borcuna karşılık vefâen ferağ edebilir ve zamanla oranları değişse bile mirasçılara intikal edebilirdi. Has, zeamet ve tımar sahipleri toprağı sahibi sayıldıklarından tasarruf hakkı sahiplerinin bu hak üzerindeki tasarrufları ancak kendi rızalarıyla gerçekleşirdi. Bu gibi işlemlerde has, zaim ve tımar sahipleri yeni tasarruf hakkı sahibine kendi mühürledikleri belge yani temessük belgesi verirlerdi.<sup>36</sup>

1263/1847 tarihine kadar mirî arazinin idaresi ve bu arazinin ferağ ve intikali, tefviz, gibi tasarruf işlemlerinin yerine getirilmesi ve ilgililere tasarruflarını gösterir senetler vermek, has, tımar ve zeamet sahipleri ile Kuru Ağaları, Subaşılar, Mültezim ve Muhassıllara ait idi. Bunlar tarafından verilen tasarruf belgelerine sipahi senedi,

---

<sup>35</sup> Mithat Sertoğlu, “Osmanlı İmparatorluğu Devrinde Toprak Dirliklerinin Çeşitli Şekilleri”, **VI. Türk Tarih Kongresi : Kongreye Sunulan Bildiriler, Türk Tarih Kongresi (VI : 1961 : Ankara)**, Ankara, TTK Yayınevi, 1967, s.281-295.

<sup>36</sup> Osman Kaşıkçı, “Osmanlı Hukukunda Taşınmazlara Tasarruf Şekli ve Tasarruf Belgelerinin Günümüz Hukukunda Geçerliliği”, **E-Akademi Dergisi**, Sayı:14, Nisan 2003, (Çevrimiçi) <http://www.e-akademi.org>, 15 Nisan 2014.

Zaim Senedi, Tapu Temessüğü denirdi. Bütün bu senet çeşitlerini ifade etmek için ise “*Atık Senetleri*” kavramı kullanılmaktaydı.<sup>37</sup>

Vakıf arazi ise, aslında mirî arazi iken sonradan gelirleri hayır kuruluşlarına tahsîs edilen taşınmazlardır. Vakıf arazide toprağın tasarrufu ve gelirinden intifa vakfedildiği maksada aittir. Toprağın sahibi ise kimse değildir. Bunların mülkiyeti üzerinde herhangi bir tasarrufta bulunmak çok sıkı şartlara bağlanmıştır. Vakıf mütevellisi, vakfedilmiş olan taşınmazlar üzerinde mülkiyetin devir ve temlik dışında diğer tasarrufları yapabilirlerdi. Vakıf araziler mülkiyetleri açısından iki kısma ayrılmıştır. Birincisi olan sahih vakıflar vakfeden kişinin yani vâkıfın mutlak mülkiyetini vakfettiği vakıflardır. Böylece vakfedilen nesnenin mülkiyeti de vakfa geçmektedir. Bu tür vakıflarda esas olan vakfın İslâm hukukuna uygun olmasıdır. İkincisi tahsîs veya irsad kabilinden olan vakıflardır. İrsadi vakıf ya da tahsisat vakıfları olarak adlandırılan bu nevi vakıfların temel özellikleri devletin birtakım milli imkanların kurulan vakfa aktarılması ve elde edilen gelirlerin vakfın vakfiyede belirtilen faaliyetlerinin finansmanında kullanılmasıdır.<sup>38</sup> Bu vakıflar mirî arazinin üzerinde çalışanların ödemek zorunda oldukları vergiler veya yine aynı arazinin tasarruf hakkının karşılığını ya da her ikisinin birden getirisini vakfa tahsîs etmesiyle oluşur. Genellikle vakıf bedeli devlet hazinesinden karşılanarak yapılması gereken hizmetlere tahsîs edilmektedir. Bu tür vakıflara tahsîs-i sahih denilmektedir.<sup>39</sup> Vakıf toprakları fonksiyonları yönünden bakıldığında iki kısma ayrılır. Birincisi aynıyla intifa olunan vakıflardır ki, bu tür vakıflarda insanlar bizzat kendileri vakıftan yararlanırlar. İkincisi ise aynıyla intifa olunmayan vakıflardır. Asl-ı vakf diye de bilinen bu vakıflarda amaç ihtiyacı olanın hizmete ulaşmasını sağlamak amaçlanmıştır. Buna örnek bir vakfa bina, arazi, nakit para vs. vakıfları gösterilebilir.<sup>40</sup>

---

<sup>37</sup> a.y.

<sup>38</sup> Tahsin Özcan, “Osmanlı Devleti’nde Eğitim Hizmetlerinin Finansmanı,” **Osmanlı Devletinde Bilim ve Eğitim Milletler Arası Kongresi Tebliğleri**, der., Hidayet Yavuz Nuhoglu, İstanbul, İrcica, 2001, s.134.

<sup>39</sup> Muhiddin Tuş, “Osmanlılarda Özel Toprak Mülkiyeti ve Vakıf Münasabeti”, **SÜ. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı:5, Konya, 1999, s.186.

<sup>40</sup> a.y.

Geliri Yenikapı Mevlevîhânesi mutfağına tahsîs olunan Balıkesir Yakub Karyesi'nde bulunan araziler mülkiyetleri açısından *tahsîs ve irsad kabilinden vakıflar* kategorisinde, fonksiyonları açısından ise *aynıyla intifa olunmayan vakıflar* kategorisi içerisinde değerlendirilmelidir.

Osmanlı Devletinde II. Mahmud zamanında ülkedeki vakıfların devlet kontrolüne alınabilmesi için kurulan evkâf idaresi ülkedeki vakıflarıda kendi arasında ayırmış oldu. Buna göre bizzat mütevellileri tarafından idare olunan vakıflar Mülhak vakıflardı. Padişahların vakıfları ve mütevellileri kalmayan vakıflar ise Mazbut vakıflar sınıfına giriyordu. Bir de Müstesna vakıflar vardı ki Evkâf nezaretinin müdahalesi olmaksızın doğrudan doğruya mütevellileri tarafından idare olunan vakıflardı. Mevlânâ vakfına daha sonra “*Evkaf-ı Celâliyye*” adı verilmiş ve Mülhak vakıflar içerisinde ayrı bir konuma getirilmiştir.<sup>41</sup> Bu vakıfların âsar ve rüsûmunu mütevelliler alır, ferağ ve intikal muameleleri mütevellinin izniyle yapılır, tasarruf senetlerini de mütevelliler verir.<sup>42</sup>

Yenikapı Mevlevîhânesi'ne tarihi boyunca devlet ricâlinden önemli birçok yardım yapılmıştır. Bu yardımlardan biri de Sultan IV. Mehmed Hân'ın Balıkesir'e bağlı olan Yakub Karyesi'nde bulunan Hasan Paşa Vakfı arazilerinin gelirlerini Yenikapı Mevlevîhânesi'nde bulunan dervişlerin yemek ihtiyaçlarını karşılamak üzere tahsîs etmesidir.<sup>43</sup>

Yenikapı Mevlevîhânesi'ne yemek bedeli olarak tahsîs olunan Hasan Paşa Vakfı'nın Yakupköy ve Edremit'te bulunan Çifte Hamamlar'ın vergi ve ağnam geliri olarak gönderilen bu vergilere 1274/1858 de bazı vergi memurları tarafından el konulmuş, Hazine tarafından el konulan bu vergilerin Mevlevîhâneye iadesi için Mevlevîhâne yetkilileri devreye girerek İstanbul'da gerekli mercilere

---

<sup>41</sup> Gölpinarlı, **a.g.e.**, s.246.

<sup>42</sup> Mesela bkz., **KMMA**, Dosya No, 165/01-02a; 165/01-07a; 165/01-08a; 165/01-09a.

<sup>43</sup> “Cennetmekân Sultân Mehmed Han-ı râbî‘ hazretlerinin İstanbul'da Yenikapû mevlevî-hânesi fukarâ ve dervîşânı ta‘âmiyelerine şart-ı tahsîs buyurmuş oldukları Nezaret-i Evkâf-ı Hümâyûna mülhak Balıkesir'de Ya'kûb Karyesinde emir-i ahûr Hasan Paşa zâviyesi demekle ma'rûf zâviye arâzîsinden...”, **KMMA**, Dosya No, 165/01-02a; **KMMA**, Dosya No, 165/01-03a; **KMMA** Dosya No, 165/01-05.

başvurmuşlardır.<sup>44</sup> Bu başvuru netice vermiş, Yakupköy ve Çiftehamamlar'dan alınan vergiler Mevlevihane'ye terk edilmiştir.<sup>45</sup>

### 2.2.1. Geliri Yenikapı Mevlevîhânesi Taâmiyelerine Tahsîs Olunan Arazilerin Ferağ ve İntikalât Kayıtları

Yenikapı Mevlevîhânesi mutfağına tahsîs edilen Balıkesir Karesi Sancağı Yakub Karyesi'nde bulunan arazilerin tasarruf sahipleri çeşitli sebeplerden ötürü bu haklarını devretmek zorunda kalmışlardır.<sup>46</sup> Bu devir işlemlerinde bahse konu arazinin sınırları çizilirdi.<sup>47</sup> Senede konu olan tarlanın sınırlarında bulunan tarlalar sahiplerinin isimleri belirtilerek tarlanın hududu belirlenirdi. Tarlaların sahiplerine verilen isimleri onların bilinen, kolaylıkla tanınmasını sağlayacak isimlerdi. Bir tarafı Seferoğlu İsmail tarlâsı,<sup>48</sup> bir tarafı Çerici Mehmed tarlâsı,<sup>49</sup> bir tarafı Karamanköylü Deli Hasan tarlâsı,<sup>50</sup> bir tarafı Yeniköylü Sağır Ahmed Ağa tarlâsı,<sup>51</sup> bir tarafı Kolukısaoğlu İsmail Ağa tarlâsı şeklinde hudud belirlenmekteydi. Hududu belirlenen tarlânın neden ferağ-ı takrîr<sup>52</sup> edildiğine dair sebep gösterilirdi.<sup>53</sup> Tasarruf sahibinin vefat etmesi durumunda tasarruf hakkı varsa çocuklarına intikal ederdi.<sup>54</sup> Tasarruf sahibinin çocuksuz vefat etmesi durumunda tasarruf hakkı kardeşlerine belirlenen icar miktarı ile geçmekteydi.<sup>55</sup> Vefat eden mutasarrıfın çocukları eğer bu haklarını üzerlerine almak istemezler ise bu durumda yine başkasına ferağ<sup>56</sup> edebilirlerdi.<sup>57</sup> Vefat dışında tasarruf sahibi kendi rızasıyla da mutasarrıflığını devredebilirdi.<sup>58</sup>

<sup>44</sup> BOA, Sadaret Nazaret ve Devair Evrakı (MKT. NZD.), 252/90 (16 R 1274/1858).

<sup>45</sup> BOA, İrade Dahiliye (İD), 415/27447 (24 S 1275/1858); BOA, MKT. NZD., 111/76 (25 R 1276/1859).

<sup>46</sup> Neşet Çağatay, "Osmanlı İmparatorluğunda Reâyâ'nın Mîrî arazide toprak tasarrufu ve intikal tarzları", **IV. Türk Tarih Kongresi : kongreye sunulan bildiriler, Türk Tarih Kongresi (IV : 1948 : Ankara)**, Ankara, TTK Yayınevi, 1952, s. 427-433.

<sup>47</sup> Mesela bkz., **KMMA**, Dosya No, 165/01-28a; **KMMA** Dosya No, 165/01-29a.

<sup>48</sup> **KMMA** Dosya No, 165/01-01a.

<sup>49</sup> **KMMA** Dosya No, 165/01-02a.

<sup>50</sup> **KMMA** Dosya No, 165/01-03a.

<sup>51</sup> **KMMA** Dosya No, 165/01-05a.

<sup>52</sup> Ferağ-ı takrîr kullanımı için bkz., **KMMA** Dosya No, 165/01-35a.

<sup>53</sup> **KMMA** Dosya No, 165/01-29a.

<sup>54</sup> **KMMA** Dosya No, 165/01-04a.

<sup>55</sup> **KMMA** Dosya No, 165/01-13a.

<sup>56</sup> Ali Bardakoğlu, "Ferağ", **DİA**, C.XII, s. 351-354.

<sup>57</sup> Mesela bkz., **KMMA** Dosya No, 165/01-17a.

<sup>58</sup> Mesela bkz., **KMMA** Dosya No, 165/01-16a.

Balıkesir evkâf müdürünün onayı ile yeni tasarruf sahibine devir yapılırdı.<sup>59</sup> Ferağ işlemine dair tüm belgelerde Yenikapı Mevlevîhânesi vakfının postnişini ve dönemin Evkâf-ı Hümâyûn Nazırı'nın mühürleri vardır.<sup>60</sup>

### 2.3.YENİKAPI MEVLEVÎHÂNESİ VAKFI'NA AİT İLMÛHABERLER

Yenikapı Mevlevîhânesi'nin bânisi Malkoç Mehmed Efendi'nin Yenikapı Mevlevîhânesi'ne vakf ettiği menkul ve gayrimenkulleri ile bunlardan istifade tarzını bildirir vakfiyesini Muharrem 1017/1608'de müteveli Sefer Bey ve vekili Mevlânâ İlyas bin Ali ile Mustafa bin Muhammed ve İbrahim bin Abdullah'ın şahitliği önünde Rumeli Kazaskeri Es'ad İbn Sadettin Efendi'ye tescil ettirmiştir.<sup>61</sup> Bu vakfiye de belirtildiği üzere, Malkoç Mehmed Efendi Mevlevîhâne'ye gelir olarak 1 çeşme, 5 su kuyusu, 2 büyük musluk, 1 kahvehâne, 2 ekmek fırını, 1 attâr dükkânı, 1 berber dükkânı, 1 manav dükkânı, 1 bâzarcı dükkânı ve 1 bakkal dükkânı vakfetmiştir.<sup>62</sup> Bunlarında yanında Yenikapı içerisinde ve dışında vakfettiği 1 sofa, dergâh içerisindeki sofaya yakın 2 sofa, 1 çeşme, Kızılaslakta 1 çeşme ve 1 sebil, Evliya Mahallesinde 16 bâb oda ve 2 su kuyusu, Yenikapı dışında 11 bâb oda, 1 dârû'l-kurra ve altında 3 bâb dükkân, Yenibahçe içerisinde 1 kuyu bulunan bostan, Çukurbostan'da 1 havuz ve dolap ile 5 su kuyusu, bostancılar için iki oda, Ayakapı'da 20 oda ve 2 bâb mahzen, Yenikapı dışında 2 oda ve altında 1 ahır, 4 dolap ve kenefi bulunan bostan, Yenikapı içerisinde 2 oda ile altında ayrıca iki oda, 2 kenef, kapısı ve bahçesiyle bulunan birlikte dışında tahtani odası ve 1 ahır bulunan menzil, Edirnekapı dahilinde 1 bâb ekmek fırını, yanında iki bâb at değirmeni ile 8 bâb oda, 1 işkembeci dükkânı ve tahtani odaları, 2 ahır, 5 bâb oda, 3 su kuyusu, Kızılaslak'ta 1 ekmek fırını, yanında 6 bâb dükkân üstünde 6 bâb oda, 1 kâhvehâne, Edirnekapı dahilinde 1 çeşme, Salma Kulu içerisinde 1 ekmek fırını,

<sup>59</sup> Mesela bkz., **KMMA**, Dosya No, 165/01-12a; **KMMA** Dosya No, 165/01-15a.

<sup>60</sup> Mesela bkz., **KMMA**, Dosya No, 165/01-13a; **KMMA** Dosya No, 165/01-17a.

<sup>61</sup> Işın, "Yenikapı Mevlevîhânesi'nin İki Vakfiyesi", s.93.

<sup>62</sup> a.y.

üstünde 4 oda, 2 at değirmeni, 1 su kuyusu, Yenikapı içerisinde Melek Hatûb Mahallesi'nde 2'şer adet bâb tahtani ev vakfedilmiştir.<sup>63</sup>

Vakıfların en önemli gelir kaynaklarından biri de bilindiği üzere vakfa ait hücre dükkân, menzîl, hamam gibi gayri menkullerden elde edilen hasılattır. Kira gelirleri iki şekilde tahsil edilmektedir. Birincisi aylık kiralar olarak vakfın aylık tahsil ettiği kiralar (icâre-i muaccele). Vakfın aylık tahsil ettiği kiralar düzenli bir gelir anlamına gelmektedir. Peşin kira ise sözleşmenin herhangi bir sebepten bozulması neticesinde gayrimenkulün yeni kiracıya verilmesi sırasında alınan paradır. İşte bu işlem ilmûhaberler ve tasarruf senedleri ile resmiyet kazanmaktaydı.<sup>64</sup> Vakfedilen gayrimenkullerin mutasarrıfları vefat etmeleri ve çeşitli sebeplerden dolayı tasarruf haklarını devretme işlemleri sırasında kendilerine resmi belge olarak ilmûhaber<sup>65</sup> verilmekteydi.<sup>66</sup> İlmûhaberlerde bu gayrimenkullerin tasarruf sahiplerinin gayrimüslim olabildikleri görülmektedir.<sup>67</sup> Bu kişilerin Devlet-i 'Aliyye teb'âsından olduklarına dair kendi millet temsilcileri tarafından mühürlenmiş ilmûhaberler de verilmekteydi.<sup>68</sup> Bu ilmûhaberlerde kişilerin oturdukları mekân belirtilerek ilmûhaberinin verilmiş amacı açıklanırdı.<sup>69</sup> 1298/1882 tarihinde Mevlevîhâne dükkânlarından alınan vergileri 2. Belediye Muhasebe Dairesi tahsil etmiştir.<sup>70</sup>

Vakıf kayıtlarında önemli yeri olan ilmûhaberlerin verilmiş şartlarında düzenlemeler olduğu anlaşılmaktadır. Defter-i Hakâni Nezâreti'nin 2. Dairesi tarafından 1317/1901 tarihinde gönderilen yazıda Defter-i Hakâni Nezâreti'nin mührü ile işlem yapılacak varakaların İstanbul'da Defter-i Hakâni veznesinde ,taşralarda ise Defter-i Hakâni memurları tarafından tapu yazışmalarında beş bin akçe

<sup>63</sup> a.m., s.94.

<sup>64</sup> Mesela bkz., **KMMA**, Dosya No, 165/03-25a.

<sup>65</sup> Bir kararı bildirmek yahut bir husus hakkında bilgi vermek üzere bir daireden diğer daire veya dairelere yazılan belgedir. bkz., Mübahat S.Kütükoğlu, "İlmûhaber", **DİA**, C.XXII, 151-152.

<sup>66</sup> Mesela bkz., **KMMA**, Dosya No, 165/03-14a; **KMMA** Dosya No, 165/03-15a; **KMMA** Dosya No, 165/03-16.

<sup>67</sup> Tasarruf sahiplerinin gayrimüslim olmalarına örnek olarak bu vesikayı buraya alıntılanmaktayız: "Hâmûş-ı temessükde mestûr Hammâmcı Kıbrîl Veled-i İsvader Hola oğulları vefâten olub mutasarrıf olduğu hâne ve bağçe oğulları Agop ve Haçador zimmilere ba'del-intikâl Meshavân Hüsn-i rızâlarıyla sâhib-i evveli Çilingir Metok Veled-i Yovan'a ferâğ-ı takrîr etmeleriyle bi't-tevliye tasarrufuna izin verilüb defter-i vakf-ı şerîfde uhdesinde kayd olduğu iş bu mahalle şerh verildi. Fî 2 Zi'l-ka'de

<sup>68</sup> **KMMA**, Dosya No, 165/03-05; **KMMA**, Dosya No, 165/03-15a.

<sup>69</sup> **KMMA**, Dosya No, 165/03-05.

<sup>70</sup> **KMMA**, Dosya No, 165/03-14b.

ile yirmi beş paraya satış olunacağı düzenlemesi getirilmiştir. Usulsüz yapılan ilmûhaberlere kırk parelik pul yapıştırılacağı, imam ve muhtarların mühürleriyle iptal edileceği, ait olduğu idareye teslim edileceği, her yirmi paradan bir para alınmaması, mühürsüz ve pulsuz ilmûhaberlerin kabul edilmemesi gerektiği, aksi duruma kalkışanların şiddetli cezalara çarptırılacağı belirtilmiştir.<sup>71</sup>

## **2.4.YENİKAPI MEVLEVÎHÂNESİ'NİN 15. ŞEYHİ ABDULBAKÎ NASIR DEDE'YE AİT İHBÂRNÂME**

Yenikapı Mevlevîhânesi'nin 15. Şeyhi olan Kütâhiyyevî Seyyid Ebûbekir Dede'nin ortanca oğlu, Ali Nutkî Dede'nin kardeşi, Abdurrahim Künhî Dede'nin ise ağabeyi olan Abdûlbakî Dede'nin<sup>72</sup> ismine 17 Şaban 1227/1812 tarihinde Dersa'âdet Emniyet Sanduğu tarafından 125 numara ve 129725 muamele numarası ile borç ihbârnâmesi gönderilmiştir.<sup>73</sup> Abdûlbakî Dede'nin ismi Mehmed Abdûlbakî Efendi olarak anılmış, şöhretine ise Yenikapı Mevlevîhânesi Şeyhi ibaresi düşülmüştür.<sup>74</sup> Abdûlbakî Nasır Dede'ye gönderilen ihbârnâme'de 1600 guruş borcun verilen süre içerisinde yatırılmadığı, üç ay daha müddet tanındığı ve faiz tavsiye olunmadığından borcun tahsil edilmesi istenmiştir.<sup>75</sup>

## **2.5. YENİKAPI MEVLEVÎHÂNESİ'NİN ÜÇ AYLIK BÜTÇESİ**

Yenikapı Mevlevîhânesi'nin Kanûn-ı Evvel-Şubat h.1229/m.1814 tarihli bütçesi incelendiğinde bütçeden en büyük payı 1300 guruş ile Aşçı Dede'nin aldığı görülmektedir. İmam Efendi 280 guruş almış, Harem için 400 guruş harcanmış olup, sabuncuya 75 guruş, Şükri Dede'ye 1250 guruş, Ahmed Dede'ye 242 guruş, Ferdi Dede'ye 54 guruş, Osman Dede'ye 590 guruş, Mehmed Dede'ye 130 guruş, Ahmed Dede'ye 148 guruş, Hâdi Dede'ye 120 guruş, Halid Dede'ye 127 guruş, Dervîş Ali'ye 60 guruş, Dervîş Nuri'ye 60 guruş, Dervîş Şevket'ye 61 guruş, yeni gelen

<sup>71</sup> **KMMA**, Dosya No, 165/03-15b.

<sup>72</sup> Mehmed Ziyâ, **a.g.e.**, s. 124.

<sup>73</sup> **KMMA**, Dosya No, 165/03-21.

<sup>74</sup> Mehmed Ziyâ, Abdûlbakî Dede'nin ismini Nasır Seyyid Abdûlbakî Dede olarak zikretmiştir. Ancak vesîkada Mehmed Abdûlbakî Efendi olarak geçmektedir. Bkz., **KMMA**, Dosya No, 165/03-21.

<sup>75</sup> **KMMA**, Dosya No, 165/03-21.



canlar için 60 guruş harcanmıştır.<sup>76</sup> Mutfak masrafı olarak 5.844 guruş, sebil için 553 guruş, vazife için 186 guruş harcanmıştır. Hazineden gelen para ile genel toplamda Yenikapı Mevlevîhânesi'nin Kanûn-ı Evvel-Şubat h.1229/m.1814 tarihinde 6699 guruş giderinin olduğu görülmektedir. Ancak belgenin üzerinde yapılan son bir toplamda 6699 guruştan 5857 guruş çıkarılmış ve 842 guruşluk bir fark oluşmuştur. Harcanan para 6699 guruş olduğuna göre gelir 5857 guruş olmalıdır. Mevlevîhânenin bütçesi bu tarihte 842 guruş açık vermiştir denilebilir.<sup>77</sup>

**Tablo 2: Yenikapı Mevlevîhânesi'nin Kanûn-ı Evvel-Şubat h.1229/m.1814 Tarihli Bütçesi**

Şükri Dede	300	..... Efendi	200
Şükri Dede	300	Şükri Efendi	200
Şükri Dede	170	İmâm Efendi	280
Ahmed Dede	242	Harem	400
Şükri Dede	130	Aşçı	1300
Şükri Dede	150	Sabuncu	75
Ferdi Dede	54	.....	60
Osman Dede	250	Toplam	5207
Osman Dede	110	Yeni Gelen Cân	60
Osman Dede	130	Osman Dede'ye	100
Tahir Dede	150	Toplam	5367
Mehmed Dede	130	<b>Genel Toplam</b>	
Ahmed Dede	74	Ta'âmiye	5555
Ahmed Dede	74	Ta'âmiye	139
Hâdi Dede	120	Ta'âmiye	150
Halid Dede	127	Sebil	553

<sup>76</sup> KMMA, Dosya No, 165/03-02a.

<sup>77</sup> KMMA, Dosya No, 165/03-02b.

Dervîş Alî	60	Vazife	186
Dervîş Nurî	60	Toplam	6583
Dervîş Şevket	61	Hazineden Gelen	116
<b>Toplam</b>	2692	<b>Toplam</b>	6699
		<b>Son Toplam</b>	
		6699	
		5857	
		842	

### III. BÖLÜM

#### Bir Âsitâne-i Mevlevî Kütüphanesi

##### 3.1. YENİKAPI MEVLEVÎHÂNESİ KÜTÜPHANESİ

Osmanlı Devleti'nde sosyal hizmetler hayır sahipleri tarafından kurulan vakıflar sayesinde yürütülmekteydi. Bir insanın yaşamı boyunca ihtiyaç duyduğu her alanda duyabileceği ihtiyaçlara cevap verebilmek amacıyla kurulan vakıflar içerisinde insanların kitap ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kurulmuş kütüphane vakıfları da vardı. Bu kütüphaneler genelde cami, türbe, tekke gibi müstakil bir hayır kurumunda yer almaktaydı.<sup>1</sup> İnsan eğitime ciddi önem veren Mevlevî âsitâne ve zâviyelerinde de kütüphaneler oluşturulmuştur. Konya Mevlânâ Dergâhının dışında diğer tekkelerde de kütüphanenin olduğu bilinmektedir.<sup>2</sup>

Konya Mevlânâ Dergâhı'ndaki kütüphanenin eski bir tarihe dayandığı bilinmektedir.<sup>3</sup> Mevlânâ Dergâhı'nın postnişini Mehmed Said Hemdem Çelebi 1854 yılında dergâhta bulunan kitaplar ile kendi kütüphanesindeki kitapları bir araya getirerek envanter defterine kayıtlarını yapmıştır. Bu kitapları mühürleyerek Hasan Paşa türbesinde kütüphane kurmuştur. Daha sonra Mevlânâ Türbesi'nin güney yönüne bitişik olan payanda ile Hasan Paşa Türbesi'nin arası ahşapla kapatılarak kütüphane olarak kullanılmıştır. Tekke ve Zâviyeler Kanunu'yla dergâhların da kapatılmasından sonra 1926 yılında Müze Müdürü Yusuf Akyurt tarafından kitaplar tekrar kayıt altına alınmıştır. 2500 kadar yazma eserinin bulunduğu kütüphanede 11.000 kitap bulunmaktadır. Yazma kitapların kataloğu Abdülbaki Gölpınarlı tarafından hazırlanmış, 1972 yılında Türk Tarih Kurumu tarafından üç cildi, 1994 yılında da dördüncü cildi bastırılmıştır.<sup>4</sup>

---

<sup>1</sup> İsmail E. Erünsal, "Osmanlı Vakıf Kütüphaneleri", **Yavuz Argıt Armağanı**, Kocaeli, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, 2012, s.54.

<sup>2</sup> Yusuf Küçükdağ, "Mahmud Dede Zâviyesi Vakfıyesi", **Vakıflar Dergisi**, Sayı:XXII, Ankara, 1991, s.86.

<sup>3</sup> Göyünç, "Mevlana Müzesi Arşivi", s.101-109.

<sup>4</sup> Naci Bakırcı, "Konya Mevlânâ Dergâhı", **İslam Sanat,Tarih, Edebiyat ve Musiki Dergisi**, Yıl:5, Sayı:10, Konya, 2007, s.204.

Konya Müze Müdürlüğü bünyesinde 2050 adedi yazma, 8440 adedi basma kitaplardan oluşan İhtisas Kütüphanesi, 35 adedi yazma, 2297 adedi basma kitaplardan oluşan Sıtkı Dede ve Muallim Ferit Uğur Kütüphaneleri, 227 adedi yazma kitaplardan 1726 adedi basma kitaplardan oluşan Abdülbaki Gölpınarlı Kütüphanesi ve 2251 adet basma kitaplardan oluşan Mehmed Önder, Kütüphanesi bulunmaktadır. Bunların yanında hat, cilt, tezhip değeri açısından kütüphaneden ayrılmış müzeye kaydedilen 247 adet yazma eser bulunmaktadır.<sup>5</sup>

Sultan Abdülmecit devrinde Maliye Nazırlığı yapan Abdurrahman Nâfiz Paşa, Yenikapı Mevlevîhânesi'ne 1848-49'da muvakkithâne-sebil grubu ile 1850-51'de kütüphane inşa ettirmiştir.<sup>6</sup> Mehmed Ziyâ eserinde vakfedilen kütüphanenin vakfiyesini okuduğunu ve mukaddimesinde şu beyitlerin yazılı olduğunu anlatır:

“Mevlevîler tekyesin vakf eyleyib ol ehl-i hayr

Etti çün vakfiyetin ashâb-ı meclis istima‘

Lâcerrem pür-halet ü pür-şevk olup cümle şühud

Halka-i vecde girip her birisi etti semâ’ ”<sup>7</sup>

Adı geçen kütüphane Yenikapı Mevlevîhânesinin kuzeydoğu kösesinde Mevlevîhâne Caddesi üzerinde bulunur. Bugün halen ayakta olan kütüphane 10 x 7.0m boyutlarında dikdörtgen planlıdır. Duvarları tuğla hatıllı moloz taş olarak inşa edilmiştir. Kütüphanenin, Mevlevî Caddesine bakan duvarları beyaz mermerle, diğer cepheleri ve tüm iç duvarları sıva ile kaplanmıştır. Kütüphane, biri kare, diğeri dikdörtgen planlı, tekne tonoz örtülü iki mekân ile güneyde beşik tonozlu bir giriş koridorundan oluşur. Tonozlar içeriden sıva ile dışarıdan kurşunla kaplanmıştır. Bu mekânlar birer kapı ile giriş koridoruna, birer pencere ile de kuzey yönündeki caddeye açılmaktadır. Bu koridorun iki ucu 45 derecelik bir açıyla pahlanmıştır. Koridorun girişi güneybatıdaki pahlı köşedendir.<sup>8</sup> Kesme taştan söveler ve sepet kulplu bir kemerle çerçevelenmiş olan girişin üstündeki levhada inşa tarihinde

<sup>5</sup> Erdoğan Erol, “Mevlânâ Müzesi Hazine-i Evrak Arşivinde Bulunan Bursa Mevlevîhânesi İle İlgili Belgeler”, **Bursa’da Düünden Bugüne Tasavvuf Kültürü**, haz., Ramis Dara, Bursa, 2002, s.291.

<sup>6</sup> Mehmed Ziyâ, **a.g.e.**, s. 61-62.

<sup>7</sup> **a.e.**, s.49.

<sup>8</sup> Ünal, **a.g.t.**, s.90.

veren, Yâ Hazret-i Mevlânâ Celâleddin Rûmî Kuddise Sırrahu'l-alî 1267 ibaresi okunmaktadır.<sup>9</sup> Koridorun avluya bakan kuzey cephesinde bir penceresi bulunur. Pencerenin üzerindeki silmelerin arasına kitabe yerleştirilmiştir.

Kitabede:

“Erenler himmetiyle saye-i Abdülmecit handa  
Müşîri nâfizü'l emr eyleyip ihyâ kütüphane  
Bu dergah canlarında müstefiydi ilm-ü fazl oldu  
Ne a'lâ yadigar-ı hayırdır erbâb-ı irfana  
Azizim gel oku tahsîl-i ilm-ü danişe s'ay-et  
İzaa kılma vaktin vakıf ol esrar-ı pîrâne  
Olundukça tedebbu' bu mahalde nüsha-i edvâr  
Didim bânisinin nâmıyla sen olsun semahâne  
Sefi' olup düsturu benane Hazreti Molla  
Ola zıkr-i cemîli ziver-sezâ bezm-i devrâne  
İdad-i cevheriden addolunsa carfa sayan  
Hitamında iki tarih yazdım müstemem-dâne  
Kütüphane binâ olundu canlar dergaha gelsin  
Derun-ı dergâha cesbân-ı makam oldu kütüphane  
1267/1850  
Ketebe el-fakîr'ul-hakir  
Mehmed Rıfat<sup>10</sup> yazılıdır.

Yenikapı Mevlevîhânesine kütüphaneyi yaptıran ve kitaplarını vakfeden Abdurrahman Nâfiz Paşa Osmanlı Devlet düzeni içerisinde çeşitli görevlerde bulunmuştur. Medrese talebesi iken maliyeye girmesiyle hâcegân sınıfına dahil oldu.

---

<sup>9</sup> Özönder, **a.g.m.**, s.146.

<sup>10</sup> Özönder, **a.g.m.**, s.148.

Devlet kademesinde çeşitli görevlerde bulunduktan sonra 3 Zilhicce 1253 /28 Şubat 1838’de Maliye Nâzırı olmuştur. Rebiü’l-evvel 1254’de defter emini olup, Cemâziye’l-âhir 1255/Ağustos 1839 azledilerek aynı hafta içerisinde Edirne Valiliği makamına getirilmiştir. Cemâziye’l-evvel 1256 da vezirliği kaldırılıp Kütahya’ya sürüldü. İlk maliye nâzırı olduğu 1253 senesinden itibaren 1267 senesine kadar çeşitli aralıklarla beş defa bu göreve getirilip götürüldü. 1269 /1852 ortaları senesi içerisinde vefat etmiştir.<sup>11</sup> Abdurrahman Nâfiz Paşa’nın türbesi, bânisi olduğu kütüphanenin batı cephesine bitişiktir. “*Osmanlı Ampiri*” adı verilen karakterde inşa edilen türbe “açık türbe” tarzındadır. Kabristanda şu ibâre yazılıdır:

Hüve’l Hallâku’l-Bakî

Efâhim-i vükelâ-yı saltanat-ı

Seniyyeden mâliye nâzır-ı

Sâbık merhum ve ma’fûrun leh

Es-seyyid Abdurrahmân

Nâfiz Paşa’nın ruhu için

Rızâenillâh-i Teâlâ Fâtîha

Fî Sene 1269 2 Şevval yevm-i Sâli<sup>12</sup>

Mehmed Ziyâ eserinde Abdurrahman Nâfiz Paşa’nın Kütahya’dan sonra Bursa’ya geldiğini ve burada zamanının büyük çoğunluğunu Mevlevîhânedede geçirdiğini, zaman sonra tekrar maliye nâzırı olur olmaz ilk işinin Bursa dergâhına et, ekmek gibi levâzım gönderdiğini anlatır.<sup>13</sup> Abdurrahman Nâzif Paşa’nın mevlvî

<sup>11</sup> Mehmed Süreyya, **a.g.e.**, IV, 535-536.

<sup>12</sup> Özönder, **a.g.m.**, s. 149.

<sup>13</sup> Mehmed Ziyâ’nın eserindeki Abdurrahman Nâzif Paşa ile ilgili bölüm Paşa’nın Mevlevî dergâhına olan ilgisini anlatmak için önemlidir:

“Tafsilatı *Cevdet Tarihi*’nde münderic olduğu üzere, esbab-ı malûmden dolayı rütbe-i vezareti ref olunarak Nâfiz Efendi unvanıyla Kütahya’ya nefyedilip bilâhare menfası Bursa’ya tahvil olunduğu zaman Cizyedarzade (Haraççioğlu) Konağı’nda oturmuş. Bu konak Vefik Paşa’nın valiliği zamanında yıkılarak yerine koca bir mahalle teşekkül etmiştir. Elyevm Tatarlarla meskündür. Ekser evkatını Mevlevîhânedede geçirir, hatta elinde süpürge meydânı süpürmüş. Bursa’da müddet-i ikâmetince dergâh-ı şerifte Postnişin bulunan Mehmed Efendi hakkında pek ziyade âsâr-ı hürmet ü tanzim göstermiş. Hatta kendisinin itlak edilerek kemâ fi’s sabık taltif ve tesrir olunacağı şeyh-i müşârünileyh tarafından evvelce keşf-ü tebşir bile edilmiştir. Bu tebşirat ol vakit Paşa’nın kethüdalığında bulunub bilâhare Birinci Daire-i Belediye müdürlüğünde bulunan Raşit Efendi’ye

tekkesine ilgisi olduğu ve ömrünün son yıllarında da bu ilgisinin tezâhürü olarak Yenikapı Mevlevîhânesine kütüphane yaptırdığı anlaşılmaktadır.

### 3.2. KÜTÜPHANEDE BULUNAN KİTAPLAR

Yenikapı Mevlevîhânesi'nin bânisi Malkoç Mehmed Efendi dergâha çeşitli kitaplar vakfetmiştir. Bunlar sırasıyla 2 *Kur'an-ı Kerîm*, 2 *Mesnevî-i Şerîf*, 1 *Mesnevî-i Sultan Veled*, 6 ciltli *Sururî Efendi Şerhi*, 1 *Menâkıbu'l-Ârifin*, 1 *Fih-i ma-fih*, 1 *Faslu'l-Hitâb*'dir.<sup>14</sup> Bu eserlere daha sonra çeşitli kitaplar eklenmiş, kitaplık büyüyerek bir kütüphane vasfını kazanmıştır.

1259/1843-1844 tarihinde kütüphanenin mütevellisi olan Şeyh Ahmed Efendi'nin vefat etmesi üzerine tevlîyet Mehmed Ziyaeddin Efendi ibn el-hac Mehmed Efendi'ye geçmiştir.<sup>15</sup> Teslim edilen kitap isimleri ve kitap sayıları Mevlevîlik düşüncesinin anlaşılması açısından önemlidir. Ancak kitaplardan bazılarının isimleri tam olarak belgede yazılmamıştır.

Kütüphanede İslâm dini'nin temel kitabı olan *Kur'an-ı Kerîm* nüshalarının yanında İslâmî ilimlere ait kitaplar mevcuttur. İslâm fihri ve *Kur'an-ı Kerîm* tefsiri konularında bulunan kitapların tamamı Farsçadır. Bilindiği üzere Mevlânâ tesiriyle Farsça Mevlevîliğin mukaddes bir dili olmuştur.<sup>16</sup> Mevlânâ'nın eserlerinin Farsça olması nedeniyle Mevlevîlerin Farsça öğrenmeye önem verdikleri bilinmektedir. Tek nüsha halinde bulunan Farisi lügât bu eserlerin anlaşılması için kütüphanede bulundurulmuş olmalıdır. Farisi lügâttan başka kütüphanede bulunan diğer lügat *Vankulu Lügâti*'dir. Bu eserin kütüphanede olmasının özel bir anlamı vardır. Yenikapı Mevlevîhânesi'nin on birinci şeyhi olan Sâfi Musa Dede bu eseri tahsîs ile görevlendirilmiştir.<sup>17</sup> Mehmed Ziyâ, Yenikapı Mevlevîhânesi'nin on birinci şeyhi

---

şeyh-i müşarüniyleh tarafından söylenmiş, o da efendisine keyfiyeti tebliğ ve tebşir etmiştir. Paşa bir müddet sonra mazhar-ı afv-i padişahî olarak rütbe-i vezaretinin iadesiyle Maliye Nezareti'ne tayin olunur olunmaz ilk işi Bursa Dergâhına et, ekmek gibi levazım tahsisi olmuştur. Abdurrahman Nâfiz Paşa, Yenikapı Mevlevîhânesi dahilinde eser-i hayrı olan kütüphaneye muttasıl, etrafi mermer sütunlu ve parmaklıklı ve üstü tel kafes saksılı türbede medfündür.”(Vefatı:1269/1852). Bkz., Mehmed Ziyâ, **a.g.e.**, s.63.

<sup>14</sup> Işın, “Yenikapı Mevlevîhânesi'nin İki Vakfıyesi”, s.94.

<sup>15</sup> **KMMA**, Dosya No, 165/03-03

<sup>16</sup> Gölpınarlı, **a.g.e.**, s.408.

<sup>17</sup> Mehmed Süreyya, **a.g.e.**, IV, 524; Bursalı Mehmed Tahir, **a.g.e.**, I, 103.

olan Sâfi Musa Dede'nin Devlet-i 'Âliyye tarafından bu eserin tahsîsi ile görevlendirildiğini şu cümleler ile anlatır:

“Taraf-ı Devlet-i 'Aliyye'den Vankulu Lügâtı'nın tab'ı emir ve irâde buyurulduğundan ve ekser mevcut nüshaları yanlış idiğinden müşârünileyh bunun tashîhine bâ-ferman-o âli memur olmuştu. El yevm elde mevcut olan Vankulu nüshaları Safiyullah Dede'nin tashîhkerdesidir.”<sup>18</sup>

Bu eser Cevherî'nin, *Tâcü'l-lügâ* ve *Shâhu'l-'Arabiyye* adıyla da bilinen Arapça sözlüğünün Türkçe tercümesidir. Yirmi sekiz babdan ve her babı yirmi sekiz fasıldan meydana gelen eser *Vankulu Lügâtı* (Lügât-ı Vankulu) ismiyle ün kazanmıştır. İbrâhim Müteferrika tarafından iki cilt halinde yayımlanan eser (İstanbul 1141) bir Osmanlı müellifinin kaleminden çıkmış olup Türkiye'de basılan ilk kitap sayılmaktadır. Lügâtın daha sonra çeşitli baskıları yapılmıştır.(İstanbul 1170, 1188, 1217-1218).<sup>19</sup>

Mevlevî düşüncesinin mimarı olan Mevlâna'nın eserleri kütüphanede en fazla bulunan kitaplardır. Mevlânâ Celâleddîn-i Rumî, 6 Rebiü'l-evvel 604/30 Eylül 1207 tarihinde Belh şehrinde doğmuştur. Babası Sultanu'l-Ulemâ ünvanıyla bilinen Muhammed Bahaeddin Veled'dir. Bahaeddin Veled Moğol İstilasî gibi bazı sebeplerden dolayı Belh şehrini terk etmek zorunda kalmış, önce Nişabur'a daha sonra Bağdat'a gelmiştir. Bağdatta kısa bir süre kaldıktan sonra Kûfe yoluyla Hicaz bölgesine hareket etmişler, Hac'dan sonra Şam'a ve oradan da Anadolu'ya gelmişlerdir. Anadolu'da Malatya, Erzincan ve Akşehir gibi şehirlerde kaldıktan sonra Karaman'a yerleştiler. Bu sırada Selçuklu Sultanı Alâeddin Keykûbat'ın daveti üzerine Konya'ya geldiler. Altun Han medresesine yerleşerek burada vefatına kadar talebe okutmuş ve 628/1231 yılında vefat etmiştir. Vefatından sonra Mevlânâ'nın eğitimiyle Seyyid Burhâneddin Tirmizi ilgilendi. Eğitim hayatından sonra Mevlânâ'nın hayatının büyük bir kısmı Şems-i Tebrîzî ile geçmiş, insan yetiştirmiş ve kitaplar yazmıştır. 672/1273 senesinde vefat etmiştir.<sup>20</sup> Burada Mevlânâ'nın önemli eseri olan *Mesnevî-i Şerîf* kıt'alar halinde bu kütüphanede önemli bir yer

<sup>18</sup> Mehmed Ziyâ, a.g.e., s.137-138.

<sup>19</sup> Mustafa S. Kaçalın, “Vankulu”, *DİA*, 2012, C.VLII, s.513-514.

<sup>20</sup> Mevlânâ'nın hayatı ve eserleri için bkz. Ahmed Eflâki, *Âriflerin Menkıbeleri (Menâkibü'l-Arifin)*, çev., Tahsin Yazıcı, Ankara, Meb Yayınları, 1995; Reşat Öngören, “Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî”, *DİA*, C. XXIX, 2004, s.441-448.



tutar. *Mesnevî-i Şerîf* özü itibariyle didaktik eğitici bir eserdir. Mevlânâ'nın en tanınmış eseridir.<sup>21</sup> Altı defterden meydana gelmiştir. Mevlânâ'nın seyr-ü sülûkta bulunanlar için irşat kitabı olarak tanıttığı *Mesnevî*, bir metnin insan ve toplumu nasıl dönüştürebileceğine örnek teşkil eder.<sup>22</sup> Mesnevînin konusu, genel anlamda insanın eğitimi üzerine kurulmuştur. Bu eğitimdeki temel amaç, öncelikle insanın kendinin farkında olması ve bu farkındalık sayesinde hayatın anlamlandırılması olmuştur. Bu eserin çok sayıda olması Mesnevî derslerinin yapılmasındandır. Mevlânâ'nın *Divân-ı Kebîr*'i kütüphanede bulunan diğer eseridir. Gazel ve rubâîlerden oluşan eserin hacmi geniş olduğundan *Dîvân-ı Kebîr*, gazelerde genellikle Şems, Şems-i Tebrîzî mahlasları kullanıldığından *Dîvân-ı Şems*, *Dîvân-ı Şems-i Tebrîzî* adıyla anılmaktadır. Eserdeki şiirlerin çoğu Mevlânâ'nın Şems ile buluşmasından sonraki döneme aittir. Gazelerde mahlas olarak Selâhaddin (Selâhaddîn-i Zerkûb), Hüsâmeddin Çelebi isimlerine de rastlanmaktadır. Ayrıca "Hâmûş" mahlasının kullanıldığı şiirler de vardır. Bunlardan daha çok zâhidâne olanlarının ilk dönemde söylendiği sanılmaktadır.<sup>23</sup>

Mevlevîhâne kütüphanesinde tek nüsha olarak *Divân-ı Molla Hünkâr* adlı eser de bulunmaktadır. Bilindiği üzere Mevlânâ'nın doğduğu şehre nisbetle "Belhî" olarak anıldığı gibi hayatını geçirdiği Anadolu'ya nisbetle "Rûmî, Mevlânâ-i Rûm, Mevlânâ-i Rûmî" ve müderrisliği sebebiyle "Molla Hünkâr, Mollâ-yı Rûm" gibi unvanlarla da zikredilmektedir.<sup>24</sup> Buradan hareketle *Divân-ı Molla Hünkâr* isimli eserinde Mevlânâ'nın *Divân-ı Kebîr*'i olduğunu söyleyebiliriz.

Mevlânâ'nın kütüphanede tek nüsha halinde *Mecâlis* adlı eseri vardır. Bu eser Mevlânâ'nın *Mecâlis-i Seb'a* olarak bilinen eseri olmalıdır. "Yedi Meclis" adını taşıyan bu eser Mevlânâ'nın çeşitli zamanlarda kürsüden ve toplantılarında verdiği yedi vaazdan oluşmaktadır. Eserin Sultan Veled veya Hüsâmeddin Çelebi tarafından yazıya geçirildiği rivayet olunmuştur.<sup>25</sup> Bu konuşmalarda konuyla ilgili âyet ve

<sup>21</sup> Mustafa Aşkar, *Tasavvuf Tarihi Literatürü*, İstanbul, İz Yayınları, 2006, s.116.

<sup>22</sup> Semih Ceyhan, "Mesnevî", *DİA*, C. XXIX, 2004, 326-327.

<sup>23</sup> Öngören, a.m. *DİA*, C. XXIX, 2004, s.441.

<sup>24</sup> a.y.

<sup>25</sup> Sâfi Arpağuş, *Mevlânâ'nın Dîni Anlatım Metodu*, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul, 2001. s.38.

hadislerin açıklanmasının yanı sıra Senâî, Attâr gibi şairlerin şiirlerine, Meşnevî’de anlatılan bazı hikâyelere ve *Dîvân-ı Kebîr*’den şiirlere de yer verilmiştir.<sup>26</sup>

XVI. yüzyılın sonlarında Şem’î Şem’ullâh tarafından şerh ve tercüme yoluyla telif edilen *Şerh-i Mesnevî, Mesnevî*’nin altı cildinin tam olarak yapılan ilk Türkçe tercüme ve şerhidir. Bu eser 35 kıt’a olarak kütüphanede bulunmaktadır. Şem’î Şem’ullâh’ın tek nüsha olarak *Şerh-i Hâfız* kıt’ası da yine kütüphane de var olan başka eserdir.

Başka bir Mesnevî-i Şerîf şerhi olan *Câmi’ü’l-Âyât* kütüphânedeki yine tek nüsha olarak bulunmaktadır. XVII. yüzyılın başlarında Rusûhî İsmâil-i Ankaravî tarafından yazılan *Câmi’ü’l-Âyât, Mesnevî*’deki ayet ve hadislerle Arapça ibarelerin ve anlaşılması zor bazı ıstılahların Türkçe şerhidir. Eserin yazarı olan Rusûhî İsmâil-i Ankaravî XVI. yüzyılın ikinci yarısında Ankara’da doğmuştur. Doğum tarihi tam olarak belli değildir. Öğrenimine Ankara’da başlayan Rusûhî İsmâil-i Ankaravî tasavvufa girmeden önce çeşitli şer’î ilimler tahsil etti; Arapça ve Farsça’yı ileri derecede öğrenmeye muvaffak oldu. Ankara’da yaygın olan Bayramîye tarikatına intisâb etti. Bu dönemde Halvetilik tarikatından da icazet almıştır. Bayramîye tarikatında şeyhlik makamına kadar yükselmiş ve bu vazife ile meşgul iken gözlerinden rahatsızlanmış ve tedavi maksadıyla gittiği Konya’da Mevlevî Dergâhı şeyhlerinden Bostan Çelebi ile tanışarak onun teşvikiyle Mevlevîyye tarikatına girmiştir. Mevlevîliğin usul, âdâb ve erkânını kısa sürede öğrenip gerekli dereceleri başarı ile geçmiş daha sonra İstanbul’a gitmiştir. Galata Mevlevîhânesi şeyhliğine atanan Rusûhî İsmâil-i Ankaravî yirmi yıl bu görevini sürdürmüş ve yine bu görevde iken vefat etmiştir.<sup>27</sup>

Rusûhî İsmâil-i Ankaravî’nin kütüphanede bulunan bir başka eseri *Minhâcu’l - Fukarâ*’dır. Ankaravî *Şerh-i Mesnevî*’den sonra en tanınmış eseri olan *Minhâcü’l-Fukarâ’yı* Galata Mevlevîhânesi’nde şeyhlik yaptığı dönemde kaleme almıştır. XVII. yüzyılın ilk telif edilen ve tasavvufî konuları genel hatlarıyla ihtiva eden bu eser, daha çok Mevlâna’nın şiirlerinden nakiller yapılarak ve İbnü’l-

<sup>26</sup> Öngören, a.g.m., s.447.

<sup>27</sup> Aşkar, a.g.e., s.331.

Arabî'nin *Fütühât*'ından istifade edilerek meydana getirilmiştir. Eser on bölümden oluşmaktadır. Her biri kendi içerisinde çeşitli kısımlara ayrılan bu bölümlerde sırasıyla “tarikata girenin yapması gereken hususlar, temizlik, kelime-i tevhidin fazileti ve esrârı, namaz, zekat, oruç, hac, bekârların ve evlilerin durumları, müktesib olanlar ve tevekkül kılanlar ve nefis cihadı” konularına yer verilmiştir. Mevlevîlik ayinlerinin de anlatıldığı eser, mensur Türkçedir.<sup>28</sup> Nitekim kitabın adı da bunu vurgulamaktadır. Eserde ayrıca, o dönemde tasavvuf ve tarikatları bid‘at olarak değerlendiren Kadızâdeliler’in tarikat mensuplarına ve özellikle Mevlevîler’e yönelttikleri eleştirilerin cevaplandırılması amaçlanmıştır.<sup>29</sup>

Hatîb et-Tebrîzî (ö. 741/1340) tarafından Ferrâ el-Begavî’ye ait *Mesâbihu’s-Sünne*<sup>30</sup>’yi tamamlamak için yazdığı eser olan *Miskatû’l-Mesâbih* bu kütüphanede tek nüsha olarak bulunmaktadır.

Yine tek nüsha olarak bulunan eserlerden bir diğeri cömertlik, kahramanlık duygularını anlatan bir ahlak kitabı olan *Ahlâk-ı Muhsini*’dir. XVI. yüzyıl Kütahya’sındaki edebî muhitin en önemli âlim şairlerinden olan Firâkî Abdurrahman Çelebi’nin Şehzâde Bayezid’e sunulmak üzere İranlı Hüseyin Vâiz-i Kâşifî’den tercüme ettiği *Ahlâk-ı Muhsinî*, Firâkî’nin en önemli ve kaynaklarda adı en çok zikredilen eseridir. *Ahlâk-ı Muhsinî* kırk bölümden oluşmaktadır ve her bölümde adalet, kahramanlık cömertlik gibi vasıfları anlatan mensur bir ahlak kitabıdır. Eserin Anadolu coğrafyasında birçok tercümesi yapılmıştır. Firâkî’nin tercümesinin özelliği ise eserin Anadolu’daki ilk tercümesi olmasıdır. Hikâye ile öğretim metodunun benimsendiği eserde Doğu kaynaklı hikâyeler, menkıbeler ve peygamber kıssaları mevcuttur.<sup>31</sup>

Kütüphanede tek nüsha halinde bulunan başka bir eser olan ancak tam ismi yazmayan kitaplardan biri de *İhtiyârât* adlı eserdir. Bu eser Yenikapı

<sup>28</sup> Ali Temizel, **Mevlânâ, Çevresindekiler, Mevlevîlik ve Eserleriyle İlgili Eski Hafli Türkçe Eserler**, Konya, Selçuk Üniversitesi Mevlâna Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları, 2009, s. 61.

<sup>29</sup> Erhan Yetik, “Minhâcü’l-Fukârâ”, **DİA**, C.XXX, 2005, s.108-109.

<sup>30</sup> Ferrâ el-Begavî’nin (ö. 516/1122) güvenilir hadis kaynaklarından derlediği hadisleri ihtiva eden eseri. Ayrıntılı bilgi için bkz., İbrahim Hatiboğlu, “Mesâbihü’s Sünne”, **DİA**, C.XXIX, 2004, s.258-260.

<sup>31</sup> Ayrıntılı bilgi için bkz., Mehmed Avçin, **Terceme-i Ahlak-ı Muhsini (İnceleme-Metin)**, DPÜ Sosyal Bilimler, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kütahya, 2010.

Mevlevîhânesinin üçüncü şeyhi olan Sabûhî Ahmed Dede'nin kaleme almış olduğu *İhtiyârât-ı Sabûhî* adıyla bilinen Mesnevî şerhi olmalıdır. Bazı kaynaklarda adı *İhtiyârat-ı Mesnevî*, *İhtiyârân-ı Mesnevî* veya *Kitâb-ı İhtiyârât-ı Hazret-i Sabûhî Ahmed Dede Efendi*, *Kitâb-ı İhtiyârat-ı Hazret-i Mesnevî-i Şerîf* şeklinde geçmekte olan bu eser Türkçe olup Mesnevî'nin altı cildinin her birinden seçilmiş olan beyitlerin şerhini içermektedir. Bu eserin 1-100. varakları arasını yüksek lisans çalışmasına konu alan Abdulkadir Algül eserin 1027/1617'de kaleme alındığını, yazılmasının on iki yılda tamamladığını ve eserin sekiz adet yazma nüshasının olduğunu belirtmektedir.<sup>32</sup>

Kütüphanede üç eseri bulunan Ferîdüddin Attâr Fars edebiyatının, özellikle Fars tasavvuf edebiyatının en önemli sûfi şairlerinden biridir. Mevlânâ Celâleddin Rumî'nin kendisine örnek aldığı sûfi olan Ferîdüddin Attâr'ın (ö.618/1121) Osmanlı dönemi tasavvuf anlayışı üzerinde etkisi derindir.<sup>33</sup> Eczacılık ve tıp ile meşgul olduğundan kendisine “Attâr” lakabı verilmiştir.<sup>34</sup> Attâr'ın kütüphanede bulunan üç eserinden birincisi olan *İlâhînâme* 6500 beyitlik bir mesnevîdir. Çerçeve hikâye, bir hükümdarın altı oğluna dünyada en çok arzu edip elde etmek istedikleri şeyleri sorması, onların da sırasıyla cevap vermeleridir. Her biri insanın ihtiraslarından birini temsil eden arzular etrafında gelişen hikâyede baba bunların mânasızlığını eserde göstermektedir.

Ferîdüddin Attâr'ın kütüphanede bulunan diğer eseri *Musibetnâme* 5740 beyitlik bir mesnevî olup *Cevâbnâme* adıyla da bilinir. Attâr'ın fikri dünyasını ve tasavvuf anlayışını en iyi anlatan eseridir. Kırk bölüme ayrılan eserde sâlikin önce melekler arasında ve öteki dünyada, sonra da bu âlemde dolaşması, peygamberlere başvurması, daha sonra duygu, hayal ve akıl ile ruha giderek bunlara Allah'ı sorması, neticede Allah'ı kendi içinde bulması hikâye edilmiştir.<sup>35</sup>

---

<sup>32</sup> Ayrıntılı bilgi için bk; Abdulkadir Algül, **Sabûhî Ahmed Dede, Hayatı, Eserleri ve İhtiyârât-ı Sabûhî adlı eseri (1-100 varak)**, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum, 2007.

<sup>33</sup> Uludağ, **Osmanlı Dönemi Tasavvuf Düşüncesinin Bazı Temel Kaynakları**, s.28.

<sup>34</sup> M. Nazif Şahinoğlu, “Ferîdüddin Attâr”, **DİA**, C. IV, 1991, s.95-98.

<sup>35</sup> Bu mesnevi N. Visal tarafından yayımlanmıştır, Tahran, 1338/1959.

Attâr'ın kütüphanede bulunan bir diğer önemli eseri olan *Mantiku't-Tayr*<sup>36</sup> isimli eser temsili bir şekilde vahdet-i vücûd inancını anlatan bir mesnevîdir. Attâr eserinde bu inancı kuşların dilinden temsili bir tarzda hikâye etmiş, hüdhüd ile çeşitli kuşlar arasında geçen konuşmalar aracılığı ile tasavvufî düşüncelerini açıklamıştır. *Makâmât-ı Tuyûr*, *Makâlâtü't-Tuyûr* veya *Tuyûrnâme* adlarıyla da anılan ve 1187/1773'de kaleme alınan bu mesnevîdeki kuşlar sâlikleri temsil eder. Buna göre var olan sadece vücûd-ı mutlaktır. İnsanın kâinatta varlık halinde gördükleri, vücûd-ı mutlakın bir ayna hükmünde olan adem-i mutlakla karşılaşmasından doğan çeşitli görüşlerden ibarettir. Bütün kudret Allah'tandır. Allah çeşitli şekillerde tecelli ettiğinden bütün eşya ve yaratıklar bir varlığa sahip gibi görünür. Aslında bu görünen şeylerin gerçek varlığı yoktur. *Mantiku't-Tayr*'ın önemli bir yanı da şairin Hulefâ-yi Râşidîn'i methedip onlar arasında fark gözetmediğini söylemesi ve halife seçiminde Hz. Ali'nin yanında yer almayan sahâbenin haklı sayıldığını belirterek bu gibi işlerle uğraşmanın gereksiz olduğunu açıklamasıdır. Bu konuda taassup gösterenleri kınayarak Sünnî-Şiî mücadelesinin tamamıyla taassuptan doğma abes bir şey olduğunu ifade eder.<sup>37</sup> Attâr'ın kütüphane'de *Te'lifât-ı Şeyhu'l-Attâr* diye de eseri bulunmaktadır.

Kütüphanede bulunan diğer bir eser *Cavidân-ı Sagîr'dir*. Fazlullah-ı Hurûfî'nin (ö. 796/1394) Hurûfîler tarafından ana kaynak sayılan eseridir. Hicri VIII. yüzyılın ikinci yarısında, günümüzde Gurgân diye adlandırılan Hazar denizi kıyısındaki Esterâbâd bölgesinde ortaya çıkan ve İran üzerinden Suriye, Anadolu ve Balkanlar'a kadar yayılan Hurûfîlik fırkasının kurucusu Esterâbâdî Fazlullah-ı Hurûfî'nin en önemli eseri olarak bilinmektedir.<sup>38</sup> Bütün Hurûfî eserlerin ana kaynağı olan *Câvidânnâme*'nin Esterâbâd lehçesiyle yazılan asıl nüshası *Câvidânnâme-i İlâhî* veya *Câvidânnâme-i Kebîr* olarak adlandırılır. Eser Fazlullah tarafından klasik Farsça ile yeniden kaleme alınmıştır. Asıl *Câvidânnâme*'ye oranla daha kısa olan bu nüshaya *Câvidânnâme-i Sagîr* denir. Düzensiz bir şekilde yazılmış olan eser altı bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde müellifin itikadî düşünceleri anlatılmış, kelâmî bazı konular ele alınmış, ikinci bölümde güneş, ay, sema' kâinat gibi

<sup>36</sup>.Ayrıntılı bilgi için bkz., H. Ahmet Sevgi, "Mantiku't-Tayr", *DİA*, C. XXVIII, 2003, 29-30.

<sup>37</sup> Sevgi, *a.g.m.* s. 29.

<sup>38</sup> Hüsameddin Aksu, "Câvidânnâme", *DİA*, C.VII, 1993, s.178.

konular yer almış, Üçüncü bölümde Âdem ile Havvâ'nın ve diğer varlıkların yaratılışı, dördüncü bölümde âhret, kıyamet ve haşr anlatılmış, beşinci bölümde peygamberlerin gönderilmesi, Hz. İsa ve şariat hakkındaki görüş ve te'viller zikredilmiştir. Son bölüm olan altıncı bölümde ise Allah'ın sıfatları ve sırları anlatılmıştır.<sup>39</sup>

Kütüphanede bulunan başka bir eser olan *Hâşiye-i Telvîh*'in yazarı kütüphanede birden fazla eseri olan Feridüddin Attâr'ın öğrencisi olan Cürçânî'dir. Asıl ismi Ali bin Muhammed bin Ali Cürçânî, künyesi Ebü'l-Hasan'dır. Soyu Peygamber efendimize ulaştığından Seyyid Şerîf ismiyle tanınıp meşhur olmuştur. 740/1339 târihinde Cürçân şehrine bağlı Tâku nâhiyesinde doğmuştur. 816/1413 tarihinde Şîrâz'da vefât etmiştir. *Hâşiye-i Telvîh*, Sadrüşşerîa Ubeydullah b. Mes'ûd el-Buhârî'ye ait *Tenkıhu'l-Usûl* adlı esere Tefâtânî tarafından yapılan şerhin hâşiyesidir.<sup>40</sup>

Şîrâzî'nin müellifi olduğunu ve *Divân-ı Hafız* olarak bilinen eser kütüphanede ki başka bir eserdir. Eserin yazarı Şîrâzî İran'ın önde gelen lirik şairlerindedir. Şîrâz'da dünyaya gelmiştir. Doğumu için verilen tarihler 717/1317 ile 726/1326 arasında değişmektedir. Büyük şöhretine rağmen hayatı hakkında pek az bilgi iyi bir öğrenim görmüş ve bu öğrenimini sırasında *Kur'an-ı Kerîm*'i ezberleyerek "Hafız" lakabını almıştır. Edebiyatı iyi bildiği yazdığı şiirlerden anlaşılmaktadır. Kaside, rübâî, gazel türünde eserleri mevcuttur ancak ilgilendiği asıl tür gazeldir. Hafız'ın asıl ilgilendiği tür gazel olunca onun şiirinde ağırlıklı temanın "sevgi ve mutluluk" olduğu görülür. Fakat bu sevgi hiç de ferdî ve hayali bir hususiyet taşımaz. Hafız'da sevgi tüm soyutluğunu kaybederek somut bir hal alır. İnsan hayatta yaşadığı her şeyi Hafız'ın şiirinde son derece gerçekçi görmek mümkündür. Hayal alemini bu derece başarılı tasvir etmesi "*Hafız Divanı*"nın da "*Lisanü'l-Gayb (Gayb Âleminin Dili)*" olarak bilinmesini sağlamıştır. Hafız, bilhassa Osmanlı döneminin müfredatında da

<sup>39</sup> *Câvidânnâme, Câvidânnâme-i Sagîr* esas alınarak 1048/1638-39 yılında Derviş Murtazâ adlı bir Bektaşî tarafından Dürr-i Yetîm adıyla Türkçe'ye tercüme edilmiştir. Dürr-i Yetîm'in mütercim hattıyla olan nüshası Konya Mevlânâ Müzesi Kütüphanesi'nde Abdülbaki Gölpınarlı'nın kitapları arasında bulunmaktadır (Gölpınarlı, s. 144-147). Eseri ayrıca Abdülmecid Firişteoğlu da (ö. 864/1459-60) *İşknâme* (İstanbul 1288) adıyla kısaltarak Türkçe'ye tercüme etmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz., Aksu, **a.g.m.**, s. 178.

<sup>40</sup> Sadrettin Gümüş, "Seyyid Şerîf Cürçânî", **DİA**, C.VIII, 1993, s.134-136.

çok önemli görülen bir isimdir. “*Hafız Divanı*” adeta bir ders kitabı niteliğinde kabul edilmiş, Mesnevî ve Gülistan’dan sonra en çok okutulan Farsça eser olmuştur.<sup>41</sup>

Yenikapı Mevlevîhânesinin ilk şeyhi olan Kemal Ahmed Dede’nin eseri, Eflâkî’nin Farsça Mensûr eseri olan *Menâkıbü’l-Ârifîn*’in Türkçe manzum tercümesi olan *Tercüme-i Menâkıb-ı Mevlânâ* kütüphanede tek nüsha halinde bulunan bir diğer eserdir. Bu tercüme içeriği bakımından hayli zengin olan *Menâkıb-ı Mevlânâ*’yı tekrar gündeme getirmiştir. Eser aynı zamanda 16. yüzyılın dil ve şiir özelliklerini göstermesi açısından edebiyat tarihimiz açısından da önem arz etmektedir.<sup>42</sup>

Kütüphanede bulunan eserlerden biri de *Menâkıb-ı Mevlâna*’dır. Eser, Feridûn b. Ahmed-i Sipehsâlâr ve Ahmed Eflâkî’nin *Menâkıbu’l-Ârifîn* adlı eserlerinin muhtasarı olarak Lokmâni Dede (ö. 925/1519) tarafından 910/1504 yılında *Menâkıb-ı Mevlâna* ismiyle manzum mesnevî tarzında yapılmış Türkçe tercümesidir. Lokmâni Dede, eseri iki yıllık bir çalışma sonunda tamamlamıştır. Eser, Lokmâni Dede tarafından İstanbul’a götürülerek Sultan II. Bayezid’a takdim edilmiştir.<sup>43</sup>

Kütüphanede *Molla Câmi* olarak ismi geçen eserin<sup>44</sup> Abdurrahman Câmi olarak bilinen Nûrüddîn Abdurrahmân b. Nizâmiddîn Ahmed b. Muhammed el-Câmî (ö. 898/1492)’ye ait olduğu düşünülmektedir. Nakşibendî tarikatına mensup İranlı âlim ve şair olan Câmi daha çok Molla Câmi unvanıyla tanınır. Molla Câmi’nin kırk beş civarında eserinin bulunduğu zikredilmektedir. Ancak bunların bir kısmı günümüze ulaşmamıştır. Eserlerinin konusunu tasavvuf, edebiyat, edebî ve dinî ilimler teşkil eder. Câmi, tasavvufa dair yazdığı müstakil risâle ve kitapları yanında tasavvufî görüşlerini bütün eserlerine yansıtmıştır.<sup>45</sup> Abdurrahman Câmi yukarıda anlatılan Ensârî’nin *Tabakâtü’s-Sûfiye*’sini genişleterek meydana getirdiği *Nefehâtu’l Üns* (Tahran,1947) isimli meşhur eseri Osmanlı mutasavvurlarının önem verdiği

<sup>41</sup> Tahsin Yazıcı, “Hâfiz-ı Şîrâzî”, *DİA*, C.XV, 1997, s.103-106.

<sup>42</sup> Bayram Ali Kaya, **Tekke Kapısı, Yenikapı Mevlevîhânesi’nin İnsanları**, İstanbul, Zeytinburnu Belediyesi Kültür Yayınları, 2012, s.35

<sup>43</sup> Temizel, **a.g.e.**, s. 16

<sup>44</sup> Belgede Molla Câmi olarak zikredilmiştir. bkz., **KMMA**, Dosya No, 165/03-03

<sup>45</sup> Ömer Okumuş, “Câmi, Abdurrahman”, *DİA*, C.VII, 1993, s.94-99.

kitaplardan biri olmuştur. Câmî'nin İbn Arabî'nin *Fusûsu'l-Hikem* üzerinde *Nakdu'n-Nusüs* isimli çalışması da vardır.<sup>46</sup>

Kütüphândeki bir başka eser Ebu'l-Leys Semerkandî'nin eseri *Mukaddimetü Ebi'l-Leys*'dir. Fakih, müfessir ve sûfî olan Ebu'l-Leys Semerkandî'nin Semerkant'ta doğmuş olması muhtemeldir. Hanefî fikhının yanı sıra kelâm, hadis ve tefsir alanında da ilim tahsil etti. Ebü'l-Leys es-Semerkandî özellikle vaaz, nasihat ve ilmihal türündeki eserleri sayesinde İslâm dünyasında en çok tanınan âlimlerden biridir. Gerek telif ettiği gerekse şöhretinden dolayı kendisine izâfe edilen birçok eser Endülüs'ten Endonezya'ya kadar yayılmış ve asırlar boyunca İslâm dünyasının birçok bölgesinde Müslüman toplumların İslâm anlayışlarını ve dinî hayatlarını derinden etkilemiştir. Eserleri çeşitli Müslüman toplulukların dillerine çevrilen Ebü'l-Leys şöhretinin yayıldığı bölgelerde büyük bir velî olarak kabul edilmiş, kendisi için türbe ve makamlar inşa edilmiştir. *El-Mukaddime-i fi'l Fikh* diye de anılan eserde namaz konusu işlendikten sonra bazı akaid konularına da yer verilir.<sup>47</sup> Eser kütüphanede tek nüsha olarak bulunmaktadır.

Kütüphanede bulunan diğer bir eser *Divân-ı Ni'metullah* adlı eserdir. Ni'metullâh-ı Velî'nin kaside, gazel, terciler, na'ât, Mevsnevî, rubâî ve müfredlerden meydana gelen yaklaşık 12.000 beyit hacmindeki eserin birçok baskısı yapılmıştır.<sup>48</sup> Eserin müellifi olan Ni'metullah-ı Veli Halep'te doğmuştur. Soyü "Seyyid" olan bir aileye mensuptur. Ni'metullah gençlik döneminde tahsil için annesinin memleketi olan Şîraz'a, Mekke'ye, Mısır'a gitmiş iyi bir eğitim almıştır. Ardından Suriye, Irak, İran ve Azerbaycan şehirlerini dolaşıp Mâverâünnehir bölgesine gitmiştir. Muhtemelen 765/1364 yılından sonra Yâfiî şeyhi olarak Orta Asya'ya giden Şah Ni'metullah, Semerkant yakınlarındaki Şehrîsbz'e yerleşmiştir. Burada bölgedeki Türkmen kabilelerin ilgisini çekmiş ve onların İslâmlaşmasına katkı sağlamıştır.<sup>49</sup>

<sup>46</sup> Uludağ, "Osmanlı Dönemi Tasavvuf Düşüncesinin Bazı Temel Kaynakları", s.30.

<sup>47</sup> İshak Yazıcı, "Ebu'l-Leys Semerkandî", *DİA*, C.XXXVI, 2009, s.473-475.

<sup>48</sup> Tahran 1276, 1314 hş.; nşr. Mahmûd Alemî, Tahran 1328 hş.; nşr. Muhammed Dervîş, Tahran 1341 hş.; nşr. Emînü'l-İslâm Kirmânî, Tahran 1337; nşr. Cevâd Nurbahş, Tahran 1378 hş.). Hâfiz-ı Şîrazî'nin divanı gibi tefeül niyetiyle de kullanılan eserde bazı Türkçe kelimelere ve Türkçe-Farsça mülemma' beyitlere rastlanmaktadır. Bkz., Mahmut Erol Kılıç, "Ni'metullah-ı Veli", *DİA*, C.XXXIII, 2007, s.133-135.

<sup>49</sup> Kılıç, *a.g.m.*, 134.



Mevlevî adab ve erkânının oluşmasında büyük payı olan, Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî'nin büyük oğlu Sultan Veled'in kütüphanede *İbtidânâme* adında tek nüsha halinde eseri vardır. *İbtidânâme*, *Velednâme* olarak da bilinir. İlk dönem Mevlevîliği hakkında Ferîdun Sipehsâlâr'ın Risâle'siyle Ahmed Eflâkî Dede'nin *Menâkıbü'l-Ârifîn*'inin başlıca kaynağı sayılan eserde Sultan Veled, Mevlânâ ve çevresindekiler hakkında önemli bilgiler aktarmıştır. Sultan Veled'in Eserlerinde üslûp yönünden babasının etkisi görülür.<sup>50</sup>

Kütüphanede *Menâzilü's-Sa'irin* adlı eserden tek nüsha olarak bulunmaktadır. Eserin müellifi olan Hâce Abdullah Herevî 2 Şâban 396/ 4 Mayıs 1006 da Herat'ın eski kalesi Kûhendiz'de doğdu ve burada yaşadı. "*Pîr-i Herât, pîr-i tarîkat, şeyhülislâm, Şeyhü'l-Horasân, Şeyhüşşüyûh, Nâsırü's-Sünne, Zeynü'l-Ulemâ*" gibi unvanlarla anılır. Herevî ilk öğrenimine Mâlînî Medresesi'nde başladı. Dokuz yaşına girdiğinde Kadı Ebû Mansûr el-Ezdî, Ebü'l-Fazl el-Cârûdî gibi âlimlerin derslerini takip ederek hadis yazmaya başlamıştı. Bir hadis bilgini olan Herevî'nin 12.000 hadis ezberlediği, 70.000 beyit Arapça şiir ezberlediği rivayet edilir.<sup>51</sup> *Menâzilü's-Sâ'irin* müellifin Sad Meydân'dan yirmi yedi yıl sonra müridleri vesilesiyle yazdırdığı eserde sâlikin seyrü sülûk sırasında katetmesi gereken makamlar anlatılmaktadır. Tasavvufî mertebeleri ilk defa yüzlü tasnifle ele aldığı *Menâzilüs-Sâ'irin*in sözünü ettiğimiz oluşuma katkısı son derece önemlidir. İlk mertebesi yakaza ile başlayıp tevhîd mertebesi ile son bulan *Menâzil*'de sâlikin seyr ü sülûk sırasında katetmesi gereken mertebeler, bidâyet, ebvâb, muâmelât, ahlâk, usûl, evdiye, ahvâl, velâyet, hakîkat ve nihayet olmak üzere on bölüme ve her bölüm on alt mertebeye, her bir mertebede üç ayrı dereceye ayrılarak ele alınmıştır. Gerek terimlerin teşekkülü, gerekse yaşanan tasavvufî tecrübelerin aktarılması açısından Ebû Abdullah el-Ensârî el-Herevî'nin ayrı bir yeri vardır.<sup>52</sup>

Mevlevîhâne kütüphanesinde *Tabakatü's-Sûfi* adında tek nüsha olarak bir eser vardır. Bu eser isminden de anlaşılacağı üzere bir ıstılah kitabı değildir. Beş tabaka halinde halinde tanıtılan 103 sûfî'nin görüş ve tespitleri aktarılmış, yüzlerce tasavvuf

<sup>50</sup> Eseri Abdülbaki Gölpınarlı *İbtidânâme* adıyla Türkçe'ye çevirmiştir (Ankara 1976). Ayrıntılı bilgi için bkz., Veyis Değirmençay, "Sultan Veled", *DİA*, C.XXXVII, 2009, s.521-522.

<sup>51</sup> Tahsin Yazıcı, Süleyman Uludağ, "Hâce Abdullah Herevî", *DİA*, C.XVII, 1998, s.222.

<sup>52</sup> Erhan Yetik, "Menâzilü's-Sa'irin", *DİA*, C.XXIX, 2004, s.122-123.

teriminin de tanımı yapılmıştır. Bu alandaki en eski tabakat kitabı olan bu eser daha sonraki zamanlarda yazılan tabakât kitapları kadar ıstılah kitaplarını da etkilemiştir.<sup>53</sup> *Tabakâtu's-Sûfiye* olarak bilinen ve sûfler hakkında bilgi veren eserleri kısada burada zikredeceğiz. Kütüphanedeki eser bunlardan hangisiydi bu konuda kesin hüküm belirtmek zordur. Ebu Abdurrahman Sülemî (ö.412/1021)'nin *Tabakatü's-Sûfiyye* (Kahire,1969), ve Hacı Abdullah Ensari (ö.481/1088)'nin *Tabakatü's-Sûfiyye* (Kâbil, 1922) aynı adlı eseri, Sülemi'nin eserinin bazı değişikliklerle Farsça'ya yapılmış tercümesidir.<sup>54</sup>

Kütüphanede bulunan eserler arasında İslâmi muhteva içermeyen tek eser *Kelile ve Dimne*'dir. Öğüt vermek amacını taşıyan Hint kökenli bu eser Beydebâ isimli bir filozof ile Depşelim adındaki hükümdar arasında geçen konuşmalardan oluşmaktadır. Kitabın kahramanları hayvanlardan oluşmaktadır. Fabl türünün en önemli eserlerinden biri olan *Kelile ve Dimne*'de bulunan hikâyelerde siyaset, erdem ve eğitim gibi birçok farklı konu işlenmiştir. Eser zalimliği ile tanınan Hükümdar Depşelim'e dolaylı bir nasihat niteliğindedir diyebiliriz. Eser adını ilk bölümündeki hikâyelerin kahramanı olan iki çakaldan almıştır; “doğruluğu ve dürüstlüğü” simgeleyen “*Kelile*” ile “yanlışığı ve yalanı” simgeleyen “*Dimne*” Beydeba, hiç kuşkusuz, Hint edebiyatında eşsiz bir yere ve öneme sahiptir. Eser siyasi ve ailevi terbiyenin yanında ahlaki sorumlulukları öğretir. Mevlevîlerin düşünce dünyasını anlamak için bu eserin kütüphanede bulunması anlamlıdır. Evrensel anlamda doğru, güzel ve iyi kavramlarının ortak payda olduğunu bu eserin kütüphanede bulunması anlatmaktadır.<sup>55</sup>

Mevlevîliğin anlaşılması için hayati öneme sahip eserlerden birisi olan Ahmed Eflâkî'nin (ö. 761/1360) *Menâkıbu'l-Ârifin* adlı eser kütüphanede tek nüsha olarak bulunan bir başka eserdir. Mevlânâ ve etrafındakileri, Mevlevî tarikatını en geniş şekilde ele alan esere<sup>56</sup> Eflâkî, Şeyhi Ârif Çelebi'nin emri üzerine 718/1318 başlamış, eserinin ilk redaksiyonunu bir yıl içinde bitirmiş ve onu *Menâkıbü'l-Ârifin*

<sup>53</sup> Mustafa Kara, “Tasavvuf İstılahlarına Dair Kitaplar”, **Osmanlı Toplumunda Tasavvuf ve Sufiler**, II.Baskı, haz., Ahmet Yaşar Ocak, Ankara, TTK Yayınları, 2014, s.54.

<sup>54</sup> Uludağ, “Osmanlı Dönemi Tasavvuf Düşüncesinin Bazı Temel Kaynakları”, s.42.

<sup>55</sup> Adnan Karaismailoğlu, “Kelile ve Dimne”, **DİA**, C.XXV, 2002, s.210-212.

<sup>56</sup> Tahsin Yazıcı, “Menâkıbu'l-Ârifin”, **DİA**, C.XXIX, 2004, s.114-115.

ve *Merâtibü'l-Kâşifîn* diye adlandırmıştır. Önceleri bir taslak niteliğinde olan bu eser daha sonra genişletilmiş 754/1353'te tamamlamış ve bu defa kitaba *Menâkıbü'l-Ârifîn* adını verilmiştir. Eflâkî, ismini belirtmeden *Risâle-i Ferîdûn Sipehsâlâr*'dan başka Sultan Veled'in *Velednâme*, *Rebabnâme*, *İntihânâme* ve *Ma'ârif'i*, Bahâeddin Veled'in *Ma'ârif'i*, Şems-i Tebrîzî'nin *Makâlât'ı* ve *Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî*'nin *Fîhi mâ fih* ve *Mektûbât*'ını kaynak olarak kullanmıştır. Bir girişle on bölümden (fasıl) ibaret olan bu ikinci redaksiyonda ilk dokuz bölüm sırasıyla Mevlânâ'nın babası Sultânü'l-Ulemâ Bahâeddin Veled'in, Seyyid Burhâneddin Muhakkık-ı Tirmizî'nin, Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî'nin, Şems-i Tebrîzî'nin, Selâhaddîn-i Zerkûb'un, Hüsâmeddin Çelebi'nin, Sultan Veled'in, Ârif Çelebi'nin ve Şemseddin Emîr Âbid'in hal tercümelerine ayrılmış, onuncu bölüm Mevlânâ ve etrafındakilerin çocukları ile tarikat şecerelerine tahsis edilmiştir.<sup>57</sup> *Menâkıbü'l-Ârifîn*'de Mevlânâ ve etrafındakiler hakkında olduğu kadar Anadolu'nun o dönem tarihini, dini, ekonomik durumu hakkında da bilgi vermesi açısından önemlidir. Dönemin tasavvuf adabını öğrenmek açısından da önemli bilgiler sunan eserin çeşitli baskıları yapılmıştır.<sup>58</sup>

Kütüphanede bulunan *Âşık paşa* isimli tek nüsha halinde bir eser bulunmaktadır. Bu eserin ünlü *Garibnâme* adlı eserin yazarı olan Aşıkpaşa'ya ait olduğu düşünülmektedir. Âşık paşa'nın Asıl adı Ali'dir. 1272 yılında Kırşehir yöresindeki Arapkir'de doğmuş olan Aşıkpaşa'nın babası Muhlis Paşa Baba İlyas'ın oğludur. Şeyh İlyas da denilen Baba İlyas Horasan'dan Anadolu'ya göç etmiş, önde gelen din âlimi, Sünnî bir mutasavvıftır.<sup>59</sup> Âşık Paşa kendi tarikat çevresinde olduğu kadar, o devirde Kırşehir ve yöresinde yayılmış bulunan Hacı Bektâş-ı Velî, Şeyh Süleymân-ı Türkmânî ve Ahî Evran geleneklerine bağlı önemli kişilerle de irtibatı olmalıdır. Özellikle Mevlânâ ve Sultan Veled'e ve bunların eserlerine büyük bir hayranlık duyduğu görülen Âşık Paşa'nın Mevlevîler'le de ilişkisi bulunduğu düşünülebilir.<sup>60</sup> Âşıkpaşa'nın *Garibnâme*'den başka *Fakrnâme*, *Vasf-ı Hâl*, *Hikâye* ve *Kimya*

<sup>57</sup> Tahsin Yazıcı, **a.g.m.**, s.115.

<sup>58</sup> *Menâkıbü'l-Ârifîn* ilk defa bir yazma nüshasına dayanılarak Sevânih-i Ömrî-i Hazret-i Mevlânâ Rûmî Müsemma be-Menâkıbü'l-Ârifîn adıyla Hindistan'da basılmış (Agra 1897), ikinci ve ilmî neşri ise Türkiye'deki en eski yazmalardan faydalanılarak iki cilt halinde Tahsin Yazıcı tarafından gerçekleştirilmiştir (Ankara 1959, 1961). Ayrıntılı bilgi için bkz., Tahsin Yazıcı, **a.g.m.**, s.115.

<sup>59</sup> Kemal Yavuz, "Aşıkpaşa", Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, **Türkiyat Araştırmaları Dergisi**, Sayı: 13, Konya 2003, s. 29-31.

<sup>60</sup> Ahmet Yaşar Ocak, "Âşık Paşa", **DİA**, C.IV, 1994, s.1- 3.

*Risâlesi*, *Semâ Risâlesi* isimli küçük kitapçıkları da vardır.<sup>61</sup> Kütüphanedeki *Aşıkpaşa* isimindeki eserin bu eserlerden hangisi olduğu konusunda kanaatimiz yoktur.

Mevlevîhâne'nin kütüphanesinde bulunan bir başka eser *Risâle-i Tasavvuf* isimli eserdir. Aşık Paşa'ya ait olduğu konusunda tartışmaların olduğu *Risâle-i Tasavvuf* isimli eser bu kütüphanede tek nüsha halinde bulunmaktadır. “*Âşık Paşa'nın Tasavvuf Risâlesi*” isimli çalışmasıyla bu eserin muhteva olarak Garibnâme ile örtüştüğünü tespit eden Cihan Okuyucu eserde bahsedilen görüşlerin Âşık Paşa'nın düşünceleriyle birebir örtüştüğünü öne sürerek eserin Âşık Paşa'ya ait olduğu yönündeki kanaatini belirtmiştir.<sup>62</sup>

Mevlevîhâne kütüphanesinde tek nüsha halinde bulunan başka bir eser olan *Mecmû'a-i Eş'ar* isimli eser isimli eserin *Mecmû'a-i Eş'ar-ı Mevlevîyân* olduğu düşünülmektedir. Ankara Milli Kütüphane Yz. B 193 numarada kayıtlı olan *Mecmû'a-i Es'âr-ı Mevlevîyân* adlı eser, bir Mevlevî Şairler Mecmuasıdır. Mecmuada 155 adet Türkçe Şiirin yanında 6 adet Farsça ve 1 adet Arapça olmak üzere toplam 162 adet şiir bulunmaktadır. Farsça olan şiirler; Hicazî'ye ait gazel, Sâlik Dede'ye ait kıt'a, Şeyh Attar'a ait gazel, Şeyh Muhammed Teberdâr'a ait kıt'a, Üveysî'ye ait beyit, ve Vâsîf ait beyitlerden bir tanesidir. Şairi bilinmeyen bir beyit ise Arapçadır. Mecmua her ne kadar Mevlevî şairler mecmuası olarak oluşturulmuş olsa da içerisinde Âkîf, Avnî Beğ, Bakî, Es'ad, Fatih, Nâhîfî, Râgıb, Ruhî-i Bağdadî, Vâsîf, Zâ' fî gibi Mevlevîliğe intisab etmemiş şairler de mevcuttur. Ancak bu şairlere ait şiirlerin muhtevaları incelendiğinde tasavvufî nitelikler tanıyan şiirler olduğunu görülmektedir.<sup>63</sup>

Kütüphanede tek nüsha halinde bulunan bir başka eser İmam Gazâlî'nin *Kimyâyı Saâdet* adlı eseridir. Bu eser İmân, âmel ve tasavvuftan bahsetmektedir. Eserin müellifi İmam Gazâlî 450/1058 senesinde Tûs şehrinde dünyaya gelmiştir. Babası

<sup>61</sup> Yavuz, a.g.m., s. 38.

<sup>62</sup> Cihan Okuyucu, “*Âşık Paşa'nın Tasavvuf Risalesi*”, **Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı: 2, Kayseri 1992, s.197-213.

<sup>63</sup> İrem Dopdoğru, *Mecmû'a-i Eş'ar-ı Mevlevîyân*, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale 2011, s. 12.

fakir bir kişi olmasına rağmen çocuklarının okuması için çaba sarfetmiştir. Gazâlî önce Tûs şehrinde daha sonra Cürcân'da okumuş, daha sonra ilim tahsiline devam etmek için Nişâbur'a gitmiş burada zamanın büyük âlimlerinden birisi olan müçtehid İmâmü'l-Haremeyn Ebû'l-Maali el-Cüveynî'den ders almış, hocasının ölümünden sonra Nizamü'l-Mülk tarafından Ebû İshâk el- Şirazi'nin yerine tayin olmuştur. İmam Gazâlî 505/1111 tarihinde vefat etmiştir. İmam Gazâlî'nin en tanınmış eseri fıkıh ve tasavvuf konularının anlatıldığı *İhyâ-yı Ulûmi'd- Dîn* adlı kitabıdır. Bu eserden başka itikad konusuna dair *El-ikdisad fi'l-itikad*, Aristo felsefesinin tenkidi olan *Tehâfütü'l-Felâsife*, İmam Gazâlî'nin hakikata ve hidayete nasıl eriştiğini anlatan *El-Munkizu mine'd-Dalâ ve'l-Mûsil ila zi'l-İzzi ve'l-Celâl* adlı eseri, felsefi meseleleri anlattığı *Makâsidü'l-Felâsife* adlı eseri, Fıkıh usûlüne dair yazdığı *El-Mustaşfâ*, Batınilere reddiye olarak yazılan *El-Kıstasü'l-Müstâkim* adlı eseri, din ve ahlak konularının anlatıldığı *Bidâyetü'l-Hidâye* adlı eseri mevcuttur.<sup>64</sup>

Yenikapı Mevlevîhânesi kütüphanesinde tek nüsha halinde bulunan *Tuhfetü't-Talibin* isimli eserin İmam Nevevî'nin hayatına dair yazılmış olan ve İmam Nevevî'nin talebesi olan Alâeddin İbnü'l-Attâr tarafından yazılmış olan *Ali b. İbrâhim ed-Dimaşki eş-Şâfi'nin Tuhfetü't-tâlibîn fi tercemeti'l-imâm Muhyiddîn* isimli eser olduğunu düşünmekteyiz. İbnü'l-Attâr'ın Nevevî'ye tashih ettirdiği bu eser aynı konudaki daha sonra yapılacak olan çalışmalara da kaynak olması açısından önemlidir.<sup>65</sup>

Kütüphanedeki tek nüsha halinde bulunan diğeri bir eser olan *Tercüme-i Ferâiz* isimli eserin Hanifi fakihî olan Muhammed b. Muhammed es- Secâvendî'nin (ö.596/1200) *el-Ferâizü's-Sirâciyye* olarak bilinen İslam miras hukukuna dair eserini Türkçe'ye tercüme eden Dursunzâde Abdullah Feyzî Efendi'nin *Tercüme-i Ferâiz-i Sirâciyye* isimli çalışması olmalıdır. *El-Muhtasar ve el-Ferâizü's-Secâvendiyeye* adıyla da anılan eser ferâiz ilminde en çok başvurulan kaynaklardan biridir. Kitab üzerinde yapılan bir çok şerh ve haşiye miras hukukuna dair literatür oluşmasına katkı sunmuştur. Müellif Hanefî mezhebini esas almakla beraber *Kur'an*'da açık bir

<sup>64</sup> Öznur Fırat, **Tedbîr-i İksir**, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Aydın 2010, s. 5-6.

<sup>65</sup> M. Yaşar Kandemir, "Nevevî", **DİA**, C.XXXIII, 2007, s.45-49.

şekilde ortaya konan miras hukukunun nisbeten az rastlanan ihtilaflı meselelerinde diğer İslâm hukuk ekollerinin görüşlerine de yer verdiği için eser genel bir kabul görmüştür.<sup>66</sup>

Mevlevîhâne kütüphanesinde tek nüsha olarak bulunan bir diğer eser *Faslü'l-Hitâb* isimli eserdir. *Kur'an-ı Kerîm*'de bir tabir olan, sözlü ve yazılı ifadeler de başlangıç kısmını asıl kısımda ayıran bir belagat terimidir. *Faslü'l-Hitâb* tabiri “doğruyu yanlıştan ayıran söz, açık ve kesin hüküm” anlamında çeşitli ilimlerdeki eserlere unvan olmuştur. Halefân b. Cümeyyil es-Seyâbî'nin *Faslü'l-Hitâb fi'l-mes'ele ve'l-cevâb* (Uman 1404/1984), Ebû İshak el-Huveynî'nin *Faslü'l-Hitâb binakdi Kitabi'l-Muğnî 'ani hıfz ve'l-kitâb li'bn Kudâme* (Beyrut 1405/1985) ve Muhammed Sâlih Ahmed el-Garsî'nin *Faslü'l-Hitâb fi mevâkîfi'l-ashâb* (Beyrut 1411/1990) adlı kitapları bunlar arasında sayılabilir.<sup>67</sup>

Mevlevîhâne kütüphanesinde bulunan kitapların genel çerçevesi, kütüphanedeki kitapların tasavvuf düşüncesi içerisinde yer tutmuş eserlerin olması *Faslü'l-Hitâb* isimli eserin, tasavvufun önde gelen alimlerinden olan Muhammed Pârîsa'nın tasavvufa dair yazdığı (ö.822/1419) *Fasl-ül Hitab li Vasil-il Ahab* adlı eseri olabileceği kanaatini doğurmuştur. Muhammed Pârîsa evliyânın büyüklerinden olup asıl ismi Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd'dur. Lakabı Hâfız-ı Buhârî ve Pârîsa'dır. Mevlevîhâne kütüphanesinde tek nüsha olarak bulunan *Menâkıb-ı Nakşibendiyye* isimli eserde aynı müellife ait olan *Menâkıb-ı Şeyh Behâüddîn-i Nakşibendi* olmalıdır.<sup>68</sup> Muhammed Pârîsâ özellikle tasavvuf ilminde kendini yetiştirmiş, Nakşibendi tarikatının kurucusu olan Muhammed Behâeddîn-i Buhârî hazretlerine talebe olmuştur. Muhammed Pârîsa'nın *Fusul-i Sitte*, *Risâle-i Kudsiyye*, *Tuhfet-üs-Sâlikîn*, *Tahkikât*, *Muhyiddîn-i Arabî'nin Fusus-ül-Hikem* adlı eserine yaptığı *Farsça şerh*, *Menâsik-ül Hac* eserleri de mevcuttur.<sup>69</sup>

Kütüphanede tek nüsha olarak bulunan bir başka *Muhtâr-ı Fi'l Fıkh* isimli eserdir. Bu eser Hanifi Fakîhi olarak önemli çalışmaları olan Ebü'l-Fazl Mecdüddîn

<sup>66</sup> Ferhat Koca, “el-Ferâizü's-Sirâciyye”, *DİA*, C.XII, 1995, s.367-368.

<sup>67</sup> Tevfik Rüştü Topuzoğlu, “Faslü'l-Hitâb”, *DİA*, C.XII, 1995, s.216-217.

<sup>68</sup> *KMMA*, Dosya No, 165/03-03.

<sup>69</sup> “Muhammed Pârîsâ”, *Rehber Ansiklopedisi*, C.XII, İstanbul, İhlas Matbaası, 1984, s.296-297.

Abdullah b. Mahmûd b. Mevdûd el-Mevsîlî (ö. 683/1284)'nin *El-Muhtâr* olarak bilinen eseri, Hanefî fakihi Mevsîlî'nin mezhep fikhının temel metinlerinden biri sayılan eseri olarak bilinmektedir.<sup>70</sup> Mevsîlî, 29 Şevval 599 / 11 Temmuz 1203 tarihinde Musul'da dünyaya gelmiş, temel eğitimini babasından almış, Kûfe ve Bağdat'ta önemli hocalardan ders almıştır. Ölünceye kadar Bağdat'ta yaşamış, burada Meşhed-i Ebû Hanîfe'de tadrîs, telif ve fetva işleriyle meşgul olmuş, fıkıh, usul sahasında devrin otoritelerinden sayılmıştır. 19 Muharrem 683/7 Nisan 1284 tarihinde Bağdat'ta vefat etmiştir. *El-Muhtâr*'dan başka *el-İhtiyâr li-ta'îlî'l-Muhtâr*, *Kitâbü'l-Müştemil 'alâ mesâ'ili'l-Muhtasar*, *Şerhu'l-Câmi'i'l-kebir li'ş-Şeybânî* isimlerinde eserleri vardır.<sup>71</sup>

Kütüphanede tek nüsha halinde *Ruhu'l-Kudüs* adında bir eser bulunmaktadır. Bu eser Muhyiddin Arabî'nin *Risâleti Ruhü'l Kudüs Fi Menâzıratün Nefs* adlı eseri olmalıdır. Muhyiddin Arabî bu eseri hal tercümesi bakımından önemli olan *Ruhü'l-Kudüs*'ü 1203'te Mekke'de yazmıştır.<sup>72</sup> Muhyiddin Arabî 17 Ramazan 560/28 Temmuz 1165 tarihinde Endülüs'te dünyaya gelmiştir. İbnü'l-Arabî babasının çok Kur'an okuyan, fıkıh ve hadis ilmiyle uğraşan takvâ sahibi bir zat olduğunu, Nûr isimli annesinin ise ensar soyundan geldiğini, Fâtıma bintü'l-Müsennâ adlı bir kadın velînin sohbetlerine katıldığını söylemiştir.<sup>73</sup> Kendi ifadelerine bakılırsa, onun öğrenciliği uzunca bir süre devam etmiş, geniş İslam coğrafyasının bir çok farklı merkezinde karşılaştığı ulemâdan dersler okumuş, onlardan icâzetler almış ve o dersleri okutarak icâzetler vermiştir. Muhyiddin Arabî hayatının hemen her döneminde âlimlerle görüşüp onlardan ders okuyup çok sayıda icâzetler almıştır.<sup>74</sup> İbnü'l-Arabî Şam'da Beni Zekî'lerin konağında 22 Rebiulâhir 638/ 10 Kasım 1240 tarihinde vefat etmiştir. Mezarı Kasıyûn eteklerindedir.<sup>75</sup> Muhyiddin Arabî'nin

<sup>70</sup> Davut Yaylalı, "Mevsîlî, Abdullah B. Mahmûd", *DİA*, C.XXIX, 2004, s. 487-488.

<sup>71</sup> Yaylalı, *a.g.m.* s. 487.

<sup>72</sup> Ethem Cebecioğlu, "Muhyiddin İbnü'l Arabî'nin (560/1165-638/1240) Hayatı ve Eserleri", *Tasavvuf*, (İbn-i Arabî Özel Sayısı), Yıl:9 (2008), Sayı:21, s.14.

<sup>73</sup> Ethem Cebecioğlu, "İbnü'l-Arabî, Muhyiddin", *DİA*, 1999, C.XX, s.493.

<sup>74</sup> Cebecioğlu, "Muhyiddin İbnü'l Arabî'nin (560/1165-638/1240) Hayatı ve Eserleri", s.11.

<sup>75</sup> Cebecioğlu, *a.m.*, s.21.

birçok önemli eseri vardır.<sup>76</sup> Bunlardan en önemlilerinden biri de *Füsûsu'l-Hikem* isimli eserdir.<sup>77</sup>

Kütüphanesinde *Şerhü'l-Füsûs* adı altında bir nüsha halinde eser mevcuttur. Belgede geçen kitap isminin *Şerhü'l-Füsûs* olması bu eserin Müeyyededdin-i Cendî'nin (ö.691/1292) *Şerhü'l-Füsûsu'l-Hikem* isimli Anadolu'da kaleme aldığı eser olma ihtimalini güçlendirmiştir. Ancak bu eserin birçok şerhi vardır. Bu eseri şerheden Osmanlı Devleti'nin ilk müderrisi olan Dâvûd-i Kayserî bu çalışmasıyla kendisinden sonraki müellifleri etkilemiş, bu şerh daha sonra kendi döneminde Anadolu'nun dışında tanınmış, Altın Orda Devleti'nin merkezi Saraya'a ulaşmış ve burada el- Emîrû'l-Kebîr Seyyid Ali el-Hemedâni (ö.786/1384) *Füsûsü'l-Hikem*'e yazdığı şerh ile Davûd-i Kayserî'nin eserinin esas almıştır. Anadolu'da ise ilk olarak Şeyh Bedreddin Dâvûd-i Kayserî'nin şerhine bir ta'likat kaleme almış, ancak bu eser günümüze ulaşamamıştır. Yazıcıoğlu Muhammed'in (ö.855/1466) *Şerhu'l-Muhtevâ ale'l Fusû*<sup>78</sup> isimli çalışması kardeşi Ahmed Bican (ö.870/1466) tarafından Türkçeye çevrilmiştir.<sup>79</sup> Bir başka tercüme ise *Bahaîzade Abdurrahim Nakşibendi'nin Lübab-ı Münteha-yi Fusûs* isimli eserdir.<sup>80</sup> Füsûs Sofyalı Balî Efendi (ö.960/1553) tarafından da şerh edilmiştir. Fakat Abdullah Bosnevî'nin (ö.1054/1644) şerhi ve tercümesi daha başarılıdır.<sup>81</sup>

Mevlevîhâne kütüphanesinde tek nüsha halinde bulunan başka bir eser olan *Bimâristan* isimli eser Osmanlı Hekîmbaşı'sı olan Kâysûnizâde'nin ilaç yapımı ile ilgili muhtasar eseri olan *Düstûrû'l-Bîmâristânât* isimli eser olmalıdır. Asıl ismi Bedrüddîn Muhammed b. Muhammed b. Muhammed el-Kûsûnî el-Mısırî (ö. 976/1568) olan Kâysûnizâde 970/1562 yılı başlarında Mehmed Çelebi'nin ölümü üzerine hekimbaşı olan Kaysûnizâde, Sigetvar seferinde Kanûnî'nin yanında bulunmuş ve padişahın ölümü üzerine cesedini tahnît etmiştir. Kâysûnizâde'nin *ed-*

<sup>76</sup> İbn Arabî'nin eserlerinin listesi için bkz., **a.m.**, s.17-25.

<sup>77</sup> Bekir Tatlı, "Muhyiddin İbn Arabî'nin *Füsûsu'l-Hikem*'de İşaret Ettiği Hâlid B. Sinân'ın Peygamberliği Hakkındaki Rivayetin Değerlendirmesi", **Tasavvuf**, (İbn-i Arabî Özel Sayısı-2), Yıl:9 (2008), Sayı:21, s.354.

<sup>78</sup> Bkz., Süleymaniye ktp. Pertev Paşa, nr.293.

<sup>79</sup> Bkz., Süleymaniye ktp. Kılıç Ali Paşa, nr.630.

<sup>80</sup> Bkz., **Topkapı Sarayı Müzesi Kitaplığı**, Emanet Hazinesi, nr. 1251.

<sup>81</sup> Uludağ, "Osmanlı Dönemi Tasavvuf Düşüncesinin Bazı Temel Kaynakları", s.42.



*Dürretü'l-Muhatab, Düsturu't-Tıbbi'l-Misbâh, Zadul'l-Mesir Fi İlâcı'l-Bevasır* isimlerinde de eserleri vardır.<sup>82</sup>

Kütüphanede tek nüsha halinde bulunan başka bir eser olan *Divân-i Irâkî* isimli eser Fahreddîn-i Irâkî'nin kaside, terkihibend, terciibend, rubâî ve kıtalardan oluşan divânı olmalıdır. Asıl ismi İbrahim b. Büzürcmihr b. Abdilgaffâr-ı Hemedânî (ö.688/1289) olan Irâkî Hemedan'ın Kumcân köyünde doğdu. Daha çok Irâkî nisbesiyle tanınan Fahreddin İbrahim Kumcânî, Cevâlîkî ve Ferâhânî nisbeleriyle de anılır. Genç yaşında dönemin önemli alimlerinden dersler almıştır. Bir gün ders verdiği esnada içeriye giren bir gup Kalenderi dervîşi gazel okuyarak sema' etmeye başlamış, Irâkî bu gruptan çok etkilenerek onlara katılmıştır. 627/1230 senesinde Kalenderiler ile Hamedan'dan ayrılmış, bir süre çeşitli şehirlere uğramış ve sonunda Mültân'a giderek Bahâeddin Zekeriyâ'nın müridi olmuştur. 25 yıl boyunca şeyhine hizmet etmiş ve kızıyla evlenmiştir. Şeyhi ölünce yerine geçmiş, ancak çevresindekilerin kendisini şeyhinin yolunu takip etmediğini, şiir yazıp gazellerle meşgul olduğunu ileri sürerek devrin hükümdarına şikayette bulunmuşlar, bunu haber alan Irâkî Mültân'dan ayrılmış, Umman'a, Hicâz'a ve nihâyet Anadolu'ya gelmiş, Konya'da Sadrettin Konevî'nin hizmetine girmiş, hocasının derslerine katılmıştır. Tasavvuf tarihinin en önemli eserlerinden birisi olan *Lema'at*'ı burada kaleme almıştır. Mevlânâ ile ve Mevlevî çevresiyle yakın ilişkiler kurmuş, Mevlânâ medresesinde sema' yapmıştır. *Divân*'ından başka, *Uşşâknâme*, *Lema'at* ve *İştîlâhât-ı Sûfiyye* isiminde çalışmaları vardır.<sup>83</sup>

Kütüphanede tek nüsha olarak *İnşâ-ı Hâce Cihân* olarak<sup>84</sup> bulunan eser *Kitâb-ı Hâce Cihân* ve *Netîce-i Cân*'dır. Eserin müellifi olan Vahidî hakkında fazla bilgi mevcut değildir.<sup>85</sup> Eser müellifin yaşadığı dönem olan XV. Yüzyıl Osmanlı Devleti'ndeki mevcut Bektâşiler, Mevlevîler, Edhemîler, Câmîler, Haydarîler gibi

<sup>82</sup> Ahmet Özel, "Kâysûnizâde", **DİA**, 2002, C.XXV, s.106-107.

<sup>83</sup> Orhan Bilgin, "Fahreddîn-i Irâkî", **DİA**, 1995, C.XXII, s. 84-86.

<sup>84</sup> **KMMA**, Dosya No, 165/03-03.

<sup>85</sup> Aşkar, **a.g.e.**, s.160-161; Ahmet T. Karamustafa, "Menâkıb-ı Hoca-i Cihân", **DİA**, 2004, C.XXVIII, s.108-110.

çoğunluğu kalenderi eğilimli çeşitli tarikat ve zümreleri bazen mensur bazen de manzum tarzda ele alan eserdir.<sup>86</sup>

Kütüphanede tek nüsha olarak bulunan eserlerden biri de *Kıyasü'l-Enbiyâ* isimli eserdir. Arapça kıssa ve nebî kelimelerinin çoğul şekillerinden oluşan kıyas-ı enbiyâ “*peygamberlerin tarihleri*” demektir. *Kıyasü'l-Enbiyâ* türündeki eserlerin en önde gelenleri Sa‘lebî’nin ‘*Arâ‘isü’l-mecâlis*’i ile Ki‘âf’nin *Kıyasü’l-Enbiyâ* adlı kitabıdır. Daha sonra yazılmış eserler bunların ya kısaltılmışı yahut tercümesidir. Türkçe yazılmış birçok kıyas-ı enbiyâ mevcuttur. Çoğu Sa‘lebî ve Kisâf’ye dayanan bu kitaplar arasında en eskisi Rabgûzî’nin eseridir. Cevdet Paşa’nın *Kıyas-ı Enbiyâ* ve *Tevârih-i Hulefâ*’sı ayrıca zikre değer bir kitaptır.<sup>87</sup>

Mevlevîhâne kütüphanesinde tek nüsha olarak bulunan eserlerden biri de *Ma‘arif-i Sultânü’l-Ulema* adlı eserdir. Bu eser Mevlânâ’nın babası olan Bahâeddin-i Veled’in *Ma‘arif* adlı eseri olmalıdır. Sultânü’l-Ulema ünvanı ile şöhret bulan Mevlânâ’nın babası olan Bahâeddin-i Veled (ö. 628/1231)’dir. Kendi ifadesine ve Sipehsâlâr ile Eflâkî’ye göre “*Sultânü’l-Ulemâ*” ünvanı ona rüyada Hz. Peygamber tarafından verilmiştir. Ulema kisvesi giyen, fetva veren, ders halkaları ve vaaz meclisleri kuran ve aynı zamanda da sufi olan bir kimsedir. Temsil ettiği tasavvuf anlayışı riyâzet ve muahede esaslıdır. Şeriatın zahirini korumada son derece titiz davranmış, sünnete riayet esaslı bir ahlaki tavır sergileyerek daima verâ ve takvâyı gözetmiştir. Nitekim onun bu anlayışı *Ma‘arif* adlı eserinde sıklıkla vurgulanan unsurlardır ki Hz. Mevlana, Şems ile karşılaşmazdan evvel babasının sohbetlerinden oluşan bu kitabı adeta vird edinmiş ve tekrar tekrar okumuş, okutmuştur. Bahâeddin Veled’in *Ma‘arif* adlı eseri Bedüzzaman Fûrûzanfer tarafından neşredilmiştir.<sup>88</sup>

Kütüphanede tek nüsha halinde bulunan bir başka eser *Terâcimü’l-E‘acim* isimli eserdir. Tefsir ve nahiv âlimi olan Ebü’l-Fazl Muhammed b. Ebi’l-Kâsım b. Bâbcûk (Baycûk) el-Hârizmî el-Bakkâlî (ö. 562/1167)’nin eseridir. Hârizm’in Cürcâniye şehrinde doğduğu anlaşılan Bakkâlî hakkında kaynaklarda yeterli bilgi yoktur. Daha çok kuru gıdalar alıp sattığı için Bakkâl olarak anılmıştır. Tefsir ve nahiv alanındaki

<sup>86</sup> Aşkar, a.g.e., s.160.

<sup>87</sup> M. Süreyya Şahin, “Kıyas-ı Enbiyâ”, *DİA*, 2002, C.XXV. s.495.

<sup>88</sup> M.Nazif Şahinoğlu, “Bahâeddin Veled”, *DİA*, 1991, C.IV. s.460-462.

eserleri yanında Hanefî fikhındaki bilgisi ve güzel ahlâkı ile de tanınan Bakkâlî, 29 Cemâziyelâhir 562/ 22 Nisan 1167 tarihinde yetmiş yaşının üzerinde Cürçâniye’de öldü. Bu tarih bazı kaynaklarda 561/1166, 576/1180 ve 586/1190 olarak da zikredilmiştir. isimli eseri Farsça muhtasar bir *Kur’an* lügâti (satır arası tercüme) *Terâcimü’l-E’acim* mahiyetinde olup eserde kısa bir Arapça mukaddimenin ardından besmele ve Fâtîha sûresindeki kelimelerin açıklamaları yapılmakta, daha sonra Nâs sûresine geçilerek Bakara suresinde son bulmaktadır. Bakkâlî’nin *Terâcimü’l-E’acim* isimli eserinden başka *Tefsîrü’l-Bakkâlî* adında başka bir eseri daha vardır.<sup>89</sup>

4 Şevval 1324/ 21 Kasım 1906 tarihinde Yenikapı Mevlevîhânesi’nin Selâmlık bölümünde bulunan kütüphane odasının altında bulunan ahırda bulunan odun parçalarının alev almasıyla çıkan yangında Türbe ve Muvakkithane dışında kalan ahşap çatılı mescid, dede hücreleri ve selâmlık oda ve salonları yok olmuştur. Bu yangın sonucu Şeyh Osman Salâhaddin Dede Efendi’nin Mevlevîhâneye vakfettiği yazma eserlerin de yer aldığı kütüphane de yanmıştır.<sup>90</sup>

### **Tablo 3: 1259/1843-1844 Tarihinde Yenikapı Mevlevîhânesinde Bulunan Kitaplar**

No.	Kitabın İsmi	Adeti	Kitabın Müellifi
1.	Kebir Kıt’a Mushâf-ı Şerîf	2	
2.	Kebir Kıt’a Mesnevî-i Şerîf	1	Mevlânâ Celâleddin Rûmi
3.	Mesnevî-i Şerîf	4	Mevlânâ Celâleddin Rûmi
4.	Def’a Mesnevî-i Şerîf Kıt’aları	21	Mevlânâ Celâleddin

<sup>89</sup> Tayyar Altinkulaç, “Bakkâlî”, **DİA**, 1991, C.IV. s.544-545.

<sup>90</sup> Bursalı Mehmed Tahir, **a.g.e.**, I, 133; Özönder, **a.g.m.**, s.172; Koçu, **a.g.m.**, s.170.

			Rûmi
5.	Şerh-i Mesnevî-i Şerîf-i Şem'î ve Sürûr Mahlûtası	35	Şem'î Şem'ullâh
6.	Mişkâtü'l-Mesâbih	1	Hatîb et- Tebrîzî
7.	Ahlâk-ı Muhsînî	1	Firâkî
8.	İhtiyarât	1	Sabûhî Ahmed Dede
9.	Lügât-ı Vankûlu	1	Cevherî
10.	Te'lifât-ı Şeyhü'l-Attâr	1	Attâr
11.	Mantiku't-Tayr	1	Attâr
12.	Cavidân-ı Sagîr	1	Attâr
13.	Hâşiye-i Telvîh	1	Cürcânî
14.	Risâle-i Tasavvuf	1	Âşık paşa
15.	Fârisî Lügât	1	
16.	Mecmû'atü'l-Eş'ar	1	
17.	Divân-ı Hâfiz	1	Şîrâzî
18.	Tercüme-i Menâkıb-ı Mevlânâ	1	Kemal Ahmed Dede
19.	Camiü'l-Âyât	1	Rusûhî İsmâil-i Ankaravî
20.	Menâkıb-ı Mevlânâ	1	Lokmâni Dede
21.	Mollâ Câmî	1	Abdurrahman Câmi
22.	Farisî Fıkh	1	
23.	Mukaddime-i Ebû'l-Leys	1	Ebu'l-Leys Semerkandî
24.	Kimyâ-yı-Sa'ade	1	İmam Gazâlî
25.	Musîbetnâme-i Âttâr	2	Attâr
26.	Tuhfetü'l-Talibîn	1	Alâeddin

			İbnü'l-Attâr
27.	Tefsîr-i Min Vâiz	1	
28.	Tercüme-i Ferâiz	1	Dursunzâde Abdullah Feyzî Efendi
29.	Faslü'l-Hitâb	1	Muhammed Pârîsa
30.	Minhâcü'l-Fukarâ	1	Rusûhî İsmâil-i Ankaravî
31.	Menâkıb-ı Nakşibendiyye	1	
32.	Divân-ı Ni'metullah	1	Ni'metullâh-ı Velî
33.	Muhtâr-ı Fi'l- Fıkh	1	Mevsilî
34.	Farisî Tefsîr-i Şerîf	1	
35.	İbtidânâme-i Sultân Veled	1	Sultan Veled
36.	Divân-ı Celâleddin	1	Mevlânâ Celâleddin Rûmi
37.	Divân-ı Mevlânâ	1	Mevlânâ Celâleddin Rûmi
38.	Def'a Farisî Tefsîr-i Şerîf Kıt'aları	1	
39.	Mecâlis	2	Mevlânâ Celâleddin Rûmi
40.	Ruhu'l-Kudüs	1	Muhyiddin Arabi
41.	Kısâsü'l-Enbiyâ	1	
42.	Def'a Menâkıb-ı Mevlânâ	1	Lokmâni Dede
43.	İlâhinâme-i Şeyhü'l-Âttâr	1	Attâr
44.	Maarif-i Sultânü'l- Ulemâ	1	Bahâeddin-i Veled
45.	İnşâ-ı Hâce Cihân	1	Vahidî

46.	Bimâristân	1	Kâysûnizâde
47.	Def'â Farîsi Lügât	1	
48.	Tabakâtü's-Sûfi	1	Sülemî veya Ensâri
49.	Menâzilü's- Sa'ilin	1	Herevî
50.	Şerh-i Hâfiz Kit'ası	1	Şem'î Şem'ullâh
51.	Menâkıb-ı Kebîr	1	Eflâkî
52.	Divân-ı Kebîr	2	Mevlânâ Celâleddin Rûmi
53.	Kelile Ve Dimle	1	
54.	Divân-ı Irakî	1	Fahreddîn-i Irâkî
55.	Menâkıb-ı Goncdüvâni	1	Goncdüvâni
56.	Def'â Menâkıb-ı Mevlânâ	1	Lokmâni Dede
57.	Şerhü'l- Füsûs	1	Müeyyededdin- i Cendî
58.	Menâkıbü'l-Ârifîn	1	Eflâkî
59.	Divân-ı Molla Hünkâr	1	Mevlânâ Celâleddin Rûmi
60.	Aşıkpaşâ	1	Aşıkpaşâ
61.	Def'â Sultânü'l Ulemâ	1	Bahâeddin-i Veled
62.	Def'â Menâkıb-ı Mevlânâ	1	Lokmâni Dede
63.	Terâcimü'l-Eacim	1	Bakkâlî
64.	Tedbirü'ş-Şenâi	1	
65.	Evrâk-ı Âhîr-i Farisî Parça	2	
66.	Ahîrü'l- Şerhî Mesnevî		

67.	Def'a Bir Mikdârâderi Eczâ		
68.	Mushâf-1 Şerîf İcrâları		

## SONUÇ

İslam dünyasında, temel amacı insanı kâmil noktaya taşımak olan bir çok tarikat kurulmuştur. Bunlardan en önemlilerinden biri de Mevlevîliktir. Selçuklular zamanında Konya’da kurulan ve Mevlânâ Celâleddin Rûmî’ye (ö.672/1273) nisbet edilen bu tarikat Mevlânâ’nın vefatının ardından teşkilatlanmasını tamamlayarak özellikle Osmanlılar coğrafyasında yayılmışlardır. Bu tarikat Osmanlı dönemi tasavvufî hayatı bakımından son derece önemli bir konuma gelmiş; şiiri, musikisi ve sema’ ile ilgi görmüştür. Osmanlı siyaset ve devlet adamlarının Mevlevî tarikatına bağlanarak mallarını bu dergahlara vakfetmeye başlamalarıyla Mevlevîlik artık Osmanlılarda resmi bir kurum haline gelmiş oluyordu. XV-XVI. yüzyıllarda hızla çoğalan Mevlevî dergahları XVII. yüzyıldan itibaren artık bir devlet müessesesi olmuştur. Osmanlı Devletinde II. Mahmud zamanında ülkedeki vakıfların devlet kontrolüne alınabilmesi için kurulan evkâf idaresi ülkedeki vakıflarıda kendi arasında ayırmış oldu. Buna göre bizzat mütevellileri tarafından idare olunan vakıflar Mülhak vakıflardı. Padişahların vakıfları ve mütevellileri kalmayan vakıflar ise Mazbut vakıflar sınıfına giriyordu. Bir de Müstesna vakıflar vardı ki Evkâf nezaretinin müdahalesi olmaksızın doğrudan doğruya mütevellileri tarafından idare olunan vakıflardı. Mevlânâ vakfına daha sonra “*Evkaf-ı Celâliyye*” adı verilmiş ve Mülhak vakıflar içerisinde ayrı bir konuma getirilmiştir. Bu vakıfların âsar ve rüsûmunu mütevelliler alır, ferağ ve intikal muameleleri mütevellinin izniyle yapılır, tasarruf senetlerini de mütevelliler verir.

Yenikapı Mevlevîhânesi’ne Osmanlı sultanlarından birçoğunun yardımı olmuştur. Bunlardan biri de Sultan IV. Mehmed’in Yenikapı Mevlevîhânesi dervişlerinin ihtiyaçları için Balıkesir Yakub Karyesinde bulunan arazilerin gelirlerini tahsîs etmesidir. Bu arazilerin tasarruf senetleri, ferağ ve intikal işlemleri yukarıda anlatılan uygulamaya uygun olarak yapılmıştır. Bu işlemlerde dönemin Evkaf-ı Hümâyûn Nazırı’nın ve Yenikapı Mevlevîhânesi’nin postnişininin mühürleri vardır.

Yenikapı Mevlevîhânesi’nin mutfak kısmında kullanılan eşyalar incelendiğinde Mevlevîlerin mutfak kültürüne dair fikirler edinilebilir. Mevlevîlerin ortak bir



sahandan yemek yedikleri bilinmektedir. Mevlevîhânedeki bulunan 9 adet bakır ayaklı sahan Mevlevîlerin bu özelliklerini doğrular niteliktedir. Mevlevîhâne mutfağında bulunan 8 adet dede sahnı dedelere ayrı yemek kaplarının ayrılmış olabileceğini göstermesi açısından önemlidir. Mevlevîlere mahsus bir tür yemek olan Mevlevî plavı için Mevlevîhânedeki özel bir yerde 1 adet kazan bulundurulurdu. Mevlevîhâne mutfağında da bu amaçla kullanıldığını düşündüğümüz 1 adet bakır kazan vardır.

Mevlevîler için kahve önemli bir içecektir. Yenikapı Mevlevîhânesi'nde bulunan 1 adet büyük kahve ibriği, 3 adet küçük kahve ibriği, 2 adet kahve setinin olması kahvenin Mevlevîler için önemli bir içecek olduğunu bir kez daha tescillendirmiştir. Mevlevî dergâhlarında kebâb yapıldığını gösteren bir kanıt olarak da Yenikapı Mevlevîhânesi'nde bulunan 4 adet kebâb şişidir.

Yenikapı Mevlevîhânesi'nin üç aylık bütçesi incelendiğinde Hazine'den gelen bir miktar paranın olduğu görülmektedir. Osmanlı Devleti'nin Mevlevîliğe vermiş olduğu değeri anlamak için bu önemli bir veridir. Bütçeden en önemli payı aşçı olarak tanımlanan kişi almıştır. Dedelere kesintiler halinde para verildiği, ayrıca yeni gelen canlar için ayrı bir para ayrıldığı ve sebil, harem için de para harcaması olduğu görülmektedir. Bütçenin büyük kısmı mutfak masraflarına ayrılmıştır. Bütçenin genel toplamına bakıldığında harcamaların gelirden fazla olduğu görülmüştür.

Mevlevîler kitaplara önem veren bir tarikattır. Bu amaçla Mevlevî dergâhlarında kütüphâne geleneğinin olduğu bilinmektedir. Yenikapı Mevlevîhânesi'nde bulunan kütüphâne Sultan Abdülmecit devrinde Maliye Nazırlığı yapan Abdurrahman Nâfiz Paşa tarafından 1266/1850-51'de inşa ettirilmiştir. Yenikapı Mevlevîhânesi kütüphanesinde bulunan kitaplar bir Mevlevî dergâhındaki kitapları göstermesi açısından önemlidir. Mevlânâ'nın eserlerini Farsça yazmış olması Mevlevîler için Farsça'yı özel kılmıştır. Kütüphanede bulunan Farsça fıkıh, tefsir kitapları ve Farsça lügat bu bilgiyi doğrular niteliktedir. Mevlânâ'nın eserlerinin ve bu eserlerin şerhlerinin sayısının fazla olduğu bu kütüphanede ağırlıklı olarak tasavvuf kitapları mevcuttur. Mevlevî tarikatının insan eğitime verdiği önemin bir göstergesi olan bu kitaplardan müstakil olarak güzel ahlak, cömertlik, kahramanlık duygularının ele alındığı *Ahlâk-ı Muhsini*, öğüt vermek amacıyla yazılmış olan Hint kökenli bir eser

olan *Kelile ve Dimne*, tasavvuf mertebelerinin anlatıldığı *Menâzilü's- Sair'in* sadece bir kaçıdır. 4 Şevval 1324/ 21 Kasım 1906 tarihinde dergâh kütüphanesinin altında çıkan yangın sonucunda burada bulunan eserler maalesef yanmaktan kurtulamamıştır.

Şiir, musiki ve ilim meclisi olan Mevlevî dergâhlarında çok sayıda ilim sahibi yetişmiştir. Bu dergâhlardan biri olan Yenikapı Mevlevîhânesi kültürümüze damga vurmuş önemli isimler yetiştirmiştir. Klasik musikimizin önemli bir ismi olan Buhûri-zâde Mustafa İtri, ünlü bestekârimız Hamamî-zâde İsmail Dede Efendi, Türk şiirinin önemli isimlerinden Şeyh Galip gibi isimler öne çıkanlardandır.

## KAYNAKÇA

### ARŞİV KAYNAKLARI

#### A.Konya Mevlânâ Müzesi Arşivi

1.165 No'lu Zarf

#### B.T.C. Başbakanlık Osmanlı Arşivleri, İstanbul, (BOA)

1. BOA, Sadaret Nazaret ve Devair Evrakı (MKT. NZD.), 252/90 (16 R 1274/1858).
2. BOA, İrade Dahiliye (İD), 415/27447 (24 S 1275/1858).
3. BOA, Sadaret Nazaret ve Devair Evrakı (MKT. NZD.), 111/76 (25 R 1276/1859).

### BİRİNCİL KAYNAKLAR

Abdülbâki Nâsır Dede vd.: **Defter-i Dervîşân -II**, İSAM Ktp., nr.18112; a.e., **Yenikapı Mevlevîhânesi Günlükleri**, haz., Bayram Ali Kaya- Sezai Küçük, İstanbul, Zeytinburnu Belediyesi Kültür Yayınları, 2011.

Ahmed Eflâki: **Âriflerin Menkıbeleri (Menâkibü'l-Arifin)**, çev., Tahsin Yazıcı, Ankara, Meb Yayınları, 1995.

Ali Enver: **Semâhâne-i Edeb**, İstanbul, Âlem Matbaası, 1309.

Ali Nutkî Dede: **Defter-i Dervîşân -I**, Süleymaniye Ktp., nr.1194; a.e., **Yenikapı Mevlevîhânesi Günlükleri**, haz. Bayram Ali Kaya- Sezai Küçük, İstanbul, Zeytinburnu Belediyesi Kültür Yayınları, 2011.

Ayvansarayî Hüseyin Efendi: **Hadîkatü'l-Cevâmi**, I-II, İstanbul, Matbaa-i Âmire, 1281.

- Bursalı Mehmed Tâhir: **Osmanlı Müellifleri**, I-III, İstanbul, Matbaa-i Âmire, 1333.
- Esrar Dede: **Tezkire-i Şuarâyı Mevlevîyye**, Süleymaniye Ktp., Hâlet Efendi Mülhakı, nr. 109.; a.e., haz., İlhan Genç, Ankara, 2000.
- Evliya Çelebi: **Seyahâtname**, I, İstanbul, İkdâm Matbaası, 1314.
- Fındıklılı İsmet Efendi: **Tekmiletü'ş-Şakaik fi Hakki Ehli'l-Hakaik**, haz., Abdülkadir Özcan, İstanbul, Çağrı Yayınları, 1989
- Hasîrîzâde Elif Efendi: **Tenşîtü'l-Muhibbin bi Menâkıb-ı Hâce Hüsâmeddin**, İstanbul, Matbaa-i Bahriye, 1342.
- Hüseyin Vassaf: **Sefine-i Evliya**, haz., Mehmet Akkuş-Ali Yılmaz, İstanbul, Kitapevi Yayınları, 2006.
- Mehmed Süreyya: **Sicil-i Osmani**, I-IV, 1327, İstanbul, Matbaa-i Âmire, 1308'in Tıpkı Basımı.
- Mehmed Ziyâ: **Merâkiz-i Mühimme-i Mevlevîyyeden Yenikapı Mevlevîhânesi**, İstanbul, Dârü'l Hilâfetü'l- Âliyye, 1329.
- Mustafa Naima Efendi: **Târih-i Nâimâ**, I, haz., Mehmed İpşirli, Ankara, TTK Yayınevi, 2007.
- Nev'îzâde Atâî: **Şakâik-i Nûmaniye ve Zeyilleri, Hadâiku'l-Hakâik Fî Tekmiletü'ş-Şakâik**, II, haz., Abdülkadir Özcan, İstanbul, Çağrı Yayınları, 1989.
- Sâkıb Dede: **Sefine-i Nefise-i Mevlevîyyan (Sefine-i Mevlevîyyan)**, II, İSAM Ktp., nr.13767.
- Şemseddin Sâmî: **Kâmûs-i Türkî**, İstanbul, İkdâm Matbaası, 1317.
- Şeyhî Mehmed Efendi: **Vekâyiü'l-Fudalâ**, III-IV, haz., Abdülkadir Özcan, İstanbul, Çağrı Yayınları, 1989.

## KİTAPLAR, MAKALELER VE TEZLER

- Akgündüz, Murat: “Mevlevîlik ve Osmanlı Padişahları”, Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, **Uluslararası Mevlânâ ve Melevîlik Sempozyumu Bildirileri -II**, ed., Prof. Dr. Abdurrahman Elmalı-Prof. Dr. Ali Bakkal, Şanlıurfa, 2007
- Aksu, Hüsameddin: “Câvidânnâme”, **DİA**, C.VII, 1993.
- Algül, Abdulkadir: **Sabûhî Ahmed Dede, Hayatı, Eserleri ve İhtiyârât-ı Sabûhî adlı eseri (1-100 varak)**, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum, 2007.
- Altinkulaç, Tayyar: “Bakkalî”, **DİA**, C.IV, 1991.
- Arpağuş, Safi: **Manevilik’te Manevi Eğitim**, İstanbul, Vefa Yayınları, 2009.
- \_\_\_\_\_ : **Mevlânâ’nın Dîni Anlatım Metodu**, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 2001.
- Aşkar, Mustafa: **Tasavvuf Tarihi Literatürü**, İstanbul, İz Yayınları, 2006.
- Avçin, Mehmed: **Terceme-i Ahlak-ı Muhsini (İnceleme-Metin)**, DPÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi , Kütahya, 2010.
- Aydüz, Salim: “Muvakkithane”, **DİA**, C.XXXI, 2006.
- Bakırcı, Naci: “Konya Mevlânâ Dergâhı”, **İslam Sanat,Tarih, Edebiyat ve Musiki Dergisi**, Yıl:5, Sayı:10, Konya, 2007.
- Bilgin, Orhan: “Fahreddîn-i Irâkî”, **DİA**, C.XXII, 1995.
- Cebecioğlu, Ethem: “İbnü’l-Arabî, Muhyiddin”, **DİA**, , C.XX. 1999.

- \_\_\_\_\_ : “Muhyiddin İbnü’l Arabî’nin (560/1165-638/1240) Hayatı ve Eserleri”, **Tasavvuf**, (İbn-i Arabî Özel Sayısı), Yıl:9 (2008).
- \_\_\_\_\_ : **Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü**, İstanbul, Anka Yayınları, 2004.
- Çağatay, Neşet: “Osmanlı İmparatorluğunda Reâyâ’nın Mîrî arazide toprak tasarrufu ve intikal tarzları”, **IV. Türk Tarih Kongresi : kongreye sunulan bildiriler, Türk Tarih Kongresi (IV : 1948 : Ankara)**, Ankara, TTK Yayınevi, 1952.
- Değirmençay, Veyis: “Sultan Veled”, **DİA**, C.XXXVII, 2009.
- Devellioğlu, Ferit: **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügât**, İstanbul, Aydın Kitapevi, 2012.
- Dopdoğru, İrem: **Mecmû‘a-i Eş‘ar-ı Mevlevîyân**, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale, 2011.
- Erdoğan, Erol: “Mevlânâ Müzesi Hazine-i Evrak Arşivinde Bulunan Bursa Mevlevîhânesi İle İlgili Belgeler”, **Bursa’da Dünden Bugüne Tasavvuf Kültürü**, haz., Ramis Dara, Bursa, 2002
- Erdoğan, Mustafa: “Yenikapı Mevlevîhânesi’yle İlgili Kaynaklara Bir İlâve: Kemâleddin Efendi’nin *Terâcim-i Ahvâl’i*” **Türk Kültürü ve Hacı Bektâş Veli Araştırma Dergisi**, Sayı:47, Güz 2008.
- Erdoğan, Muzaffer: “Mevlevî Kuruluşları Arasında İstanbul Mevlevîhâneleri”, **İÜEF Güney-Doğu ve Avrupa Araştırmaları Dergisi**, Sayı:4-5, İstanbul, 1975.
- \_\_\_\_\_ : “Mevlevî Kuruluşları Arasında İstanbul Mevlevîhâneleri”, **İ.Ü.E.F. Güney-Doğu ve Avrupa Araştırmaları Dergisi**, Sayı:4-5, (İstanbul 1975-1976).
- Erünsal, İsmail E.: “Osmanlı Vakıf Kütüphaneleri”, **Yavuz Argıt Armağanı**, Kocaeli, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, 2012.

- Fırat, Öznur: **Tedbîr-i İksir**, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Aydın 2010.
- Gölpınarlı, Abdülbâki: **Mevlânâ'dan sonra Mevlevîlik**, II. Baskı, İstanbul, İnkılap Yayınları ve Aka Yayınları, 2006.
- \_\_\_\_\_ : "Konya'da Mevlânâ Dergâhı'nın Arşivi", **İÜİFM**, Sayı: XVIII/19.
- Göyünç, Nejat: "Mevlânâ Müzesi Arşivi", **Selçuk Üniversitesi 2. Mevlânâ Kongresi, Tebliğler**, Konya.
- \_\_\_\_\_ : "Osmanlı Dönemi Sûfilik Tarihinin Arşiv Kaynakları", **Osmanlı Toplumunda Tasavvuf ve Sufiler**, II.Baskı, haz., Ahmet Yaşar Ocak, Ankara, TTK Yayınları, 2014.
- Gümüş, Sadrettin: "Seyyid Şerif Cürcâni", **DİA**, C.VIII, 1993.
- Halıcı, Nevin: **Mevlevî Mutfağı**, İstanbul, Metro Kültür Yayınları, 2007.
- Hatiboğlu, İbrahim: "Mesâbihü's Sünne", **DİA**, C.XXIX, 2004.
- Işın, Ekrem: "İstanbul'un Mistik Tarihinde Mevlevîhâneler", **İstanbul Dergisi**, Sayı: 4, İstanbul, 1993.
- \_\_\_\_\_ : "Yenikapı Mevlevîhânesi'nin İki Vakfiyesi", **İstanbul Araştırmaları**, Sayı: 3, İstanbul 1997.
- \_\_\_\_\_ : "Yenikapı Mevlevîhânesi", **Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi**, İstanbul 1994, C.VII, s.476-491
- \_\_\_\_\_ : "Anadolu'da Mevlevîliğin Üç Dönemi (Genel Bir Değerlendirme)", **Bursa'da Dünden Bugüne Tasavvuf Kültürü-2**, Yay. Haz., Nahit Kayabaşı, Bursa, Kültür ve Sanat Vakfı Yayınları, 2003.
- İnalcık, Halil: **Osmanlı İmparatorluğu: Klasik Çağ (1300-1600)**, Çev. Ruşen Sezer, İstanbul, YKY, 2003.
- İnançer, Ömer Tuğrul: "Osmanlı Tarihinde Sûfilik Âyin ve Erkânları", **Osmanlı Toplumunda Tasavvuf ve Sufiler**, II.Baskı, haz., Ahmet Yaşar Ocak, Ankara, TTK

- Yayımları, 2014.
- Kandemir, M.Yaşar: “Nevevî”, **DİA**, C.XXXIII, 2007.
- Kara, Mustafa: “Tasavvuf İstılahlarına Dair Kitaplar”, **Osmanlı Toplumunda Tasavvuf ve Sufiler**, II.Baskı, haz., Ahmet Yaşar Ocak, Ankara, TTK Yayınları, 2014.
- \_\_\_\_\_ : “Osmanlılar Dönemi’nde Yaygın Olan Tarikatlar”, **Osmanlı Medeniyeti (Siyaset, İktisat, Sanat)** Haz., Coşkun Çakır, İstanbul, Klasik Yayınları, 2005.
- \_\_\_\_\_ : “Doğumunun 800. Yılında Mevlânâ ve Mevlevîlik”, **Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Cilt:15, Sayı:1, Bursa, 2006.
- Karaismailoğlu, Adnan: “Kelile ve Dimne”, **DİA**, C.XXV, 2002.
- Karamustafa, Ahmet T.: “Menâkıb-ı Hoca-i Cihân”, **DİA**, C.XXVIII, 2004.
- Kaya, Bayram Ali: **Tekke Kapısı, Yenikapı Mevlevîhânesi’nin İnsanları**, İstanbul, Zeytinburnu Belediyesi Kültür Yayınları, 2012.
- “Muhammed Pârisâ”, **Rehber Ansiklöpediti**, C.XII, İstanbul, İhlas Matbaası, 1984.
- Kılıç, Mahmut Erol: “Ni‘metullah-ı Veli”, **DİA**, C.XXXIII, 2007.
- Koca, Ferhat: “el-Ferâizü’s-Sirâciyye”, **DİA**, C.XII, 1995.
- Koçu, Reşat Ekrem: “Yenikapı Mevlevîhânesi”, **Mûsiki Mecmuası**, Sayı:170, Nisan 1962.
- Küçük, Sezai: **Mevlevîliğin Son Yüzyılı**, İstanbul, Vefa Yayınları, 2007.
- \_\_\_\_\_ : “Genel Hatlarıyla Mevlevîlik”, **Mevlevî Dünyasından Bahariye Mevlevîhânesi**, Ed. M.Baha Tanman, İstanbul, İstev Yayınları, 2013.
- Küçükdağ, Yusuf: “Mahmud Dede Zâviyesi Vakfiyesi”, **Vakıflar**



- Dergisi**, Sayı:XXII, Ankara, 1991.
- “Muhammed Pârisâ”, **Rehber Ansiklôpedisi**, C.XII, İstanbul, İhlas Matbaası, 1984.
- Nazif, Şahinoğlu M.: “Feridüddin Attâr”, **DİA**, C. IV, 1991.
- Nesib Seyyid Yusuf Dede” **TDEA**,VII, İstanbul, Dergâh Yayınları, 1990.
- Okumuş, Ömer: “Câmî, Abdurrahman”, **DİA**, C.VII, 1993.
- Okuyucu, Cihan: “Aşık Paşa’nın Tasavvuf Risalesi”, **Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı: 2, Kayseri, 1992.
- “Osman Selâhaddin Dede”,**TDEA**, İstanbul, Dergah Yayınları, 1990.
- Önder, Mehmet: “Konya’da Mevlânâ Müzesi Arşivi ve Mevlevîhâneler”, **Osmanlı Araştırmaları**, Sayı:XIV, İstanbul, 1994.
- Öngören, Reşat: “Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî”, **DİA**, C. XXIX, 2004.
- Özcan, Abdülkadir: “II. Mahmud ve Reformları Hakkında Bazı Gözlemler”, **Tarih İncelemeleri Dergisi**, Sayı:10, İzmir, 1995.
- Özcan, Tahsin: “Osmanlı Devleti’nde Eğitim Hizmetlerinin Finansmanı,” **Osmanlı Devletinde Bilim ve Eğitim Milletler Arası Kongresi Tebliğleri**, der., Hidayet Yavuz Nuhoglu, İstanbul, İrcica Yayınları, 2001.
- Özönder, Hasan: “Yangınlarla Kaybettiğimiz Yenikapı Mevlevîhânesi”, IX. Mevlânâ Kongresi, 15-16 Aralık 1997,**Tebliğler**, Konya, 1997.
- Sarı, Mehmet: **Sâbûhi Ahmed Dede, Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri ve Türkçe Divânı’nın Tenkitli Metni**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1992.
- Seçkin, Aydın: “Türkiye’deki Önemli Mevlevîhâneler ve Mevlevîhânelerin Yaşatılmasında Vakıflar Genel

Müdürlüğünün Rolü”, **Selçuk Üniversitesi Mevlana Araştırma Merkezi Yayınları**, Bildiriler :2, Konya, 2010.

- Sertoğlu, Mithat: “Osmanlı İmparatorluğu Devrinde Toprak Dirliklerinin Çeşitli Şekilleri”, **VI. Türk Tarih Kongresi : kongreye sunulan bildiriler, Türk Tarih Kongresi (VI : 1961 : Ankara)**, Ankara, TTK Yayınevi, 1967.
- Sevgi, H. Ahmet: “Mantıku’t-Tayr”, **DİA**, C. XXVIII, 2003.
- Uludağ, Süleyman: “Osmanlı Dönemi Tasavvuf Düşüncesinin Bazı Temel Kaynakları”, **Osmanlı Toplumunda Tasavvuf ve Sufiler**, II.Baskı, haz., Ahmet Yaşar Ocak, Ankara, TTK Yayınları, 2014.
- Şahin, M. Süreyya: “Kıyas-ı Enbiyâ”, **DİA**, C.XXV, 2002.
- Şahinoğlu, M.Nazif: “Bahâeddin Veled”, **DİA**, C.IV, 1991.
- Tanman, Baha: “İstanbul Mevlevîhâneleri”, **Osmanlı Araştırmaları**, Sayı:XIV, İstanbul, 1994.
- \_\_\_\_\_ : “Yenikapı Mevlevîhânesi”, **DİA**, C.XLIII, 2013.
- Tatlı, Bekir: “Muhyiddin İbn Arabî’nin *Fusûsu’l-Hikem*’de İşaret Ettiği Hâlid B. Sinân’ın Peygamberliği Hakkındaki Rivayetin Değerlendirmesi”, **Tasavvuf**, (İbn-i Arabi Özel Sayısı-2), Yıl:9 Sayı:21, 2008.
- Temizel, Ali: **Mevlânâ, Çevresindekiler, Mevlevîlik ve Eserleriyle İlgili Eski Hafli Türkçe Eserler**, Konya, Selçuk Üniversitesi Mevlâna Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları, 2009.
- Topuzoğlu, Tevfik R.: “Faslü’l-Hitâb”, **DİA**, C.XII, 1995.
- Tosun, Necdet: “Tasavvuf Kültüründe Tekke Yemekleri”, **Tasavvuf İlmi ve Akademik Araştırma Dergisi**, Yıl:5, Sayı:12, Ankara, 2004.
- Tuş, Muhiddin: “Osmanlılarda Özel Toprak Mülkiyeti ve Vakıf Münasabeti”, **SÜ. Sosyal Bilimler Enstitüsü**

**Dergisi**, Sayı:5, Konya, 1999.

- Türer, Osman: “Osmanlı Anadolu’sunda Tarikatların Genel Dağılımı”, **Osmanlı Toplumunda Tasavvuf ve Sufiler**, II.Baskı, haz., Ahmet Yaşar Ocak, Ankara, TTK Yayınları, 2014.
- Ünal, Nesligül: **Yenikapı Mevlevihanesi’nin Tarihsel Gelişimi ve Harem Konağı’nın Restitüsyon Projesi**, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2007.
- Yavuz, Kemal: “Aşıkpaşa”, Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, **Türkiyat Araştırmaları Dergisi**, Sayı: 13, Konya, 2003.
- Yaylalı, Davut: “Mevsilî, Abdullah B. Mahmûd”, **DİA**, C.XXIX, 2004.
- Yazıcı, Tahsin: “Hâfız-ı Şîrâzî”, **DİA**, C.XV, 1997.
- \_\_\_\_\_ : “Menâkıbu’l-Ârifin”, **DİA**, C.XXIX, 2004.
- Uludağ, Süleyman: “Hâce Abdullah Herevî”, **DİA**, C.XVII, 1998.
- Yetik, Erhan: “Menâzilü’s-Sa’irin”, **DİA**, C.XXIX, 2004.
- \_\_\_\_\_ : “Minhâcü’l- Fukârâ”, **DİA**, C.XXX, 2005.
- Zübeyir, Hamid: “Mevlevîlikte Mutfak Terbiyesi”, **Türk Yurdu** (1.,2. Seri Türkçeleştirilmiş Baskı), Türk Ocakları, İstanbul, Tutibay Yayınevi, 2001.

## İNTERNET KAYNAKLARI

- Kaşıkcı, Osman: “Osmanlı Hukukunda Taşınmazlara Tasarruf Şekli ve Tasarruf Belgelerinin Günümüz Hukukunda Geçerliliği”, **E-Akademi Dergisi**, Sayı:14, Nisan 2003, (Çevrimiçi) [http// www.e-akademi.org](http://www.e-akademi.org), 15 Nisan 2014.

## **EKLER**

## **1. BELGELERİN TRANSKRİPSİYONU**

165\_01-01a

[Soğuk Mühür]: VARAKA-İ SAHÎHA

Vakf Sendi Yazılmak İçün Varakadır.

Kıymeti: Gurûş: 3

Veçh-i tahrîri hurûf oldurki

Cennetmekân Sultân Mehmed Hân-ı râbî‘ tâbe serâhu hazretlerînin İstanbul’da Yenikapû mevlevî-hânesi fukarâ ve dervişânı ta‘âmiyelerine şart-ı tahsîs buyurmuş oldukları Nezaret-i Evkâf-ı Hümâyûna mülhâk Balıkesir’de emir-i ahûr Hasan Paşa zâviyesi dimekle ma‘rûf zâviye arâzîsinden karye-i mezkûr kurbunda basamak yanında kâin bir tarafı Seferoğlu İsmail Ağa tarlâsı ve bir tarafı Yahyalı tarlâsı ve bir tarafı Kara İmâmoğlu Mehmed Ağa tarlâsı ve bir tarafı tarîk-i âmm ile mahdûd. Tahminen sekiz dönüm mikdârı bir kıt‘a tarlâ Fî 20 Zi’l-ka‘de 34 senesi tarihiyle berveçh-i munâsafâ Tahtalı oğulları Hasan Ağa ve Halil Ağa uhdelerinde olub yerlerinde bulunan atîk temessüklerin zâyi‘ olmağla birer kıt‘a müceddeden temessük talep oldukları bu def‘a Balıkesir evkâf müdürü Ahmet Refet Efendi tarafından inhâ olmağla zâyi‘ olan temessüklerin zuhûr eder ise i‘tibâr olunmamak üzere iki kıt‘a müceddeden temessük tahrîr ve bi’l-meşrût mütevellisi olduğum hasebiyle temhîr olub defter-i vakf-ı şerife kayd ile iş bu temessük mûmâileyh Halil Ağa ve diğeri bir kıt‘ası dahi mûmâileyh Hasan Ağaya i‘tâ olundu gerekdir ki mûmâileyh Halil Ağa tarlâ-yı mezbûrun dört dönümüne mutasarrıf olub beher sene icâb eden a‘şâr-ı şeriyesini mahallinde me‘muriyetine edâ ve teslim eyledikçe zabt ve tasarrufuna müdahâle ve mûmâna‘at olunmaya.

Fî 19 Zi’l-ka‘de Sene 1273

**Es-Seyyid Eş-Şeyh Osmân bin Salâhaddîni’l-Mevlevî**

**Pôst-nişîn-i Mevlevî-hâne-i mezbûr**

[Mühür]: ALİ GÂLİB NÂZİR-I EVKÂF-I HÜMÂYÛN

**[Mühür]: ES-SEYYİD EŞ-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDÎN**

Derûn-ı temessükde muharrer sekiz dönüm mikdarda bir kıt'a tarlânın nısfına mutasarrıf olan Tatalıoğlu Halil Ağa mutasarrıf olduğunu dört dönüm tarlâya bi'z-zât rızâsıyla karye-i mezbûr ahâlisinden Kamçılı Topal Mehmed Ağa'ya ferağ-ı takrîr etmiş olduğundan bu def'a Balıkesir evkâf müdürü Ahmet Refet Efendi tarafından inhâ olunmağla bi't-tevlîye merkûmun tasarrufuna izin verilüb defter-i vakf-ı şerifte uhdesinde kayd olduğu iş bu mahalle şerh verildi.

Fî 15 Cemâziye'l-Âhir Sene 1273

**[Mühür]: ALİ GÂLİB NÂZİR-I EVKÂF-I HÜMÂYÛN**

**[Mühür]: ES-SEYYİD EŞ-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDÎN**

**165\_01-01b**

Kamçılı Topal Mehmed'e tebdîlen cedîd temessük verileceği

**[Mühür]: ES-SEYYİD EŞ-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDÎN**

Kamçılı Topal Temessüğü

**165\_01-02a**

**[Soğuk Mühür]: VARAKA-İ SAHÎHA**

Vakf Sendi Yazılmak İçün Varakadır.

Kıymeti: Gurûş: 3

Vech-i tahrîri hurûf oldurki

Cennetmekân Sultân Mehmed Han-ı râbî' tâbe serâhu hazretlerinin İstanbul'da Yenikapû mevlevî-hânesi fukarâ ve dervişânı ta'âmiyelerine şart-ı tahsîs buyurmuş oldukları Nezaret-i Evkâf-ı Hümâyûna mülhak Balıkesir'de Ya'kûb Karyesi'nde

emir-i ahûr Hasan Paşa zâviyesi dimekle marûf zâviye arâzîsinden karye-i mezbûr kurbunda kara yer nâm mahalde kâin bir tarafı Kara Ağa oğlu Ya'kûb Ağa tarlâsı bir tarafı Kara Hasan Ağa oğlu Ahmed Ağa tarlâsı ve bir tarafı Çerici Mehmed Ağa tarlâsı ve bir tarafı tarîk-i âmm ile mahdûd. Tahminen on dönüm mikdar bir kıt'a tarlâ Fî 23 Zi'l-ka'de 34 tarihiyle berveçh-i munâsafâ Tahtalı oğulları Hasan Ağa ve Halil Ağa uhdelerinde olub yerlerinde bulunan atîk temessüklerin zâyî' olmuş olduğundan müceddeden birer kıt'a temessük taleb oldukları bu def'a Balıkesir evkâf müdürü Ahmed Refet Efendi tarafından inhâ olmağla müceddeden iki temessük tahrîr ve bi'l-meşrût mütevellisi olduğum hasebiyle temhîr olunub defter-i vakf-ı şerife kayd ile iş bu temessük mûmâileyh Halil Ağa verdiği bir kıt'asında mûmâileyh Hasan Ağaya i'tâ olundu gerekdir ki mûmâileyh Halil Ağa tarlâ-yı mezkûrun beş dönümüne mutasarruf olub beher sene icâb eden a'sâr-ı şeri'yesini mahallinde me'muriyetine edâ ve teslim eyledikce zabt ve tasarrufuna müdahâle ve mûmâna'at olunmaya.

Fî 19 Zi'l-hicce Sene 1273

**Es-Seyyidü'ş-Şeyh Osmân bin Salâhaddîni'l-Mevlevî**

**Pôst-nişîn-i Mevlevî-hâne-i mezbûr**

**[Mühür]: ALİ GÂLİB NÂZİR-I EVKÂF-I HÜMÂYÛN**

**[Mühür]: ES-SEYYİD EŞ-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDÎN**

Derûn-ı temessükde muharrer on dönüm mikdar tarlânın nisfına mutasarrıf olan Tahtalıoğlu Halil Ağa mutasarrıf olduğu beş dönüm mikdar tarlâya bi'z-zât rızasıyla karye-i mezbûr ahâlisinden Kamçılı Torbalı Mehmed Ağa'ya ferağ-ı takrîr etmiş olduğundan bu def'a Balıkesir evkâf müdürü Ahmed Refet Efendi tarafından inhâ olunmağla bi't-tevlîye merkûmun tasarrufuna izin verülüb defter-i vakf-ı şerifde uhdesinde kayd olduğunu mahalle şerh verildi.

Fî 15 Cemâziye'l-Âhir Sene 1274

**Es-Seyyid Eş-Şeyh Osmân bin Salâhaddîni'l-Mevlevî**



**Pôst-nişîn-i Mevlevî-hâne-i mezbûr**

**[Mühür]: ALÎ GÂLİB NÂZİR-I EVKÂF-I HÜMÂYÛN**

**[Mühür]: ES-SEYYİD EŞ-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDÎN**

**165\_01-02b**

Kamçılı Topal Mehmed'e tebdilen cedîd temessük verileceği

**[Mühür]: ES-SEYYİD EŞ-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDÎN**

Fî 8 Safer Sene 1275

Topal Mehmed Temessüğü

Numero 162

**165\_01-03a**

**[Soğuk Mühür]: VARAKA-İ SAHÎHA**

Vakf Sendi Yazılmak İçün Varakadır.

Kıymeti: Gurûş: 3

Vech-i tahrîri hurûf oldurki

Cennetmekân Sultân Mehmed Han-ı râbî' tâbe serâhu hazretlerînin İstanbul'da Yenikapû mevlevî-hânesi fukarâ ve dervîşânı ta'amiyelerine tahsîs buyurmuş oldukları Nezaret-i Evkâf-ı Hümâyûna mülhak Balıkesir'de emir-i ahûr Hasan Paşa zâviyesi dimekle ma'rûf Ya'kûb Karyesi arâzîsinden karye-i mezbûr kurbunda Karagelin nâm mahalde bir tarafı Seferoğlu İsmail Ağa tarlâsı ve bir tarafı

Karamanköy'lü Deli Hasan Ağa tarlâsı ve bir tarafı Osmanoğlu Mehmed Ağa tarlâsı ve bir tarafı dere ile mahdûd. Tahminen dört dönüm mikdârı bir kit'a tarlâya mutasarrıf olan Seferoğlu Hüseyin Ağa tarlâ-yı mezbûru hal-i hayatında bi'z-zât hüsn-ı rızasıyla oğlu Hasan Ağaya ferağ-ı takrîr etmiş olduğu bu def'a Balıkesir evkâf müdürü Ahmet Refet Efendi tarafından inhâ olunmuş tarlâ-yı mezbûrun atik temessüğü dahi zâyi' olmuş olduğundan zuhûr eder ise itibâr olunmak üzere iş bu temessük müceddeden tahrîr bi'l-meşrût mütevellisi olduğum hasebiyle temhîr olunub defter-i vakf-ı şerife i'tâ olundu gerekdir ki mûmâileyh Seferoğlu Hasan Ağa bin Hüseyin tarlâ-yı mezbûra mutasarrıf olub beher sene icâb eden a'sâr-ı şeri'ye nin tamamen cânib-i vakf-ı şerife edâ eyledikçe zabt-ı tasarrufuna müdahâle olunmaya.

Fî Gurre-i Cemâziye'l-Evvel Sene 1275

**Es-Seyyid Eş-Şeyh Osmân bin Salâhaddîni'l-Mevlevî**

**Pôst-nişîn-i Mevlevî-hâne-i mezbûr**

**[Mühür]: MUHAMMED HASÎB NÂZIR-I EVKÂF-I HÜMÂYÛN**

**[Mühür]: ES-SEYYÎD EŞ-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDÎN**

**165-01-03b**

Hasan Ağa İbn-i Saferoğlu Hüseyin

**[Mühür]: ES-SEYYÎD EŞ-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDÎN**

Numero:179

165\_01-04a

[Soğuk Mühür]: VARAKA-İ SAHÎHA

Vakf Sendi Yazılmak İçün Varakadır.

Kıymeti: Gurûş: 3

Vech-i tahrîri hurûf oldurki

Cennetmekân Sultân Mehmed Han-ı râbî‘ tabe serâhu hazretlerînin İstanbul’da Yenikapû mevlevî-hânesi fukarâ ve dervîşânı ta‘âmiyelerine şart-ı ta‘yîn buyurmuş oldukları Nezaret-i Evkâf-ı Hümâyûna mülhak Balıkesir’de emir-i ahûr Hasan Paşa zâviyesi dimekle ma‘rûf zâviye arâzîsinden karye-i mezbûr kurbunda basamak yanı direklerin mahallinde bir tarafı Esiroğlu Deli Hüseyin tarlâsı ve bir tarafı Tahtalı oğulları Hasan ve Halil Ağalar tarlâsı ve bir tarafı Çavdaroğlu kızı Rabia tarlâsı, ve bir tarafı arâzî-i mezbûre içindeki tarîk-i âmm mahdûd. Tahminen üç dönüm mikdârı bir kıt‘a tarlâ Fî Şevval 34 tarihiyle bervech-i münâsafa Solakoğlu Osman Ağa ve re‘is-i ayân Kara Mehmed Ağa mutasarrıf olub mûmâileyh Mehmed ağa vefât etmekle tarlâ-yı mezkûreden hissesi oğulları Ya’kûb Ağa ve Hüseyin Ağa’ya intikâl etmiş bu def‘a vürûd edüb taraf-ı vakf-ı şerifde mahfûz olan zeyl-i mazbûtlı defterinde nümâyân ve tarlâ-yı mezkûrun atık temessüğü dahi zâyi‘ olmuş olduğundan zuhûr eder ise itibâr olunmamak üzere iş bu temessük müceddeden tahrîr ve bi’l- meşrût mütevellisi olduğum hasebiyle temhîr olunub defter-i vakf-ı şerife i‘tâ olundu gerekdir ki tarlâ-yı mezkûrun nısfına mûmâileyh Osman Ağa mutasarrıf diğerine mûmâileyhuma Ya’kûb Ağa ve Hüseyin Ağa mutasarrıf olub beher sene icâb eden a’şâr-ı şer‘iyelerini malallinde me’muriyetine edâ ve teslîm eyledikce zabt ve tasarruflarına kimesne tarafından müdahâle ve mûmâna‘at olunmaya.

Fî 19 Safer Sene 1273

**Es-Seyyid Eş-Şeyh Osmân bin Salâhaddîni’l-Mevlevî**

**Pôst-nişîn-i Mevlevî-hâne-i mezbûr**

**[Mühür]: MUHAMMED HASÎB NÂZİR-I EVKÂF-I HÛMÂYÛN**

Derûn-ı temessükde muharrer olan üç dönüm tarlânın nısfına mutasarrıf olan Ya'kûb Ağa ve Hüseyin Ağa kendi hüsn-ü rızalarıyla elli guruş mühâbelesinde mûmâileyh Solakoğlu Osman Ağaya ferağ-ı takrîr etmiş oldukları bi't- tahkîk İş bu mahalle şerh-u temhîr kılındı gerekdir ki zabt-u tasarrufuna kimesne tarafından mâni' ve mûmâna'at olunmaya.

Fî 23 Rebi'ü'l-Âhîr Sene 73

**Mühür]: ALİ GÂLİB NÂZİR-I EVKÂF-I HÛMÂYÛN**

**[Mühür]: ES-SEYYİD EŞ-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDÎN**

**165\_01-04b**

Kara Ağa'nın Hasan ve İsmail tebdilen cedîd temessük verileceği

**[Mühür]: ES-SEYYİD ES-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDÎN**

Kara Ağa zâdeler

Solakoğlu Osman târla

**165\_01-05a**

**[Soğuk Mühür]: VARAKA-İ SAHÎHA**

Vakf Sendi Yazılmak İçün Varakadır.

Kıymeti: Gurûş: 3

Vech-i tahrîri hurûf oldur ki

Cennetmekân Sultân Mehmed Han-ı râbî‘ tâbe serâhu hazretlerînin İstanbul’da Yenikapû mevlevî-hânesi fukarâ ve dervişânı ta‘âmiyelerine şart-ı tahsîs buyurmuş oldukları Nezaret-i Evkâf-ı Hümâyûna mülhak Balıkesir’de Ya’kûb Karyesinde emir-i ahûr Hasan Paşa zâviyesi dimekle ma‘rûf zâviye arâzîsinden karye-i mezbûr kurbunda kara yer nâm mahalde bir tarafı Dorukcuoğlu Hasan Ağa tarlâsı ve bir tarafı Yeni köylü Sağır Ahmed Ağa tarlâsı Topçuoğlu İbrahim Ağa tarlâsı ve bir tarafı İmamoğlu İsmail Ağa tarlâsı ile mahdûd. Tahminen altı dönüm mikdârı bir kıt‘a tarlâ Fî 5 Şevval 34 tarihiyle aleliştirâk Solakoğlu Osman Ağa ve re‘is-i âyan Kara Mehmed Ağa uhdelerinde olub bu def‘a mûmâileyh Kara Mehmed Ağa fevt olmağla hisse-i şayi‘ası oğulları Ya’kûb ve Hasan Ağalara intikâl etmiş olduğu bu def‘a vârid olub tarîk-ı vakf-ı şerifde mahfûz zeyl-î defterinde nümâyân ve tarlâ-yı mezbûr atîk temessüğü dahi zâyi‘ olmuş olduğundan zuhûr eder ise itibâr olunmamak üzere iş bu temessük müceddeden tahrîr bi’l- meşrût mütevellisi olduğum hasebiyle temhîr olunub defter-i vakf-ı şerife kayd ile i‘tâ olundu gerekdir ki mûmâileyh Osman Ağa ve emmîzâdeleri Ya’kûb ve Hasan Ağalar tarlâ-yı mezbûra mutasarrıf olub beher sene icâb eden beher sene icâb eden a‘şâr-ı şeri‘yelerini mahallinde me‘muriyetine edâ ve teslîm eyledikce zabt ve tasarruflarına kimesne tarafından müdahâle ve mûmâna‘at olunmaya.

Fî 21 Zi’l-hicce Sene 1273

### **Es-Seyyid Eş-Şeyh Osmân bin Salâhaddîni’l-Mevlevî**

#### **Pôst-nişîn-i Mevlevî-hâne-i mezbûr**

Derûn-ı temessükde mezkûr tarlânın nisfina mutasarrıf olan Ya’kûb Ağa ve Hasan Ağa mutasarrıf oldukları kıt‘a tarlâ-yı mezkûru bi’z-zât rızalarıyla hissedârları ve emmîzâdeleri mûmâileyh Osman Ağaya ferağ-I takrîr etmiş oldukları Balıkesir evkâf müdürü Ahmed Refet Efendi tarafından inhâ olunmuş olduğundan mûmâileyh Osman Ağa’nın bi’t-tevlîye tasarrufuna izin verilüb defter-i vakf-ı şerifde bütün tarlâ-yı uhdesinde kayd olunduğu iş bu mahalde şerh verilmiştir.

Fî 17 Cemâziye’l-Evvel Sene 1274

**[Mühür]: ALİ GÂLİB NÂZİR-I EVKÂF-I HÜMÂYÛN**

**[Mühür]: ES-SEYYİD ES-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDÎN**

**165\_01-05b**

Kara Ağa zâdeler

Kara Hasan oğlu Osman Ağa

Numero-106

**[Mühür]: ES-SEYYİD ES-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDÎN**

**165\_01-06a**

**[Soğuk Mühür]: VARAKA-İ SAHÎHA**

Cânib-i Hazine-i Evkâf-ı Hümâyûn Vakf-ı Mülki Yazılmak Üzere Matbû‘ Varakadır

Kıymeti Üç Gurûşdur:3

Veçh-i tahrîri hurûf oldur ki

Cennetmekân Sultân Mehmed Han-ı râbî‘ hazretlerînin İstanbul’da Yenikapû mevlevî-hânesi fukarâ ve dervîşânı ta‘âmiyelerine şart-ı tahsîs buyurmuş oldukları Nezaret-i Evkâf-ı Hümâyûna mülhak Balıkesir’de Ya’kûb Karyesinde emir-i ahûr Hasan Paşa zâviyesi dimekle ma’rûf zâviye arâzîsinden karye-i mezbûr kurbunda boz yer nâm mahalde kâin bir tarafı sahib-i temessük İsmail Ağa tarlâsı ve bir tarafı Kaban Mahmed Ağa ve bir tarafı Kara Ağaoğlu Hüseyin Ağa tarlâsı ve bir tarafı dere ile mahdûd. Tahminen dört dönüm mikdârı bir kıt‘a tarlâya berveçh-i münâsafâ Seferoğulları Ali ve İsmail Ağalar mutasarrıflar iken merkûm Ali Ağa bilâveled fevt olmağla hisse-i şayı‘ası mahlûl ve cânib-i vakf-ı şerife âid ve raci‘ olmağın bi’l-

müzayide yüz yetmiş beş gurûş mu‘accele ile karındâşî ve hissedârî merkûm İsmail Ağaya icâr olunduğu Balıkesir evkâf müdürî Ahmet Refet Efendi tarafından inhâ olunmuş ve meblağ-ı muaccele-i mezbûre dahi tamamen cânib-i vakfa teslim kılınmış ve tarlâ-yı mezbûrun âtik temessüğü dahi zâyi‘ olmuş olduğundan zuhûr eder ise itibâr olunmamak üzere iş bu temessük müceddeden tahrîr ve bi’l-meşrût mütevellisi olduğum hasebiyle temhîr olunub defter-i vakf-ı şerîfe dahi kayd ile i‘tâ olundu gerekdir ki merkûm İsmail Ağa mezkûr dört dönüm tarlâya mutasarrıf olub beher sene icâb eden eden a‘şâr-ı şer‘iyelerin tamamen cânib-i vakf-ı şerife edâ ve teslim eyledikçe zabt ve tasarruflarına kimesne tarafından müdahâle ve mûmâna‘at olunmaya.

Fî 3 Cemâziye’l-Evvel Sene 1273

**Es-Seyyid Eş-Şeyh Osmân bin Salâhaddîni’l-Mevlevî**

**Pôst-nişîn-i Mevlevî-hâne-i mezbûr**

**[Mühür]: ES-SEYYİD EŞ-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDÎN**

**165\_01-06b**

Seferoğlu İsmail

**[Mühür]: ES-SEYYİD EŞ-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDÎN**

Numero:144

165\_01-07a

[Soğuk Mühür]: VARAKA-İ SAHÎHA

Vakf Sendi Yazılmak İçün Varakadır.

Kıymeti: Gurûş: 3

Vech-i tahrîri hurûf oldur ki

Cennetmekân Sultân Mehmed Han-ı râbî' tâbe serâhu hazretlerînin İstanbul'da Yenikapû mevlevî-hânesi fukarâ ve dervişânı ta'âmiyelerine şart-ı tahsîs buyurmuş oldukları Nezaret-i Evkâf-ı Hümâyûna mülhak Balıkesir'de Ya'kûb Karyesi'nde emir-i ahûr Hasan Paşa zâviyesi dimekle ma'rûf zâviye arâzîsinden karye-i mezbûr kurbunda basamak yanı nâm mahalde kâin bir tarafı Fazlıoğlu Ali Osman Ağa tarlâsı ve bir tarafı Koca Süleyman Ağa tarlâsı ve bir tarafı Kolukısaoğlu İsmail Ağa tarlâsı ve bir tarafı tarîk-i âmm ile mahdûd. Tahminen dört dönüm mikdârı bir kıt'a tarlâya mutasarrıf olan Abdi Beşiroğlu Ali Beşir fevt olub tarlâ-yı mezbûr oğlu Abdi Ağa ba'del intikâl mûmâileyh Abdi Ağa dahi fevt olub tarlâ-yı mezbûr kızı intikâl etmiş olduğu mahalden bi'l-vürûd taraf-ı vakf-ı şerîfde mahfûz olan zeyl-î mazbûtlu defterine nümâyân olub ve tarlâ-yı mezbûrun atık dahi zâyî' olmuş olduğundan zuhûr eder ise itibâr olunmak üzere iş bu temessük müceddeden tahrîr ve bi'l- meşrût mütevellisi olduğum hasebiyle temhîr olunub defteri vakf-ı şerife dahi kayd ile i'tâ olundu gerekdir ki merkûm Hatice tarlâ-yı mezkûre mutasarrıf olub beher sene a'şâr-ı şeriyelerin mahallinde me'muriyetine edâ ve teslim eyledikçe zabt ve tasarrufuna kimesne tarafından müdahâle olunmaya.

**Es-Seyyid Es-Şeyh Osmân bin Salâhaddîni'l-Mevlevî**

**Pôst-nişîn-i Mevlevî-hâne-i mezbûr**

[Mühür]: ALİ GÂLİB NÂZİR-I EVKÂF-I HÜMÂYÛN

Fî 17 Zi'l-hicce Sene 1273



Derûn-ı temessükde mestûr Necibe Hatun bint Abdi Ağa bilâveled müteveffa olub mutasarrıf olduğu tarlâ-yı mezbûr mahlûl ve Cânib-i vakf-ı şerife âid olmağla Balıkesir evkâf müdür-i Ahmet Refet Efendi marifetiyle bi'l-müzâyede tâli olan Ataloğlu İbrahim Ağa nâm kimesneye elli guruş mu'accele ile icâr olunduğu bu def'a müdür-i mûmâileyh tarafından inhâ olunmağla merkûm İbrahim Ağa'nın tasarrufuna bit-tevlîye izin verilüb defter-i vakf-ı şerifde uhdesinde kayd olunduğu iş bu şerh verilmiştir.

Fî 17 Cemâziye'l-Ahir Sene 1274

**[Mühür]: ES-SEYYİD EŞ-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDÎN**

**[Mühür]: ALİ GÂLİB NÂZİR-I EVKÂF-I HÜMÂYÛN**

**165\_01-7b**

Pireci Ali'nin tebdîlen cedîd temessük verileceği

**[Mühür]: ES-SEYYİD EŞ-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDÎN**

Numero:23

**165\_01-08a**

**[Soğuk Mühür]: VARAKA-İ SAHÎHA**

Vakf Sendi Yazılmak İçün Varakadır.

Kıymeti: Gurûş: 3

Vech-i tahrîri hurûf oldur ki

Cennetmekân Sultân Mehmed Han râbî' tâbe serâhu hazretlerînin İstanbul'da Yenikapû mevlevî-hânesi fukarâ ve dervişânı ta'âmiyelerine şart-ı tahsîs buyurmuş

oldukları Nezaret-i Evkâf-ı Hümâyûna mülhak Balıkesir'de Ya'kûb Karyesi'nde emir-i ahûr Hasan Paşa zâvîyesi dimekle ma'rûf zâviye arâzîsinden karye-i mezbûr kurbunda basamak yanında kâin bir tarafı Seferoğlu İsmail Ağa tarlâsı ve bir tarafı Yahyalı tarlâsı ve bir tarafı Kara İmamoğlu Mehmed Ağa tarlâsı ve bir tarafı tarîk-ı âmm ile mahdûd. Tahminen sekiz dönüm mikdârı bir kıt'a tarlâ Fî 20 Zi'l-ka'de 34 tarihiyle berveçh-i münâsafa Tahtalı Hasan Ağa ve Halil Ağa uhdelerinde olup yerlerinde bulunan temessüklerinde zâyi' olmağla birer kıt'a müceddeden temessüğe talib oldukları bu def'a Evkâf müdürü Ahmet Refet Efendi tarafından inhâ olunmuş olduğundan zâyi' olan temessükler zuhûr eder ise itibâr olunmamak üzere iki kıt'a temessük müceddeden tahrîr bi'l-meşrût mütevellisi olduğum hasebiyle temhîr olunub defter-i vakf-ı şerife kayd ile iş bu temessük mûmâileyh Hasan Ağaya ve diğer dahi mûmâileyh Halil Ağaya i'tâ olundu. Gerekdir ki mûmâileyh Hasan Ağa tarlâ-yı mezbûrun dört dönüm mikdârına mutasarrıf olup beher sene icâb eden a'şâr-ı şeri'yelerin mahallinde me'muriyetine edâ ve teslîm eyledikce zabt ve tasarruflarına kimesne tarafından müdahâle ve mûmâna'at olunmaya.

**Es-Seyyid Es-Şeyh Osmân bin Salâhaddîni'l-Mevlevî**

**Pôst-nişîn-i Mevlevî-hâne-i mezbûr**

**[Mühür]: ALİ GÂLİB NÂZİR-I EVKÂF-I HÜMÂYÛN**

Fî 19 Zi'l-hicce Sene 1273

Derûn-ı temessükde muharrer sekiz dönüm mikdârı bir kıt'a tarlânın tasarrufuna mutasarrıf olan Tahtalıoğlu Hasan Ağa fevt olup mezbûr dört dönüm oğulları Hacı Hasan Ağa ve Osman Efendiye âriyen İntikal etmiş olduğu bu def'a Balıkesir evkâf müdürü Ahmet Refet Efendi tarafından inhâ olmağla mûmâileyhümânın dört dönüm tarlâya berveçh-i münâsafa tasarruflarına bi't-tevlîye izin verilüb defter-i vakf-ı şerifde uhdelerine kayd olunduğu iş bu mahalle şerh verildi.

Fî 19 Fî 19 Zi'l-hicce Sene 1274

[Mühür]: ALİ GÂLİB NÂZİR-I EVKÂF-I HÜMÂYÛN

[Mühür]: ES-SEYYİD EŞ-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDÎN

165\_01-08b

[Mühür]: ES-SEYYİD EŞ-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDÎN

Tahtahoğulları Hâcî Hasan ve Osman Efendi Temessüğü

165\_01-09a

[Soğuk Mühür]: VARAKA-İ SAHÎHA

Vakf Sendi Yazılmak İçün Varakadır.

Kıymeti: Gurûş: 3

Vech-i tahrîri hurûf oldur ki

Cennetmekân Sultân Mehmed Han râbî' tâbe serâhu hazretlerînin İstanbul'da Yenikapû mevlevî-hânesi fukarâ ve dervîşânı ta'âmiyelerine şart-ı ta'yîn buyurmuş oldukları Nezaret-i Evkâf-ı Hümâyûna mülhak Balıkesir'de Ya'kûb Karyesi'nde emir-i ahûr Hasan Paşa zâviyesi dimekle ma'rûf zâviye arâzîsinden karye-i mezbûr kurbunda kara yer direkleri mahalde bir tarafı Yörükoğlu Mustafa Ağa tarlâsı ve bir tarafı Topçuoğlu İbrahim Ağa tarlâsı ve bir tarafı Paşaoğlu Mustafa Ağa tarlâsı ve bir tarafı tarîk-i hâs ile mahdûd. Tahminen dört dönüm mikdârı bir kıt'a tarlâya Fî 3 Muharrem 35 tarihiyle mutasarrıf olan Kara Hasan oğlu Ahmed Ağa vefât etmekle tarlâ-yı mezbûr oğlu Hasan Ağaya intikâl etmiş olduğu be def'a verûd edüb taraf-ı vakf-ı şerifde mahfûz olan zeyl-i mazbûtlu defterinde nümâyân ve tarlâ-yı mezkûrun atîk temessüğü dahi zâyi' olmuş olduğundan zuhûr eder ise itibâr olunmamak üzere iş bu temessük müceddeden tahrîr ve bi'l-meşrût mütevellisi olduğum hasebiyle temhîr olunub defter-i vakf-ı şerife kayd ile i'tâ olundu gerekdir ki mûmâileyh Hasan

Ağa tarlâ-yı mezkûre mutasarrıf olub beher sene icâb eden a‘şâr-ı şeri‘yelerin mahallinde me‘muriyetine edâ ve teslim eyledikce zabt ve tasarruflarına kimesne tarafından müdahâle ve mümâna‘at olunmaya.

**Es-Seyyid Eş-Şeyh Osmân bin Salâhaddîni’l-Mevlevî**

**Pöst-nişîn-i Mevlevî-hâne-i mezbûr**

**[Mühür]: MUHAMMED HASÎB NÂZIR-I EVKÂF-I HÜMÂYÛN**

Fî 23 Şaban Sene 1273

Derûn-ı temessükde muharrer o olan Kara Köseoğlu Hasan Ağa fevt olub Salib Gir oğlu Sami Ağa ve Mehmed Ağalara âdiyen tarlâ-yı mezkûrun intikâl etmiş olduğuna dair iş bu mahalle şerh ve temhîr kılındı.

Fî 27 Muharrem Sene 73

**165-01-09b**

**[Mühür]: ES-SEYYİD EŞ-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDÎN**

**165\_01-10a**

**[Soğuk Mühür]: VARAKA-İ SAHÎHA**

Vakf Sendi Yazılmak İçün Varakadır.

Kıymeti: Gurûş: 3

Vech-i tahrîri hurûf oldur ki

Cennetmekân Sultân Mehmed Han râbi‘ tâbe serâhu hazretlerînin İstanbul’da Yenikapû mevlevî-hânesi fukarâ ve dervişânı ta‘âmiyelerine şart-ı ta‘yîn buyurmuş

oldukları Nezaret-i Evkâf-ı Hümâyûna mülhak Balıkesir'de Ya'kûb Karyesi'nde emir-i ahûr Hasan Paşa zâviyesi dimekle ma'rûf zâviye arâzîsinden karye-i mezbûr kurbunda köyaltı direkleri mahallinde bir tarafı Beşir oğlu Veli Hüseyin Ağa tarlâsı ve bir tarafı tarîk-i hâs ve bir tarafı ba'zen kadızade Mustafa Ağa ve oğlu Abdurrahman Ağa tarlâsı ve ba'zen Çavdaroğlu İbrahim kızı Rabia Hatun tarlâsı ve bir tarafı ba'zen Hatice Hatun tarlâsı ve zevci Ali Ağa tarlâsı ve ba'zen Tokatlıoğlu Mehmed Ağa oğulları İbrahim ve Halil Ağalar tarlâsı ve ba'zen Osmanzâde Mehmed Ağaoğlu Abdullah Ağa tarlâsı ile mahdûd. Tahminen otuz dönüm mikdârı bir kıt'a tarlâya Fî 20 Zi'l-hicce 34 tarihiyle aleliştirâk mutasarrıf olan ihtiyâr kızı oğulları Mehmed Ağa ve Abdullah Ağa ve İsmail Ağaların tasarruflarını Hadi Ağa mûmâileyh tarafından Fî 7 Muharrem 59 tarihiyle müverrah bir kıt'a sened i'tâ olunmuş ve ba'dehu merkûmâdan İsmail Ağa dahi vefât etmekle mutasarrıf olduğu hissesi Balıkesir evkâf müdürü esbâk İzzet Efendi ma'rifetiyle kızları Emine ve Hatice ve Aişe'ye intikâl etmiş olduğu bu def'a verûd edüb tarîk-i vakf-ı şerîfde mahfûz olan zeyl-i mazbûtlı defterine nümâyân olan mu'amele-i mezbûrun vakf-ı şerife için hazine-i evkâf-ı hümâyûna tahsil-i derdest bulunmuş olduğundan mûmâileyhi'ş-şerife Ağa verdiği senede itibâr olunmak üzere iş bu temessük müceddeden tahrîr ve bi'l-meşrût mütevellisi olduğum hasebiyle bi't-temhîr defter-i vakf-ı şerife kayd ile i'tâ olundu gerekdir ki merkûmun Mehmed Ağa ve Emine ve Hadice ve Aişe hatunlar tarlâ-yı mezkûra mutasarrıf olub beher sene icâb eden a'şâr-ı şeri'yelerin mahallinde me'muriyetine edâ ve teslîm eyledikçe zabt ve tasarruflarına kimesne tarafından müdahâle ve mûmâna'at olunmaya.

Fî 25 Cemâziye'l-Âhir Sene 1273

**Es-Seyyid Eş-Şeyh Osmân bin Salâhaddîni'l-Mevlevî**

**Pôst-nişîn-i Mevlevî-hâne-i mezbûr**

**[Mühür]: MUHAMMED HASÎB NÂZIR-I EVKÂF-I HÜMÂYÛN**

**165\_01-10b**

Emine Hatûnun Hissesi

**[Mühür]: ES-SEYYÎD EŞ-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDÎN**

**165\_01-11a**

**[Soğuk Mühür]: VARAKA-İ SAHÎHA**

Vakf Sendi Yazılmak İçün Varakadır.

Kıymeti: Gurûş: 3

Vech-i tahrîri hurûf oldur ki

Cennetmekân Sultân Mehmed Han- râbî' tâbe serâhu hazretlerînin İstanbul'da Yenikapû mevlevî-hânesi fukarâ ve dervîşânı ta'âmiyelerine şart-ı tahsîs buyurmuş oldukları Nezaret-i Evkâf-ı Hümâyûna mülhak Balıkesir'de Ya'kûb Karyesi'nde emir-i ahûr Hasan Paşa zâviyesi dimekle ma'rûf zâviye arâzîsinden karye-i mezbûr kurbunda kara yer nâm mahalde kâin bir tarafı Kara Hasan oğulları Ahmed ve Mehmed Ağalar tarlâsı sipahîzâde El-hâc Mehmed Ağa tarlâsı ve bir tarafı Ağaların Hâcî Mehmed Ağa tarlâsı ve bir tarafı tarîk-i âmm ile mahdûd. Tahminen kırk dönüm mikdârı bir kıt'a tarlâya ihtiyâr kızı oğulları Abdullah Ağa ve Hâcî Mehmed Ağa ve Hâcî İsmail Ağa alelîştirâk mutasarrıf olub mûmâileyhin Abdullah Ağa bilâveled fevt olmağla hisse-i şayi'ası mahlûl olmağın Karesi Kâ'im-makâm-ı iş bu Şerif Ağa ma'rifetiyle karındâşları ve hissedârları mûmâileyhümâ Hâcî Mehmed Ağa ve Hâcî İsmail Ağaya icâr olunduğu mahallinden bi'l-vürûd. Taraf-ı vakf-ı şerîfde mahfûz olan zeyl-î mazbûtlu defterinde nümâyân olub mu'acelesi taraf-ı vakf-ı şerîfde te'diyesi derdest bulunmuş tarlâ-yı mezkûrun atîk temessük dahi zâyi' olmuş olduğundan mûmâileyhümânın hususları için başka başka birer kıt'a müceddeden temessük verilmesi lazım gelmiş olduğundan müceddeden iki kıt'a temessük tahrîr ve bi'l-meşrût mütevellisi olduğum hasebiyle tahrîr olunub defter-i vakf-ı şerife kayd ile iş bu temessük mûmâileyh el-hâc İsmail Ağaya verdiği bir kıt'a dahi mûmâileyh el-hâc Mehmed Ağaya i'tâ olundu gerekdir ki mûmâileyh el-

hâc İsmail Ağa tarlâ-yı mezbûrun tasarrufu ola yigirmi dönüm mikdârına mutasarıf olub beher sene icâb eden a'şâr-ı şeri'yelerin mahallinde me'muriyetine edâ ve teslîm eyledikce zabt ve tasarruflarına kimesne tarafından müdahâle ve mümâna'at olunmaya.

Fî 15 Zi'l-hicce Sene 1273

**Es-Seyyid Eş-Şeyh Osmân bin Salâhaddîni'l-Mevlevî**

**Pôst-nişîn-i Mevlevî-hâne-i mezbûr**

**[Mühür]: ALİ GÂLİB NÂZİR-I EVKÂF-I HÜMÂYÛN**

Derûn-ı temessükde muharrer olan kırk dönüm mikdarda bir kıt'a tarlânın tasarrufuna mutasarıf olan ihtiyâr kızı oğlu el-hâc İsmail Ağa fevt olub mutasarıf olduğu yigirmi dönüm mikdarda tarlâ kızlardan Emine ve Hadice ve Aişe Hatunlara aleliştirâk intikâl etmiş olduğunu bu defa Balıkesir evkâf Müdîri Ahmet Refet Efendi tarafından inhâ olmağla mezbûr yigirmi dönüm mikdarda tarlâya mûmâileyh Emine ve Hadice ve Aişe hatunların aleliştirâk tasarruflarına bi't-tevlîye izin verilüb defter-i vakf-ı şerifde uhdelerine kayd olduğunu iş bu mahalle şerh verildi.

Fî 15 Cemâziye'l-Âhir Sene 1274

**[Mühür]: ALİ GÂLİB NÂZİR-I EVKÂF-I HÜMÂYÛN**

**[Mühür]: ES-SEYYİD ES-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDÎN**

**165\_01-11b**

**[Mühür]: ES-SEYYİD EŞ-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDÎN**

Numero:129

165\_01-12a

**[Soğuk Mühür]: VARAKA-İ SAHÎHA**

Vakf Sendi Yazılmak İçün Varakadır.

Kıymeti: Gurûş: 3

Vech-i tahrîri hurûf oldur ki

Cennetmekân Sultân Mehmed Han-ı râbî‘ tâbe serâhu hazretlerînin İstanbul’da Yenikapû mevlevî-hânesi fukarâ ve dervîşânı ta‘âmiyelerine şart-ı ta‘yîn buyurmuş oldukları Nezaret-i Evkâf-ı Hümâyûna mülhak Balıkesir’de Ya’kûb Karyesi’nde emir-i ahûr Hasan Paşa zâviyesi dimekle ma‘rûf zâviye arâzîsinden karye-i mezbûr kurbunda köy altı direkleri mahalde bir tarafı Dağlı Hüseyin oğlu Mustafa Ağa ve Meleoğlu İbrahim Ağa tarlâsı ve bir tarafı Tahtaloğulları Hasan ve Halil Ağalar tarlâsı ve bir tarafı arâzîy-i mezbûre içindeki yol ile mahdûd. Tahminen sekiz dönüm mikdârı bir kıt‘a tarlâya Fî 5 Muharrem 35 tarihiyle mutasarrıf Tobaloğlu İbrahim Ağa tarlâsı mezkûru bi’z-zât rızasıyla Abot’lu Süleyman Ağaya ferağ-u takrîr etmiş olduğu bu def‘a vürûd edüb taraf-ı vakf-ı şerifde mahfûz olan zeyl-î mazbûtlı defterinde nümâyân olub ve tarlâ-yı mezkûrun atık temessüğü dahi zâyi‘ olmuş olduğundan zuhûr eder ise itibâr olunmamak üzere iş bu temessük müceddeden tahrîr ve bi’l-meşrû tmütevellisi olduğum hasebiyle temhîr olunub defter-i vakf-ı şerife kayd ile itâ olundu gerekdir ki mûmâileyh Süleyman Ağa tarlâ-yı mezkûra beher sene icâb eden a‘şâr-ı şeri’yelerin mahallinde me’muriyetine edâ ve teslim eyedikce zabt ve tasarruflarına kimesne tarafından müdahâle ve mûmâna‘at olunmaya.

Fî 17 Receb Sene 1273

**Es-Seyyid Eş-Şeyh Osmân bin Salâhaddîni’l-Mevlevî**

**Pôst-nişîn-i Mevlevî-hâne-i mezbûr**

**[Mühür]: MUHAMMED HASÎB NÂZIR-I EVKÂF-I HÜMÂYÛN**



165\_01-12b

111

[Mühür]: ES-SEYYİD-EŞ-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDİN

165\_01-13a

[Soğuk Mühür]: VARAKA-İ SAHÎHA

Vakf Sendi Yazılmak İçün Varakadır.

Kıymeti: Gurûş: 3

Vech-i tahrîri hurûf oldur ki

Cennetmekân Sultân Mehmed Han-ı râbî‘ tâbe serâhu hazretlerînin İstanbul’da Yenikapû mevlevî-hânesi fukarâ ve dervişânı ta’âmiyelerine şart-ı tahsîs buyurmuş oldukları Nezaret-i Evkâf-ı Hümâyûna mülhak Balıkesir’de Ya’kûb Karyesi’nde emir-i ahûr Hasan Paşa zâviyesi dimekle ma’rûf zâviye arâzîsinden karye-i mezbûr kurbunda kara yer nâm mahalde bir tarafı Kara Hasan oğlu Ahmed Ağa ve Mehmed Ağa tarlâsı ve bir tarafı ve bir tarafı sipahîzade Mehmed Ağa tarlâsı ve bir tarafı ağaların Hâcî Mehmed Ağa tarlâsı ve bir tarafı tarîk-i âmm ile mahdûd. Tahminen kırk dönüm mikdarda bir kıt’a tarlâya mutasarrıf olan ihtiyâr kızı oğulları Abdullah Ağa ve Hâcî Mehmed Ağa ve el-Hâc İsmail Ağa aleliştirâk mutasarrıf olub mûmâileyhlerden Abdullah Ağa bilâveled fevt olmağla hisse-i şayı’ası mahlûl ve canib-i vakf-ı şerife aid olmağın Karesi Kaimmakli iş bu Şerif Ağa marifetiyle karındâşlar ve hissedârları merkûmân Hâcî Mehmed Ağa ve Hâcî İsmail Ağaya îcâr olduğu mahalinden bi’l-vürûd taraf-ı vakf-ı şerifde mahfûz olan zeyl-î mazbûtlı defterinde nûmâyân mü’accele-i kâimmakam-ı mûmâileyhiden vakf-ı şerif için tahsîl-i derderst bulunmuş olduğundan tarlâ-yı mezbûrun atîk temessükü dahi zâyî‘ olmağla mûmâileyhümâ hisseleri için başka başka birer kıt’a temessüğe taleb olmalarıyla müceddeden iki kıt’a temessük-ü tahrîr ve bi’l-meşrût mütevellisi

olduğum hasebiyle temhîr olunub defter-i vakf-ı şerife kayd ile iş bu temessüğü mûmâileyh Hacı Mehmed Ağaya ve diğer bir kıt‘ası dahi mûmâileyh Hacı İsmail Ağaya it‘a kılındı gerekdir ki mûmâileyh el- hâc Mehmed Ağa tarlâ-yı mezbûrun nisfî olan yigirmi dönüme mutasarrıf olub beher sene icâb eden a‘şâr-ı şeri‘yelerin mahallinde me‘muriyetine edâ ve teslîm eyledikce zabt ve tasarruflarına müdahâle ve mûmâna‘at olunmaya.

Fî 15 Rebiü’l-Ahir Sene 1273

**Es-Seyyid Eş-Şeyh Osmân bin Salâhaddîni’l-Mevlevî**

**Pöst-nişîn-i Mevlevî-hâne-i mezbûr**

**[Mühür]: ALİ GÂLİB NÂZİR-I EVKÂF-I HÜMÂYÛN**

Derûn-ı temessükde muharrer olan kırk dönüm mikdarda bir kıt‘a tarlânın tasarrufuna mutasarrıf olan ihtiyâr kızı oğlu el-hâc Memed Ağa fevt olub mutasarrıf olduğu yigirmi dönüm mikdarda tarlâ kerîmesi Atike Hatuna âriyeten intikâl etmiş olduğunu bu defa Balıkesir evkâf müdîri Ahmed Refet Efendi tarafından inhâ olmağla bi‘t-tevlîye mûmâileyhümânın tasarrufuna izin verilüb tarlâ-yı mezbûr defter-i vakf-ı şerifde uhdesinde kayd olduğu iş bu mahalle şerh verildi.

Fî 15 Cemaziye’l- Âhir 1273

**[Mühür]: ALİ GÂLİB NÂZİR-I EVKÂF-I HÜMÂYÛN**

**[Mühür]: ES-SEYYİD EŞ-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDÎN**

**165\_01-13b**

**[Mühür]: ES-SEYYİD EŞ-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDÎN**

Numero:168

165\_01-14a

**[Soğuk Mühür]: VARAKA-İ SAHÎHA**

Vakf Sendi Yazılmak İçün Varakadır.

Kıymeti: Gurûş: 3

Vech-i tahrîri hurûf oldur ki

Cennetmekân Sultân Mehmed Han-ı râbî' tâbe serâhu hazretlerînin İstanbul'da Yenikapû mevlevî-hânesi fukarâ ve dervişânı ta'âmiyelerine şart-ı ta'yîn buyurmuş oldukları Nezaret-i Evkâf-ı Hümâyûna mülhak Balıkesir'de Ya'kûb Karyesi'nde emir-i ahûr Hasan Paşa zâviyesi dimekle ma'rûf zâviye arâzîsinden karye-i mezbûr kurbunda basamak yanı direkler mahalde bir tarafı Giritlizâde Mehmed Paşa tarlâsı ve bir tarafı Kadıoğlu Mustafa Ağa zade Abdurrahman Ağa tarlâsı ve bir tarafı Asımoğlu İsmail Ağa tarlâsı ve bir tarafı Demürce Mehmed Ali oğlu Hüseyin Ağa tarlâsı ile mahdûd. Tahminen dört dönüm mikdârı bir kıt'a tarlâya Fî 17 Safer 30 tarihiyle mutasarrıf olan Tobaloğlu İbrahim bi'z-zât rızasıyla iş bu Balıkesir evkâf müdürü İzzet Efendi tarafından Abotluoğlu Süleyman Ağaya tarlâ-yı mezkûrû ferağ-u takrîr etmiş olduğu bu defa vürûd edüb taraf-ı vakf-ı şerifde mahfûz olan zeyl-î mazbûtlu defterinde nümâyân ve tarlâ-yı mezkûrun atık temessükü dahi zâyi' olmuş olduğundan iş bu temessük müceddeden tahrîr ve bi'l-meşrût mütevellisi olduğum hasebiyle temhîr olub defter-i vakf-ı şerife kayd ile i'tâ olundu gerekdir ki mûmâileyh Süleyman Ağa tarlâ-yı mezkûre mutasarrıf olub beher sene icâb eden a'sâr-ı şer'iyelerin mahallinde me'muriyetine edâ ve teslîm eyledikce zabt ve tasarruflarına kimesne tarafından müdahâle ve mûmâna'at olunmaya.

Fî 17 Receb Sene 1273

**Es-Seyyid Es-Şeyh Osmân bin Salâhaddîni'l-Mevlevî**

**Pôst-nişîn-i Mevlevî-hâne-i mezbûr**

**[Mühür]: MUHAMMED HASÎB NÂZIR-I EVKÂF-I HÜMÂYÛN**

**165\_01-14b**

Abotlu Süleyman Ağa'ya tebdilen cedîd temessük yazılacağı

**[Mühür]: ES-SEYYİD ES-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDÎN**

122

**165\_01-15a**

**[Soğuk Mühür]: VARAKA-İ SAHÎHA**

Cânîb-i Hazîne-i Evkâf-ı Hümâyûndan vakf temessüğü yazılmak üzere matbû'  
varakadır

Kıymeti üç gurûşdur:3

Vech-i tahrîri hurûf oldur ki

Cennetmekân Sultân Mehmed Han râbî' hazretlerinin İstanbul'da Yenikapû mevlevî-hânesi fukarâ ve dervişânı ta'âmiyelerine şart-ı tahsîs buyurmuş oldukları Nezaret-i Evkâf-ı Hümâyûna mülhak Balıkesir'de Ya'kûb Karyesi'nde emir-i ahûr Hasan Paşa zâviyesi dimekle ma'rûf zâviye arâzîsinden karye-i mezbûr kurbunda basamak yanı nâm mahalde bir tarafı Giritlizâde merhûm Mehmed Paşa tarlâsı ve bir tarafı Hâcıoğlu İbrahim Ağa tarlâsı ve bir tarafı Tahtalıoğulları tarlâsı ve bir tarafı tarîk-i âmm ile mahdûd. Tahminen üç dönüm mikdarda bir kıt'a tarlâ berveçh-i münâsafa Solakoğulları Osman Ağa ve Kara Mehmed Ağa uhdelerinde olub merkûm Mehmed Ağa fevt olmağla hissesi oğulları Ya'kûb ve Hüseyin Ağalara ba'del intikâl merkûman Ya'kûb ve Hüseyin Ağalar hisse-i şayi'aların âmilleri ve hissedârları merkûm Osman Ağaya ferağ-ı takrîr etmiş oldukları bu defa Balıkesir evkâf müdürü Ahmed Refet Efendi tarafından inhâ olunmuş ve tarlâ-yı mezbûrun atîk temessüğü dahi zâyi' olmuş olduğundan zuhûr eder ise itibâr olunmamak üzere iş bu temessüğü müceddeden tahrîr ve bi'l-meşrût mütevellisi olduğum hasebiyle tahrîr olunub defter-i vakf-ı şerife kayd ile itâ olundu gerekdir ki mûmâileyh Osman Ağa

tarlâ-yı mezbûra mutasarrıf olub beher sene icâb eden a‘şâr-ı şeri‘yelerin tamamen taraf-ı vakf-ı şerife edâ ve teslim eyledikce zabt ve tasarrufuna müdahâle ve müdahâle ve mûmâna‘at olunmaya.

Fî 19 Cemâziye’l-Âhir Sene 1273

**Es-Seyyid Es-Şeyh Osmân bin Salâhaddîni’l-Mevlevî**

**Pôst-nişîn-i Mevlevî-hâne-i mezbûr**

**[Mühür]: MUHAMMED HASÎB NÂZIR-I EVKÂF-I HÜMÂYÛN**

**165\_01-15b**

Kara Ağazâdeler

Solakoğlu Osman Ağa

**[Mühür]: ES-SEYYİD EŞ-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDÎN**

Numero:33

**165\_01-16a**

**[Soğuk Mühür]: VARAKA-İ SAHÎHA**

Cânîb-i Hazîne-i Evkâf-ı Hümâyûndan vakf temessüğü yazılmak üzere matbû‘  
varakadır

Kıymeti üç gurûşdur:3

Vech-i tahrîri hurûf oldur ki

Cennetmekân Sultân Mehmed Han- râbî‘ hazretlerinin İstanbul’da Yenikapû mevlevî-hânesi fukarâ ve dervişâmı ta‘âmiyelerine şart-ı tahsîs buyurmuş oldukları

Nezaret-i Evkâf-ı Hümâyûna mülhak Balıkesir’de emir-i ahûr Hasan Paşa zâviyesi dimekle ma’rûf Ya’kûb Karyesi zâviye arâzîsinden karye-i mezbûr kurbunda boz yer nâm mahalde kâin bir tarafı Kara Ağaoğlu Ya’kûb Ağa tarlâsı ve bir tarafı Cavdaroğlu Mehmed Ağa tarlâsı ve bir tarafı ve bir tarafı Seferoğlu Süleyman Ağa tarlâsı ve bir tarafı tarîk-i âmm ile mahdûd. Tahminen altı dönüm mikdarda bir kıt’a tarlâya mutasarrıf olan Vidinlizâde Süleyman Efendi tarlâ-yı mezbûru bi’z-zât hüsn-i rızasıyla karye-i mezbûr ahâlisinden Kara Ağaoğlu Osman Ağaya ferağ-ı takrîr etmiş olduğu bu defa Balıkesir evkâf Müdîri Ahmet Refet Efendi tarafından inhâ olunmuş ve tarlâyı mezbûrun âtik temessükü dahi zâyi’ olmuş olduğundan zuhûr eder ise itibâr olunmamak üzere iş bu temessük müceddeden tahrîr ve bi’l-meşrût mütevellisi olduğum hasebiyle temhîr olunub defter-i vakf-ı şerife kayd ile i’tâ olundu gerekdir ki mûmâileyh Osman Ağa tarlâ-yı mezbûre mutasarrıf olub beher sene icâb eden a’sâr-ı şeri’yelerin tamamen taraf-ı vakf-ı şerife edâ eyledikce zabt ve tasarrufuna müdahâle olunmaya.

Fî 17 Cemâziye’l-Ahir Sene 1275

**Es-Seyyid Eş-Şeyh Osmân bin Salâhaddîni’l-Mevlevî**

**Pôst-nişîn-i Mevlevî-hâne-i mezbûr**

**[Mühür]: MUHAMMED HASÎB NÂZIR-I EVKÂF-I HÜMÂYÛN**

**165\_01-16b**

Kara Ağazâdeler

Kara Ağaoğlu Osman

**[Mühür]: ES-SEYYÎD EŞ-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDÎN**

Numero:149

**[Soğuk Mühür]: VARAKA-İ SAHÎHA**

Cânîb-i Hazîne-i Evkâf-ı Hümâyûndan vakf temessüğü yazılmak üzere matbû‘  
varakadır

Kıymeti üç gurûşdur:3

Vech-i tahrîri hurûf oldur ki

Cennetmekân Sultân Mehmed Han-ı râbî‘ tâbe serâhu hazretlerînin İstanbul’da Yenikapû mevlevîhanesî fukarâ ve dervişânı ta‘âmiyelerine şart-ı tahsîs buyurmuş oldukları Nezaret-i Evkâf-ı Hümâyûna mülhak Balıkesir’de emir-i ahûr Hasan Paşa zâviyesi dimekle ma‘rûf Ya’kûb Karyesi arâzîsinden karye-i mezbûr kurbunda köy altı nâm mahalde kâin bir tarafı Dorukçuoğlu Hasan Ağa tarlâsı ve bir tarafı Topcuoğlu İbrahim tarlâsı ve bir tarafı Asımoğlu İsmail Ağa tarlâsı ve bir tarafı Yeniköylü Sağır Ahmed Ağa tarlâsı ile mahdûd. Tahminen dört dönüm mikdarda bir kıt’a tarlâya mutasarrıf olan Ayanoğlu Kara Mehmed Ağa fevt olub tarlâ-yı mezbûr oğulları Ya’kûb ve Hüseyin Ağalara ba‘del intikâl mûmâileyhüma Ya’kûb ve Hüseyin Ağalar hususlarına bi’z-zat hüsn-i rızâlarıyla emmizâdeleri Solakoğlu Osman Ağaya ferağ-ı takrîr oldukları bu defa Balıkesir evkâf müdürü Ahmet Refet Efendi tarafından inhâ olunmuş tarlâ-yı mezbûrun atîk temessüğü dahi zâyî‘ olmuş olduğundan zuhûr eder ise itibâr olunmamak üzere iş bu temessüğü müceddeden tahrîr ve bi’l-meşrût mütevelisi olduğum hasebiyle temhîr olunub defter-i vakf-ı şerife kayd ile i’tâ olundu Gerekdirki mûmâileyh Osman Ağa tarlâ-yı mezbûra mutasarrıf olub beher sene icâb eden a‘şâr-ı şeri‘yelerin tamamen taraf-ı vakf-ı şerife edâ eyledikce zabt ve tasarrufuna müdahâle ve mûmâna‘at olunmaya.

Fî 9 Cemâziye’l-Âhir Sene 1275

**Es-Seyyid Eş-Şeyh Osmân bin Salâhaddîni’l-Mevlevî**

**Pôst-nişîn-i Mevlevî-hâne-i mezbûr**

**[Mühür]: MUHAMMED HASÎB NÂZIR-I EVKÂF-I HÜMÂYÛN**

**165-01-17b**

Solakoğlu Osman Ağa

**[Mühür]: ES-SEYYÎD EŞ-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDÎN**

Numero:114

Kara Ağa zâdeler

**165\_01-18a**

**[Soğuk Mühür]: VARAKA-Î SAHÎHA**

Cânîb-i Hazîne-i Evkâf-ı Hümâyûndan vakf temessüğü yazılmak üzere matbû´  
varakadır

Kıymeti üç gurûşdur:3

Vech-i tahrîri hurûf oldur ki

Cennetmekân Sultân Mehmed Han râbî´ tâbe serâhu hazretlerînin İstanbul´da Yenikapû mevlevî-hânesi fukarâ ve dervîşânı ta´âmiyelerine şart-ı tahsîs buyurmuş oldukları Nezaret-i Evkâf-ı Hümâyûna mülhak Balıkesir´de emir-i ahûr Hasan Paşa zâviyesi dimekle ma´rûf Ya´kûb Karyesi arâzîsinden karye-i mezkûr kurbunda köy altı nâm mahalde kâin bir tarafı dere bir tarafı Melâoğlu İbrahim Ağa tarlâsı ve bir tarafı Saracoğlu Mustafa tarlâsı ve bir tarafı merâ ile mahdûd. Tahminen dört dönüm mikdarda bir kıt´a tarlâya mutasarrıf Tokatlıoğlu Halil ve İbrahim Ağaların merkûm Halil Ağa bilâveled fevt olub hisse-i şayı´ası mahlûl ve cânib-i vakf-ı şerife âid râci´



olmağın Balıkesir evkâf müdürü Ahmed Refet Efendi marifetiyle bi'l-müzâyede karındâşı mûmâileyh İbrahim Ağaya ikiyüz kuruş mu'accele ile icâr olunduğu müdür-i mûmâileyh tarafından inhâ olunmuş ve mablağ-ı mu'accele-i mezbûre dahi tamamen canib-i vakf-ı şerife edâ kılınmış ve tarlâ-yı mezbûrun atık temessük-ü dahi zâyi' olmuş olduğundan zuhûr eder ise itibâr olunmamak üzere iş bu temessüğü mücededen tahrîr ve bi'l-meşrût mütevellisi olduğum hasebiyle temhîr olunub defter-i vakf-ı şerife kayd ile i'tâ olundu. Gerekdir ki mûmâileyh İbrahim Ağa bin Mehmed tarlâ-yı mezbûre mutasarrıf olub beher sene icâb eden a'şâr-ı şeri'yelerin tamamen cânib-i vakf-ı şerife edâ eyledikce zabt ve tasarrufuna müdahâle ve mûmâna'at olunmaya.

Fî 5 Cemâziye'l-evvel Sene 1275

**Es-Seyyid Eş-Şeyh Osmân bin Salâhaddîni'l-Mevlevî**

**Pôst-nişîn-i Mevlevî-hâne-i mezbûr**

**[Mühür]: MUHAMMED HASÎB NÂZIR-I EVKÂF-I HÜMÂYÛN**

**165\_01-18b**

Tokadlıoğlu İbrahim bin Mehmed

**[Mühür]: ES-SEYYİD EŞ-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDÎN**

Numero:85

165\_01-19a

**[Soğuk Mühür]: VARAKA-İ SAHÎHA**

Cânîb-i Hazîne-i Evkâf-ı Hümâyûndan vakf temessüğü yazılmak üzere matbû‘  
varakadır

Kıymeti üç gurûşdur:3

Vech-i tahrîri hurûf oldur ki

Cennetmekân Sultân Mehmed hân-ı râbî‘ tâbe serâhu hazretlerînin İstanbul’da Yenikapû mevlevîhânesinde sakin fukarâ ve dervîşânı ta‘âmiyelerine tahsîs buyurmuş oldukları Nezâret-i Evkâf-ı Hümâyûna mülhak Balıkesir’de emir-i ahûr Hasan Paşa zâviyesi dimekle ma‘rûf Ya’kûb Karyesi arâzîsinden karye-i mezkûr kurbunda boz nâm mahalde kâin bir tarafı Kara İmamoğlu Mehmed Ağa tarlâsı ve bir tarafı Seferoğlu İsmail Ağa ve bir tarafı Kara Ağanın Hüseyin Ağa tarlâsı ve bir tarafı dere ile mahdûd. Tahminen dört dönüm mikdarda bir kıt‘a tarlâya mutasarrıf olan Seferoğlu Süleyman Ağa tarlâ-yı mezbûru hal-i hayatında bi’z-zât hüsn-i rızâsıyla oğlu Hasan Ağaya ferağ-ı takrîr etmiş olduğu bu defa Balıkesir evkâf müdürî Ahmet Refet Efendi tarafından inhâ olunmuş tarlâ-yı âtik temessüğü dahi zayi‘ olmuş olduğundan zuhûr eder ise itibâr olunmamak üzere iş bu temessük müceddeden tahrir ve bi’l-meşrût mütevellisi olduğum hasebiyle temhîr olunub defter-i vakf-ı şerife kayd ile i’tâ olundu gerekdir ki mûmâileyh Seferoğlu Hasan bin Hüseyin Ağaya tarlâyı mezbura mutasarrıf olub beher sene icâb eden a‘şâr-ı şeri’yelerin tamamen taraf-ı vakf-ı şerife edâ ve teslim eyledikce zabt ve tasarrufuna müdahâle ve müdahâle ve mûmâna‘at olunmaya.

Fî Gurre Cemâziye’l-Evvel Sene 1275

**Es-Seyyid Eş-Şeyh Osmân bin Salâhaddîni’l-Mevlevî**

**Pôst-nişîn-i Mevlevî-hâne-i mezbûr**

**[Mühür]: MUHAMMED HASİB NÂZİR-I EVKÂF-I HÜMÂYÛN**

**165\_01-19b**

Hasan Ağa bin Sefer Ağa oğlu Hüseyin

Seferoğlu Hasan Fevt oğlu Halil'e intikâl ve tebdîlen cedîd temessük verileceği

**[Mühür]: ES-SEYYÎD EŞ-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDÎN**

Numero:119

**165\_01-20a**

**[Soğuk Mühür]: VARAKA-İ SAHÎHA**

Cânîb-i Hazîne-i Evkâf-ı Hümâyûndan vakf temessüğü yazılmak üzere matbû'  
varakadır

Kıymeti üç gurûşdur:3

Vech-i tahrîri hurûf oldur ki

Cennetmekân Sultân Mehmed hân-ı râbî' tâbe serâhu hazretlerînin İstanbul'da Yenikapû mevlevîhânesi fukarâ ve dervîşânı ta'âmiyelerine tahsîs buyurmuş oldukları Nezâret-i Evkâf-ı Hümâyûna mülhak Balıkesir'de emir-i ahûr Hasan Paşa zâviyesi dimekle ma'rûf Ya'kûb Karyesi arâzîsinden karye-i mezbûr kurbunda köy altı direkleri mahallinde Ahıskalı Mehmed Ağa tarlâsı ve bir tarafı sahib-i temessük Abdurrahman Ağa tarlâsı ve bir tarafı ihtiyâr kızı oğulları tarlâsı ve bir tarafı tarîk-ı hâs ile mahdûd. Tahminen iki buçuk dönüm mikdârı bir kıt'a tarlâya Fî 20 Zi'l-hicce 34 tarihiyle mutasarrıf Deli Ali oğlu Mehmed kızı Atike tarlâ-yı mezkûru bi'z-zât rızasıyla Kadioğlu Mustafa Ağa ferağ-u takrîr edüb ba'dehu mûmâileyh Mustafa Ağa vefât etmekle tarlâ-yı mezkûr oğlu Abdurrahman Ağaya intikâl etmiş olduğu bu def'a vürûd edüb taraf-ı vakf-ı şerîfde mahfûz olan zeyl-i mazbûtlı defterinde nümâyân ve tarlâ-yı mezkûrun âtik temessüğü dahi zâyi' olmuş olduğundan iş bu temessük müceddeden tahrîr ve bi'l-meşrût mütevellisi olduğum hasebiyle temhîren

defter-i vakf-ı şerife kayd i'tâ olundu gerekdir ki mûmâileyh Abdurrahman Ağa tarlâ-yı mezkûra mutasarrıf olub beher sene icâb eden a'şâr-ı şeri'yelerin mahallinde me'muriyetine edâ ve teslim ve teslim eyledikce zabt ve tasarrufuna kimesne tarafından müdahâle ve müdahâle ve mûmâna'at olunmaya.

Fî 17 Receb Sene 1273

**Es-Seyyid Eş-Şeyh Osmân bin Salâhaddîni'l-Mevlevî**

**Pôst-nişîn-i Mevlevî-hâne-i mezbûr**

**[Mühür]: MUHAMMED HASİB NÂZİR-I EVKÂF-I HÜMÂYÛN**

**165\_01-20a**

Fazlıoğlu Abdurrahman tebdilen temessük verileceği

**[Mühür]: ES-SEYYİD EŞ-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDÎN**

Numero:117

**165\_01-21a**

**[Soğuk Mühür]: VARAKA-İ SAHÎHA**

Vakf Sendi Yazılmak İçün Varakadır.

Kıymeti: Gurûş: 3

Vech-i tahrîri hurûf oldur ki

Cennetmekân Sultân Mehmed Hân-ı râbî' tâbe serâhu hazretlerînin İstanbul'da Yenikapû mevlevîhânesi fukarâ ve dervîşânı ta'âmiyelerine şart-ı ta'yîn buyurmuş oldukları Nezâret-i Evkâf-ı Hümâyûna mülhak Balıkesir'de Ya'kûb Karyesi'nde

emir-i ahûr Hasan Paşa zâviyesi dimekle ma'rûf zâviye arâzîsinden karye-i mezbûr kurbunda köy altı direkleri mahallinde Ahışalı Mehmed Ağa tarlâsı ve bir tarafı Cavdaroğlu kızı Rabia Hatun tarlâsı ve bir tarafı ihtiyâr kızı oğulları tarlâsı ve bir tarafı sahib-i temessük Abdurrahman Ağanın diğeri tarlâsı ile mahdûd. Tahminen üç dönüm mikdârı bir kıt'a tarlâya Fî 3 Muharrem 35 tarihiyle Ümmetzâde Deli Ali oğlu Mehmed Ağa tarlâ-yı mezkûru bi'z-zât rızâsıyla Kadıoğlu Mustafa Ağaya ferağ-u takrîr edüb ba'dehu mûmâileyh fevt olmağla tarlâ-yı mezkûr oğlu Abdurrahman Ağa intikâl etmiş olduğu bu def'a vürûd edüb taraf-ı vakf-ı şerîfde mahfûz olan olan zeyl-i mazbûtlı defterinde nümâyân ve tarlâ-yı mezkûrun âtik temessüğü dahi zâyî' olmuş olduğundan zuhûr eder ise itibâr olunmamak üzere iş bu temessük müceddeden tahrîr ve bi'l-meşrût mütevellisi olduğum hasebiyle temhîr olunub defter-i vakf-ı şerife kayd ile i'tâ olundu gerekdir ki mûmâileyh Abdurrahman Ağa tarlâ-yı mezkûra mutasarrıf olub beher sene icâb eden a'şâr-ı şer'iyelerin mahallinde me'muriyetine edâ ve teslim ve teslim eyledikce zabt ve tasarrufuna kimesne tarafından ve müdahâle ve mûmâna'at olunmaya.

Fî 17 Receb Sene 1273

**Es-Seyyid Eş-Şeyh Osmân bin Salâhaddîni'l-Mevlevî**

**Pôst-nişîn-i Mevlevî-hâne-i mezbûr**

**[Mühür]: MUHAMMED HASÎB NÂZİR-I EVKÂF-I HÜMÂYÛN**

165\_01-21b

**[Mühür]: ES-SEYYİD EŞ-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDÎN**

165\_01-22a

**[Soğuk Mühür]: VARAKA-İ SAHÎHA**

Vakf Sendi Yazılmak İçün Varakadır.

Kıymeti: Gurûş: 3

Vech-i tahrîri hurûf oldur ki

Cennetmekân Sultân Mehmed Hân-ı râbî‘ tâbe serâhu hazretlerînin İstanbul’da Yenikapû mevlevîhânesi fukarâ ve dervîşânı ta’âmiyelerine şart-ı ta’yîn buyurmuş oldukları Nezâret-i Evkâf-ı Hümâyûna mülhak Balıkesir’de Ya’kûb Karyesi’nde emir-i ahûr Hasan Paşa zâviyesi dimekle ma’rûf zâviye arâzîsinden karye-i mezkûr kurbunda köy altı direkleri mahallinde çalıyeri mezra‘da vâkı‘ harman yeri ve bir tarafı köy önünden cârî ırmâk kenarı olan yol ve bir tarafı Solakzade Mehmed Ağa oğulları Ya’kûb ve Hüseyin Ağa tarlâsı ve bir tarafı tarîk-ı hâs ile mahdûd. Tahminen beş dönüm mikdârı bir kıt‘a tarlâya Fî 26 Zi’l-hicce 34 tarihiyle aleliştirâk ihtiyâr kızı oğulları Mehmed Ağa ve Abdullah Ağa ve İsmail Ağa mutasarrıf olub merkûmândan Abdullah Ağa bilâ-veled vefât etmekle hisse-i şâyi‘ası mahlûlünden iş bu Karesi Kaimmakamı ıstâbl-i âmire payelülerden Şerif Ağa marifetiyle hissedarları ve karındâşları merkûmân Mehmed Ağa ve İsmail Ağaya icâr-ı mu‘accesesi ağa-yı mûmâileyh tarafından ahz olunarak merkûmanın tasarrufların hâvî Fî 7 Muharrem Sene 59 tarihiyle ağa-yı mûmâileyh tarafından bir kıt‘asında dahi verilmiş ve ba‘dehu merkûm İsmail Ağa dahi fevt olmağla hissesi iş bu Balıkesir evkâf müdîri İzzet Efendi marifetiyle kızları Emine ve Hadice ve Aişe hatunlara intikâl etmiş olduğu bu def‘a vürûd edüb taraf-ı vakf-ı şerifde mahfûz olan zeyl-î mazbûtlı defterinde nümâyân olub ve mu‘accele-i mezkûrenin taraf-ı vakf-ı şerif için cânib-i hâzine-i evkâf-ı hümâyuna tahsil-i derdest bulunmuş olduğundan mûmâileyh Şerif Ağanın verdiği senede itibâr olunmamak üzere iş bu temessüğü müceddeden tahrir ve bi’l- meşrût mütevellisi olduğum hasebiyle bi’t-temhîr defter-i vakf-ı şerife kayd ile i’tâ olundu gerekdir ki merkûman Mehmed Ağa ve Emine ve Hadice ve Aişe hatunlar tarlâ-yı mezkûre bervech-i meşrûh mutasarrıf olub beher

sene icâb eden eden a‘şâr-ı şer‘iyelerin mahallinde me‘muriyetine edâ ve teslim ve teslim eyledikce zabt ve tasarrufuna kimesne tarafından müdahâle olunmaya.

Fî 25 Cemâziye’l-Âhîr Sene 1273

**Es-Seyyid Eş-Şeyh Osmân bin Salâhaddîni’l-Mevlevî**

**Pôst-nişîn-i Mevlevî-hâne-i mezbûr**

**[Mühür]: MUHAMMED HASÎB NÂZIR-I EVKÂF-I HÜMÂYÛN**

Derûn-ı temessükde muharrer Mehmed Ağa dahi fevt olub hissesi kerîmesi Atike’ye intikâl edüb ba‘dehu merkûm dahi ve diğêr hissedarları Emine ve Hadice ve Aişe Hatunlar dahi kâffe-i hisselerini hüsn-i rızâlarıyla beş yüz guruş mükabelesinde Topsakaloğlu Salih Ağaya ferâğ-ı takrîr etmiş oldukları mübeyn iş bu mahalle şerh ve temhîr olundu.

Fî 23 Safer Sene 73

**[Mühür]: ALİ GÂLİB NÂZIR-I EVKÂF-I HÜMÂYÛN**

**ES-SEYYİD EŞ-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDÎN**

**165\_01-22b**

Topsakaloğlu Salih Ağa’nın tendîlen cedîd temessük verileceğî

Fî 7 Cemâziye’l-Evvel Sene 275

Battâl

**[Mühür]: ES-SEYYİD EŞ-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDÎN**

165\_01-23a

**[Soğuk Mühür]: VARAKA-İ SAHÎHA**

Vakf Sendi Yazılmak İçün Varakadır.

Kıymeti: Gurûş: 3

Vech-i tahrîri hurûf oldur ki

Cennetmekân Sultân Mehmed Hân tâbe serâhu hazretlerînin İstanbul'da Yenikapû mevlevîhânesi fukarâ ve dervîşânı ta'âmîyelerine şart-ı ta'yîn buyurmuş oldukları Nezâret-i Evkâf-ı Hümâyûna mülhak Balıkesir'de Ya'kûb Karyesi'nde emir-i ahûr Hasan Paşa zâviyesi dimekle ma'rûf zâviye arâzîsinden karye-i mezbûr kurbunda boz yer direkleri mahalde bir tarafı Kara Ağa oğulları Osman ve Ya'kûb ve Hüseyin Ağalar tarlâsı ve bir tarafı Köse Mehmed oğlu Hüseyin Ağa damadı Gedikci Ya'kûb Ağa tarlâsı ve bir tarafı dere-i kebîr ile mahdûd. Yigirmi dönüm mikdârı bir kıt'a tarlâ Fî 15 Receb 54 tarihiyle alelîştirâk ihtiyâr kızı oğulları Hâcî Mehmed Ağa ve Abdullah Ağa ve İsmail Ağa uhdelerinde olub bu def'a merkûm Abdullah Ağa bilâ-veled vefât etmekle hissesi mültezim ma'rifetiyle karındâşları ve hissedarları mûmâileyhumâ Hâcî Mehmed Ağa ve İsmail Ağaya icâr olunub ve mûmâileyhumânın yerlerine ıstabl-i amire payelülerden esbak karesi kaimmâkamı Şerif Ağa taraf Fî 7 Muharrem tarihiyle müverrih bir kıt'a senedi verilmiş ve ba'dehu mûmâileyh İsmail Ağa dahi fevt olmağla hisse-i şayı'âsı esbak Balıkesir evkâf müdürî İzzet Efendi marifetiyle kızlardan Emine ve Hadice ve Aişe hatûnlara intikâl etmiş olduğu bu def'a vürûd edüb taraf-ı vakf-ı şerifde mahfûz olan zeyl-i mazbûtlu defterinde nûmayân olmağla mûmâileyh Şerif Ağa tarafından verilen senede itibâr olunmamak üzere iş bu temessük müceddeden tahrîr ve bi'l-meşrûtmütevellişi olduğum hasebiyle temhîr olunub defter-i vakf-ı şerife kayd ile i'tâ olundu gerekdir ki tarlâ-yı mezkûrun tasarrufuna mûmâileyh el-hâc Mehmed Ağa mutasarrıfı diğerine Emine ve Hadice ve Aişe hatunlar mutasarrıf olub beher sene icâb eden eden a'şâr-ı şer'iyelerin mahallinde memuriyetine edâ ve teslim ve teslim eyledikce zabt ve tasarruflarına kimesne tarafından müdahâle ve mûmâna'at olunmaya.



Fî 23 Şaban Sene 1273

**Es-Seyyid Eş-Şeyh Osmân bin Salâhaddîni'l-Mevlevî**

**Pôst-nişîn-i Mevlevî-hâne-i mezbûr**

**[Mühür]: MUHAMMED HASÎB NÂZIR-I EVKÂF-I HÜMÂYÛN**

Derûn-ı temessükde muharrer Hâcî Mehmed Ağa fevt olub hissesi olan on dönüm mikdârı tarlâsı kerîmesi Âtike'ye intikâl ve ba'dehu diğêr on dönüme mutasarrıf olan Emine ve Hadice ve Aişe dahi hüsn-i rızâlarıyla dört yüz guruş mukâbilinde Atike bint Hâcî Mehmed'e ferâğ-ı takrîr edüb Derûn-ı temessükde muharrer yirmi dönüm tarlâya merkûm Atike Hatun mutasarrıf olmak için iş bu mahalle şerh-ı temhîr olundu

Fî 23 Safer 73

**[Mühür]: ES-SEYYİD EŞ-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDÎN**

**[Mühür]: ALİ GÂLİB NÂZIR-I EVKÂF-I HÜMÂYÛN**

**165\_01-23b**

101

**[Mühür]: ES-SEYYİD EŞ-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDÎN**

165\_01-24a

**[Soğuk Mühür]: VARAKA-İ SAHÎHA**

Vakf Sendi Yazılmak İçün Varakadır.

Kıymeti: Gurûş: 3

Vech-i tahrîri hurûf oldur ki

Cennetmekân Sultân Mehmed Hân tâbe serâhu hazretlerînin İstanbul'da Yenikapû mevlevîhânesi fukarâ ve dervîşânî ta'âmîyelerine şart-u ta'yîn buyurmuş oldukları Nezâret-i Evkâf-ı Hümâyûna mülhak Balıkesir'de Ya'kûb Karyesi'nde emir-i ahûr Hasan Paşa zâviyesi dimekle ma'rûf zâviye arazisinden karye-i mezbûr kurbunda boz yer direkleri mahallinde bir tarafı başka araziden Uzun Ali tarlâsı ve bir tarafı Bozokoğlu Ali Ağa tarlâsı ve bir tarafı arazi-yi mezbûre içerisindeki tarîk-i âmm ve bir tarafı yine başka arsadan sadr-ı esbak dervîş Mehmed Paşa tarlâsı ile mahdûd. Tahminen otuz dönüm mikdârı bir kıt'a tarlâ Fî 20 Zi'l-hicce 34 tarihiyle aleliştirâk ihtiyar kızı oğulları Hâcî Mehmed Ağa ve Abdullah Ağa ve İsmail Ağa uhdelerinde olub mûmâileyh Abdullah Ağa bilâ-veled vefât etmekle tarlâ-yı mezkûreden olan sûls hissesi mahlûlünden mültezim ma'rifetiyle karındâşları mûmâileyhüma Hâcî Mehmed Ağa ve İsmail Ağa icâr olunub ve mûmâileyhümanın tasarrufları hâvî Fî 7 Muharrem 59 tarihiyle müverrih ıstabl-i âmire pâyelülerden esbak karesi Kâ'im-makâm-ı Şerif Ağa tarafından bir kıt'a sened dahi verilmiş ve ba'dehu mûmâileyh İsmail Ağa dahi fevat etmekle hissesi esbak Balıkesir evkâf müdürî İzzet Efendi ma'rifetiyle kızları Emine ve Hadice ve Aişe Hatunlara intikâl etmiş olduğu bu def'a vürûd edüb taraf-ı vakf-ı şerifde mahfûz olan zeyl-î mazbûtlı defterinde nümâyân olduğundan mûmâileyh Şerif Ağanın verdiği senede olunmamak üzere iş temessük müceddeden tahrîr ve bi'l-meşrût mütevellisi olduğum hasebiyle temhîr olunub defter-i vakf-ı şerife kayd ile i'tâ olundu gerekdir ki tarlâ-yı mezkûrun tasarrufuna mûmâileyh el- hâc Mehmed Ağa mutasarrıf diğerine Emine ve Hadice ve Aişe Hatunlar mutasarrıf olub beher sene icâb eden a'sâr-ı şer'iyelerin mahallinde me'muriyetine edâ ve teslim ve teslim eyledikce zabt ve tasarruflarına kimesne tarafından müdahâle ve mûmâna'at olunmaya.

Fî 23 Şaban Sene 1273

**Es-Seyyid Es-Şeyh Osmân bin Salâhaddîni'l-Mevlevî**

**Pôst-nişîn-i Mevlevî-hâne-i mezbûr**

**[Mühür]: MUHAMMED HASÎB NÂZIR-I EVKÂF-I HÜMÂYÛN**

**165\_01-24a**

**[Mühür]: ES-SEYYÎD EŞ-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDÎN**

Hadice'nin hissesine

104

**165\_01-25a**

**[Soğuk Mühür]: VARAKA-İ SAHÎHA**

Vakf Sendi Yazılmak İçün Varakadır.

Kıymeti: Gurûş: 3

Vech-i tahrîri hurûf oldur ki

Cennetmekân Sultân Mehmed Hân tâbe serâhu hazretlerinin İstanbul'da Yenikapû mevlevîhânesi fukarâ ve dervîşânı ta'âmiyelerine şart-ı tahsîs buyurmuş oldukları Nezâret-i Evkâf-ı Hümâyûna mülhak Balıkesir'de Ya'kûb Karyesi'nde emir-i ahûr Hasan Paşa zâviyesi dimekle ma'rûf zâviye arazisinden karye-i mezbûr kurbunda kara yer nâm mahalde kâin bir tarafı kara ağa oğlu Ya'kûb Ağa tarlâsı ve bir tarafı kara Hasan oğlu Ahmed Ağa tarlâsı ve bir tarafı Çerici Mehmed Ağa tarlâsı ve bir tarafı tarîk-i âmm ile mahdûd. Tahminen on dönüm mikdârı bir kıt'a tarlâ Fî 23 Zilka'de 34 tarihiyle bervech-i münâsafa Tahtalıoğulları Hasan Ağa ve Halil Ağa

uhdelerinde olub yerlerinde olan atfık temessüklerin zâyi‘ olmuş olduğundan birer kıt‘a müceddeden temessük taleb oldukları bu def‘a Balıkesir evkâf müdîri Ahmed Refet Efendi tarafından inhâ olmağla atfık temessükleri zuhûr eder ise itibâr olunmamak üzere iki kıt‘a müceddeden temessük tahrîr ve bi‘l-meşrût mütevellisi olduğum hasebiyle temhîr olunub defter-i vakf-ı şerife kayd ile iş bu temessük Hasan Ağaya ve diğêr kıt‘ası dahi mûmâiley Halil Ağaya i‘tâ olundu gerekdir ki mûmâileyh Hasan Ağa tarlâ-yı mezbûrun beş dönümüne mutasarrıf olub beher sene icâb eden a‘şâr-ı şer‘iyelerin mahallinde me‘muriyetine edâ ve teslim ve teslim eyledikce zabt ve tasarruflarına müdahâle ve mûmâna‘at olunmaya.

Fî 19 Zi‘l-hicce Sene 1273

**Es-Seyyid Eş-Şeyh Osmân bin Salâhaddîni‘l-Mevlevî**

**Pôst-nişîn-i Mevlevî-hâne-i mezbûr**

**[Mühür]: ALİ GÂLİB NÂZİR-I EVKÂF-I HÜMÂYÛN**

Derûn-ı temessükde muharrer on dönüm mikdarda bir kıt‘a tarlânın tasarrufuna mutasarrıf olan Tahtaloğlu Hasan Ağa fevt olub tarlâ-yı mezbûr oğulları Hâcî Hasan Ağa ve Osman Ağa efendiye arîyeten intikâl etmiş olduğu bu def‘a Balıkesir evkâf müdîri Ahmet Refet Efendi tarafından inhâ olunmağla mûmâileyhümânın bi‘t-tevlîye tasarrufuna izin verilüb defter-i vakf-ı şerîfde uhdelerine kayd olunduğu iş bu mahalle şerh verildi.

Fî 15 Cemâziye‘l-Âhir Sene 1274

**[Mühür]: ES-SEYYİD EŞ-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDÎN**

**[Mühür]: ALİ GÂLİB NÂZİR-I EVKÂF-I HÜMÂYÛN**

**165\_01-25b**

**[Mühür]: ES-SEYYİD EŞ-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDÎN**

Numero:161

Tahtalıoğlu Hâcî Hasan ve Osman Ağa

165\_01-26a

**[Soğuk Mühür]: VARAKA-İ SAHÎHA**

Cânîb-i Hazîne-i Evkâf-ı Hümâyûndan vakf temessüğü yazılmak üzere matbû‘  
varakadır

Kıymeti üç gurûşdur:3

Vech-i tahrîri hurûf oldur ki

Cennetmekân Sultân Mehmed Hân-ı râbî‘ tâbe serâhu hazretlerinin İstanbul’da Yenikapû mevlevîhânesi fukarâ ve dervîşânı ta‘âmiyelerine şart-ı tahsîs buyurmuş oldukları Nezâret-i Evkâf-ı Hümâyûna mülhak Balıkesir’de emîr-i ahûr Hasan Paşa zâvîye dimekle ma‘rûf Ya’kûb Karyesi arâzîsinden karye-i mezbûr kurbunda köy altı nâm mahalde kâin bir tarafı Halalca Karyeli tarlâsı ve iki tarafı tarîk-ı âmm ile mahdûd. Tahminen on dönüm mikdarda bir kıt’a tarlâya mutasarrıf olan manav oğlu Hâcî Halil Ağa fevt olub tarlâ-yı mezbûr oğlu Mehmed Ağaya intikâl etmiş olduğu bu def’a evkâf müdürî Ahmet Refet Efendi tarafından inhâ olunmuş ve tarlâ-yı mezbûrun atîk temessüğü dahi zâyi‘ olmuş olduğundan zuhûr eder ise itibâr olunmamak üzere iş bu temessük müceddeden tahrîr ve bi’l-meşrût mütevellisi olduğum hasebiyle temhîr olunub defter-i vakf-ı şerife kayd ile i’tâ olundu gerekdir ki mûmâileyh Mehmed Ağa tarlâ-yı mezbûre mutasarrıf olub beher sene icâb eden a‘şâr-ı şer‘iyelerin tamamen cânib-i vakf-ı şerife edâ ve teslim eyledikce zabt ve tasarrufuna müdahâle ve mûmâna‘at olunmaya.

Fî 7 Zi’lkâ‘de Sene 1275

**Es-Seyyid Eş-Şeyh Osmân bin Salâhaddîni’l-Mevlevî**

**Pôst-nişîn-i Mevlevî-hâne-i mezbûr**

**[Mühür]: YUSÛF HASİB NÂZİR-I EVKÂF-I HÛMÂYÛN**

**165\_01-26b**

**[Mühür]: ES-SEYYİD EŞ-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDÎN**

Numero:69

Battâl

**165\_01-27a**

**[Soğuk Mühür]: VARAKA-İ SAHÎHA**

Vakf Sendi Yazılmak İçün Varakadır.

Kıymeti: Gurûş: 3

Vech-i tahrîri hurûf oldur ki

Cennetmekân Sultân Mehmed Hân tâbe serâhu hazretlerînin İstanbul'da Yenikapû mevlevîhânesi fukarâ ve dervîşânı ta'âmiyelerine ta'yîn buyurmuş oldukları Nezâret-i Evkâf-ı Hümâyûna mülhak Balıkesir'de Ya'kûb Karyesi'nde emîr-i âhûr Hasan Paşa zâvîyesi dimekle ma'rûf zâvîye arâzîsinden karye-i mezbûr kurbunda boz yer direkleri mahallinde bir tarafı Ocaksızzâdeler tarlâsı ve bir tarafı Çavdaroğlu kızı Rabia Hatun tarlâsı ve bir tarafı Esiroğlu Deli Hüseyin Ağa tarlâsı ve bir tarafı Hâcıoğlu Kara İsmail kızı Aişe tarlâsı ile mahdûd.Tahminen altı dönüm mikdârı bir kıt'a tarlâya Fî Zilkâde 34 tarihiyle mutasarrıf Mela oğlu İsmail Ağa fevt olub tarlâyı mezbûr oğlu İbrahim Ağaya intikâl etmiş olduğu bu def'a vürûd edüb taraf-ı vakf-ı şerifde mahfûz olan zeyl-î mazbûtlı defterinde nümâyân ve tarlâyı mezkûrun atîktemessüğü dahi zâyi' olmuş olduğundan iş bu temessük müceddeden tahrîr ve

bi'l-meşrût mütevellisi olduğum hasebiyle temhîr olunub defter-i vakf-ı şerife kayd ile i'tâ olundu gerekdir ki mûmâileyh İbrahim Ağa tarlâ-yı mezkûre mutasarrıf olub beher sene icâb eden a'şâr-ı şer'iyesi mahallinde me'muriyetine edâ ve teslim eyledikce zabt ve tasarrufuna kimesne tarafından müdahâle ve mûmâna'at olunmaya.

Fî 19 Receb Sene 1273

**Es-Seyyid Eş-Şeyh Osmân bin Salâhaddîni'l-Mevlevî**

**Pôst-nişîn-i Mevlevî-hâne-i mezbûr**

**[Mühür]: MUHAMMED HASÎB NÂZİR-I EVKÂF-I HÜMÂYÛN**

**165\_01-27b**

Askeri şahânededen olduğu

Melâ İsmail oğlu İbrahim temessüğü

**[Mühür]: ES-SEYYİD EŞ-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDÎN**

**165\_01-28a**

**[Soğuk Mühür]: VARAKA-İ SAHÎHA**

Vakf Sendi Yazılmak İçün Varakadır.

Kıymeti: Gurûş: 3

Vech-i tahrîri hurûf oldur ki

Cennetmekân Sultân Mehmed Hân-ı râbî' bin Sultan İbrahim Hân-ı aleyhîrrâhmeh ve'l-ğufrân hâzretlerinin İstanbul'da Yenikapû mevlevîhânesi fukarâ ve dervîşânı

ta'âmiyelerine ta'yîn buyurmuş oldukları Nezâret-i Evkâf-ı Hümâyûna mülhak Balıkesir'de Yakûb Karyesinde emîr-i âhûr Hasan Paşa zâvîyesi dimekle ma'rûf zâvîye arâzîsinden yine Balıkesir'de karye-i mezbûr kurbunda Saracoğlu yeri direkleri mahalde bir tarafı Seferoğlu Kapan Ali tarlâsı ve bir tarafı Atlioğlu İbrahim tarlâsı ve bir tarafı büyük dereden mukârrız arâzî-yi mezbûr ortasından cârî olan ırmak ve bir tarafı arâzî-yi mezbûre içindeki tarîk-i âmm ile mahdûd. Tahminen on üç dönüm mikdârı bir kıt'a tarlâya mahalli mezbûr ahalisinden Ocaksızzade el-hâc Abdullah Ağa ve oğulları el-hâc Ali Ağa ve el-hâc Mustafa Ağa bervech-i münâsafa mutasarrıf olub mûmâileyhümâdan Hâcî Ali Ağa fevt olmağla hissesi sekiz nefer evlâdları Abdullah ve Mehmed ve Ahmed ve Hüseyin ve Hadice ve Fatıma ve Rabia ve Havva ya intikâl ile gün sonra mûmâileyhden Ahmed dahi bilâ-veled vefat etmiş olmağla hissesi mahlûl ve cânib-i vakf-ı şerife aid ve râci' olunmağın yine vakf-ı mezbûreden olarak kendi pederinin uhdesine intikâl etmiş mahalli ahırda kâin diğerk ma'lûmu'l-mikdar diğerk tarlâlardan hisselerle beraber Balıkesir evkaf müdürî esbak İbrahim Reşid ma'rifetiyle beş yüz yirmi guruş mu'accele ile karındâşları ve hissedarları mûmâileyhden Hüseyin ve Mehmed'e icâr-ı meblağ-ı mu'accele-i mezbûre cânib-i vakf-ı şerife te'diye olunmak üzere müdür-i mûmâileyh tarafından ahz olunmuş ba'dehu mûmâileyh Hüseyin dahi bilâ-veled vefat etmiş olduğundan kendinin tarlâ-yı mezbûreden olan hissesiyle beraber mahalli ahırda kâin diğerk tarlâlardan olan hisseleri mahlûlünden yine mahalli mezbûr evkâf müdürî esbak İzzet Efendi ma'rifetiyle iki bin elli guruş mu'accele ile karındâşları mûmâileyhden Abdullah ve Mehmed'e icâr -ı meblâğ-ı mu'accele-i mezbûre dahi ve kaza-yı mezbûre te'diye olunmak üzere mûmâileyh İzzet Efendi tarafından ahz olunmuş olduğuk bu def'a vürûd edüb taraf-ı vakf-ı şerifde mahfûz olan zeyl-î mazbûtlu defterinde nümâyân ve meblağ-ı mu'accele-i mezbûrenin dahi vakf-ı şerife için hâzîne-i evkâf-ı hümâyuna teslimi derderst bulunan tarlâ-yı mezbûrenin atîk temessükleri dahi zâyî' olmuş olduğundan zuhûr eder ise itibâr olunmamak üzere iş bu temesseük müceddeden tahrîr ve bi'l-meşrût mütevellisi olduğum hasebiyle bi't-temhîr defter-i vakf-ı şerife kayd ile i'tâ olundu gerekdir ki mûmâileyhim tarlâ-yı mezbûreye mutasarrıf olub beher sene icâb eden a'sâr-ı şer'îyesi mahallinde me'muriyetine edâ ve teslim eyledikce zabt ve tasarrufuna kimesne tarafından müdahâle ve mûmâna'at olunmaya.



[Tahrîran Fî Gurre’i] Şehr-i Cemâzi’s-Sânî Sene Selâsün ve Seb’îne ve Mi’eteyn ve Elf.

**Es-Seyyid Eş-Şeyh Osmân bin Salâhaddîni’l-Mevlevî**

**Pôst-nişîn-i Mevlevî-hâne-i mezbûr**

**[Mühür]: MUHAMMED HASÎB NÂZIR-I EVKÂF-I HÜMÂYÛN**

**165\_01-28b**

Ya’kûb Karyesi’nden Ocaksızâdelerin atik temessükleri

Fî 17 Cemâziye’l- Âhîr Sene 275

**[Mühür]: ES-SEYYÎD EŞ-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDÎN**

**165\_01-29a**

**[Soğuk Mühür]: VARAKA-İ SAHÎHA**

Vakf Sendi Yazılmak İçün Varakadır.

Kıymeti: Gurûş: 3

Vech-i tahrîri hurûf oldur ki

Cennetmekân Sultân Mehmed Hân-ı râbî‘ bin Sultan İbrahim Hân-ı âleyhîrrâhmeh ve’l-ğufrân hâzretlerînin İstanbul’da Yenikapû mevlevîhânesi fukarâ ve dervîşânı ta‘âmiyelerine ta’yîn buyurmuş oldukları Nezâret-i Evkâf-ı Hümâyûna mülhak Balıkesir’de Ya’kûb Karyesi’nde emîr-i âhûr Hasan Paşa zâvîyesi dimekle ma‘rûf zâvîye arâzîsinden yine Balıkesir’de karye-i mezbûr kurbunda köy altı direkleri mahallinde şehir yolu civarında bir tarafı Tahtaloğulları Hasan ve Halil tarlâsı İvazoğlu İbrahim tarlâsı ve bir tarafı arâzî-yi mezbûre içerisindeki tarîk ve bir tarafı

İnceik vakfindan Hâcıoğlu tarlâsı ile mahdûd. Tahminen altı dönüm mikdârın bir kıt'a tarlâ şehri-î mezbûr ahâlisinden Ocaksızade el-hâc Abdullah Ağa oğulları el-hâc Ali Ağa ve el-hâc Mustafa Ağa uhdelerinde olub mûmâileyhümâdan Hâcı Ali Ağa fevt olmağla hissesi sekiz nefer Abdullah ve Mehmed ve Ahmed ve Hüseyin ve Hadice ve Fatıma ve Râbîa ve Havva'ya intikâl eyledikten sonra mûmâileyhümâdan Ahmed dahi bilâ-veled vefât etmiş olmasıyla hissesi mahlûl ve cânib-i vakf-ı şerife aid ve râci' olmağın yine vakf-ı mezbûreden olarak güzellik pederinden uhdesinde müntekıl ma'lûmü'l-mikdâr diğer tarlâlardan olan hissesiyle beraber Balıkesir evkaf müdürü esbak İbrahim Rüşdi Efendi ma'rifetiyle bin beş yüz yirmi guruş mu'accele ile karındâşları ve hissedârları mûmâileyhden Hüseyin ve Mehmed'e icâr-ı meblağ-ı mu'acceleyle mezbûre cânib-i vakf-ı şerife tâ'yîn olunmak üzere müdür-i mûmâileyh tarafından âhz olunmuş ve ba'dehu mûmâileyh Hüseyin dahi bilâ-veled vefât etmiş olduğundan güzelin tarlâhâ-yi mezbûreden olan hissesiyle mahalli âhırda kâin diğer tarlâlardan hisseleri mahlûlünden yine mahalli mezbûr müdürü sâbık İzzet Efendi ma'rifetiyle ikibin elli guruş mu'accele ile mûmâileyhimden Abdullah ve Mehmed'e icâr-u meblağ-ı mu'accele-i mezbûre dahi vakf-ı şerife te'diye olunmak üzere mûmâileyh İzzet Efendi tarafından âhz olunmuş olduğü bu def'a vürûd edüb taraf-ı vakf-ı şerifde mahfûz olan zeyl-î mazbûtlu defterinde nümâyan meblağ-ı mu'accele-i mezbûrenin dahi vakf-ı şerif için hazîne-i evkâf-ı hümâyûna teslim-i derdest bulunmuş ve tarlâhâ-yi mezbûrenin atık temessükleri dahi zayi' olmuş olduğundan zuhûr eder ise i'tibâr olunmamak üzere iş bu temessük müceddeden tahrîr ve bi'l-meşrût mütevellisi olduğum hasebiyle bi't-tevlîye defter-i vakf-ı şerife kayd ile i'tâ olundu. Gerekdir ki mûmâileyhim tarlâhâyı mezkûreye mutasarrıf olub beher sene icâb eden a'sâr-ı şer'iyesi mahallinde me'muriyetine edâ ve teslim eyledikce zabt ve tasarrufuna kimesne tarafından müdahâle ve mûmâna'at olunmaya.

[Tahrîran Fî Gurre'i] Şehr-i Cemâzi's-Sânî Sene Selâsün ve Seb'îne ve Mi'eteyn ve Elf.

**Es-Seyyid Eş-Şeyh Osmân bin Salâhaddîni'l-Mevlevî**

**Pôst-nişîn-i Mevlevî-hâne-i mezbûr**

**[Mühür]: MUHAMMED HASÎB NÂZİR-I EVKÂF-I HÜMÂYÛN**

**165\_01-29b**

**[Mühür]: ES-SEYYÎD EŞ-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDÎN**

112

**165-01-30a**

**[Soğuk Mühür]: VARAKA-İ SAHÎHA**

Cânîb-i Hazîne-i Evkâf-ı Hümâyûndan vakf temessüğü yazılmak üzere matbû‘  
varakadır

Kıymeti üç gurûş:3

Vech-i tahrîri hurûf oldur ki

Cennetmekân Sultân Mehmed Hân-ı râbî‘ tâbe serâhu hazretlerînin İstanbul’da Yenikapû mevlevîhânesi fukarâ ve dervîşânı ta‘âmiyelerine tahsîs buyurmuş oldukları Nezâret-i Evkâfı Hümâyûna mülhak Balıkesir’de Ya’kûb Karyesi arâzîsinden Halâlca Karyesi kurbunda dikili taş civarında kâin bir tarafı Hacı Korioğlu tarlâsı ve bir tarafı Çobanoğlu Ali Pehlûvân tarlâsı ve bir tarafı dikili taş ve bir tarafı tarîk-ı âmm ile mahdûd. Tahminen sekiz dönüm mikdarda bir kıt’a tarlâya mutasarrıf Balıkesir ahâlisinden Teka‘üd Ahmed Ağa tarlâ-yı mezkûr bi’z-zât rızâsıyla Halâlca Karyesi ahâlisinden Çocukoğlu Mustafa Ağa’ya ferağ-ı takrîr etmiş olduğu Balıkesir evkaf müdürî Ahmed Refet efendi tarafından inhâ olunmuş ve tarlâ-yı mezbûrun atîk temessüğü dahi zâyî‘ olmuş olduğundan iş bu temessük müceddeden tahrîr ve bi’l-meşrûtmütevellisi olduğum hasebiyle temhîr olunub defter-i vakf-ı şerife kayd ile i’tâ olundu gerekdir ki mûmâileyh Mustafa Ağa tarlâ-yı mezbûre mutasarrıf olub beher sene icâb eden a‘şâr-ı şer‘iyelerin cânib-i vakf-ı şerife edâ ve teslim eyledikce zabt ve tasarrufuna kimesne tarafından müdahâle olunmaya.

Fî 15 Cemâziye'l-Evvel Sene 1275

**Es-Seyyid Eş-Şeyh Osmân bin Salâhaddîni'l-Mevlevî**

**Pôst-nişîn-i Mevlevî-hâne-i mezbûr**

**[Mühür]: MUHAMMED HASÎB NÂZIR-I EVKÂF-I HÜMÂYÛN**

**165\_01-30b**

Halalcalı Çocukoğlu Mustafa Ağa

**[Mühür]: ES-SEYYÎD EŞ-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDÎN**

Numero:84

**165\_01-31a**

**[Soğuk Mühür]: VARAKA-İ SAHÎHA**

Vakf Sendi Yazılmak İçün Varakadır.

Kıymeti: Gurûş: 3

Vech-i tahrîri hurûf oldur ki

Cennetmekân Sultân Mehmed Hân tâbe serâhu hazretlerînin İstanbul'da Yenikapû mevlevîhânesi fukarâ ve dervîşânı ta'âmiyelerine tahsîs buyurmuş oldukları Nezâret-i Evkâf-ı Hümâyûna mülhak Balıkesir'de emîr-i âhûr Hasan Paşa zâvîyesi dimekle ma'rûf zâvîye arâzîsinden karye-i mezbûr kurbunda Saracoğlu yeri nâm mahalde kâin bir tarafı Sipâhioğlu Hâcî Mehmed Ağa tarlâsı ve bir tarafı ırmak ve bir tarafı Sâhib-i temessük Mehmed Ağa'nın diğerk tarlâsı ve bir tarafı ince yol direkleri târîk-î hâs ile mahdûd. Tahminen sekiz dönüm mikdârı bir kıt'a tarlâ Fî Muharremin gurresi 35 senesi tarihiyle Çavdaroğlu Hüseyin Ağa dâmâdı Mehmed

Ağa uhdesinde olub yerinde olan atfık temessük zâyi‘ olmuş olduğu bu def‘a Balıkesir evkaf müdürü Ahmed Refet Efendi tarafından inhâ olunmağla zâyi‘ olan temessük zuhûr eder ise i‘tibâr olunmamak üzere iş bu temessük müceddeden tahrîr ve bi‘l-meşrût mütevellisi olduğum hasebiyle temhîr olunub defter-i vakf-ı şerife kayd ile i‘tâ olundu gerekdir ki mûmâileyhümâ Mehmed Ağa tarlâ-yı mezkûre kemâ fî’s-sâbık mutasarrıf olub beher sene icâb eden a‘şâr-ı şer‘iyesi mahallinde me‘muriyetine edâ ve teslim eyledikce zabt ve tasarrufuna kimesne tarafından müdahâle ve mûmâna‘at olunmaya.

Fî 19 Cemâziye’l-Evvel Sene 1274

**Es-Seyyid Eş-Şeyh Osmân bin Salâhaddîni’l-Mevlevî**

**Pôst-nişîn-i Mevlevî-hâne-i mezbûr**

**[Mühür]: ALİ GÂLİB NÂZİR-I EVKÂF-I HÜMÂYÛN**

**165\_01-31b**

Çavdaroğlu Hüseyin Damadı Mehmed temessüğü

Çerîci oğlunun temessüğü

Buttalı diğer cedîd temessüğü mutâbık-ı yerine ediidiği

Fî 8 Safer Sene 275

**[Mühür]: ES-SEYYİD EŞ-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDÎN**

165\_01-32a

**[Soğuk Mühür]: VARAKA-İ SAHÎHA**

Cânîb-i Hazîne-i Evkâf-ı Hümâyûndan vakf temessüğü yazılmak üzere matbû‘  
varakadır

Kıymeti üç gurûş:3

Vech-i tahrîri hurûf oldur ki

İstanbul’da Yenikapû mevlevîhânesi merbutâtında olub evkâf-ı şerîfe-i celâliyye ilhâken bâ-irâde-i seniyye idâre olunan müntekıllen müstesnâ merhûm mîr- ahûr Hüseyin Paşa vakf-ı şerîfînden Balıkesirde Ya’kûb Karyesi arâzisinden karye-i mezbûreden kom yerleri nâm mahâlde kâin bir tarafı Kara İmamoğlu Mehmed tarlâsı ve bir tarafı dağ yolu ve bir tarafı Tokadlıoğlu İbrahim tarlâsı ve bir tarafı ba’zan Çerçioğlu ba’zan Kadıoğlu İsmail kerîmesi Emine tarlâsıyla mahdûd. Tahminen sekiz dönüm bir kıt’a tarlâ bu def’a bi’l-irâde-i seniyye vuku‘ bulan tahrîri Hâcioğlu İbrahim kerîmesi Emine Hatun uhdesinde bulunan ve tarlâ-yı mezkûrun atık temessüğü dahi zâyî‘ olmuş olduğundan zuhûr eder ise amel ve i’tibâr olunmamak üzere tarlâ-yı mezkûrun zabt ve tasarrufunu hâvî iş bu cedîd temessüğü tahrîr defter-i vakf-ı şerîfe bi’t-tevlîye mezbûre Emine Hatun yedîne i’tâ olundu. Gerekdir ki tarlâyı mezkûrun lâzım gelen a’şâr-ı şer’iye-i ve ders’adet-i kânûniyesi uhdesine cânib-i vakf-ı şerife edâ ve teslim eyledikce zabt ve tasarrufuna kimesne mani‘ ve müzâhim olmayalar.

Tahrîren 9 Muharrem Sene 1277

**Es-Seyyid Eş-Şeyh Osmân bin Salâhaddîni’l-Mevlevî**

**Pôst-nişîn-i Mevlevî-hâne-i mezbûr**

Derûn-ı temessükde mestûr tahminen sekiz dönüm bir kıt’a tarlâya mutasarrıf olan Hâcioğlu İbrahim kerîmesi Emine Hatûna bilâ-veled mutasarrıf olub mutasarrıf olduğu tarlâ-yı mezkûreleriyle dokuz kıt’a tarlâlarıyla ma’en yedi bin iki yüz elli

guruş kıymet ile vâlidesi Fatıma Hatûn'a intikâl eylediği vekili Hâfız Hüseyin Efendi tarafından inhâ olunmağla zabt ve tasarrufuna bi't-tevlîye izin verilüb tarlâ-yı mezkûrun tasarrufu Fatıma Hatun uhdesine kayd olundu.

Fî Gurre-i Muharrem Sene 1271

[Mühür]: ES-SEYYİD EŞ-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDÎNİ'L-MEVLEVÎ

PÔST-NİŞİN-İ MEVLEVÎ-HÂNE-İ MEZBÛR

165\_01-33a

[Soğuk Mühür]: VARAKA-İ SAHÎHA

Cânîb-i Hazîne-i Evkâf-ı Hümâyûndan vakf temessüğü yazılmak üzere matbû' varakadır

Kıymeti üç gurûş:3

Vech-i tahrîri hurûf oldur ki

Cennetmekân Sultân Mehmed Hân tâbe serâhu hazretlerinin İstanbul'da Yenikapû mevlevî-hânesi fukarâ ve dervişanı ta'âmiyelerine tahsîs buyurmuş oldukları Nezâret-i Evkâf-ı Hümâyûna mülhak Balıkesir'de Ya'kûb Karyesinde mîr-i âhûr Hasan Paşa zâvîyesi dimekle ma'rûf zâvîye arâzîsinden karye-i mezbûr kurbunda boz yer nâm mahalde kâin bir tarafı Mustafa oğlu İsmail Ağa tarlâsı ve bir tarafı Kara Ağanın Osman Ağa tarlâsı ve iki tarafı dere ile mahdûd. Tahminen dört dönüm mikdarda bir kıt'a tarlâya mutasarrıf olan Seferoğlu Hüseyin Ağa hâl-i hayâtında tarlâ-yı mezkûru bi'z-zat hüsn-i rızâsıyla oğlu Süleyman Ağaya ferâğ-ı takrîr etmiş olduğu bu def'a Balıkesir evkaf müdîri Ahmet Refet Efendi tarafından inhâ olunmuş ve tarlâ-yı mezkûrun atîk temessüğü dahi zâyi' olmuş olduğundan zuhûr eder ise i'tibâr olunmamak üzere iş bu temessük müceddeden tahrîr ve bi'l-meşrût mütevellisi olduğum hasebiyle temhîr olunub defter-i vakf-ı şerife kayd ile i'tâ olundu gerekdir ki mûmâileyh Süleyman Ağa bîn Hüseyin Ağa tarlâ-yı mezbûre

mutasarrıf olub beher sene icâb eden a‘şâr-ı şer‘iyelerin tamamen Canib-i Vakf-ı Şerife edâ eyledikce zabt ve tasarrufuna müdahâle ve mümâna‘at olunmaya.

Fî Gurre-i Cemâziye’l-Evvel Sene 1275

**Es-Seyyid Eş-Şeyh Osmân bin Salâhaddîni’l-Mevlevî**

**Pôst-nişîn-i Mevlevî-hâne-i mezbûr**

**[Mühür]: MUHAMMED HASÎB NÂZİR-I EVKÂF-I HÜMÂYÛN**

**165\_01-33b**

Süleyman Ağa ibn-i Seferoğlu Hüseyin

Seferoğlu Süleyman ve Hüseyin ’in tebdîlen temessük verileceği

Fî 8 Safer Sene 275

**[Mühür]: ES-SEYYİD EŞ-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDÎN**

Numero: 161

**165\_01-34a**

**[Soğuk Mühür]: VARAKA-İ SAHÎHA**

Vakf Sendi Yazılmak İçün Varakadır.

Kıymeti: Gurûş: 3

Vech-i tahrîri hurûf oldur ki

Cennetmekân Sultân Mehmed Hân tâbe serâhu hazretlerînin İstanbul’da Yenikapû mevlevîhânesi fukarâ ve dervîşânı ta‘âmiyelerine şart-ı ta‘yîn buyurmuş oldukları



Nezâret-i Evkâf-ı Hümâyûna mülhak Balıkesir’de Ya’kûb Karyesinde emîr-i âhûr Hasan Paşa zâvîyesi dimekle ma’rûf zâvîye arâzîsinden karye-i mezbûr kurbunda köy altı direkleri mahalde bir tarafı Tokadlıoğlu Ahmed tarlâsı ve bir tarafı arâzî-yi mezbûre içindeki tarîk-i âmm ile mahdûd. Tahminen üç evlek mikdârı bir kıt’a tarlâya Fî 5 Muharrem 35 tarihiyle mutasarrıf olan Kadıoğlu İsmail Ağa vefât etmekle tarlâ-yı mezbûr kızı Emine Hatuna ba’del-intikâl merkûm Emine bi’z-zât rızâsıyla Sarıoğlu nâm fukâra ya ferâğ-ı takrîr etmiş ba’dehu mestûr dahi bi’z-zât rızâsıyla Karesi kâ’im-makâmı esbak hâcegân Divân-ı Hümâyûndan İhsan Beğ ma’rifetiyle Balıkesir ahâlisinden Hâcı Mehmed Ağa’ya ferâğ-ı takrîr edüb mûmâileyh Hâcı Mehmed Ağanın tarlâ-yı mezkûre mutasarrıf olduğu hâvi Fî 11 Safer 62 tarihiyle mûmâileyh İhsan Beğ tarafından bir kıt’asında dahi verilmiş olduğu bu def’a vürûd edüb taraf-ı vakf-ı şerifde mahfûz olan zeyl-î mazbûtlu defterinde nümâyân olmağla mîr-i mûmâileyhümânın verdiği senede itibâr olunmamak üzere iş bu temessük müceddeden tahrîr ve bi’l-meşrût mütevellisi olduğum hasebiyle temhîr olunub defter-i vakf-ı şerifde kayd ile i’tâ olundu gerekdir ki mûmâileyh Hâcı Mehmed Ağa tarlâ-yı mezkûre mutasarrıf olub beher sene icâb eden a’sâr-ı şer’iyesini mahallinde me’mûriyetine edâ ve teslim eyledikce kimesne tarafından zabt ve tasarrufuna müdahâle ve mûmâna’at olunmaya.

Fî 15 Receb Sene 1273

**Es-Seyyid Eş-Şeyh Osmân bin Salâhaddîni’l-Mevlevî**

**Pôst-nişîn-i Mevlevî-hâne-i mezbûr**

**[Mühür]: MUHAMMED HASÎB NÂZIR-I EVKÂF-I HÜMÂYÛN**

**165\_01-34b**

Sahibi olmadığı

Hâcı Mehmed Ağa

Balıkesirli Hâcı Mehmed Ağa

[Mühür]: ES-SEYYİD EŞ-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDİN

165\_01-35a

[Soğuk Mühür]: VARAKA-İ SAHÎHA

Cânîb-i Hazîne-i Evkâf-ı Hümâyûndan vakf temessüğü yazılmak üzere matbû'  
varakadır

Kıymeti üç gurûş:3

Vech-i tahrîri hurûf oldur ki

Cennetmekân Sultân Mehmed Hân-ı râbî' tâbe serâhu hazretlerînin İstanbul'da Yenikapû mevlevîhânesi fukarâ ve dervîşânı ta'âmiyelerine şart-ı tahsîs buyurmuş oldukları Nezâret-i Evkâf-ı Hümâyûna mülhak Balıkesir'de Ya'kûb Karyesi'nde emîr-i âhûr Hasan Paşa zâvîyesi dimekle ma'rûf zâvîye arâzîsinden karye-i mezbûr kurbunda kara yer nâm mahalde kâin bir tarafı Küçük İmâmoğlu İsmail Ağa tarlâsı ve bir tarafı Esîr Beşşe-zâde Deli Hüseyin oğlu Mustafa Ağa tarlâsı ve bir tarafı Gökceoğlu Halîl Ağa tarlâsı ve bir tarafı Kadioğlu İsmail Ağa tarlâsı ile mahdûd. Tahminen dokuz dönüm mikdarda bir kıt'a tarlâya mutasarrıf olan Dorukcuzâde Mehmed Ağa oğlu Hasan Ağa tarlâ-yı mezbûrun beş dönüm mikdârını uhdesinde ibkâ edüb dört dönüm mikdârını bi'l- firâz bi'z-zât rızâsıyla karye-i mezbûr ahâlisinden Atalioğlu İbrahim Ağaya ferâğ-ı takrîr etmiş olduğu bu def'a Balıkesir evkaf müdürü Ahmet Refet Efendi tarafından inhâ olunmağla mezbûr dört dönüm mikdarda tarlâya merkûm İbrahim Ağa'nın tasarrufun hâvî iş bu temessük müceddeden tahrîr ve bi'l-meşrût mütevellisi olduğum hasebiyle temhîr olunub defter-i vakf-ı şerife kayd ile i'tâ ve merkûm Hasan Ağanın temessüğü kenârına dahi şerh kılınmışdır gerekidir ki merkûm İbrahim Ağa tarlâ-yı mezbûrun dört dönüm mikdârına mutasarrıf olub beher sene icâb eden a'sâr-ı şer'iyesini mahallinde me'mûriyetine edâ ve teslim eyledikce kimesne tarafından zabt ve tasarrufuna müdahâle ve mûmâna'at olunmaya.

Fî 17 Cemâziye'l-Evvel Sene 1274

**Es-Seyyid Eş-Şeyh Osmân bin Salâhaddîni'l-Mevlevî**

**Pôst-nişîn-i Mevlevî-hâne-i mezbûr**

**[Mühür]: ALİ GÂLİB NÂZİR-I EVKÂF-I HÜMÂYÛN**

**165\_01-35b**

Atalıoğlu İbrahim tebdîlen cedîd temessük verileceği

Fî 7 Safer Sene 275

**[Mühür]: ES-SEYYİD EŞ-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDÎN**

Numero:186

**165\_01-36a**

**[Soğuk Mühür]: VARAKA-İ SAHÎHA**

Vakf Sendi Yazılmak İçün Varakadır.

Kıymeti: Gurûş: 3

Vech-i tahrîri hurûf oldur ki

Cennetmekân Sultân Mehmed Hân-ı râbî' tâbe serâhu hazretlerînin İstanbul'da Yenikapû mevlevîhânesi fukarâ ve dervişânı ta'âmiyelerine şart-ı ta'yîn buyurmuş oldukları Nezâret-i Evkâf-ı Hümâyûna mülhak Balıkesir'de Ya'kûb Karyesi'nde emîr-i âhûr Hasan Paşa zâvîyesi dimekle ma'rûf zâvîye arâzîsinden karye-i mezbûr basamak yanı direkleri mahalde bir tarafı Eminoğlu Ahmed tarlâsı ve bir tarafı Kadıoğlu İbrahim tarlâsı ve bir tarafı arâzî-yi mezbûre içinde ki tarîk-ı âmm ile

mahdûd. Tahminen iki dönüm mikdârı bir kıt'a tarlâya Fî Zi'l-kâ'de 34 tarihiyle mutasarrıf Melâ oğlu İsmail Ağa vefât etmekle tarlâ-yı mezkûr oğlu İbrahim Ağa'ya intikal etmiş olduğu bu def'a vürûd edüb taraf-ı vakf-ı şerifde mahfûz olan zeyl-i mazbûtlu defterinde nümâyân ve tarlâ-yı mezkûrun atık temessüğü dahi zâyi' olmuş olduğundan zuhûr eder ise itibâr olunmamak üzere iş bu temessük müceddeden tahrîr ve bi'l-meşrût mütevellisi olduğum hasebiyle temhîr olunub defter-i vakf-ı şerife kayd ile i'tâ olundu gerekdir ki mûmâileyh İbrahim Ağa tarlâ-yı mezkûre mutasarrıf olub beher sene icâb eden a'sâr-ı şer'iyesini mahallinde me'mûriyetine edâ ve teslim eyledikce zabt ve tasarrufuna kimesne tarafından müdahâle ve mûmâna'at olunmaya.

Fî 19 Receb Sene 1273

**Es-Seyyid Eş-Şeyh Osmân bin Salâhaddîni'l-Mevlevî**

**Pôst-nişîn-i Mevlevî-hâne-i mezbûr**

**[Mühür]: MUHAMMED HASÎB NÂZIR-I EVKÂF-I HÜMÂYÛN**

**165\_01-36b**

Melâ İsmailoğlu İbrahim Ağa temessüğü

**[Mühür]: ES-SEYYİD EŞ-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDÎN**

169

165\_01-37a

**[Soğuk Mühür]: VARAKA-İ SAHÎHA**

Vakf Sendi Yazılmak İçün Varakadır.

Kıymeti: Gurûş: 3

Vech-i tahrîri hurûf oldur ki

Cennetmekân Sultân Mehmed Hân-ı râbî‘ tâbe serâhu hazretlerînin İstanbul’da Yenikapû mevlevîhânesi fukarâ ve dervîşânı ta‘âmiyelerine şart-ı ta‘yîn buyurmuş oldukları Nezâret-i Evkâf-ı Hümâyûna mülhak Balıkesir’de Ya’kûb Karyesi’nde emîr-i âhûr Hasan Paşa zâvîyesi dimekle ma‘rûf zâvîye arâzîsinden karye-i mazbûr kurbunda şehir yolu nâm mahalde kâin bir tarafı Deli Osman tarlâsı ve bir tarafı Göğceolu Mustafa Ağa tarlâsı ve bir tarafı mer‘â ile ve bir tarafı tarîk-î âmm ile mahdûd Tahminen on dönüm mikdârı bir kıt‘a tarlâya mutasarrıf olan Yeniköylü Sağır Ahmed Ağa fevt olub tarlâ-yı mezbûr kızı Hava hatûna intikâl etmiş olduğu bu def‘a bi’l- vürûd taraf-ı vakf-ı şerifde mahfûz zeyl-î mazbûtlı defterinden nümâyân ve tarlâ-yı mezbûrun atik temessüğü dahi zâyi‘ olmuş olduğundan zuhûr eder ise i‘tibâr olunmamak üzere iş bu temessük müceddeden temhîr ve bi’l-meşrût mütevellisi olduğum hasebiyle tahrîr olunub defter-i vakf-ı şerife kayd ile i‘tâ olundu gerekdir ki merkûm Hava Hatûn tarlâ-yı mezbûra mutasarrıf olub beher sene icâb eden a‘şâr-ı şer‘iyesini mahallinde me’mûriyetine edâ ve teslim eyledikce zabt ve tasarrufuna kimesne tarafından müdahâle ve mûmâna‘at olunmaya.

Fî 25 Cemâziye’l-evvel Sene 1274

**Es-Seyyid Eş-Şeyh Osmân bin Salâhaddîni’l-Mevlevî**

**Pôst-nişîn-i Mevlevî-hâne-i mezbûr**

**[Mühür]: ALİ GÂLİB NÂZİR-I EVKÂF-I HÜMÂYÛN**

**165\_01-37b**

Çakıllı Köylü Sağır Ahmed Kerîmesi Havva Hatûn Temessüğü

Mezbûrenin yerine diğerk cedîd temessüğü olmağla iş bu temessük-ü battâl olundu.

Fî 15 Safer Sene 75

Numero:5

**[Mühür]: ES-SEYYİD EŞ-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDİN**

**165\_01-38a**

**[Soğuk Mühür]: VARAKA-İ SAHÎHA**

Vakf Sendi Yazılmak İçün Varakadır.

Kıymeti: Gurûş: 3

Vech-i tahrîri hurûf oldur ki

Cennetmekân Sultân Mehmed Hân-ı râbî' tâbe serâhu hazretlerînin İstanbul'da Yenikapû mevlevîhânesi fukarâ ve dervîşânı ta'âmîyelerine şart-ı tahsîs buyurmuş oldukları Balıkesir'de Ya'kûb Karyesi'nde emîr-i ahûr Hasan Paşa zâvîyesi dimekle ma'rûf Nezâret-i Evkâf-ı Hümâyûna mülhak zâvîye arâzîsinden şehr-i mezbûr kenarında Nusreddin Ağalar kurbunda Çoban Hâfız İbrahim tarlâsı ve bir tarafı ve bir tarafı Susurluklu Abdullah Ağa tarlâsı ve bir tarafı Ocaksızzâdeler tarlâsı ve bir tarafı Hâcî Ahmed oğlu Salih Ağa tarlâsı ve bir tarafı İstanbul yolu direkleri târîk-ı âmm ile mahdûd. Tahminen sekiz dönüm mikdârı Güvenoğlu Abdurrahim'in zevcesi Hava ve kerîmesi Habibe ber vech-i münâsafa mutasarrıf olub mûmâileyhümâdan Habibe bilâ-veled mutasarrıf olmağla mutasarrıf olduğı dört dönüm mikdârı tarlâsı mahlûlünden esbak Balıkesir mal müdürü Refet Efendi ma'rifetiyle belde-i mezkûre ahâlisinden Laz oğlu el-hâc Abdullah Ağa'ya bin dört yüz guruş mu'accele ile icâr olunub mebla-ı mu'accele-i mezbûrenin vakf-ı şerife hazîne-i evkaf-ı hümâyûna

tahsîl-i derdest bulunmuş ve tarlâ-yı mezkûrun atîk temessüğü dahi zâyî' olmuş olduğundan tarlâ-yı mezkûrun dört dönümüne mûmâileyh el-hâc Abdullah Ağa mutasarrıf olduğu hâvî iş bu temessük müceddeden tahrîr ve bi'l-meşrût mütevellisi olduğum hasebiyle temhîr ve defter-i vakf-ı şerife kayd olunur ve i'tâ olundu ve tarlâ-yı mezkûrun ve tarlâ-yı mezkûrun tasarrufuna ve diğerine mutasarrıf olan Hava Hatûn yerine diğer bir kıt'a temessük verilmiştir. Gerekdir ki mûmâileyh el-hâc Abdullah Ağa tarlâ-yı mezkûrun dört dönüm mikdârına mutasarrıf olub beher sene icâb eden a'sâr-ı şer'iyesini mahallinde me'mûriyetine edâ ve teslim eyledikce zabt ve tasarrufuna kimesne tarafından müdahâle ve mûmâna'at olunmaya.

Fî Gurre-i Zi'l-kâ'de Sene 1273

**Es-Seyyid Eş-Şeyh Osmân bin Salâhaddîni'l-Mevlevî**

**Pôst-nişîn-i Mevlevî-hâne-i mezbûr**

**[Mühür]: MUHAMMED HASÎB NÂZIR-I EVKÂF-I HÜMÂYÛN**

**165\_01-38b**

Lazoğlu Hacı Abdullah Temessüğü

Numero:71

**[Mühür]: ES-SEYYÎD EŞ-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDÎN**

165\_01-39a

**[Soğuk Mühür]: VARAKA-İ SAHÎHA**

Vakf Sendi Yazılmak İçün Varakadır.

Kıymeti: Gurûş: 3

Vech-i tahrîri hurûf oldur ki

Cennetmekân Sultân Mehmed Hân-ı râbî‘ tâbe serâhu hazretlerînin İstanbul’da Yenikapû mevlevîhânesi fukarâ ve dervîşânı ta‘âmiyelerine şart-ı tahsîs buyurmuş oldukları Nezâret-i Evkâf-ı Hümâyûna mülhak Balıkesir’de Ya’kûb Karyesinde emîr-i âhûr Hasan Paşa zâvîyesi dimekle ma‘rûf zâvîye arâzîsinden karye-i mezbûr kurbunda Karayer nâm mahalde kâin bir tarafı Küçük İmamoğlu İsmail Ağa tarlâsı ve bir tarafı Koca Kürt tarlâsı ve bir tarafı Gökceoğlu Halil Ağa tarlâsı ve bir tarafı Kadioğlu İsmail Ağa tarlâsı ile mahdûd. Tahminen Dokuz dönüm mikdârı bir kıt‘a tarlâya Fî gurre-i Muharrem 35 senesi tarihiyle mutasarrıf olan Dorukcu Mehmed Ağa fevt olub tarlâ-yı mezkûr oğlu Hasan Ağaya intikâ’l etmiş olduğu bu def‘a mahallinden bâ-vürûd taraf-ı vakf-ı şerifde mahfûz olan zeyl-î mazbûtlu defterinde nümâyân ve tarlâ-yı mezkûrun atîk temessüğü dahi zâyi‘ olmuş olduğundan zuhûr eder ise itibâr olunmamak üzere iş bu temessük müceddeden tahrîr ve bâ-meşrût mütevellisi olduğum hasebiyle temhîr olunub defter-i vakf-ı şerife kayd ile i‘tâ olundu. Gerekdir ki mûmâileyh Hasan Ağaya tarlâ-yı mezbûre mutasarrıf olub beher sene a‘şâr-ı şer‘iyesini mahallinde me’mûriyetine edâ ve teslim eyledikce zabt ve tasarrufuna müdahâle olunmaya.

Fî 19 Zi’lhicce Sene 1273

**Es-Seyyid Eş-Şeyh Osmân bin Salâhaddîni’l-Mevlevî**

**Pôst-nişîn-i Mevlevî-hâne-i mezbûr**

**[Mühür]: MUHAMMED HASÎB NÂZIR-I EVKÂF-I HÜMÂYÛN**



Derûn-ı temessükde mestûr dokuz dönüm mikdarda bir kıt'a tarlâya mutasarrıf olan Hasan Ağa tarlâ-yı mezbûrun dört dönümünü bi'l-fîrâz bi'z-zât rızasıyla Athoğlu İbrahim Ağaya ferâğ-ı takrîr etmiş olduğu bu def'a Balıkesir evkaf müdürü Ahmed Refet Efendi tarafından inhâ olunmağla mezbûr dört tarlâ için müceddeden bir kıt'a temessüğü tahrîr-ü temhîr olunub merkûm Atlı oğlu İbrahim Ağaya i'tâ olunduğu ve tarlâ-yı mezbûr beş dönüm mikdârıyla merkûm Hasan Ağa uhdesinde kalmış olduğu defter-i vakf-ı şerife kayd olunub iş bu mahalle dahi şerh verilmiştir.

Fî 17 Cemâziye'l-Ahîr Sene 1274

**[Mühür]: ES-SEYYİD EŞ-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDİN**

**[Mühür]: ALİ GÂLİB NÂZİR-I EVKÂF-I HÜMÂYÛN**

**165\_01-39b**

**[Mühür]: ES-SEYYİD EŞ-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDİN**

Numero:175

Ataloğlu İbrahim Temessüğü

**165\_01-40a**

**[Soğuk Mühür]: VARAKA-İ SAHÎHA**

Vakf Sendi Yazılmak İçün Varakadır.

Kıymeti: Gurûş: 3

Vech-i tahrîri hurûf oldur ki

Cennetmekân Sultân Mehmed Hân-ı râbî' tâbe serâhu hazretlerînin İstanbul'da Yenikapû mevlevîhânesi fukarâ ve dervîşânı ta'âmiyelerine şart-ı tahsîs buyurmuş

oldukları Balıkesir’de Ya’kûb Karyesi’nde Nezâret-i Evkâf-ı Hümâyûna mülhak emîr-i ahûr Hasan Paşa zâvîyesi dimekle ma’rûf zâvîye arâzîsinden karye-i mezbûr kurbunda şehir yolu nâm mahalde vâkı‘ Çölmekçili Hüseyin Ağa tarlâsı ve bir tarafı Kürt Hüseyin Ağa tarlâsı ve bir tarafı Topsakaloğlu Salih Ağa tarlâsı ve bir tarafı ve bir tarafı merâ‘ ile mahdûd. Tahminen beş dönüm mikdârı bir kıt’a tarlâya mutasarrıf olan Ahmed Aġaoġlu Halilzâde bilâ-veled fevt olub tarlâ-yı mezkûr mahlûl ve cânib-i vakf-ı şerife âid ve râci‘ olmaġın Balıkesir evkaf müdürü Ahmed Refet Efendi ma’rifetiyle bi’l-müzâyede elli guruş mu’accele ile karye-i mezkûr ahâlisinden muhbâr oġlu Ali Aġa uhdesinde karar vermiş olduġundan tarlâ-yı mezkûr mu’accele-i mezbûre ile merkûm Ali Aġa’ya icâr olduġu müdir-i mûmâileyh tarafından inhâ ve meblaġ-ı mu’accele-i mezbûre dahi taraf-ı vakf-ı şerife edâ ve teslim olunmuş ve tarlâ-yı mezkûrun atık temessüġü dahi zayi‘ olmuş olduġundan zuhûr eder ise i’tibâr olunmamak üzere iş bu temessük müceddeden iş bu temessük müceddeden tahrîr ve bi’l-meşrût mütevellisi olduġum hasebiyle temhîr olunub defter-i vakf-ı şerife dahi kayd ile i’tâ olundu. Gerekdir ki mûmâileyh muhbâr oġlu Ali Aġa tarlâ-yı mezkûre mutasarrıf olub beher sene icâb eden a’sâr-ı şer’iyesini mahallinde me’mûriyetine edâ ve teslim eyledikce zabt ve tasarrufuna kimesne tarafından müdahâle ve mûmâna‘at olunmaya.

Fî 21 Zi’l-ka‘de Sene 1273

**Es-Seyyid Eş-Şeyh Osmân bin Salâhaddîni’l-Mevlevî**

**Pôst-nişîn-i Mevlevî-hâne-i mezbûr**

**[Mühür]: MUHAMMED HASÎB NÂZIR-I EVKÂF-I HÜMÂYÛN**

Derûn-ı temessükde mestûr tahminen beş dönüm mikdârda bir kıt’a tarlâya mutasarrıf olan muhbâr oġlu Ali Aġa tarlâ-yı mezbûru bi’z-zât hüsn-i rızâsıyla Tokadlioġlu Mustafa Aġa’ya ferâġ-ı takrîr etmiş olduġu bu def’a Balıkesir evkaf müdürü Ahmed Refet Efendi tarafından inhâ olduġundan merkûm Mustafa Aġa’nın tasarrufuna bi’t-tevlîye izin verilüb defter-i vakf-ı şerifde uhdesine kayd olduġu iş bu mahalle şerh verilmişdir.

Fî 15 Cemâziye'l-ahîr Sene 1275

[Mühür]: ES-SEYYİD EŞ-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDÎN

[Mühür]: MUHAMMED HASÎB NÂZİR-I EVKÂF-I HÜMÂYÛN

165\_01-40b

Mihbaroğlu Ali temessüğü

Tokathoğlu Mustafa

[Mühür]: ES-SEYYİD EŞ-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDÎN

165\_01-41a

[Soğuk Mühür]: VARAKA-İ SAHÎHA

Vakf Sendi Yazılmak İçün Varakadır.

Kıymeti: Gurûş: 3

Vech-i tahrîri hurûf oldur ki

Cennetmekân Sultân Mehmed Hân-ı râbî' tâbe serâhu hazretlerinin İstanbul'da Yenikapû mevlevîhânesi fukarâ ve dervîşânı ta'âmiyelerine şart-ı tahsîs buyurmuş oldukları Nezâret-i Evkâf-ı Hümâyûna mülhak Balıkesir'de Ya'kub Karyesi'nde emîr-i ahûr Hasan Paşa zâvîyesi dimekle ma'rûf zâvîye arâzîsinden karye-i mezbûr kurbunda köy altı nâm mahalde kâin bir tarafı Pirecioğlu Ali Ağa tarlâsı ve bir tarafı Salih Ağa tarlâsı ve bir tarafı İmâmoğlu İsmail Ağa tarlâsı ve bir tarafı tarîk-ı âmm ile mahdûd. Tahminen sekiz dönüm mikdârı bir kıt'a tarlâya mutasarrıf olan Esîr Beşşe-zâde oğlu Deli Hüseyin Ağa fevt olup tarlâ-yı mezbûr oğlu Mustafa Ağa'ya intikâl etmiş olduğu mahallinden vârid olup taraf-ı vakf-ı şerifde mahfûz zeyl-î mazbûtlı defterinden nümâyan ve tarlâ-yı mezbûrun atık temessüğü dahi zâyi' olmuş olduğundan zuhûr eder ise itibâr olunmamak üzere iş bu temessük müceddeden tahrîr

ve bi'l-meşrût mütevellisi olduğum hasebiyle temhîr olunub defter-i vakf-ı şerîfde kayd ile i'tâ olundu. Gerekdir ki mûmâileyh Mustafa Ağa tarlâ-yı mezbûre mutasarrıf olub beher sene icâb eden eden a'sâr-ı şer'iyesini mahallinde me'mûriyetine edâ ve teslim eyledikce zabt ve tasarrufuna müdahâle ve mûmâna'at olunmaya.

Fî 15 Cemâziye'l-Evvel Sene 1273

**Es-Seyyid Eş-Şeyh Osmân bin Salâhaddîni'l-Mevlevî**

**Pôst-nişîn-i Mevlevî-hâne-i mezbûr**

**[Mühür]: ALİ GÂLİB NÂZİR-I EVKÂF-I HÜMÂYÛN**

**165\_01-41b**

Esîr Beşşe-zâdeoğlu Mustafa

Numero:71

**[Mühür]: ES-SEYYİD EŞ-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDÎN**

**165\_02-01a**

**[Soğuk Mühür]: VARAKA-İ SAHÎHA**

Cânîb-i Hazîne-i Evkâf-ı Hümâyûndan vakf temessüğü yazılmak üzere matbû' varakadır

Kıymeti üç gurûşdur:3

Vech-i tahrîri hurûf oldur ki

Cennetmekân Sultân Mehmet Hân-ı râbî' tâbe serâhu hazretlerinin İstanbul'da Yenikapû mevlevîhânesi fukarâ ve dervişânı ta'âmiyelerine şart-ı tahsîs buyurmuş oldukları Nezâret-i Evkâf-ı Hümâyûna mülhak ve müstesnâ olarak Balıkesir'de mîr-i ahûr Hasan Paşa vakfı zâvîyesi dimekle ma'rûf Ya'kûb Karyesi arâzîsinden karye-i mezbûr kurbunda boz yer nâm mahalde kâin bir tarafı Pirecioğlu Mustafa tarlâsı ve bir tarafı Menaroğlu Hüseyin kerîmesi Fatma tarlâsı ve iki tarafı tarîk-i âmm ile mahdûd. Tahmînen on iki dönüm mikdarda bir kıt'a tarlâya Menâvoğlu Mehmed mutasarrıf ise de terk-i zirâ'at tarlâ-yı mezbûrî mu'attal kalmış olduğundan bâ-irâde-i seniyye vuku' bulan tahrîrde ber mucîb-i fetvâ-yı şerife tarlâ-yı mezbûrî taraf-ı vakf-ı şerifden zabt olunub Balıkesir hâkimi Mehmed Şefik Beğ huzurunda bâ-ma'rifet-i şer'-i şerîf dört yüz guruş mu'accele ile Balıkesirli Kassâb Kirhor veled-i Esteban-ı Nasrânî'ye îcâr olunmuş ve tarlâ-yı mezbûrun atîk temessüğü dahi zayi' olmuş olduğundan zuhur eder ise i'tibâr olunmamak üzere asûl-u nazm-ı vechile iş bu temessük tahrîr ve bi't-tevlîye temhîr olunub defter-i vakf-ı şerife kayd ile i'tâ olundu. Gerekdir ki merkûm Gir Hıdır tarlâ-yı mezbûre mutasarrıf olub beher sene a'şâr-ı şeriye kânunîyesin tamâmen cânib-i vakf-ı şerife edâ eyledikce zabt ve tasarrufuna müdâhale olunmaya.

Fî Gurre-i Cemâziy'l-Evvel Sene 1275

**Es-Seyyid Eş-Şeyh Osmân bin Salâhaddîni'l-Mevlevî**

**Pôst-nişîn-i Mevlevî-hâne-i mezbûr**

**[Mühür]: ALİ ŞEFİK NÂZİR-I EVKÂF-I HÜMÂYÛN**

Derûn-ı temessükde muharrer tahminen on iki dönüm mikdâr da bir kıt'a tarlâya mutasarrıf olan Kassâb Kirhor veled-i Esteban-ı Nasrânî'ye îcâr olunmuş tarlâ-yı bi'z-zât hüsn-i rızâsıyla Ataloğlu İbrahim bin Ali'ye bin beş yüz guruş bedel ile ferâğ-ı takrîr etmekle tasarrufuna bi't-tevlîye izin verilüb defter-i vakf-ı şerifde tarlâ-yı mezbûr merkûm İbrahim uhdesinde kayd olunduğu iş bu mahalle şerh verildi.

Fî 17 Zi'l-hicce Sene 1276

**[Mühür]: ES-SEYYİD EŞ-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDİN**

**[Mühür]: ALİ ŞEFİK NÂZİR-I EVKÂF-I HÜMÂYÛN**

165\_02-02a

**[Soğuk Mühür]: VARAKA-İ SAHÎHA**

Cânîb-i Hazîne-i Evkâf-ı Hümâyûndan vakf temessüğü yazılmak üzere matbû  
varakadır

Kıymeti üç gurûşdur:3

Vech-i tahrîri hurûf oldur ki

Cennetmekân Sultân Mehmet Hân-ı râbî‘ tâbe serâhu hazretlerinin İstanbul’da Yenikapû mevlevîhânesi fukarâ ve dervîşânı ta‘âmiyelerine şart-ı tahsîs buyurmuş oldukları Nezâret-i Evkâf-ı Hümâyûna mülhak Balıkesir’de mîr-i ahûr Hasan Paşa vakfı zâvîyesi dimekle ma‘rûf Ya’kûb Karyesi arâzîsinden karye-i mezbûrda kom yerleri nâm mahalde kâin bir tarafı mera‘ ve diğér tarafı Keçioğulları tarlâları ve bir tarafı kuyulu ve bir tarafı Pireci Ali zevcesi Hadice tarlâsı ile mahdûd. Tahminen on sekiz dönüm mikdârı bir kıt‘a tarlâ bu def‘a bâ- irâde-i seniyye vuku‘ bulan tahrîrde Dorukcu Hasan zevcesi Vahide bint Mehmed uhdesinde bulunmuş ve tarlâ-yı mezbûrun atîk temessüğü zâyî‘ olmuş olduğundan taraf-ı vakf-ı şerîfden müceddeden temessük verilmiş nizâm-ı iktizâsından olmağla iş bu temessük müceddeden tahrîr ve bâ- meşrût mütevellisi olduğum hasebiyle temhîr olunub defter-i vakf-ı şerîfe kayd ile i‘tâ olundu. Gerekdir ki mûmâileyhümâ Vahide tarlâ-yı mezbûre mutasarrıf olub beher sene icâb eden a‘şâr-ı şeriye kanûniyesini tamamen cânîb-i vakf-ı şerife edâ ve teslîm eyledikce zabt ve tasarrufuna müdâhale olunmaya. Fî 9 Muharrem Sene 1277

**Es-Seyyid Eş-Şeyh Osmân bin Salâhaddîni’i-Mevlevî**

**Pôst-nişîn-i Mevlevî-hâne-i mezbûr**

**[Mühür]: ALİ ŞEFİK NÂZİR-I EVKÂF-I HÜMÂYÛN**

165\_02-03a

**[Soğuk Mühür]: VARAKA-İ SAHÎHA**

Cânîb-i Hazîne-i Evkâf-ı Hümâyûndan vakf temessüğü yazılmak üzere matbû‘  
varakadır

Kıymeti üç gurûşdur:3

Vech-i tahrîri hurûf oldur ki

Cennetmekân Sultân Mehmet Hân-ı râbî‘ tâbe serâhu hazretlerinin İstanbul’da Yenikapû mevlevîhânesi fukarâ ve dervîşânı ta‘âmiyelerine şart-ı tahsîs buyurmuş oldukları Nezâret-i Evkâf-ı Hümâyûna mülhak ve müstesnâ olarak Balıkesir’ demîr-i ahûr Hasan Paşa vakfı zâvîyesi dimekle ma‘rûf Ya’kûb Karyesi arâzîsinden karye-i mezbûr kurbunda köy altı nâm mahalde kâin bir tarafı Topcuoğlu İbrahim tarlâsı ve bir tarafı Küçük İmâmoğlu İsmail tarlâsı ve bir tarafı İmâmoğlu Mehmed tarlâsı ve bir tarafı tarîk-ı âmm ile mahdûd. Tahminen altı dönüm mikdarda bir kıt‘a tarlâya Urburdlu Süleyman Süleyman Ağa bin İsmail mutasarrıf olup bu def‘a bâ-irade-i seniyye vuku‘ bulan tahrîrde yerinde bulunan atîk temessük bi’r- râiyye kabûle şâyân olmağla tecdîd lazım gelmiş olduğundan temessüğü mezkûr ahz ve üzerine battâl keşide olunub taraf-ı vakf-ı şerîfde mahfuz olarak asul nazm-ı vechile iş bu temessük müceddeden tahrîr ve bi’l-meşrût mütevellisi olduğum hasebiyle temhîr olunub defter-i vakf-ı şerîfe kayd ile i’tâ olundu. Gerekdir ki merkûm Süleyman Ağa tarlâ-yı mezbûre mutasarrıf olup beher sene icâb eden a‘şâr-ı şeriye dersa‘âdet kanunîyesi cânîb-i vakf-ı şerîfe tamamen edâ ve teslim eyledikce zabt ve tasarrufuna kimesne tarafından müdahale ve mümâna‘at olunmaya. Fî 11 Safer Sene 1276

**Es-Seyyid Eş-Şeyh Osmân bin Salâhaddîni’l-Mevlevî**

**Pôst-nişîn-i Mevlevî-hâne-i mezbûr**

**[Mühür]: ..... NÂZIR-I EVKÂF-I HÜMÂYÛN**

165\_02-03b

Urburdlu Süleyman

Numero:107

[Mühür]: ES-SEYYİD EŞ-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDÎN

165\_02-04a

[Soğuk Mühür]: VARAKA-İ SAHÎHA

Cânîb-i Hazîne-i Evkâf-ı Hümâyûndan vakf temessüğü yazılmak üzere matbû‘  
varakadır

Kıymeti üç gurûşdur:3

Vech-i tahrîri hurûf oldur ki

Cennetmekân Sultân Mehmet Hân-ı râbî‘ tâbe serâhu hazretlerinin İstanbul’da Yenikapû mevlevîhânesi fukarâ ve dervîşânı ta’âmiyelerine şart-ı tahsîs buyurmuş oldukları Nezâret-i Evkâf-ı Hümâyûna mülhak ve müstesnâ Balıkesir’de mîr-i ahûr Hasan Paşa vakfı dimekle ma’rûf Ya’kûb Karyesi arâzîsinden karye-i mezbûr kurbunda koca tarlâlar nâm mahalde kâin bir tarafı dere iki tarafı Pideci Ali tarlâsı ve bir tarafı Kadıoğlu Abdurrahman tarlâsı ile mahdûd. Tahminen beş dönüm bir kıta tarlâ bu def’a bâ- irade-i seniyye vuku‘ bulan tahrîrde Doğrukcuoğlu Hüseyin bin Mehmed ve zevcesi Vahide bint Mehmed uhdesinde bulunmuş ve tarlâ-yı mezbûrun atîk temessüğü zayi‘ olmuş olmağla usul-u nizâmî vechile merkûman yerlerine müceddeden bir kıta temessük verilmesi lazım gelmiş olduğundan iş bu temessük müceddeden tahrîr bi’l-meşrût mütevellisi olduğum hasebiyle tahrîr olunub defter-i vakf-ı şerife kayd ile itâ olundu. Gerekdir ki merkûmân Hüseyin ve Hadice tarlâ-yı mezbûre mutasarrıf olub beher sene a‘şâr-ı şeriye ve dersa‘âdet kânunîyesi



tamamen taraf-ı vakf-ı şerife edâ ve teslîm eyledikce zabt ve tasarruflarına kimesne tarafından müdahale ve mümâna‘at olunmaya. Fî 5 Rebiü'l-Evvel Sene 276

**Es-Seyyid Eş-Şeyh Osmân bin Salâhaddîni'l-Mevlevî**

**Pôst-nişîn-i Mevlevî-hâne-i mezbûr**

**[Mühür]: ..... NÂZIR-I EVKÂF-I HÜMÂYÛN**

**165\_02-04b**

Numero:84

**[Mühür]: ES-SEYYİD EŞ-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDÎN**

Vahide koca tarlâ

Hadice ve Fatma'ya Valîdeye ferağattan Mu‘amelesi icrâ edilmiştir.

**165\_02-05a**

**[Soğuk Mühür]: VARAKA-İ SAHÎHA**

Cânîb-i Hazîne-i Evkâf-ı Hümâyûndan vakf temessüğü yazılmak üzere matbû‘  
varakadır

Kıymeti üç gurûşdur:3

Vech-i tahrîri hurûf oldur ki

Cennetmekân Sultân Mehmet Hân-ı râbî‘ tâbe serâhu hazretlerinin İstanbul'da Yenikapû mevlevîhânesi fukarâ ve dervîşânı ta'âmiyelerine tahsîs buyurmuş oldukları Nezâret-i Evkâf-ı Hümâyûna mülhak Balıkesir'de Emîr-i ahûr Hasan Paşa zâvîyesi dimekle ma'rûf Ya'kûb Karyesi arâzîsinden karye-i mezbûr kurbunda

çeşme başı nâm mahalde kâin bir tarafı sahib-i temessük İsmail Ağa tarlâsı ve bir tarafı dere ve bir tarafı Mehmed Kavvas tarlâsı ile mahdûd. Tahminen dört dönüm mikdarda bir kıt'a bervech-i münâsafâ Seferoğulları Ali ve İsmail Ağalar uhdelinde iken merkûmadan Ali Ağa bilâveled fevt olub hisse-i şayi'ası mahlûl ve cânib-i vakf-ı şerife aid ve râci' olmağla bi'l-müzâide karındaşı ve hissedarı merkûm İsmail Ağa'ya yüz yetmiş beş guruş mu'accele ile icâr olunduğu Balıkesir evkaf müdürü Ahmed Refet Efendi tarafından inhâ olunmuş ve tarlâ-yı mezkûrun atık temessüğü dahi zâyî' olmuş olduğundan zuhûr eder ise i'tibâr olunmamak üzere iş bu temessük müceddeden tahrîr bi'l-meşrût mütevellisi olduğum hasebiyle temhîr olunub defter-i vakf-ı şerife kayd ile i'tâ olundu. Gerekdir ki merkûm İsmail Ağâ mezkûr dört dönüm tarlâya mutasarrıf olub beher sene icâb eden a'şâr-ı şer'iyesini tamâmen cânib-i vakf-ı şerife edâ ve teslîm eyledikce zabt ve tasarrufuna müdâhale ve mûmâna'at olunmaya.

Fî 3 Cemâziye'l-Evvel Sene 1275

**Es-Seyyid Eş-Şeyh Osmân bin Salâhaddîni'l-Mevlevî**

**Pôst-nişîn-i Mevlevî-hâne-i mezbûr**

**[Mühür]: MUHAMMED HASÎB NÂZIR-I EVKÂF-I HÛMÂYÛN**

**165\_02-05b**

Seferoğlu İsmail'e altı dönüm ve yine Halil'e altı dönüm için başka başka cedîd temessük verileceği

Fî 8 Cemâziye'l-Evvel 275

Numero:47

Seferoğlu İsmail temessüğü

**[Mühür]: ES-SEYYİD EŞ-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDÎN**

165\_02-06a

Cânîb-i Hazîne-i Evkâf-ı Hümâyûndan vakf temessüğü yazılmak üzere matbû  
varakadır

Kıymeti üç gurûşdur:3

Vech-i tahrîri hurûf oldur ki

Cennetmekân Sultân Mehmet Hân-ı râbî‘ tâbe serâhu hazretlerinin İstanbul’da Yenikapû mevlevîhânesi fukarâ ve dervîşânı ta‘âmiyelerine tahsîs buyurmuş oldukları Nezâret-i Evkâf-ı Hümâyûna mülhak Balıkesir’de mîr-i ahûr Hasan Paşa zâvîyesi dimekle ma‘rûf Ya’kûb Karyesi arâzîsinden karye-i mezkûr kurbunda Kara gelin nâm mahalde kâin bir tarafı Seferoğlu Süleyman Ağa tarlâsı ve bir tarafı dere ile mahdûd. Tahminen sekiz dönüm mikdarda bir kıt‘a tarlâya mutasarrıf olan Seferoğlu Hüseyin Ağa tarlâ-yı mezbûrde hâl-i hayâtında bi’z-zât hüsn-i rızâsıyla oğlu İsmail Ağa’ya ferâğ-ı takrîr etmiş olduğu bu def‘a Balıkesir evkaf müdiri Ahmed Refet Efendi tarafından inhâ olunmuş ve tarlâ-yı mezbûrun atık temessüğü dahi zâyi‘ olmuş olduğundan zuhûr eder ise i‘tibâr olunmamak üzere iş bu temessük müceddeden tahrîr ve bi’l-meşrût mütevellisi olduğum hasebiyle temhîr olunub defter-i vakf-ı şerife kayd ile i‘tâ olundu. Gerekdir ki mümâileyh İsmail Ağa bin Hüseyin Ağa tarlâ-yı mezbûre mutasarrıf olub defter-i vakf-ı şerife kayd ile i‘tâ olundu. Gerekdir ki mümâileyh İsmail Ağa bin Hüseyin Ağa tarlâ-yı mezbûre mutasarrıf olub beher sene icâb eden a‘şâr-ı şeriyesini tamamen cânîb-i vakf-ı edâ eyledikce zabt ve tasarrufuna müdâhale olunmaya. Fî Gurre-i Cemâziye’l-Evvel Sene 1275

**Es-Seyyid Eş-Şeyh Osmân bin Salâhaddîni’l-Mevlevî**

**Pôst-nişîn-i Mevlevî-hâne-i mezbûr**

**[Mühür]: MUHAMMED HASÎB NÂZIR-I EVKÂF-I HÜMÂYÛN**

**165\_02-06b**

İsmail Ağâ ibn-i Seferoğlu Hüseyin

**[Mühür]: ES-SEYYİD EŞ-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDİN**

Numero:188

**165\_02-07a**

**[Soğuk Mühür]: VARAKA-İ SAHÎHA**

Cânîb-i Hazîne-i Evkâf-ı Hümâyûndan vakf temessüğü yazılmak üzere matbû'  
varakadır

Kıymeti üç gurûşdur:3

Vech-i tahrîri hurûf oldur ki

Cennetmekân Sultân Mehmet Hân-ı râbî' tâbe serâhu hazretlerînin İstanbul'da Yenikapû mevlevîhânesi fukarâ ve dervîşânı ta'âmîyelerine tahsîs buyurmuş oldukları Nezâret-i Evkâf-ı Hümâyûna mülhak Balıkesir'de Emîr-i ahûr Hasan Paşa zâvîyesi dimekle ma'rûf Ya'kûb Karyesi arâzîsinden karye-i mezkûr kurbunda kara yer nâm mahalde kâin bir tarafı Topsakaloğlu Salih Ağâ tarlâsı ve bir tarafı Tahtaloğlu Osman Efendi tarlâsı ve bir tarafı ârk ve bir tarafı tarîk-ı âmm ile mahdûd. Tahminen dört dönüm mikdarda bir kıt'a tarlâya mutasarrıf olan Kara Hasan Ağâ fevt olub tarlâ-yı mezbûr oğulları Ahmed ve Mehmed Ağalara ariyen intikâl etmiş olduğu bu def'a Balıkesir evkaf müdürü Ahmed Refet Efendi tarafından inhâ olunmuş ve tarlâ-yı mezbûrun atık temessüğü dahi zayı' olmuş olduğundan zuhur eder ise i'tibâr olunmamak üzere iş bu temessük müceddeden tahrîr ve bi'l-meşrût mütevellisi olduğum hasebiyle temhîr olunub defter-i vakf-ı şerife kayd ile i'tâ olundu. Gerekdir ki merkûmân Ahmed ve Mehmed ibnâ kara Hasan Ağalar tarlâ-yı mezbûre mutasarrıf olub beher sene icâb eden a'şâr-ı şer'îyesini tamamen cânîb-i vakf-ı edâ eyledikce zabt ve tasarrufuna müdâhale ve mümâna'at olunmaya.

Fî 7 Cemâziye'l-Evvel Sene 1275

**Es-Seyyid Eş-Şeyh Osmân bin Salâhaddîni'l-Mevlevî**

**Pôst-nişîn-i Mevlevî-hâne-i mezbûr**

**[Mühür]: MUHAMMED HASÎB NÂZIR-I EVKÂF-I HÜMÂYÛN**

**165\_02-07b**

Kara Hasan oğulları Ahmed ve Mehmed

Kara Hasan oğulları Ahmed ve Mehmed'in tebdîlen cedîd temessük verileceği

Fî 8 Cemâziye'l-Evvel Safer Sene 275

**[Mühür]: ES-SEYYÎD EŞ-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDÎN**

Numero:164

**165\_02-08a**

**[Soğuk Mühür]: VARAKA-İ SAHÎHA**

Vakf Sendi Yazılmak İçün Varakadır.

Kıymeti: Gurûş: 3

Vech-i tahrîri hurûf oldur ki

Cennetmekân Sultân Mehmet Hân-ı râbî' tâbe serâhu hazretlerinin İstanbul'da Yenikapû mevlevîhânesi fukarâ ve dervîşânı ta'âmiyelerine tahsîs buyurmuş oldukları Nezâret-i Evkâf-ı Hümâyûna mülhak Balıkesir'de Ya'kûb Karyesinde Emîr-i ahûr Hasan Paşa zâvîyesi dimekle ma'rûf zâvîye arâzîsinden karye-i mezkûr kurbunda borz yer nâm mahalde bir tarafı Mihcâröğlü Ali Ağa tarlâsı ve bir tarafı

arâzî-yi mezbûre içindeki ırmak ve bir tarafı tarîk-ı âmm ile mahdûd. Tahminen üç dönüm mikdarda bir kıt'a tarlâya mutasarrıf olan Balcıoğlu kızı Emine Hatûn müteveffîye olub tarlâ-yı mezkûr oğlu Karakurd oğlu Hüseyin Ağa'ya intikâl etmiş olduğu bu def'a Balıkesir evkaf müdürü Ahmed Refet Efendi tarafından inhâ olunmuş ve tarlâ-yı mezbûrun atık temessüğü dahi zayi' olmuş olduğundan iş bu temessük müceddeden tahrîr ve bi'l-meşrût mütevellisi olduğum hasebiyle temhîr olunub defter-i vakf-ı şerife kayd ile i'tâ olundu. Gerekdir ki mûmâileyh Hüseyin Ağa tarlâ-yı mezkûre mutasarrıf olub beher sene icâb eden a'sâr-ı şer'iyenin mahallinde me'mûriyetine edâ ve teslim eyledikce zabt ve tasarrufuna kimesne müdâhale ve mûmâna'at olunmaya.

Fî Gurre-i Cemâziye'l-Evvel Sene 1274

**Es-Seyyid Eş-Şeyh Osmân bin Salâhaddîni'l-Mevlevî**

**Pôst-nişîn-i Mevlevî-hâne-i mezbûr**

**[Mühür]: ALİ GÂLİB NÂZİR-I EVKÂF-I HÜMÂYÛN**

**165\_02-08b**

Karakurdoğlu Hüseyin 'in diğeri cedîd temessüğü

Mütâbık olmağla iş bu temessüğü battâl.

Fî 8 Cemâzi'l-Evvel Sene

**[Mühür]: ES-SEYYİD EŞ-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDÎN**

Numero:160

165\_02-09a

**[Soğuk Mühür]: VARAKA-İ SAHÎHA**

Vakf Sendi Yazılmak İçün Varakadır.

Kıymeti: Gurûş: 3

Vech-i tahrîri hurûf oldur ki

Cennetmekân Sultân Mehmet Hân-ı râbî‘ tâbe serâhu hazretlerinin İstanbul’da Yenikapû mevlevîhânesi fukarâ ve dervîşânı ta‘âmiyelerine şart-ı ta’yîn buyurmuş oldukları Balıkesir’de Ya’kûb Karyesinde Nezâret-i Evkâf-ı Hümâyûna mülhak Emîr-i ahûr Hasan Paşa zâvîyesi dimekle ma‘rûf zâvîye arâzîsinden karye-i mezbûr kurbunda boz yer nâm mahalde kâin Çercicioğlu Mehmed Ağa tarlâsı ve bir tarafı Giridlizâde Mehmed Paşa tarlâsı ve bir tarafı Kara Ağa’nın Osman Ağa tarlâsı ve bir tarafı tarîk-ı âmm ile mahdûd. Tahminen altı dönüm mikdârı bir kıt‘a tarlâya mutasarrıf olan Çavdaroğlu İbrahim bin Hasan Ağa fevt olub tarlâ-yı mezbûr kızını Emineye intikâl etmiş olduğu bu def‘a Balıkesir evkaf müdürü Ahmed Refet Efendi tarafından inhâ olunmuş ve tarlâ-yı mezkûrun atîk temessüğü dahi zâyî‘ olmuş olduğundan iş bu temesseük müceddeden tahrîr ve bi’l-meşrût mütevellisi olduğum hasebiyle temhîr olunub defter-i vakf-ı şerife kayd ile i‘tâ olundu. Gerekdir ki merkûm Emine bint İbrahim tarlâ-yı mezkûre mutasarrıf olub beher sene icâb eden eden a‘şâr-ı şer‘iyelerin mahallinde memûriyetine edâ ve teslim eyledikce zabt ve tasarrufuna kimesne tarafından müdâhale olunmaya. Fî Gurre-i Cemâziye’l-Evvel Sene 1274

**Es-Seyyid Eş-Şeyh Osmân bin Salâhaddîni’l-Mevlevî**

**Pôst-nişîn-i Mevlevî-hâne-i mezbûr**

**[Mühür]: ALİ GÂLİB NÂZİR-I EVKÂF-I HÜMÂYÛN**

**165\_02-09b**

Hâcioğlu Kerîmesi Emine'ye tebdîlen cedîd temessük verileceği

**[Mühür]: ES-SEYYİD EŞ-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDİN**

Numero:122

Çavdaroğlu İbrahim Kerimesi Emine Hatun'a

**165\_02-10a**

**[Soğuk Mühür]: VARAKA-İ SAHİHA**

Vakf Sendi Yazılmak İçün Varakadır.

Kıymeti: Gurûş: 3

Vech-i tahrîri hurûf oldur ki

Cennetmekân Sultân Mehmet Hân-ı râbî' tâbe serâhu hazretlerinin İstanbul'da Yenikapû mevlevîhânesi fukarâ ve dervîşânı ta'âmiyelerine şart-ı ta'yîn buyurmuş oldukları Balıkesir'de Ya'kûp Karyesinde Nezâret-i Evkâf-ı Hümâyûna mülhak Emîr-i ahûr Hasan Paşa zâvîyesi dimekle ma'rûf zâvîye arâzîsinden karye-i mezbûr kurbunda köy altı direkleri nâm mahalde bir tara Dağlı Hüseyin oğlu Mustafa Ağa ve Melâoğlu İbrahim Ağa tarlâsı ve bir tarafı Tokadlızâde Mehmed Ağa oğulları İbrahim ve Halil Ağalar tarlâsı ve bir tarafı Tokatlıoğlu Kuş Ahmed tarlâsı ile mahdûd. Tahminen üç evlek mikdârı bir kıt'a tarlâya Fî 7 Muharrem 35 tarihiyle mutasarrıf olan Hâcioğlu Akmân Ahmed Ağa vefât etmekle tarlâ-yı mezkûr oğulları Hâcı Osman Ağa ve Halil Ağa intikâl etmiş olduğu bu def'a vürûd edüb taraf-ı vakf-ı şerifde mahfûz olan zeyl-i mazbûtlu defterinde nümâyân olub ve tarlâ-yı mezkûrun atık temessüğü dahi zâyî' olmuş olduğundan zuhûr eder ise i'tibâr olunmamak üzere iş bu temessük müceddeden tahrîr ve bi'l-meşrût mütevellisi olduğum hasebiyle bi't-temhîr defter-i vakf-ı şerife kayd ile i'tâ olundu. Gerekdir ki mümâileyhümâ tarlâ-yı



mezkûr bervech-i münâsafa mutasarrıf olub beher sene icâb eden a‘şâr-ı şer‘iyelerin mahallinde me’mûriyetine edâ ve teslîm eyledikce zabt ve tasarruflarına kimesne müdâhale olunmaya.

Fî Gurre-i Receb Sene 1273

**Es-Seyyid Eş-Şeyh Osmân bin Salâhaddîni’l-Mevlevî**

**Pôst-nişîn-i Mevlevî-hâne-i mezbûr**

**[Mühür]: MUHAMMED HASÎB NÂZİR-I EVKÂF-I HÜMÂYÛN**

**165\_02-10b**

Hâcî Osman ve Karındaşı Halil’in Kerîmeleri Habibe ve Emine Hatunların temessüğü

Seferoğlu Mustafa ve Hâcî İbrahimin Battal temessüğü

Fî 8 Cemâziye’l-Evvel Sene 1275

**[Mühür]: ES-SEYYİD EŞ-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDÎN**

**165\_02-11a**

**[Soğuk Mühür]: VARAKA-İ SAHÎHA**

Cânîb-i Hazîne-i Evkâf-ı Hümâyûndan vakf temessüğü yazılmak üzere matbû‘  
varakadır

Kıymeti üç gurûşdur:3

Vech-i tahrîri hurûf oldur ki

Cennetmekân Sultân Mehmet Hân-ı râbî‘ tâbe serâhu hazretlerinin İstanbul’da Yenikapû mevlevîhânesi fukarâ ve dervîşânı ta‘âmiyelerine şart-ı tahsîs buyurmuş oldukları Nezâret-i Evkâf-ı Hümâyûna mülhak ve müstesnâ olarak Balıkesir’de mîr-i ahûr Hasan Paşa zâvîyesi dimekle ma‘rûf Ya’kûb Karyesi arâzîsinden karye-i mezbûr kurbunda şehir yolu nâm mahalde kâin bir tarafı ihtiyâr kızı oğlu Halis Mehmed Ağa kerimesi Atike Hatûn tarlâsı ve bir tarafında giden tarîk-ı âmm ve bir tarafı dere ile ve bir tarafı Küçük İmamoğlu İsmail Ağa tarlâsı ile mahdûd. Tahminen on iki dönüm mikdarda bir kıt’a tarlâ bu def’a bâ-irâde-i seniyye vuku‘ bulan tahrîrde Tokadlıoğlu İbrahim Ağa bin Mehmed uhdesinde bulunmuş ve tarlâ-yı mezbûrun atîk temessüğü dahi zâyi‘ olmuş olduğundan zuhûr eder ise i‘tibâr olunmamak üzere asul nazm-ı vechile iş bu temessük müceddeden tahrîr ve bi’l-meşrût mütevellisi olduğum hasebiyle temhîr olunub defter-i vakf-ı şerife kayd ile i‘tâ olundu. Gerekdir ki merkûm İbrahim Ağa tarlâ-yı mezbûre mutasarrıf olub beher sene icâb eden a‘şâr-ı şeriye-yi dersa‘âdet kanuniyesin tamamen cânib-i vakf-ı şerife edâ ve teslîm eyledikce zabt ve tasarruflarına müdâhale olunmaya.

Fî 4 Safer Sene 1276

**Es-Seyyid Eş-Şeyh Osmân bin Salâhaddîni’l-Mevlevî**

**Pôst-nişîn-i Mevlevî-hâne-i mezbûr**

**[Mühür]: ..... NÂZIR-I EVKÂF-I HÜMÂYÛN**

**165\_02-11b**

Tokadlıoğlu İbrahim Ağa

**[Mühür]: ES-SEYYİD EŞ-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDÎN**

Cerîçi zevcesi kerîmesi Emîne’ye şehri üç dönüm: 12

Bir tarafı Mandçura Yolu’dur. İhtiyâr-ı vakf Âkile Hânım

Bir tarafı Hâcî Hasen Oğlu İsmâ'îl iHtiyâr-ı Kırksöğüt Deresi.

Cem'an: 1200 Gurûş.

**165-03-02a**

Kânûn-ı Evvel- 29

Şükri Dede	300	..... Efendi	200
Şükri Dede	300	Şükri Efendi	200
Şükri Dede	170	İmâm Efendi	280
Ahmed Dede	242	Harem	400
Şükri Dede	130	Aşçı	1300
Şükri Dede	150	Sabuncu	75
Ferdi Dede	54	.....	60
Osman Dede	250	Toplam	5207
Osman Dede	110	Yeni Gelen Cân	60
Osman Dede	130	Osman Dede'ye	100
Tahir Dede	150	Toplam	5367
Mehmed Dede	130	<b>Genel Toplam</b>	
Ahmed Dede	74	Ta'amiye	5555
Ahmed Dede	74	Ta'amiye	139

Hâdi Dede	120	Ta'amiye	150
Halid Dede	127	Sebîl	553
Dervîş Alî	60	Vazife	186
Dervîş Nurî	60	Toplam	6583
Dervîş Şevket	61	Hazineden Gelen	116
Toplam	2692	Toplam	6699

**165-03-02b**

Kânûn-ı Evvel –Şubât Bütçesi

6699

5857

## Yâ Hû

Ashâb-ı hayrâtdan yenüçeri efendisi merhûm Mehmed Efendi-i Mahmiyye-i İstanbul hassı ebvâbından Yenikapû hâricinde binâ ve vakf eylediği mevlevîhânesinin vakfiye-i ma'mûr-ı recâsında nezâreti maşrık-ı ikrâr-ı sadr-ı Rumeli Kazasker olan alîmü'l ulemâ'il mutebahhirîn fazlûl fudâ'il yenbe'ü'l fezâil meşyû' olan inâyetlü semâhetlü efendim hazretimiz şart-ı ta'yîn etmekle zikr olunan mevlevîhâne vakfın mütevellîsi olan Küçük Şeyh Mehmed Efendileri Şeyh Ahmed vefât etmekle tevliyet merkûm Mehmed Ziyaeddin Efendi ibn-i el-hâc Mehmed'e tevcîh olunmağla mârrü'z-zikr mevlevîhânedeki mevcûde olan vakıf kütb-i evân-ı nehâsi ve vakf-ı mezkûrun bânîsi Mehmed Efendi-i merhûm ve Aşçıbaşı Dervîş Ali Efendi ve sair vakf-ı dervîşin huzurlarına tahrîr ve mütevellî-i merkûmeye teslîm olunan kütb-i evân-ı nehâsin ve mezbûrun bervech-i atî ale's-sâmî zikr olunur.

Li-Sene Tis'un ve Hamsîne ve Mi'eteyn ve Elf min hicreti men le-hü'l-izzü ve's-şeref.

<b>Kitabın İsmi</b>	<b>Adeti</b>
Kebir Kıt'a Mushâf-ı Şerîf	2
Kebir Kıt'a Mesnevî-i Şerîf	1
Mesnevî-i Şerîf	4
Def'a Mesnevî-i Şerîf Kıt'aları	21
Şerh-i Mesnevî-i Şerîf-i Şem'î ve Sürûr Mahlûtası	35
Mişkâtü'l-Mesâbih	1
Ahlâk-ı Muhsinin	1
İhtiyarât	1
Lügât-ı Vankûlu	1
Te'lifât-ı Şeyhü'l-Attâr	1

Mantıku't-Tayr	1
Cavidân-ı Sagîr	1
Hâşiye-i Telvîh	1
Risâle-i Tasavvuf	1
Fârisî Lügât	1
Mecmû'atü'l-Eş'ar	1
Divân-ı Hâfız	1
Tercüme-i Menâkıb-ı Mevlânâ	1
Camiü'l-Âyât	1
Menâkıb-ı Mevlânâ	1
Mollâ Câmî	1
Farisî Fıkh	1
Mukaddime-i Ebû'l-Leys	1
Kimyâ-yı-Sa'ade	1
Musîbetnâme-i Âttar	2
Tuhfetü'l-Talibîn	1
Tefsîr-i Min Vâiz	1
Tercüme-i Ferâiz	1
Faslü'l-Hitâb	1
Minhâcü'l-Fukarâ	1
Menâkıb-ı Nakşibendiyye	1
Divân-ı Ni'metullah	1
Muhtâr-ı Fi'l- Fıkh	1
Farisî Tefsîr-i Şerîf	1
İbtidânâme-i Sultân Veled	1
Divân-ı Celâleddin	1

Divân-1 Mevlânâ	1
Def' a Farisî Tefsîr-i Şerîf Kıt'aları	1
Mecâlis	2
Ruhu'l-Kudüs	1
Kısâsü'l-Enbiyâ	1
Def' a Menâkıb-1 Mevlânâ	1
Îlâhinâme-i Şeyhü'l-Âttar	1
Maarif-i Sultânü'l- Ulemâ	1
Înşâ-1 Hâce Cihân	1
Bimâristân	1
Def' a Farîsi Lügât	1
Tabakâtü's-Sûfî	1
Menâzilü's- Sa'ilin	1
Şerh-i Hâfız Kıt'ası	1
Menâkıb-1 Kebîr	1
Divân-1 Kebîr	2
Kelile Ve Dimle	1
Divân-1 Irakî	1
Menâkıb-1 Goncdüvâni	1
Def' a Menâkıb-1 Mevlânâ	1
Şerhü'l- Füsûs	1
Menâkıbü'l-Ârifîn	1
Divân-1 Molla Hünkâr	1
Aşıkpaşâ	1
Def' a Sultânü'l Ulemâ	1
Def' a Menâkıb-1 Mevlânâ	1

Terâcîmü'l-E'acim	1
Tedbirü'ş-Şenâî	1
Evrâk-ı Âhîr-i Farisî Parça	2
Ahîrû'l- Şerhî Mesnevî	
Def'a Bir Mikdârâderi Eczâ	
Mushâf-ı Şerîf İcrâları	

Mevlevîhane-i mezkûre vakf olub halâ mevcûd Aşçıbaşı ve Dervîş Ali Efendi ma'rifetiyle tahrîr olunan evân-ı bakır bervech-i atî zikrolunur.

<b>Eşyanın İsmi</b>	<b>Adedi</b>
Kazan	1
Dede Sahanı	8
Leşkeri Sahanı	3
Pilav Sahanı	2
Leşkeri	5
Ayaklı Sahan	9
Hoşaf Sahanı	2
Çorba Tası	4
Vasat Sini	2
Abdest Leğeni	1
Kafesli Leğen İbrik	3
Sagîr ve Kebîr Ocak Güğüm	2
Kebîr Ta'amiye	1
Sagîr Leğen	1
Sergi	1



Sagîr Yumak	1
Kebîr Şamdan	2
Sagîr Top Şamdan	3
Kebîr Kahve İbriği	1
Vasat ve Sagîr Kahve İbrik	3
Kahve Sethi	2
Sagîr El İbriği	1
Zencir Kefce	1
Kantâr	1
Sâtır	1
Balta	2
Kebâb Şişi	4
Sagîr Sac Ocak	2
Kum Saat	3
Çalar Saat	2

Sahha Sahha Sahha Sahha Sahha Sahha Sahha

Hurrira bi-ma'rifeti min tesviye

Abdurrahîm

El-Kssâmü'l-Askerî

Bi-Medînet-i İstanbul

El-fakîrû'l-muhtâci ilallâhi te'âlâ

[Mührü]: Abdurrahîm "Hafezallâhü Te'âlâ"

165\_03-04

**Varaka-i Sahîha**

**Esliha Ruhsatiyyesidir.**

**Kıymet: Pâre: 30 Gurûş**

Dârende-i tereke

Mahallemiz sâkinlerinden Habibe Hatûn mutasarrıf olduğu nısf-ı menzili hüsn-i rızâsıyla âhara mutasarrıf olan Aişe bint Abdullahferâğ-ı takrîr etmekle mezbûre ber hayât olduğundan mübeyyin Habibe taraf-ı vakfa iş bu ilm ü haber veridi.

Fî 9 Receb Sene 72

165\_03-05

**Varaka-i Sahîha**

**Esliha Ruhsatiyyesidir.**

**Kıymet: Pâre: 30 Gurûş**

Silivri Kapûsu sâkinlerinden hıdmekâr makûlesinden Zehâriye veled-i Yâni nâm kimesne devlet-i aliyyeden olub işrâ-i mülk edeceğinden iş bu işmûhaber verildi.

Fî 9 Muharrem Sene 272

**[Mühür]: KİRİLOS HÂLÂ BENDE-İ PATRÎK-I MİLLET-İ RÛM**

### 165\_03-06

Edirne Kapsu sakinlerinden Pazarcı Esteryon'un zevcesi Kranko bint-i Tirona Hatûnmezkûre dahilinde Hâcî Muhiddin Mahallesinde bağhâne zukağında 20 numarolu altı hisse i'tibâriyle bir bâb hissenin iki hissesi cânib-i mahlûlünden ve bir hissesi ahirden cem'en iki bin dört yüz guruşa bilâ senâ iadesine uhdesine kayd-ı ferâğ edeceğinden merkûmenin İki bin dört yüz Gurûş'a bi'l-iştirâ olduğu iş bu ilmûhaber i'tâ olundu.

Fî 16 Rabî'u'l-Âhir Sene 93 ve Fî 28 Nîsân Sene 92

### 165-03-08

Ve Hadice Hanım ve Rabia Hanım

Mehmed Efendi ve Hava Hanım ve Fatıma Hanım ibnâ el-hâc Ali

Bir kıt'a tarlâya mutasarrıf el-hâc Ali ve El-hâc Mustafa

El-hâc Mustafağa fevt evlâdları Edhem Ağa ve Esmâ Hanım

Hissesi intikâl el-hâc Ali Ağa dahi fevt evlâdları

Mehmed Efendi ve Hava Hanım ve Fatma Hanım ve Hadice ve Rabia

Ve Çakır Abdullah Ağa'ya intikâli mûmâileyhlerden

Çakır Abdullah Ağa dahi fevt hissesi evlâdları

Mustafa ve Emine ve Fatıma ve Hava'ya intikâli

Bu vecihle cedîd temessük olduğu

### 165-03-09

Nezâret-i evkâf-ı hümâyûna mülhâk sindân odasında idâre olunan evkâflardan yenîkapû mevlevîhânesi bânisi merhûm Mehmed Efendi vakf-ı şerîfi muskafâtı'ndan mülkî ve Haremeyn Hazînesi'nden mesbût Gedikândan olmak üzere Der-Aliyye'de Akseray'da kâin kâtib Mustafa Efendi vakfıyla mahlûl doksân bir ferâğ dokuz parmak bir bâb berber dükkânı uhdesine mutasarrıf olan Abdulmuttalib Efendi fevt olub hisse-i mezkûr bir nefer oğlu Abdullah Efendi'ye ba'del intikâli kabülü't-tahrîr merkûmun dahi bilâ veled fevt olduğu Hüseyin Hasan Efendi ihbâr etmekle ol vech ile ancak defter-i mezbûrdan olan altmış dokuz ferâğ sekiz parmak hisse-i mezkûrün mahalli mahlûl ve taraf-ı vakf-ı mezbûra aid ve raci' olmağla bermûcib-i nizâm cânib-i mahlûlünden yazılan bir kıt'a mezâd pusulası mücebince Hazîne'ce icâbı bi'l-icrâ ancak atîk temessüğü olunmak üzere iş bu kâime-i tahrîr ve taraf-ı vakfa i'tâ olundu.

Fi 5 Şaban 1276

Mülk-i mezkûrun bi'l-müzâyede-i on yedi on yedi bin yedi yüz elli guruş mu'accele ile Süleyman Efendi ibn-i İbrahim ile Abdullatif ibn Salih vakfı uhdelinde tekarrur etmiş ve ol vech ile cânib-i nezâretten bi'l-istizân icârına karâr-ı fermân buyurularak takdîm kılınan arsa ve menzili lede'l-istizân irâde-i seniyye-i bi'l-istizân irâde-i seniyye-i Hazret-i Şehr-yârî şeref- sudûr buyurmuş ve meblâğ-ı mezbûreden dört bin dört yüz on altı buçuk guruş yirmi akçe mu'accele takriben tefrîk kılınarak Hazîne'ce icâbı bi'l-icrâ irâde-i seniyye mülk-i mezkûr uhde-i mûmâileyhümâya icâr olunmuş olmağla keyfiyyet ma'lûm olmak için İşbu mahalle şerh verildi.

Mevâdd: Fî 5 Şa'bân Sene 276

Vakf-ı Der-Arsa: 144

Mahalle-i An-Der-gâh-ı Mustafâ Dede: 17750 Gurûş-1500 Gurûş

Mahalle-i Gedik Der-gâh-ı Mezkûre = 16250 Gurûş

= 11833 Gurûş 40 Pâre

An-Vakf-ı Mezbûr: 4416.50 Gurûş 20 Pâre-574 Gurûş 20 Pâre=

3842.50 Gurûş

Fî 23 Tişrîn-i Sâni Sene 276

Yalnız “Üç Yük” “Sekizyüzkırkikibuçuk” Gurûş Senedli Hazîne-i Evkâf-ı  
Hümâyûn’a.

Cem’an: 574 Gurûş 20 Pâre.

İmzâlar

[Mühür]: ALÎ ŞEFÎK

**165-03-11**

Huzûr-ı Alî-i Kerîmânelerine

Sa’âdetlü Efendim Hazretleri

Evvelâ arz-ı hulûs üzerine mahsûsen selâm ve senâlar ederim. Ol mübârek hâtır-ı alîlerine istifâr ederim. Eger ki taraf-ı ahvâlimizden su’al buyurulur ise bîhamdüllah sizlerin tu’ tarihi mektuba değin sıhhatdeyim ve sizlerin sıhhatte olmasını cenâb-ı mevlâdan temenni ederim. Evvelen Ahmed Dedeye mahsûs selâm ederek hâtır-ı şerîflerini istifâr ederim. Halid Dede Efendi’ye Aşcı Dede’ye, Susam Dede’ye Şükri Dede’ye ve Mehmed Dede’ye Kürt Dede’ye, Aşcı Mehmed Efendi’ye ve Arif Efendi’ye ve Kâtib Efendi’ye ve sâir dedelere cümlesine yedi başdan yetmiş başa kadar selâm-ı senâlar ederim. Bu tarafda ağaların cümlesi eyû hoşdurlar. Selâm-ı mahsûs ederler. Efendimizin ağaları Hüseyin Ağa’ya bi’l-hassa selâm ederim. Bazı kusûrlarımızın affını istirhâm ederim.

Fî 11 Şaban 227  
Kâryesi'nden

Balıkesir Ya'kûb

Hâcî Osmanoğlu İsmail

**165-03-12**

Defter Hâkânı Nezâreti Celâliyesine

Devletlû Efendim Hâzretleri

Yenîkapû mevlevîhânesi bânisi müstesnâ kâtib Mehmed Efendi vakfında Edirne kapûsunda Hâcî Muhyiddin Mahallesinde bağhâne zukağında yiğirmi Numaralı me'a-bâğçe hânenin rub' hissesi uhde-i tasarrufunda olub tasarrufunu kazaen zayi' etmiş olduğundan hisse-i mezkûreyi ahirde evvel emirde ferâğ edecek isem de evvel-i emrde zâyî' den senedinin i'tâsı husûsuna müsâ'ade-i Aliyye-i Nezâret-penâhîleri'nin irzân buyurulması bâbında emr u fermân Hazret-i men le-hü'l-emrindir. Fî 20 Tısrîn-i Sâni Sene 315

Teb'â-i Devlet-i Aliyye'nin Ermenî Milleti'nden Nemiçe bint-i Niyaki

**165-03-13**

Fi 20 Şaban 215

Dersa'adet Saltanât Kalemine

Ba'dehû iktizâsına bakılmak üzere metn-i isti'dâda muharrer olup zâyî' olduğu beyân olunan hâne hissesinin evvel-i emrde mensûb olduğu müstesnâ Kâtib Muhammed Efendi ve kâ'im-makâm mütevellîsi tarafından Zeylen kaydının ihrâc ve Der-kârı lâzımgelür.

**Fî 20 Tısrîn-i Sâni Sene 315**

İşbu muhrec kayda görünen ve elli yedi zirâ‘ bâğçe mahallinin noxsânı silintili ta’bîrin muvâfik-ı hakikat ve kayd olduğu işbu mahalle şerh verildi.

**Fî 2 Mâyıs Sene 316**

**Kâtib-i Vakf-ı Mezkûr**

**[Mührü]: Salâhaddîn**

Evkâf-ı Celâliyeye ilhâken bi’l – irâde-i seniyye müstesnâ olarak idâre olunan evkafdan Yenîkapû mevlevî-hânesi bânisi merhûm kâtib Mehmed Efendi Vakfında Edirne Kapusunda Hâcî Muhiddin Mahallesinde bağhâne zukağında yigirmi numarolu ve şeriye kırk akçe icâre-i mu‘accelelü ve elli yedi zirâ‘ bâğçe mahallinin nısf hissesi 11 Safer 297 Senesi ve 27 Şaban 292 tarihiyle bağçe uhdesinde olduğu vakf-ı mezkûrun Müskafât Defteri’nde mestûr ve mukayyedir.

**Fî 22 Teşrîn-i Sâni Sene 315**

**Pôst-nişîn-i Der-gâh-ı Şerîf ve Mütevellî-i Vakf-ı Mezkûr**

**165-03-14a**

**Emlâk Vuku‘atına Mahsûs İlmûhaberdir**

**Semt-i Şehûr**

**Mahalle**

**Zukâk**

**Murakkım-ı Ebvâb**

Edirne Kapûsu  
26,25

Atîk Ali Paşa

Salma Tarîk Caddesi

**Cins-i Emlâk -**

Bir bâb hâne dükkânın dört hisseden bir hissesi

**Hudûd-ı Hâzre** {  
Bir taraıdan ..... Hânesi  
Bir taraıdan Kirkor Hanesi  
Bir taraıdan tarık-ı hâs  
Bir taraıdan tarık-ı âmm

Fariğın İmzâ Mahalli

Bir kıt'asında ..... ve sâireden Ârî olarak kati'yen talebine ferâğ edeceğinden iş bu mahalle temhîr kılındı. Fî 4 Tişrîn-i Evvel Sene 298 imza

Me'mûrî huzurunda takrîrini vermiş olduğundan iş bu mahalle temhîr kılındı. Fî 4 Tişrîn-i Evvel Sene 298 imza

Bâlâ da muharrer dükkânın rub' hissesine mutasarrıf müteveffâ Lapçinçi Manol zevcesi Dirohma bint-i Kirkor hayâtda olup rızasıyla ve bin guruş bedeliyle Teb'a-i Devlet-i Aliyye'den Kunduracı Artin zevcesi Baderon bint-i Ağya'ya kat'iyyen ferâğ-ı takrîr edeceğinden bâlâdaki hâç işâreti kendisinin olduğu musaddak işbu ilmühaber verildi. Fî 4 Tişrîn-i Evvel Sene 298

[Mühür]: Mahalle-i Ka'riyye Alî Pâşâ Bâb-ı Edirne

Numero: 424

Yalnız Beş Gurûş harc alındığı defter-i mahsûsuna kayd olunmuştur. Fî 4 Tişrîn-i Evvel Sene 98

**[Mühür]: İKİNCİ DÂ'İRE-İ BELEDİYYE**



**165-03-14b**

Derûn-ı ilmûhaberde muharrer altmış üç be altmış beş numarolu hâne dükkânın doksan sekiz senesi nihâyetine değin vergisi teslîm-i vezne olmuştur. Fî 4 Tişrîn-i Sâni Sene 98

**[Mühür]: İKİMCİ DÂ'İRE-İ BELEDİYYE MUHÂSEBESİ**

Derûn-ı ilmûhaberde muharrer hânenin Doksan sekiz Senesi Martı'ndan Şubâtı'na kadar Tanzîmât Resmi olan Otuz altı Gurûş teslîm-i vezne olunmuştur. Fî 4 Tişrîn-i Sâni Sene 98

**[Mühür]: İKİMCİ DÂ'İRE-İ BELEDİYYE MUHÂSEBESİ**

Yenikapû mevlevî-hânesi bânîsi merhûm Mehmed Efendi Vakfından Edirne Kapusu dahilinde atık Ali Paşa mahallesinde Salma tarîk caddesinde şehri Elli üç bin akçe icâre-i mu'accelü el-yevm altmış beş numero İle murakkım bir bâb menzil ve tahtında altmış üç numaralı kunduracı dükkânının rub' hissesine mutasarrıf olan devlet-i âliyyeden ve Ermeni milletinden Lapçinçi Manol zevcesi Dirohma bint-i Kirkor mutasarrıf olduğu hisse-i mezkûru rızâsıyla diğeri iki hisse mutasarrıfı Baderon bint-i Ağya'ya 1.000 Gurûş'a kat'iyen ferâğı. Fî 5 Muharrem Sene 300 ve Fî 5 Tişrîn-i Sâni Sene 298

Harcı: 30 Gurûş

İcâresi: 00 Gurûş

Zabt-ı Evvel:

165-03-15a

**HER NEV' EMLÂK VE ARÂZÎ MU'ÂMELÂTI İÇÜN DER-SE'ÂDET VE  
TAŞRA VE KURÂ VE MAHALLÂTDAN VERİLECEK İLMÜHABERE  
MAHSÛS VARAKADIR:**

<b>Livâ</b>	<b>Kazâ</b>	<b>Nâhiye</b>	<b>Karye</b>
Semt-i Şehûr- Edirne Kapû Tarîk		Mahalle- Âtîk Âli Paşa	Zukâk- Salma
Dâire-i Belediye- İkinci		Rakam-ı Ebvâb- 59-21	

Cinsiyeti- Hâne

Hudûd-u Hâziresi

**Fârîğın İmzâ Mahâlli**

Kıt'a: Mûcebince ketm-i sened ve sâ'ireden ârî olarak tâlibine ferâğ edeceğimden işbu mahalle tahtîm ve imzâ edildi.

Memuri huzurunda takrîr vermiş olduğumdan iş bu mahalle tanzim ve imzâ edildi.

Bâlâda muharrer elli üç numarolu hânenin on altı hissesi i'tibariyle on hissesini bu def'a otuz yedi buçuk Lîrâ-yı Osmânî bedel ile Sarmaşık mahallesi sâkinlerinden Kırkkiliseli Boyacı Yorgi Veled-i Manol nâm kimesne iştirâ edeceğinden merkûmun Teb'a-i Devlet-i Aliyye'den olduğunu mübeyyin işbu ilmühaber i'tâ kılındı.

Fî 1 Kânûn-i Sâni Sene 316

### 165-03-15b

24 16 Kânûn-ı Sâni 216 Daire

21 2

22

İşbu zahır Defter-i Hâkânî nezâretinin mühriyle mühürdâr olan ilm ü haber varakası dersa'âdetde defter hâkânî nezâreti veznesinde taşralarda defter hâkânî memurlarıyla tâpû ketbesi taraflarından beş bin akçe ile beheri yigirmi beş pareye fûrûht olunacak zahır beher-i mezkûr ile tanzîm olunmayan ilmühaberi gayri makber olub her kimin yedinde bulunur ise şedîden mes'ûl olacaktır.

Haricden istek edenler olduğu halde bedelini peşin-i tamam verüb bir gün â'idât bir güne â'idât mutâlebe edememek ve yigirmi Pâre'den bir pareye satamamak üzere istediği kadar ilm ü haber alub fûrûht edilecektir.

İlm ü haberin hemen tanzîmi ve tasdîkinde kırk parelük pûl yapışdırılarak mezkûr pûl e'imme ve muhtârân mührleriyle iptâl edilerek â'id olduğu idâreye irâ'e etmek üzere eshâbı yedine verilecektir.

Bâlâ da muharrer olduğu üzere beher ilm ü haber üçün yigirmi pâreden bir pâre alındığı ve hemen tanzîm-ü tasdikinde pûl yapışdırılıp iptâl edilmediği ve me'mûrîn â'idesi taraflarından pûlsuz ve mühürsüz ilm-ü haber kabul olduğu tahakkuk ve tebeyün eder ise mütecâsirleri şedîden mes'ûl tutulacaktır.

[Pûllar]: Fî 15 Kânûn-i Sâni Sene 316

### 165\_03-16

Hâmiş-i temessükde mestûr Hammâmcı Kıbrîl Veled-i İsvader Hola oğulları vefâten olub mutasarrıf olduğu hâne ve bağçe oğulları Agop ve Haçador zimmîlere ba'del-intikâl Meshavân Hüsn-i rızâlarıyla sâhib-i evveli Çilingir Metok Veled-i Yovan'a

ferâğ-ı takrîr etmeleriyle bi't-tevlîye tasarrufuna izin verilüb defter-i vakf-ı şerifde uhdesinde kayd olduğu iş bu mahalle şerh verildi.

Fi 2 Zi'l-ka'de 64

**[Mühür]: ES-SEYYİD EŞ-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDÎN**

Hâmiş-i temessükde mestûr Çilingir Metok Veled-i Yovan mutasarrıf olduğu hâne ve bağçenin gurusu mukâbelesinde Tefârî Bint-i Esâ'îl zimmiyyeye ferâğât-ı takrîr etmekle bi't-tevlîye tasarrufuna izin verilüb defter-i vakf-ı şerifde uhdesine kayd olduğu iş bu ilmûhaber ile şerh verildi.

Fi 4 Zi'l-kâ'de 64 Senesi

**[Mühür]: ES-SEYYİD EŞ-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDÎN**

Hâmiş-i temessükde mestûr bulunan Tefârî Bint-i Esâ'îl bedel-i makbûzı olan bin gurusu ahz edüb meblağ-ı mezbûr mukabelesinde mutasarrıf olduğu hâne ve bağçeyi sâhib-i evveli Çilingir Metok Veled-i Yovan zimmiyyeye ferâğ ve tasdik etmekle bi't-tevlîye tasarrufa izn verildikten sonra mesfûr Çilingir Metok, hâne ve bağçe-i mezbûr bu def'a hüsn-i rızâsıyla Edirnekapısı'nda Koloncı Esâ'îl kızı mesfûre Tefârî zimmiyyeye ferâğ ve tasdik etmekle bi't-tevlîye tasarrufuna izn verilip icâre-i kadîmesi üzerine Beş Akça zamîn dahî kabûl etmekle şehriyye Yiğirmi beş Akça icâre ile Defter-i Vakf-ı Şerif'de uhdesine kayd olduğu İşbu mahalle şerh verildi.  
Fî 7 Muharrem Sene 69

**[Mühür]: ES-SEYYİD EŞ-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDÎN**

**[Mühür]: AHMED ZÎVER-NÂZİR-I EVKÂF-I HÜMÂYÛN**

Bâlâ da mestûr Horisto mutasarrıf olduğu hânedan nısfını hüsn-i rızâsıyla hissedârı olan Yorgi veledi Yovan zimmiyyeye ferâğ-ı takrîr etmekle bi't-tevlîye tasarrufuna izin verilüb defter-i vakf-ı şerife üç hisse menzîl Yorgi uhdesine kayd olundu.

Fi Gurre-i Safer 1257

**[Mühür]: ES-SEYYİD EŞ-ŞEYH OSMÂN SALÂHADDİN**

Hamiş de Mestûr Horosto bu def'a fevt olmuş olmağla kebîr evladlarından İlyâ ve Alanko'ya intikâl edüb hüsn-i rızâsıyla mutasarrıf oldukları hisselerini enişdeleri Yorgi Veled-i Yovan zimmîye ferâğ-ı takrîr etmeleriyle bi't-tevlîye bütün...

**165\_03-17**

Dârende-i tereke

Edirne Kapûsu kurbunda el-hâc Muhuddin Mahallesinde vakı' bir bâb menzilin nısf hissesine menziline nısf hissesine mutasarrıf olan Mânet Bint-i Bedores ve nısf hissesine mutasarrıf olan Mârine Bint-i Barkapâs mutasarrıf oldukları müterril-i mezbûrun ber hayatda oldukları ecîlden âhire ferâğ-ı takrîr edeceklerine binâen iş bu ilmû haber verildi.

Fî 17 Receb Sene 69

**165-03-18a**

Bâ'is-i tastîr-i hurûf budur ki;

Bâ irâde-i seniyye Emûr Ka'im-makâmı muhavvel uhdesinde olan Karesi Sancağı kazâlarından Balıkesir karyelerinden Ya'kûb Karyesi'nde köy tîmârında vâkı' bir kıt'a tarlânın bir tarafı Halalca'lı Hatib oğlu Mehemed ve bir tarafı Topal Ağa ve bir tarafı Kürt Hüseyin ile mahdûd. Tahminen on beş dönüm mikdârı tarlânın mutasarrıfı Fazlıoğlu İsmail fevt olub mutasarrıf olduğu tarlâsı mahlûl olmağla mezkûr tarlâ lede'l-müzâyede ragabât-ı sâ'iresi munkatı' oldukdan sonra Kara Hasan oğlu Hasan Ağa üzerinde beş yüz gurûşa karâr-ı karâr meblağ-ı ma'lûmeyi mültezimi cânibe edâ-i teslîm olduğundan zikrolunan tarlâ merkûma Hasan Ağa iş bu iki yüz elli dokuz senesi martından i'tibaren zabt-ü rabt ve vakı' olan a'şar-ı

şer‘iyesini cânib-i mültezime edâ eyledikce zabt-ı tasarrufuna kimesne tarafından müdâhale ve mümâna‘at olunmamak iş bu temessük yerine i‘tâ kılındı.

Fi 3 Safer Sene 60

**[Mühür]: ES-SEYYİD MUHAMMED ES-SEYYİD MÎR MUHAMMED SER-  
BEVVÂBÎN-İ DER-GÂH-I ÂLÎ KÂ’İM-MAKÂM-I LİVÂ-İ KARESÎ**

**165-03-19**

İş bu Ya’kûb Karyesinden El-hâc Mehmed Ağa nâm kimesne ve birâderi merhûm ve mağfûr el-hâc İsmail tarlaları beyân-ı beyne’l-iştirâk birâderi el-hâc İsmail fevt olub kerîmeler beyninde ayrılıp taksîm olunmak için İşbu tahrîr olundu. Gölaltı denilmeklen ma’rûf bir kıt‘a tarlânın bir tarafı Deli Hüseyin oğlu bir tarafı el-hâc Mehmed Ağa bir tarafı Osmanoğlu ve bir tarafı tarîk-ı âmm ile ile mahdûd. Tahminen on beş dönüm mikdârı taleb taksîmde Emine kız Resmîyye: 7 Gurûş 20 Pâre

Kâğıd Behâsı: 3 Gurûş

Kaydiyye: 5 Gurûş

= 15 Gurûş 20 Pâre

Köy tarîk-ı dimekle ma’rûf bir kıt‘a tarlânın bir tarafı Bozok oğlu Ali Ağa bir tarafı Mehmed Paşa Efendi bir tarafı el-hâc Mehmed Ağa tarlâsı ile mahdûd. Tamhminen on beş dönüm mikdârı taksiminde taleb düşen Hatice

Resmîyye: 9 Gurûş

Kâğıd Behâsı: 3 Gurûş

Kaydiyye: 5 Gurûş

= 17 Gurûş

Çeşme Başı demekle ma'rûf bir kıt'a tarlânın bir tarafı el-hâc Mehmed Ağa ve bir tarafı da el-hâc Mehmed Ağa bir tarafı dağ ve bir tarafı tarîk-i âmm ile mahdûd. Tahminen on beş dönüm mikdârı tarlâya taleb taksiminde düşen Aişe

Resmiyye: 9 Gurûş

Kâğıd Behâsı: 3 Gurûş

Kaydiyye: 5 Gurûş

= 17 Gurûş

Bâlâda muharrer olan üç kıt'a tarla-hâdan mutasarrıfı olan Hâcî İsmâ'îl fevt olmağla ve tarlâ-hâ-yı mezkûrlar müteveffâya intikâlinden, bâ-ma'rifet-i vâzih, ammî-zâdeleri el-Hâc Muhammed Ağa ve Ya'kûb Karyesi ihtiyârlarıyla yegân yegân taksîm eylemiş olduklarını mübeyyin mezbûr vâsîleri mûmâ ileyh taraflarımıza gelip intikâl senedi gelneklîğini istid'â eylemiş ve müteveffâ kerîmelerine intikâl kaydı dahî görülmüş olan karye civârında mezbûr tarlanın hisse intikâli Emîne ve boz tarla demekle arîf diğêr Hadîce'ye ve çeşmebaşı tarlası Â'îşe'ye yegân yegân onuşar [onar] dönüm tarlaların intikâlinden resmiyye harc-ı intikâl 25 Gurûş 20 Pâre, Kâğıd Behâsı 15 Gurûş ki, cem'an Kırkdokuzbuçuk Gurûş vasîleri Hâcî Muhammed Ağa yedine mukayyed zamîni mübeyyin Evkâf-ı Celîle Hazînesi'nden Temessük'i vürûduna değîn İşbu İlmühaber verildi.

**İmzâ**

**Vekîl-i Müdîr-i Evkâf**

**[Mühür]: Hüseyin "Hudâ meded!"**

165-03-20

[Soğuk Mühür]: VARAKA-İ SAHÎHA

Tapu Temessüki Yazılmak İçün Varakadır:

Kıymet-i Gurûş: 3

Bâ'is-i tastîr-i hurûf budur ki;

İki yüz altmış bir senesine bâ-İrâde-i Seniyye, ümûr-i kâ'im-makâmî uhde-i hâlisânemiz olan Karesi Sancağı kazâlarından Balıkesir'e tabi' Ya'kûb Karyesi tîmârında vâkî' bir kıt'a tarlânın bir tarafı Esiroğlu Mustafa ve bir tarafı tarîk bir tarafı çayır ile mahdûd. Tahminen on dönüm mikdârı tarlânın mutasarıfı Bâbûcısarioğlu keferi kendi hüsn-i rızâsıyla talibi olan Ağaların Hâcî Mehmed'e iki yüz guruşa bedel-i mukâbilinde ferâğ-ı takrîr olduğu kabûl edüb resm-i âdiyesi olan yigirmi guruş cânib-i mültezîme edâ eylemiş olduğundan merkûm Mehmed Zeki Efendiin'n tarlâ-yı mezkûru alınmış mezkûr altmış bir senesi martından itibaren zabt-ı rabtı ve vakı' olan a'şar-ı şeriyesini cânib-i mültezime edâ eyledikçe kimesne tarafından müdâhale olunmamak için İşbu zabt-nâme, yed-i merkûma i'tâ olundu.

Fi 11 Safer Sene 262

[Mühür]: İHSÂN

İmzâ: Es-Seyyid Hasen İhsân

An-Hâce-gân-ı Dîvân-ı Hümâyûn

Kâ'im-makâm-ı Livâ-i Karesî



165-03-21

**Dersa'âdet Emniyet Sanduku**

125 Medyûna gönderilen ihbârname varakasıdır  
İhbârname Numrosu

Mu'amele Numrosu Medyûnun İsmi ve Şöhreti ve San'atı ve mahalli ikâmeti

129725 Mehmed Abdullah Kara Efendi Yenikapu Mevlevihânesi  
Şeyhi

İstikrâz olunan meblağın cinsi ve mikdârı Teslimât Merhûnâtın cinsi  
ve nev'î

Reisü'l-mala Faiz

Gurûş Gurûş Gurûş

1600

Balâ da cinsi ve nev'î muharrer merhunât mukâbilinde 17 Şaban 27 tarihinde bir sene müddetle Dersa'âdet Emniyet Sanduğundan ahz ve istikrâz etmiş olduğunuz bin altı yüz gürüşün müddet-i mu'ayenesi münkâzî olduğu halde reisü'l-mâl ve fâiz tavsiye olunmadığından iş bu ihbârnamenin tebliği tarihinden itibaren üç aya kadar ma'faiz tasvîye-i din edilmediği takdirde nizâmnâme-i mahsûsuna tevfikten merhûnâtınızın bi'l-müzâyide satılacağı ihbâr olunur.

İdâre Mühri

Balâ da suret-i mahrusa Sene Tarihlü Numrolu ihbârnamenin Nusha-i  
Saniyesi Ta'kib Memuru

Efendi ve Ustasıyla tarafıma tebliğât olunmuşdur.

Medyun

Balâ da Mevzu' Medyûn K  
Olduğu tasaddik olunur Takib Memuru  
Sene Sa

165\_03-22

**Evkâf-ı müstesnâya mahsûs bir varakadır**

**An-Vakf-ı Merhûm Mîr-Âhûr Hasen Pâşâ Der-Bâlîkesrî Ez-Merbûtât-ı  
Mevlevî-hâne-i Bâb-ı Cedîd Der-İstanbul**

Vech-i tahrîri hurûf oldur ki

Evkâf-ı Şerife-i Celâliyeye ilhâken idâre olunan evkâfdan İstanbul'da Yenikapû  
Mevlevî-hânesi fukarâ ve dervişânı ta'amiyelerine mîr-i Botândan Balıkesir'de  
merhûm mîr-i ahûr Hasan Paşa Vakfindan Ya'kûp Karyesi civarında kom yeri nâm  
mahalde kâin bir tarafı Topcuoğlu Emin bir tarafı Kara Hıdır bir tarafı Urûn oğlu  
İbrahim ve bir tarafı tarîk-i âmm ile mahdûd. Tahminen on dönüm mikdârı bir kıt'a  
tarlâya mutasarrıf olan Köselerin Musdik oğlu Ahmed kerîmesi Naime Hâtûn  
mutasarrıf olduğu tarlâ-yı mezkûru hüsn-i rızâsıyla Ya'kûb Karyesi ahalisinden  
Kamçılılu Topaloğlu Mustafa'ya bin gurûşa kat'iyen ferâğ-ı takrîr eylediği Vekilimiz  
Hafız Hüseyin tarafından inhâ olunmuş olmağla zabt-ı tasarrufuna bi't-tevlîye izin

verilüb sâlifü'z-zikr on dönüm mikdârı bir kıt'a tarlâya zabt-ı tasarrufu hâvi iş bu temessük tahrîr defter-i vakf-ı şerife ba'del kayd mezbûr topaloğlu Mustafa yerine i'tâ kılındı. Gerekdir ki tarlâ-yı mezkûrun lazım gelen a'şâr-ı şer'iyesini tamamen cânib-i vakf-ı şerife edâ ve teslim eylemek ve ferâğ-ı intikâli vuk'unda bi'z-zât mütevellî-i taraf-ı vakfından icrâ olunmak üzere zabt-ı tasarrufuna taraf-ı aherden mani' ve müzâhim olmayalar.

Fî 15 Zi'l-ka'de Sene 1292

**[İmzâ]: El-fakîr Osmân Salâhaddînü'l-Mevlevî**

**Pôst-nişîn-i Mevlevî-hâne-i mezbûr**

165\_03-23

### **Ya'kûb Karyesi'nden Topaloğlu Mustafâ**

*İbrâhîm'e tefrîk edilen hudûd:* Bir tarafı Yetîm Hasen, bir tarafı Kara Kadrî, birâderi Halîl, bir tarafı yol, bir tarafı Tavacıoğlu Emîn.

*Halîl'e tefrîk edilen:* Bir tarafı Kara Kadrî, bir tarafı yol, bir tarafı Tavacıoğlu Emîn, bir tarafı birâderi İbrâhîm.

İşbu kaydın hâvî olduğu tarlayı vaktiyle Mustafâ, hüsn-i rızâsıyla oğulları İbrâhîm ve Halîl'e müştereken ve meccânen ferâğ ve kasr-ı yed eylemiştir.

**Fî 22 Rabî'u'l-Âhir Sene 208**

**İmzâ: Cemâleddîn**

*Hudûd-ı Hissesi:* Bir tarafı Tavacıoğlu Emîn tarlası, bir tarafı Yetîm Hasen, bir tarafı Kara Kadrî, bir tarafı tarîk ile mehdûd.

**Harc-ı İntikâl:** 40 Gurûş

**Sened-i Behâ:** 10 Gurûş

= 50 Gurûş.

[Mühür]: Eş-Şeyhu'l-Hâcc Osmân Salâhaddîn

165\_03-24

**DER-SE'ÂDET VE BİLÂD-I SELÂSE VE TEVÂBİ'İNE MAHSÛS DÖRT  
SENELİK EMLÂK VERGİSİ MAKBÛZ SENEDİDİR:**

**Mu'âmele-i Esâs:**

**Vergi:** 72 Gurûş

**Kıymeti:** 9000 Gurûş

**Îrâd:** 900 Gurûş

**Rakam-ı Ebvâb:** 52

**Cins-i Emlâk:** Dükkân

**Zukâk Ve Câddesi:** Dragaman Câddesi

**Mahallesi:** Kefevî

**Eshâb-ı Emlâk:** Dragamacı Ağyâ

**Teslîmât:** Sene 1293

**Gurûş:** 72

**Akçanın Yazı İle Mikdârı:** Yalnız “Yetmişiki” Gurûşdur.

**Teslîm Ta'rîhi:** Fî 20 Kânûn-i Evvel Sene 94

**Aded-i Defter-i Yevmiyye:** 1

**Umûm Defter-i Yevmiyye: 4041**

**Mühür Mahalli: Mühürler**

**Teslîmât: Sene 1294**

**Gurûş: 72**

**Akçanın Yazı İle Mikdârı: Yalnız “Yetmişiki” Gurûşdur.**

**Teslîm Ta’rîhi: Fî 20 Kânûn-i Evvel Sene 95**

**Aded-i Defter-i Yevmiyye: 1**

**Umûm Defter-i Yevmiyye: 2075**

**Mühür Mahalli: Mühürler**

**165\_03-25a**

Vech-i tahrîri hurûf oldurki

Batı mevlevîhâne bâb-ı cedîd sahibü’l-hayrât merhûm ve mağfûr Kâtib Yenuçeri Mehmed Efendi evkâf-ı müskafatından olmak üzere İstanbul’da Salma tarafı kurbunda Atık Ali Paşa Mahallesinde vaki‘ be-her şehri doksan akçe mu‘accele ile icârelü ma‘lûmü’l-hüdüd bir bâb müteharrik arsaya mutasarrıf olan kullarına Katerina Bint-i Salâmôn hâlik olmağıle sulbiyye-i kebîre beş nefer evlâdlarına kânun üzere intikâl eyleyüb bundan akdem beş hissenin üç hissesine be-her şehri eli dört akçe icârelü mu‘acceleyle Nikola zimmiye intikâl ve Atık-ı Askerî derûnunda zikr ve Defter-i Vakfa kayd ve iki nefer karındâşları Niyaki ve Abistol zimmîlerin intikâli olmayub iki hisse intikâl için vakf-ı şerîfden temessük taleb olmalarıyla vakf-ı şerife kaydı gönderilüb be-her şehri on sekiz akçe icâre-i mu‘accele Niyaki zimmiyye İntikâli için taraf-ı vakf-ı şerîfden müceddeden kaydı mücebince temessük verildi. Mâdemki tagyîr olunan be-her şehri on sekiz akçe icâre-i mu‘accesin Niyaki ve on sekiz akçe icâre-i mu‘accesin Abistol zimmîye mâh-be-mâh cânib-i vakf-ı şerife

edâ ve teslîm ve her ne ki cüz'î ve küllî abniyye idüyse keyfe mâ yeşâ'ü ve yehtâr teberru'an li'l-vakf eylemek şartıyla mesfûr zimmîler yedine iş bu müceddeden tahrîr ve i'tâ olundu hasebiyle zikr ve beyân olunduğu üzere mesfûr zimmîlerin tasarruflarına izin verilüb derfter-i vakf-ı şerife kayd olundu. Taraf-ı aherden kimesne ta'arruz etmeye.

Fî Gurre-i Zilhicce Sene 1217

### **Vakf-ı Şerîfe-i Rukayye Hânîmü'l-Müteveliyyeti'l-Meşrûta**

Derûn-ı temessükde mezkûr be-her şehir on sekiz akçe icâre-i mu'accele ile bir bâb müteharrîk arsanın beş hisseden bir hissesine mutasarrîf olan Abistol Veled-i Bekapot olmağla kebîre iki nefer kızları Katizko ve Alanko zimmîlere mallara kanûn üzere intikâl olunmağla bi't-tevlîye masfûr malların tasarruflarına izin verilüb defter-i vakf-ı şerife kayd oldu.

Fî 15 Zi'lhicce Sene 1217

### **Vakf-ı Şerîfe-i Rukayye Hânîmü'l-Müteveliyyeti'l-Meşrûta**

Derûn-ı temessükde mezkûr be-her şehir on sekiz akçe icâre-i mu'acceleli bir bâb müteharrîk arsanın beş hisseden bir hissesine mutasarrîf olan Alanko ve Katizko veledi Abistol mutasarrîf oldukları arsaya hüsn-i rızâ ve ihtiyârıyla Niyaki Veled-i Şapot'a ferâgat-ı takrîr etmekle be-her şehir otuz altı akçe icâre-i mu'acceleyle bi't-tevlîye Niyaki zimmînin tasarrufuna izin verüldüğü defter-i vakf-ı şerife kayd olundu.

Fî Gurrei Muharremi'l-Harâm Sene 1219

### **Vakf-ı Şerîfe-i Rukayye Hânîmü'l-Müteveliyyeti'l-Meşrûta**

Derûn-ı temessükde mezkûr otuz altı akçe icâre-i mu'acceleyle hisseye mutasarrîf olan Niyaki veledi Niyapot hüsn-i rızâ ve ihtiyârıyla Nikola Veled-i Niyapot zimmîye ferâgat-ı takrîr mesfûr zimmînin eyleyüb yedine diğerk Atîk temessüğe elli dört akçe cem'en doksan akçe icâre-i kadîmesiyle Nikola veledi Niyapot'a bütün

arsanın tasarrufuna bi't-tevlîye izin verildi. Ta'yîn olunan be-her şehir doksan akçe icâre-i kadîmesi mâh-be-mâh cânib-i vakf-ı şerîfe edâ ve teslim eylemek şartıyla defter-i vakf-ı şerife kayd olundu.

### **Fî Gurrei Rabî'i'l-Âhir Sene 1219**

#### **Vakf-ı Şerîfe-i Rukayye Hânımü'l-Müteveliyyeti'l-Meşrûta**

Derûn-ı temessükde mezkûr be-her şehir doksan akçe icâre-i mu'acceleyle bin altı yüz elli beş ferâğ arsaya mutasarrıf olan Sarraf Nikola veledi Niyapot zımmî bi'z-zât rızâ-ı ihtiyârıyla yüz yirmi yedi buçuk kırk beş akçe icâre-i mu'acceleyle ifrâz be-her şehir kırk beş akçe icâre-i mu'acelesiyle Hurmacı Artin Veled-i Harabet zımmî ye ferâğat-ı takrîr etmekle hasebîyle mesfûr Artin Veled-i Harabet zımmînin yedine cedîd temessük i'tâ olunub iş bu mahalle şerh verildi.

Fî 5 Receb Sene 220

### **165\_03-25b**

Battâl

Fî Sene 1220

### **165\_03-26a**

Vech-i tahrîri hurûf oldur ki

Aksaray civarında muhterik menâzil ve dekâkîn ve sâ'ire arsalarından tarlâ şekline konularak tarîkları tevsî' ve tesviyesi muktezâ-yı irâde-i seniyyeden bulunmuş olub zikrolunan arsalardan Aksaray'da Alim Beğ Mahallesi'nde kâin el-hâc Abdulhalim berber dükkânının be-hisâb-ı terbî'î-i kadîm yüz sekiz arşûn on dokuz parmak arsasından bu kere nizâmen tarîka terki lazım gelen on yedi arşûn on parmak menzîlin bakı kalan doksan bir arşûn dokuz parmak arsa-i cedîdin bir tarafı Mustafa

Ağa'nın dükkânı ve ba'zan Hâcı Emin Ağa'nın berber dükkânı ve bir tarafı merkûm Hâcı Emin Ağanın menzîli ve bir tarafı Katib Cami' şerîfin muvakkat hânesi ve bir tarafı diğerk tarîk-ı cây ile mahdûd olduğu ve yüz altı arşûn iki parmak olub kırk altıncı Ada-i Cedîd'de iki yüz otuz sekizinci gurre si bulunduğu beyanıyla atîk temessüğü cânib-i nezâret-i celile-i evkaf-ı hümayûn'a redd etmek ve müceddeden bir kıt'a almak şartıyla mûmâileyh Abdulhalim Efendi'nin ticâret-i nezâret celîlesi komusyonu mahsûsundan ilmûhaber verilmiş olunduğu ve mûmâileyhümânın yedinde bulunan iki kıt'a temessüğüne nazaran bir kıt'ası hazîne-i evkaf-ı hümayûnda Senedât Odası'nda Pâzârertes i Güni ümûr u husûsı olunmakda olan nezâret-i evkaf-ı hümayûna mülhak Yenikapû Mevlevî-hânesi bânîsi merhûm Mehmed Efendi vakfından menzîl-i maslak kurbunda Kâtib Câmî-i Şerîf önünde be her şehir kırk beş akçe icârelü altmış dokuz arşun sekiz parmak mahal olub Selim Beğ yokuşunda eş-şeyh el-hâc Abdulhalim Celil Efendi ile Es-Seyyid Osmân Efendi'nin münfâsılan uhdesinde ve bir kıt'ası dahi nezâret-i hareme yne mülhak merhûm Kâtib Es-seyyid el-hâc Mustafa Efendi vakfından bahr şehir on akçe icârelü yirmi iki arşûn bir parmak mahal olarak es-seyyid el-hâc Abdulhalim Efendi Esseyyid Osman'ın münfâsılan uhdesinde olub ve bir kıt'ası dahi Nezâtet-i Haremeyne mülhak merhûm Kâtib Esseyyid el-hâc Mustafa Efendi vakfından be her şehir on akçe icârelü yirmi iki arşûn bir parmak birer mahal olarak es-seyyid el-hâc Abdulhalim Efendi ibn-i ile es-seyyid Osmân'ın müstekıllen uhdesinde olub defâten evkafda dahi ol vech ile mukayyîd bulunduğuna binâ'en temessükât-i mezkûre ahz ve "Battâl" Keşîdesiyle cânib-i vakfda mahfûz zabt u kaydları dahî terkîn olunarak bermûcib ilmûhaber doksan bir arşûn dokuz parmak hisse-i cedîd mezkûreden fakat mûmâileyh Mehmed Efendi vakfından olan şeheri kırk beş akçe icârelü mahal ve defter-i vakıfda esbâk mûmâileyh es-şeyh el-hâc Abdulhalim Celil Efendi uhdesine kayd ile zabt ve tasarrufun hâvî iş bu cedîd temessük tahrîr ve emlâk bi't-tevlîye temhîren yedîne i'tâ olundu. Gerekdir ki mahalli mezkûrun be her şehir kırk beş akçe icare-i kadîmesi sal be sal cânib-i vakf-ı şerife edâ ve teslim ve üzerine müceddeden her ne binâ ve ihdâs eder ise, kendü mâlından harc u sarf ile teberru'an li'l-vakf, tasarrufuna kimesne mâni' olmaya!

**Fî 21 Muharrem Sene 1274**



## **Es-Seyyid Eş-Şeyh Osmân Salâhaddîn**

### **Mütevellî-i Vakf-ı Mezbûru'l-Meşrût**

#### **[Mühür]: Alî Gâlib-Nâzır-ı Evkâf-ı Hümâyûn**

Derûn-ı Temessük'de muharrer şehriyye Kırk beş Akça icâre-i mü'ecceleli vakf-ı şerîfe mülhak bir bâb berber dükkânı arsasına mutasarrıf olan Abdülhalîm Efendi fevt olup mutasarrıf olduğu arsa-i mezkûra bir nefer oğlu Abdullâh Efendi, ba'de'l-intikâl kable't-tahrîr merkûm Abdullâh, bi-lâ veled fevt olarak, mezkûr arsa mahlûl ve cânib-i vakf-ı şerîfe â'id ve râci' olmakla, bâ-kâ'ide-i lede'l-müzâyede ve gıyâbet-i nâs inkıtâ'ından sonra Onyedibinyediyüzelli Gurûş'a mu'accele ile Süleymân Efendi İbn-i İbrâhîm ile Abdüllatîf Beğ İbn-i Sâlih Efendi uhdelinde tekarrur etmiş ve karâr-dâdesi vechile bâ-defter arz-ı lede'l-istîzân, ol bâbda İrâde-i Seniyye-i Hazret-i Şehr-yârî müte'allık ve şeref-sudûr buyurulmuş ve mu'accele-i mezkûrdan İşbu vakfa tefrîk kılınan Dörtbindörtüyüzonaltıbuçuk Gurûş Yiğirmi Akça'nın gayr-i ez-rüsûmât âdî-i kusûrî olan Üçbinsekizyüzkırkikibuçuk Gurûş Fî 23 Tışrîn-i Sâni Sene 276 Ta'rîhi'yle teslîm-i Hazîne-i Evkâf-ı Hümâyûn kılınmış olduğu kâ'ime-i mezkûre üzerine şerhle karâr-nihâde ve tafsîlâtdan işâret olunmuş olmağla, ol vechile arsa-i mezkûre, Defter-i Vakf-ı Şerîfe ve mûmâ ileyhimâ Süleymân Efendi ile Abdüllatîf Beğ uhdeline kayd olunarak tasarruflarına emri hâvî bi't-tevliye temhîr kılınarak İşbu mahalle şerh verildi.

#### **Fî 21 Cemâzi'l-Evvel Sene 277**

#### **[Mühür]: Es-Seyyid Eş-Şeyh Osmân Salâhaddîn**

#### **[Mühür]: Alî Gâlib-Nâzır-ı Evkâf-ı Hümâyûn**

Hamiş-i temessükde muharrer vakf-ı âherle mahlût mükaddema hisse ve'l-yevm bir bâb berber dükkânının tasarrufuna mutasarrıf olan mûmâileyh Abdüllatif Efendi İbn-i el-hâc Salih ber mucîb-i ilmûhaberi hayatda olup muharrer mutasarrıf olduğu hisse-i mezkûru rızâsıyla validesi Hidayet Hanım bint Abdullah'a kati'yen ferâğ-ı takrîr etmekle bi't-tevliye tasarrufuna izin verilüb ve defter-i vakıfda dahi bir minvâl-i muharrer uhdesine kayd olundu.

Fî 22 Cemâziye'l-Evvel 1278

**[Mühür]: Es-Seyyid Eş-Şeyh Osmân Salâhaddîn**

**[Mühür]: Vâhid-Nâzır-ı Evkâf-ı Hümâyûn**

Hamiş-i temessükde muharrer vakfa aherle mahlût bir bâb berber dükkânının nısf hisse-i şayı'asına mutasarrıf olan mezbûre Hidâyet Hanım bint Abdullah muteveffa olub bervech-i muharrer mutasarrıf olduğu bermucib-i ilmûhaberi bir nefer kebîr oğlu Abdullatif Efendi bin el-hâc Salih'e ba'del intikâli mûmâileyh Abdullatif Efendi validesine mûntekîl mutasarrıf olduğu nısf hissesine ve nısf-ı ahirine mutasarrıf olan mezbûr Süleyman Efendi ibn-i İbrahim dahi mutasarrıf olduğu tasarruf hissesiyle peşûn bir bab dükkân-ı mezkûrı ber mucib-i ilmûhaber bi'z-zat hüsn-i rızâlarıyla ikinci Ordu-yu Hümâyûnun altıncı alâyının üçüncü tabûru binbaşısı ref'etlû el-hâc Abdullah Ağa ibn-i Mustafa'ya katiyen ferâğ-ı takrîr etmekle ol vech ile zabt ve tasarrufuna izin verilüb defter-i vakf-ı şerîfde dahi uhdesine kayd olduğunu iş bu mahalle şerh verilüb temhîr olundu.

**Fî 28 Rabî'u'l-Âhir Sene 1280 ve Fî 30 Eylûl Sene 1279**

**[Mühür]: Eş-Şeyh Es-Seyyid Salâhaddîn Osmân**

**[Mühür]: Ferîd-Nâzır-ı Evkâf-ı Hümâyûn**

165\_03-26-b

25

**Kayd şod.**

**Fî 17 Receb Sene 84**

**Numara: 25**

220

Hâmiş-i Temessük’de muharrer be-her şehri kırk beş Akça icâre-i mü‘ecceleli Kâtib Mustafâ Efendi Vakfı’yla mahlût bir bâb berber dükkânının Akserây civârında Alem Beğ Mahallesi’nde, Akserây Câddesi’nde, Yüz yiğirmi iki Numara ile murakkam bulunduğu Tahrîr-i Emlâk Dâ’iresi cânibinden ve mutasarrıfı Hâcî Abdullâh Ağa İbn-i Mustafâ’nın el-yevm hayâtda olduğu, mahallesi tarafından vürûd eden İlmühaberlerden anlaşılmış olmakla, ol vechile merkûm Hâcî Abdullâh Ağa, dükkân-ı mezkûru ferâğ tarafından Lâleli Mü’ezzini Sa’dullâh Efendi İbn-i Muhammed Emîn ve Rûz-nâmçe Odası Ketebesinden Mustafâ Efendi İbn-i Hüseyin şehâdetleriyle vekâleti sâbit olan Şeyh Ahmed Efendi İbn-i Muahmmmed Alî Efendi bi’l-vekâle mehd-i Ulyâ-yı Saltanat Devletlü, İsmetlü Pertevniyâl Vâlide Sultân “aliyyetü’ş-şân” Efendimiz Hazretleri’ne vakf-ı âharla me’an Onbeşbin Gurûş’a kat’iyyen ferâğ ve kasr-ı yed etmekle, bi’t-tevliye, zabt u tesarruf-ı aliyyelerine izn birle, Defter-i Vakf-ı Şerîf’e dahî kayd olundu.

**Fî 2 Receb Sene 284 ve Fî 17 Tişrîn-i Evvel Sene 283**

**[Mühür]: Ferîd-Nâzır-ı Evkâf-ı Hümâyûn**

**[Mühür]: Eş-Şeyhu’s-Seyyid Osmân Salâhaddîn**

**Numara: 8**

**Sayfa: 69**

**Defter: 43**

**Mukâbele şod, Fî 21 Muharrem Sene 74**

**[Mühür]: Eş-Şeyh Es-Seyyid Osmân Salâhaddîn**

**Kayd şod, Fî 28 Rabî’u’l-Evvel Sene 77**

**Kayd şod, Fî 4 Rabî’u’l-Evvel Sene 7**

## **2.RESİMLER**



Resim 1. Yenikapı Mevlevihânesi'nin Kuzeyden Görünümü



Resim 2. Yenikapı Mevlevihânesi Kütüphânesi ve Bânisi Abdurrahman Nafiz Paşa'nın Türbesi



Resim 3. Abdurrahman Nâfiz Paşa'nın Mezar Taşı



Resim 4. Yenikapı Mevlevîhânesi Semâhane Kitabesi



Resim 5. Yenikapı Mevlevihânesi Semahanesi ve Türbesi